BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8 M 25 B 14

~~F. XII~~ X m. 3. f. 2.

Q.^sto Libro fu posto in Libra-
ria dal [illegible] gran [illegible]
[illegible] insieme con d.^i
altri [illegible] in luogo
di un corpo imperfetto del
Celada in cui mancava l'
ultimo tomo [illegible] da dup.^ti
cav.^ti da d.^a Libraria

[illegible] 17[illegible]

Digitized by Google

APOLOGETICVS DE PRÆTENSO MONACHATV AVGVSTINIANO

Sancti Franciſci, in quo deteguntur, & refelluntur varij errores ex hac vna controuerſia exorti.

AVCTORE Fr. LVCA VVaddingo Ordinis Minorum Chronologo

TERTIA EDITIO

Acceſſit ipſius Apologetici defenſio primùm edita.

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII DVRAND.

M. DC. XLI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

8.25-B-14

Eminentiſſimo & Reuerendiſſimo Principi

IOANNI BAPTISTÆ PALLOTTO S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO,

Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini Protectori, &c.

EMINENTISSIME PRINCEPS.

OBFIRMATÆ inter duo nobiliſſima Sodalitia controuerſiæ leuem originem, tumultuarium progreſſum duobus his tractatulis expono. Rei decernendæ tam mihi promptum fuit te iudicem conſti-

tuere, quàm difficile alterutri parti te arbitrum refutare. Eremitas Auguſtinianos officio regis, & protegis: religioſos Franciſcanos affectu foues, & defendis. Vtrinque benè de te ſperandi æqua porrigitur occaſio. Sed eam tibi iudicium committendi potiſſimam ego cauſam habui, quòd *Iouis &* *Mineruæ* inuiolatum, & ſapiens à te expecto *ſuffragium*. Primarius Ægyptiorum iudex circa collum imaginem ex ſapphiro confectam geſtabat, quæ vocabatur *Veritas*. Ego te non tam in lapide ſculptam, aut expreſſam veritatem circumferre, quàm animo, mentíque inſitam, & innixam habere deprehendi.

Ælian. variar. hiſtor. lib. 13. c. 34.

hendi. In ferendis ſententiis *Rhadamanthæum iudicium*, incorruptam & integram in te mentem conſpexi, quam neque odium compreſſit, neque fauor relaxauit. Quemadmodum Sol non alius eſt pauperi, quàm diuiti, ſed omnibus idem; ita tu cauſæ pondus, non perſonæ diſcrimen *Pſal.16.*
expendis. Igitur *de vultu tuo* *ver.4.*
iudicium meum prodeat, & oculi tui videant æquitatem. Ego rem omnem ob oculos manifeſtè aperio, *ex Iouis tabulis teſtes* produco, monumenta ſacra, certiſſima documenta ex Vaticano profero theſauro. Tam tu iſtis fidere po- *Prouer:*
teris, quàm ego tuæ candi- *16.v.10:*

dæ menti. *Iudicium determinat cauſas:* hanc tu decide, & vtrinque acriter concertantium animos compone. Vale ex Collegio S. Iſidori Kalend. Martij 1641.

Fr. LVCAS VVADDINGVS.

LECTORI MEO SALVTEM.

NON eſt cuius te circa huius opuſculi argumentum prçmoneam: clarum eſt: neque cauſam ſcribendi præfigam, eam habes in ipſo operis introitu. Quare reſponſum hucuſque diſtulerim, dixi in epiſtola præliminari; hîc adiunxerim, *Platonem pleraque ſcriptorum cum Adonijs hortis comparaſſe, qui ſubitò & vno die nati, celerrimè pereunt.* Lentè & laborioſè ſatum hoc noſtrum, vires magis cepit à tempore, & Horatiano exemplo.

Stob. in Ethic. Eclog.

Creuit occulto, velut arbor, æuo.

Hor. 1. carm.

Scriptum protenſum & diffuſum eſt, ſi ad vnicum & ſolum argumentum ſpectes: breue & contractum

nimis, ſi aduerſi libri molem oppo- nas. Pluribus obiectis oportuit ſatiſ- facere: ſi quid ad rem facit, non omiſimus; docto & religioſo viro, ſi non doctè, & ad menſuram reſpon- dimus; offenſas & conuicia procul fecimus, quia ſcimus

Plaut. Pæn.

Iſthunc theſaurum ſtultis in lingua ſitum,
Vt quæſtui habeant malè loqui melio- ribus.

Veritatis indagatio ſola mihi pro- poſita eſt, non vltio; & ſerpentem ignem volui extinguere, non ſedi- tionis flabello amplius ſuccendere. Tu, quiſquis es, lector, in pia cauſa faue; pro Patre decerto. Si quid de- prehenderis erroris, ſcias non mali- tiam, aut pertinaciam, ſed huma- nam imbecillitatem & caliginem in cauſa eſſe. Si amicè ſcripſeris, corri- gam; nemo enim tam promptus ad monendum, quàm ego ad mutan- dum

dum. Contentionum ſtudium alere nolim, imò à longè deteſtor. Nam & natura mea, conſuetudo, & ſtatus conditio, abhorrent à litigio. Vale.

Facultas Superioris.

CONcedimus facultatem, vt opuſcula duo *de prætenſo Monachatu Auguſtiniano S.P.N. Franciſci* à R.adm.P.Fr. Luca VVaddingo compoſita, & à doctis viris noſtræ Religionis approbata, typis edantur, obſeruatis ſacri Concilij Tridentini, & noſtris conſtitutionibus. Datum ad Aram cœli 3. Nonas Martij 1641.

F. GASPAR SANCHEZ Procurator generalis, & Collegij S. Iſidori Superior.

APPROBATIO.

Liu. dec. 1. l. 21.

Virg. 6. Æneid.

LEgimus lubenter R.adm. P.N. Lucæ VVaddingi defenſum Apologeticum, quo pridem ille Parentem ſuum defendit. Vtrobique author maximos authores æquauit. In hoc opere *Cæſaris* inſtar, in priori *Scipionis* : nimirùm hîc non tam opus edit, quàm priſtino operi addit *commentarium* : in altero autem Africani inſtar, imminentem Seraphico Patri ictum propulſauit, & congredientem Italo Patriarchæ Africum auertit. Opuſcula ſunt mole minuta, materia fœcunda, methodo modeſta. Author ſemper ſibi conſtat, virtute valens, veritate præualens, ipſis *pietate inſignis* in *armis*. Ita ſentimus in collegio S. Iſidori Romæ pridie Kalendas Martij 1641.

Fr. IOANNES PONCIVS
S.Theol. Lector.

F. BONAVENTVRA BARONIVS
S.Theol. Lector.

APPRO

APPROBATIO.

VIdi, & cum voluptate perlegi *Apologeticum de prætenſo Monachatu Auguſtinenſi, ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci*, à Patre Fr. Luca VVaddingo Theologiæ profeſſore, & Ordinis Chronologo elaboratum, in quo aduerſum PP. Eremitarum conatum apertè refellit, & quàm inanem repetitis auſibus poſuerint operam, planè demonſtrat. Mecum ita iudicabunt, qui legerint. Iudico itaque, ſi euulgetur, conſultum iri veritati, & vtriuſque Inſtituti concordiæ, Datum in Conuentu Aræcælitano VIII. Kalend. Octobr. ann. 1624.

Fr. ANTONIVS de Salazar.

APPROBATIO.

EX mandato Reuerendiſſimi P. F. Benigni à Genua totius Ordinis Generalis Miniſtri, legi *Apologeticum de prætenſo Monachatu Auguſtiniano noſtri Inſtitutoris*, à R. P. F. Luca VVaddingo S. Theologiæ

logiæ profeſſore, Ordinis Chronologo exaratum. Sanè puto in ſuo argumento doctè, & religiosè reuiciſſe, nec in vllo iuſtas metas tranſiliiſſe. Vtile & gratum tam noſtris, quàm exteris veritatis ſtudioſis, ſpondeo opus futurum; & quod typis dignum probent. Datum ad S. Petrum in monte Aureo Romæ 13. Kalend. Octobr. 1624.

F. ANTONIVS HIQVÆVS
S. Theologiæ profeſſor.

APPROBATIO.

OPuſculum Apologeticum R. Patris Lucæ VVaddingi Ord. Minorum Chronologi celeberrimi *de prætenſo Monachatu Auguſtiniano S. Franciſci*, legi, nihilque in eo fidei orthodoxæ contrarium reperi. Lugduni in Conuentu Prædicatorum 10. Iulij.

F. CLAVDIVS COCHET Magiſter & Prior.

F. IOANNES TESTE-FORT.
Doct. Theol. ord. Præd.

Permiſ

Permiſſion de Monſieur l'Aduocat du Roy.

VEu l'Approbation cy deſſus, ie n'empeche pour le Roy, que le Sieur Durand face imprimer le liure ſuſdit intitulé, auec deffenſes en tel cas requiſes. Fait ce treizieme Iuillet 1641.

PROST

Permiſſion de [illegible] *u le Lieutenant* [illegible]

VEu les concl[illegible] du Procureur du Roy, nou[illegible] ns permis l'impreſſion du ſuſdit [illegible] audit Durand, auec les defenſes re[illegible] es. Fait à Lyon ce 14. Iulliet 1641.

SEVE.

INDEX

INDEX PARAGRAPHORVM huius Apologetici.

I. DIſputationis occaſio & ſcopus. 1

II. Refellitur prætenſus hic Monachachatus ex temporum chronologia. 5

III. Contra eundem Monachatum variæ obÿciuntur rationes. 23

IV. Reſpondetur ad oppoſita argumenta. 41

V. Recenſentur & refelluntur huius prætenſi Monachatus aſſertores. 83

Apologetici Defenſio.

Sect.I. Referuntur de me conceptæ querelæ. 144

Sect.II. Quibus … itus iniuriis. 153

Sect.III. Magiſtr … æ authoritas ab ipſo propugnat… reſſa. 163

Sect.IV. Defendun… æ in §. primo Apologetici habent… 167

Sect.V. Diluuntur o… a contra §. ſecundum. 175

§. I Quo anno nat… & mortuus B. Ioannes Bonus. ibid.

§. II. Quo ætatis anno defunctus. 178

§. III. Quo anno conuerſus. 181

§. IV. Quando regulam profeſſus ſit Auguſtiniam. 189

§.V. Quan

Index Paragraphorum.

§.V. *Quando conuerſus S. Franciſcus, & inſtitutus Ordo Minorum.* 209
§.VI. *Satisfit reliquis quæ habentur in reſponſione ſecunda.* 220
Sect.VI. *Refelluntur quæ habentur in reſponſione tertia contra §. tertium.* 223
§.I. *Stabilitur argumentum deductum ex ſilentio Authorum Franciſco æqualium.* ibid.
§.II. *Roboratur argumentum deſumptum ex Bullis Canonizationis S. Franciſci.* 234
§.III. *Confirmatur tertium argumentum ab actionibus cum hoc nouitiatu incompatibilibus petitum.* 239
§.IV. *Vrgetur argumentum quartum ex Teſtamento S. Franciſci.* 243
§.V. *Corroboratur quintum argumentum ab excuſſa veſte Eremitica, & noua ſuſcepta deſumptum.* 249
§.VI. *Aſſeritur vltimum argumentum à loci & temporis incertitudine collectum.* 255
Sect.VII. *Reſpondetur ad ea, quæ in reſponſione quarta contra §. quartum afferuntur.* 259.
§.I. *Probatur S. Franciſcum nunquam vixiſſe ſub habitu Eremitico Auguſtiniano.* 260
§.II. *Expenditur tota ſeries controuerſiæ*

exortæ

exorta inter Minoritas & Eremitas Ioannis Boni, circa habitus ſimilitudinem. 270

§.III. *Quam vim habeant coniecturæ à M. Marquez excogitatæ.* 289

Sect. VIII. *Refelluntur ea quæ in reſponſione quinta contra §. quintum adducuntur.* 204

§.I. *Examinatur teſtimonium Henrici de Vrimaria.* ibid.

§.II. *Expenditur Iordanus de Saxonia:* 311

§.III. *Quid ſentiendum de conſtitutionibus Patauinis.* 321

§.IV. *Quid de Ambroſio Coriolano.* 323

§.V. *Quid de Marco Antonio Coccio Sabellico.* 328

§.VI. *Quid de Polydoro Vergilio:* 330

§.VII. *De Iacobo Philippo Bergomenſi.* 332

§.VIII. *Expenduntur reliqui Authores Auguſtiniani.* 338

§.IX. *Authores exteri excutiuntur.* 346

§.X. *Æquiualentia teſtimonia expenduntur.* 353

APOLO

APOLOGETICVS
DE PRÆTENSO
Monachatu Auguſtiniano ſancti Franciſci.

Diſputationis occaſio & ſcopus.

§. I.

1 EGIT ante quadringentos annos vitam Eremiticam per biennium ante inſtitutum ſuum Ordinem S.Franciſcus Aſſiſias,noſtri ſodalitij Auctor & Rector.Specioſa hinc deſumpta occaſio poſt trina integra ſæcula cum Eremitis Auguſtinianis adiudicandi. Exorientem opinionem, nullo ſtabili innixam fundamento, Minores non tam ſuppreſſerunt, quàm incuriosè neglexerunt, donec latiùs diffuſa vires acquiſiuit eundo,& placere cœpit quibuſdam nouitatum affectatoribus, apud quos. [a] *Negligitur veritatis inueſtigatio, & qui ad ea, quæ fortè & temerè oblata ſunt, potiùs ferantur.* Tandem vnus, aut alter ex Minoritis rem, iam Reuerendis Patribus Auguſtinenſibus perſuaſam, & quæ ad honoris

a Thucyd. lib. 1.

honoris incrementum altis inſedit cordibus, euellere niſus eſt; ſed dum efficaciter non egit, conuocauit ad claſſicum Auguſtiniani nominis viros, qui effoſſis vndique aggeribus, ſibi charam & honorificam quaque arte vallarent. Scripſit in eos demum R. admodum P. Antonius Daza; nunc in hac Curia pro Minoribus Vltramontanis Commiſſarius, addiditque ex Volaterrano [b] in ſuæ ſententiæ confirmationem B. Bonauenturam Præſidem egiſſe in vnione generali Eremitarum S. Auguſtini, eiſque indumenti exterioris formam vniuerſaliter ſuperinduxiſſe. Qua id fide dixerit, modò nec probo, nec approbo. Inſurrexit in eum R. admodum P. Ioannes Marquez, Salmanticenſis Doctor, vir aliàs eruditus, nec obſcuri nominis inter Hiſpanos, qui licèt abſque bile præfatur ſe acturum, non tamen omnem abiecit, quin demulcendo feriat, & feriendo demulceat. Hic itaque collectis, quæ Iacobus Philippus Bergomas Eremita, primus (vt inferiùs [c] ampliùs probabimus) huius opinionis auctor, & adinuentor variis in locis ſuorum Supplementorum hiſtoricorum: Hieronymus Romanus, eiuſdem profeſſionis vir, libro ſexto Rerumpublic. mundi, & alibi; atque alij huius religioſi nominis profeſſores ex cogitarunt, peculiari edito volumine de Eremitani inſtituti origine à capite 21. ſummo conatu Monachatum hunc Auguſtinianum S. Franciſci perſuadere ſtudet. Et tandem aggregatis cæterorum omnium argumentis, additiſque ſuis, & conſtipatis vndique quibuſcumque, etiam obſcuris, imò aliquando contrariis teſtibus, ſatis ſe obtinuiſſe putat,

b *Volater. Lib. 21. Anthropo. c. de Eremitanis.*

c *Infra. §. 5. n. 1. & ſeqq.*

putat, ſi quam alij ex ſuis conſodalibus certam iudicarunt opinionem, ille ſaltem probabilem eſſe conuinceret.

2 Sed neque probabilem eſſe ego me faciliter conuicturum puto; quod vt abundè probarem, ſufficeret vt quæ ille pro ſua commendanda ſententia in medium protulit, ego breuiùs referrem; etenim horum imbecillitas, & exigua, aut nulla, probabilitas, contrariam reddent omnino indubitatam. Sunt namque quædam opiniones adeò in ſe inanes, vt nec plurimo extra conquiſito fundamento, veræ, ne dicam credibiles, appareant, & ipſis, quibus fulciuntur infirmis rationibus, ſi ad veritatis ſtateram ponderentur, ſua imbecillitate euaneſcant. [d] *Sicut nix & glacies, quò diutiùs ad Solem exponitur, & diligentiùs puerorum manibus tractatur, eò magis funditur, & colliquatur: at quæ ex natura ſolida ſunt, magis indurantur: ita opiniones falſæ quidem, dum ad rationem expenduntur, diffluunt; veræ autem magis ac magis firmæ euadunt.* Ego vnius huius venerandi Magiſtri Salmanticenſis fundamenta (ex quibus potiora tranſſcripſit, ſeu Latinitate donauit Reuerendiſſimus Nicolaus Cruſenius, eiuſdem profeſſionis vir in Monaſtico Auguſtiniano, nuperrimè edito, part. 2. cap. 25.) breuiter, & fideliter referam, & facili negotio expendam; quibus examinatis, & reuictis, cæterorum pereunt opiniones; dum enim omnium arma vnus aſſumpſit, ſi in vno omnium ictus retundentur, omnes in vno ſuperari dicentur. Candidè verò & ſincerè, quà poſſum, in hac re agam, à ſcommatibus, & dicteriis, quæ in ſeriis diſputationibus

Opiniones infirmæ nullo roborantur fundamento.

[d] *Triuer. in Apophtheg.*

nibus valde diſplicent, & ipſi argumento nocent, omnino abſtinebo; ponderoſis rationibus & grauioribus teſtibus, quidquid protulero, vbicumque poſſum, ſemper ſtabiliens.

Aliena ab hac diſſertatione ira & ſtudium.

Neque verò huc me adigunt alieni honoris inuidia, aut in huiuſmodi congreſſibus ardor vincendi; ſed Maiorum imperia, ad quæ profiteor me ſyncerè hoc certamen inire [e], *Sine ira & ſtudio, quorum cauſas procul habeo*, atque ad veritatem duntaxat indagandam rationem hanc omnem collimare. Vt quid enim ègo moleſtè feram alienum honorem, qui ex meo conſurgit? aut ægrè audiam ex mea gloria ſuam quemque capeſſere? An ob id minor, aut vilior meus Inſtitutor, quòd alienam clariorem reddiderit Sodalitatem? Vel an non inde ſplendidius meum ornamentum, vnde alij ſibi etiam auidiùs illud adſciſcunt? Non eſt ſanè cur alienæ inuideam felicitati, quæ meæ gloriæ non detrahitur, ſed accedit. Vt quid etiam ad concertationem excitabit ſtudium victoriæ, quam æquè meam, & ex aduerſo pugnantis facit veritatis aperiendæ deſiderium? Illum ipſum, ſi ſuperuixiſſet, nec immaturè ſuorum, ſacrarúmque literarum iacturæ haud mediocri deceſſiſſet, oraturum non dubitauerim, vt inter nos contendentes veritas ſuperaret. Nec humiliùs, aut indigniùs de iis iudicauerim, qui eius partes ſint ſuſcepturi, quàm quòd propriam gloriam non quærant, ſed veritatem. [f] *Qui cùm vicerint, & ego vincam, ſi meum errorem intellexero, & è contrario me vincente illi ſuperabunt. Namque & in libro Paralipomenon legimus, quòd filij Iſraël proceſſerunt ad pugnandum mente pacifica inter ipſos quoque gladios, & effuſio*

e Tacit. 1. annal. 1.

f Hieron. epiſt. 89. ad Princ. 1. Paral. 2.

effuſiones ſanguinis, & cadauera proſtratorum, non ſuam, ſed pacis victoriam cogitantes. Ego profectò non aliud ſuſpicer doctos hos viros præter veritatem venari, neque quidpiam eis charius offerri poſſe plenâ rei huius notitiâ, per quam dubia omnia tollantur, & pax religioſa firmetur.

Refellitur prætenſus hic Monachatus ex temporum chronologia.

§. II.

1 OMNEM quam potui, in hac diſputatione adhibui operam, vt ex imis ruderibus veritatem eruerem, & diutiùs ruminando negotium, Ariſtophanis Cleantíſque vſus ſum lucerna, vt nihil indiſcuſſum præterirem. *Aliena*, vt aiunt, *incepi*, & ad præcipua capita rei hiſtoricæ controuerſiam reduxi; ad ſacra ſcilicet Pontificia Regeſta, Eccleſiaſticæ hiſtoriæ puros fontes; quæ præcipuâ in me benignitate ſanctiſſimorum Dominorum Gregorij XV. & Vrbani VIII. qui hodie feliciter ſacroſanctam gubernat Eccleſiam; Illuſtriſſimi item Domini Scipionis Cobellutij S.R.E. Cardinalis, & Bibliothecarij, ſingularis mei patroni, & humanitate perilluſtris viri Domini Nicolai Alemanni, Vaticanæ Bibliothecæ, atque archiui Cuſtodis, mihi licuit tam pro hac aperienda controuerſia, quàm pro noſtri Sodalitij Annalibus concinnandis, non abſque aſſi-

Adhibita cura pro indaganda veritate.

duo labore, anno 1623. & 1624. perlegere. Acta etiam Beati Ioannis Boni, non quæque, & indigeſta (quamuis neque hæc etiam omnino neglexerim) ſed veriori trutina librata, atque ex ipſis originalibus proceſſibus, pro pio viro canonizando ſcripta, duxi conſulenda, vt vel ex hoc Solis ſpiculo, tot ex oppoſito conglomeratorum teſtium nubes vltrò diſcutiantur.

Ex his planè conſtabit, neque verum, neque probabile eſſe, quod aſtruitur de Monachatu Auguſtiniano ſancti Franciſci, ita quippe ſibi obuiant tempora aſſerti diſcipulatus huius ſancti Patriarchæ, & magiſterij B. Ioannis Boni, vt nec ſub illo audiuiſſe, nec potuiſſe, euidenter conuincant. Atque vt iam in arenam deſcendamus: Conſtantius Laudenſis è ſancto Geruaſio Brixianus Eremita Auguſtinianus, Theologus Congregationis obſeruantiæ Lombardiæ, dum ſancti viri Ioannis Boni nomen & famam ampliare, atque ad canonizationem eius intentandam, petendámque animum Vincentij Gonzagæ Ducis Mantuani excitare ſatageret, ſcripſit eius vitam ex ipſo proceſſu originali, facto per Albertum Epiſcopum Mutinenſem, Priorem ſancti Marci, & Præpoſitum Eccleſiæ Mantuanæ, quibus Innocentius IV. anno 8. ſui Pontificatus, biennio poſt ſancti viri mortem, conficiendum commiſit per ſuas literas incipientes, *Dignas Domino*, datas Ianuæ, quas tranſcripſerunt idem Conſtantius ad initium eiuſdem vitæ, & ex illo Abrahamus Bzouius ad annum 1249. num. 11. ſub datis 15. kal. Iulij; ſed

Vita B. Iohan. Boni à Conſtantio Lauden. deſcripta.

ſed in Regeſto Pontificio eiuſdem Innocentij habentur ſub eodem anno in ordine epiſtolarum numero 523. datæ 15. Kal. Iunij, quibus etiam ſubiicitur ibidem modus obſeruandus in interrogatione ſuper vita, conuerſatione & miraculis eiuſdem Sancti, & legitimis teſtibus examinandis. Vitam porrò hanc à ſe tribus libris diſtinctam, atque editam Mantuæ anno 1591. apud Franciſcum Oſannam Typographum Ducalem, dedicatam prænominato Duci Vincentio, præfatur Auctor prædictus ſtatim in limine, ſe totam ad amuſſim ex illo proceſſu extraxiſſe, & concinnaſſe. Idque iterum confirmat libro 3. cap. 46. in operis fine, dicens: *Quidquid in hoc tractatu diximus, totum apparet per proceſſum formatum ad præceptum fel. mem. Innocentij* IV. Hic itaque teſtis domeſticus, omni exceptione maior, lib. 1. cap. 1. ex proceſſu refert ſanctum virum natum anno ſalutis 1168. & cap. 15. eiuſdem libri mortuum aſſerit die 23. Octobr. anno 1249. octogeſimo ſuæ ætatis, quibuſdam additis menſibus, ex quibus quadraginta ait in ſæculo conſumpſiſſe, cæteros verò in eremo traduxiſſe: quod & confirmat libro 2. cap. 35. vbi ait, quadraginta annos conſumpſiſſe in eremo Cæſenatenſi in continua pœnitentia. Quando natus, cõuerſus, & mortuus.

3 Quatuor itaque liquent ex hoc annorum calculo. Primum, mortem obiiſſe ſanctum virum anno ſuæ ætatis octogeſimo, aliquoto addito menſium ſpatio, per quod reiicitur illa, quam refert Marquez, g traditio Auctorum, quorum nullum nominat, videlicet, quòd vixerit vir ſanctus annis 90. vel 92. & præ ceteris refellitur g *Marq.* c. 26. §. 2.

Ioſephus Pamphilus, qui ad 98. eum perueniſſe ſcripſit in Chronico Auguſtiniano, folio mihi 29. Secundò, liquet illam eius mortem contigiſſe anno Chriſti 1249. cui numerandi rationi ſubſcribunt Abrahamus Bzouius citatus num.10. Aubertus Myræus lib.3. de orig. Monaſt.cap.17. Philippus Ferrar. in catalogo Sanctorum Italiæ ad 23. Octobris, qui Chronica etiam citat Auguſtiniana; & hiſtoria Eccleſiaſtica Mantuana, concinnata per doctum virum Hippolytum Doneſmundum tom.1. lib.4. pag.285. necnon vetuſtæ picturæ ædis ſanctæ Agnetis, Patrum Eremitarum Auguſtinianorum Mantuæ, vbi ſancti viri corpus requieſcit, de quibus mox agemus, atque ipſe citatus Conſtantius in pagina præliminari, dum ante illum annum 1591. quo ſuam hiſtoriam ſcribebat, mortuum ait beatum virum annis tercentum quadraginta tribus, qui recurrunt ad eum, quem ſupputauimus 1249. Corrigendi ergo veniunt ij, quos citat Marquez citatus. §.2. dicentes obiiſſe anno 1222. Pamphilus citatus, Paulus Morigia,[h] & Carolus de Tapia,[i] non adeò vetuſti Scriptores, quibus immeritò connumerat Volaterranum;[l] neque enim tunc obiiſſe, ſed potiùs vixiſſe in Æmilia, magnâ ſanctitatis famâ, clariùs affirmat. Tertiò, liquet natum fuiſſe anno 1168. quod expreſsè affirmant hiſtoria Mantuana relata pagina 261. & picturæ Mantuanæ citatæ, per quod reiicitur parum fundata coniectura Patris Marquez citati, §.3. hinc inde colligentis, & abſque vllo auctore, aut teſte, ſuſpicantis eius ortum incidiſſe in annum 1130. aut 1132.

h *Morigia lib.* 1. *de orig. religion.c.*22.
i *Tapia ſup. auth.* in *greßi verbo*, mona. *c.*113.*n.*3.
l *Volater. lib.*21.*Antropolog. c. de Eremit.*

Quartò

4 Quartò (quod è re noſtra præcipuum eſt) liquet conuerſum fuiſſe Dei virum à ſæculi vanitate, & ioculatoria, ſeu comica arte, quam per varias Italiæ vrbes exercebat, anno 1208. & in fine eiuſdem, vel anno proximè ſequenti poſt diutinum languorem expiatâ conſcientiâ Epiſcopo Mantuano, & iam extincta pia genitrice Bona (à qua & à patre Ioanne *Bonhomi*, nomenclaturam *Ioannis Boni* deſumpſit) patriæ vale dixiſſe; & in eremũ Cæſenatenſem ſeceſſiſſe. Hic annorum calculus manifeſtè deducitur ex tertio aſſerto: nam ſi ad annum 1168. quo natum eſſe conſtat ex irrefragabilibus teſtimoniis proceſſus, hiſtoriæ Mantuanæ, & iconibus ipſius ædis, in qua iacet, adiungas alios quadraginta inaniter elapſos in ſæculo, antequam mundo valediceret, vt teſtatur Conſtantius citatus,[m] & hiſtoria Mantuana pag. 267. imò & ipſe Marquez proximè citatus, qui vltra quadraginta concedit, annum numerabis 1208. vel 1209. eius ſeceſſus in eremum Cæſenatenſem. Ita expreſſo calculo eum annum aſſignat hiſtoria Mantuana proximè citata; ſed & vltra ducentos annos ita legebatur in clauſtro Mantuano Auguſtinianorum ædis ſuprà relatæ S. Agnetis, per quod circum circa viri ſancti vita vetuſtis iconibus exprimebatur. Nam ſub ſimulacro eius conuerſionis, quando vanam cœpit vitam deteſtari, quod ad ſacrarij partem, per quam ex tablino, ſeu clauſtro ingrediendum ſit in eccleſiam, ſcribebatur eius vitæ in melius commutatæ annus 1208. eundémque numerum eiuſdem ædis Cœnobitæ in reſtauratis & renouatis anno proximè elapſo & præſenti, eiuſdem clauſtri imaginibus

Conuerſus anno 1208.

m *Conſtãt. lib. 1. c. 15.*

atque in primo emblemate, ſeu ſimulacro eius natiuitatis, quod ad læuam ingredientis ex platea occurrit, repoſuerunt annum 1168. & ſimiliter in aliis imaginibus accommodè diſtribuerunt numeros conuerſionis & mortis, quos ſuprà memorauimus.

Non potuit eſſe pręceptor S. Franciſci.

Stabilito iam hoc conuerſionis anno, etiam 5
ex ipſis Patribus Auguſtinianis, atque eodem, in quo requieſcit loco, cauſam nos euiciſſe putamus. Neque enim hominis hoc anno conuerſi potuit eſſe diſcipulus Franciſcus, qui iam antè aliorum factus erat præceptor. Id facili negotio conſtabit ex annorum computo, quo vſi ſumus ad finem Apparatus noſtrorum Annalium, & ad annum 1226. quo Franciſci mortem narramus; ſed & hîc vno vel altero teſte irrefragabili id breuiùs, ſed efficaciter oſtendimus. Controuerſia eſt de hoc Monachatu Auguſtiniano S. Franciſci ſub illo biennio, quod interceſſit inter primam & ſecundam eius conuerſionem, vt vel ipſe Marquez citatus §. 2. notat: nullus enim ante primam, dum adhuc ſæcularis erat, Auguſtinianum dicet; neque poſt inſtitutam in ſecunda Minorum Religionem ad aliam conuolaſſe contendet. At prima illa conuerſio S. Franciſci à ſæculi vanitate incidit in annum 1206. ſaltem inchoatum, vt in prædicto Apparatu ex multis probauimus, & vel hac conuincimus ratione, quòd recepta ſit ſententia probatorum Auctorum, quos reiicere non licet, Thomæ Celani [n] Franciſci diſcipuli & ſocij, Bonauenturæ, [o] Mariani, [p] & Antonini [q] Florentinorum, aliorúmque plurium, Franciſcum deceſſiſſe an-

Quando conuerſus S. Franciſcus.

Apparat. annal. §. 4. in fine.

n *Celan. in legen. M s.*

o *Bonau. c. 15. & 16.*

p *Marian. lib. 1. §. 29.*

no-

no vigeſimo à prima conuerſione, à ſecunda verò decimo octauo. Ita expreſsè habent citati auctores. Thomas Celanus: *Sanctiſſimus Pater noſter abſorptus eſt in æternæ claritatis abyſſum anno Christi 1226. qui fuit vigeſimus à prima eius conuerſione, & à ſecunda, quando incepit ordinem Minorum; decimus octauus.* Sanctus Bonauentura cap. 15. Legendæ maioris obiiſſe ait, *Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſexto, quarto Nonas Octobris*, cùm iam antè cap. 14. mortuum dixiſſet, *biennio ab impreſſione ſtigmatum, anno videlicet à ſua conuerſione vigeſimo.* Marianus Florentinus, *Obdormiuit ſanctus Pater in Domino 4. Nonas Octobris Sabbato in ſerò, anno videlicet 1226. ætatis ſuæ anno 45. à prima ſua conuerſione anno vigeſimo, ab inſtitutione verò Religionis anno 18.* S. Antoninus. *Anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſexto, quarto Nonas Octobris, Pontificatus Domini Honorij III. anno vndecimo, ætatis verò ſuæ quadrageſimoquinto, à prima ſua ad Deum conuerſione anno vigeſimo, ab inſtitutione Religionis decimo octauo, ex quo ſcilicet cœpit habere Fratres, poſt diutinam infirmitatem, & grauiſſimos dolores, ex hoc ſæculo migrauit ad Dominum.* Secunda itaque conuerſio ſancti Franciſci, & inchoatio Religionis Minorum, incidit in annum 1208. ſub quo adhuc non receſſit, vel tunc receſſit à Mantua, qui futurus erat eius magiſter in eremo Cæſenatenſi, in qua contendunt communiter Patres Auguſtiniani tirocinium abſoluiſſe, & profeſſionem emiſiſſe.

q *Anton. tit. 24. 7. §. 6.* *Thomas Celan.* *Bonauent.* *Marian.* *Antonin.*

6 Quando itaque potuit eſſe Beatus Ioannes

Bonus

Ex chronologia probatur non potuiſſe S. Franciſcum ſub Ioan. Bono audire.

Bonus inſtructor ſancti Franciſci? An anno 1209. quo peruenit Cæſenam, & iam Franciſcus ſui inſtituti ſectatores habebat, quos erudiret? An etiam anno anteriori 1208. in quem item potuit incidere calculus annorum quadraginta malè exactorum in ſæculo, & à quo poteſt incipere numerus cæterorum quadraginta, quibus in illa vixit eremo? Atqui hoc etiam anno plenè inſtructus erat Franciſcus in via Domini, & per eam iam cœpit ſub noua & Euangelica norma inſtituere Ordinem Minorum, præſertim cùm non ſtatim vt peruenit ad ſolitudinem Cæſenatenſem Beatus Ioannes Bonus, cœperit coruſcare miraculis; neque (vt ex oppoſito ait Iuuenalis [r] de vitioſis; *Nemo repentè fuit turpiſſimus*) ex tempore illico ſanctiſſimus, aut adeò celebris euaſit, vt ipſo ſui ſeceſſus anno vndique peruolaret fama eius, & ab Aſſiſio Cæſenam longè maiori (vt ſtatim monebo) terrarum tractu, quàm Marquez [s] exiſtimarit, ſe quæſitum, & viſum attraheret Franciſcum. Sanè Iordanus de Saxonia, [t] quem tantoperè vbique Marquez laudat à fide, & vetuſtate, primò apud Budriolum Cæſenatenſis diœceſis domunculam quandam de conſenſu Diœceſani conſtruxiſſe, & ibidem vitam Eremiticam in arctiſſima pœnitentia duxiſſe ſcribit, antequam fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, quod & ipſe diſſertator [u] probat. Eodémque modo habetur in Bulla *Admonet nos*, Innocentij IV. ſeu in relatione in eadem contenta, quam Marquez [x] tranſſcripſit, & inter codices Illuſtriſ. Alexij de Meneſes Archiepiſcopi Braccarenſis eiuſdem inſtituti, atque in archiuo Auguſtiniano-rum

r *Iuuenal. Satyr.* 2.

s *Marquez c.* 24. §. 4. *& c.* 26. §. 4.

t *Iord. in vita frat. lib.* 1. *c.* 8.

u *Marquez c.* 26. §. 5.

x *Marquez c.* 13. § 17. *& cap.* 22. §. 5.

rum Romano monet. poſſe inueniri. At obiter admiror, ſi non aliunde myſterium percipio, cur ex nullo horum locorum lacunam hac in Bulla ſuppleuerit illa ex parte, vbi in margine notat non potuiſſe legi; vel magis mirum eſſet, ſi vtrobique apud Auguſtinianos locus iſte eſſet corroſus, non dico corraſus. Ego illud præſtabo obſequij, vt ex Regeſto Pontificio prænumerati Innocentij, vbi ſub anno 10. num. 635. folio 263. pag. 2. idem habetur Diploma, locum hiulcum & mancum reſtituam. Ita porrò ſcriptum: *Sanè ad audientiam Domini Papæ peruenit, quòd bo. me. Frater Ioannes Bonus* (hîc lacuna) *primus* (hoc illud vnum verbum, quod legi non poterat, nolo dicere, non placebat) *in Ordine veſtro, primam apud Budriolum Cæſenatenſis diœceſis, de conceſſione Diœceſani loci eiuſdem domum incepit, & dum fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, & plurimi conuerterentur ad eum, &c.* Si ergo tempus expectandum erat, vt domum illam extrueret, & fama per vicina (non dico remota, qualis erat tractus Aſſiſius) loca crebreſceret, ante annum ſaltem 1209. non poterit ei rationabiliter tradi Franciſcus in diſcipulum, multò minùs dici apud eum tirocinium expleſſe, aut profeſſionem emiſiſſe. Iam enim tunc aliorum erat præceptor Franciſcus, &, vel ipſo Marquez [y] adſtruente, iam Minorum Ordinem inſtituit. Videri ergo neque veram, sed neque probabilem (quod ſolum contendebat Marquez) eſſe opinionem hanc de Monachatu Auguſtiniano S. Franciſci; neque enim (vt præmonuimus) fuit, neque eſſe potuit, ſuppoſito certo hoc annorum computo, Beati Ioannis Boni diſcipu

[y] *Marquez* c. 26. §. 2.

diſcipulus, vt Patres hucuſque aſſerebant Auguſtiniani. Quòd ſi occurratur dicendo anteriori tempore eum illius fuiſſe congregationis Iambonitarum, à Ioanne Bono, ita poſtea nuncupatæ, facilè euidenter refellitur; primus enim hic fuit huius Ordinis & auctor & rector, vt verbis expreſſis, à Marquez, non dicam ſuppreſſis, ſed omiſſis, quia legi non poterant, ex ipſa Fratrum Eremitarum, ſeu Guilelmi Cardinalis Protectoris narratione, Innocentius IV. iam citatus affirmat.

Refellitur quorumdam chronologia.

Hinc apparet, neque ſi obiiciantur, audiendos 7
eſſe alios Chronologos, quos ſuprà refellimus, Pamphilum, Morigiam, Tapiam, quibus adde Petrum à Natalibus, [z] & Bergomatem, [a] qui aliam numerandi rationem miniſtrant, & mortuum B. Ioannem Bonum aſſerunt anno 1222. Explodendos item, qui vixiſſe volunt vltra annum 90. ſi qui ſunt præter Pamphilum, quem produximus, huius ſententiæ, quos tacitis nominibus offert Marquez, quorum nullum ego potui detegere. Neque admittendum Petrum à Natalibus, qui quinquaginta annis in eremo degiſſe ſingulariter aſſerüit, & occaſionem errandi præbuit Philippo Ferrario. His etenim opponimus illius generis teſtes, quos Doctores [b] vocant omni exceptione maiores, qui exceptione nulla repelli poſſunt, proceſſum videlicet vitæ, auctoritate Apoſtolica à grauibus Prælatis confectum, cuius fidei Pontifex nititur ad rem omnium grauiſſimam, vt in apotheoſin Sanctorum referat, cuius acta debitâ diligentiâ ibi recenſentur. Opponimus item ex hoc

[z] *Petr. à Natal. lib. 12. in append. c. 6.*

[a] *Bergom. lib. 12. an. 1199.*

[b] *Couar. de matr. p. 2. c. 8. §. 12. n. 17. Bern. in c. 1. de conſang. & gloſ. in c.*

hoc proceſſu ſcriptorem Eremitam Auguſtinianum; expoſitas etiam in aperto tabulas domus ipſius, in qua vir ſanctus requieſcit; & hiſtoriam publicam patriæ, ex qua originem duxit, & in qua glorioſæ vitæ curſum conſummauit, vt alios illos recentiores teſtes omittam. Prima illa veri dignoſcendi Hiſtorici lex ab auctoribus [c] probata, atque à probitate & integritate Auctorum ſumenda eſt, vt præferantur illi, qui ea, quæ narrant, vel viderunt, vel ab his qui viderant, acceperunt. Hinc illud Theopompi: *Eum quidem optimum rerum bellicarum ſcriptorem eſſe, qui quamplurimorum certaminum ciuilium particeps fuerit, & quamplurima etiam pericula coràm expertus ſit. Innuere voluit*, inquit Polybius, [d] *eum tantùm reuera eſſe bonum Hiſtoricum, qui de his ſcribebat rebus, quibus ipſe interfuit.* Teſtes, qui rebus geſtis ſancti viri interfuerant, præcipuos habet proceſſus adhuc extans, ipſius ſancti viri ſocios, requiſitos vt teſtimonium legitimè dicerent biennio, vel triennio ab obitu hominis Dei. Hos proferimus, & qui ab his acceperunt, noſtræ cauſæ aſſertores.

At ſi cler. in princ. de ind. & in c.1. de teſt.

c *Cano lib. 11. de locis cap.6. Poſſeuin. in Bibliot. lib.16.c.2.*

d *Polyb. lib.12 hiſt.*

Efficax hæc ratio à temporis obſeruatione deſumpta.

8 Hoc vnicum adeò efficax & indiſſolubile argumentum, vt eum Priori Mantuano præfatæ ædis ad ſanctam Agnetem, inter renouatas hoc anno imagines vnam addenti dé diſcipulis accedentibus ad Beatum Ioannem Bonum, quibus additus S. Franciſcus, ſubmittentíque adeò florenti picturæ vnicum, cum quo agimus auctorem, & teſtem, Ioannem Marquez, me vrgente proponeretur, ingenuè reſponderit, ſi ſuis numeris conſtat vtraque, quam præmiſimus,

S.Fran

S Franciſci couerſio omnino deceptos ſuos , qui de tali diſcipulatú contendunt. Deinde de hac re monitus à Vicario Epiſcopi,addidit , facili remedio , cauſam ſcilicet exoriendæ controuerſiæ tollendo ex iconibus , ſatisfactum iri Minoritis. Quid?quòd & ipſe Conſtantius Laudenſis, dum omnia refert ex proceſſu , multóſque narrat habuiſſe Ioannem Bonum diſcipulos , neque verò hunc tánti nominis vellet excludere , ſyncerè tamen innuat nullam eſſe in proceſſu huius rei memoriam , ſed dicat ſe non debere tacere ſanctum Franciſcum his interfuiſſe diſcipulis , dum illud, inquit,non tacuerunt Petrarcha,Sabellicus, Alexandri,neſcio qui,& Epiſcopus Signinus,de quorum fide nos ampliùs agemus inferiùs. [e] Quid? credibile eſt in proceſſu coacto poſt apotheoſin, ſeu canonizationem S.Franciſci, vbique tunc celeberrimi,& ampliſſimi inſtitúti auctoris,nullam agendam eſſe mentionem ad laudem & commendationem B.Ioannis Boni , ſi quoquo modo fuerit Franciſcus eius diſcipulus? Anne parum cederét in ornamentum tanti magiſtri, tantum etiam habuiſſe ſectatorem? An adeò exiguus decor,tanti nominis virum pręter alios erudiiſſe ad iuſtitiam? *Qui ad iuſtitiam erudiunt multos,* inquit ſacer Textus [f] *quaſi ſtellæ fulgebunt in perpetuas æternitates.* dignè quidem,dum,teſte magno Dionyſio, [g] conſtet , *diuinarum omnium perfectionum diuiniſſimam hanc eſſe perfectionem.* Adeò ergo inſignis ſplendor negaretur B. Ioanni Bono,reticendo tantum erudiiſſe diſcipulum,vel ipſi Ioannis auditores & ſocij , qui præcipuè res ſui præceptoris in ſacra acta,& proceſſum redegerunt, ſibi etiam tantam

occiu

e *Infra* §.5.

f Dan.12. v.3.

g *Dionyſ. Areop. relatus à Carth. in* c.12. *Dan.*

occluderent gloriam, ne dicerent ſocium & comitem ſui diſcipulatus ſanctum habuiſſe Franciſcum? Exactiùs examinatur quando natus Ioan. Bonus.

9 At adhuc ſcrupulum dices ſupereſſe circa tempus conuerſionis Ioãnis Boni, & computi rationem, quo manifeſtè nos euiciſſe putamus. Etenim longè anteriorem facit Marquez eius natiuitatem, ortúſque tempus aſſignat annum 1130. vel 1132. At quo expreſſo auctore? Nullo; qua manifeſta ratione? nulla; qua certa deductione? prorſus nulla; hac vnica coniectura, quòd mentionem eius agant Genebrardus circa annum 1171. Iacobus Gualterius circa 1159. & Philippus Bergomenſis tempore paulò inferiorem ſancto Guilielmo Aquitanico conſtituat. At examinemus parum hos annorum calculatores, videamúſque an pro probatis ipſe Marquez admittat. Ego in annorum ſerie primum, quem producit, Genebrardum admittam, dummodò teſtimonium eius ille ratum habuerit. Illud porrò eſt: *Ordo VVilhelmitarum, ſeu Guilelmitarum (quos vocant Eremitas) ſumpſit initium à Ioanne Bono Mantuano* (teſtéſque producit Sabell. Ennead. 9. Faſcicul. temp.) *nomen autem à Guilielmo Aquitaniæ Duce, & Pictanienſium Comite, qui eam familiam condidit, vt ſectarentur collectam ex diui Auguſtini operibus regulam.* Quàm pauca hîc probabit Marquez? quod fermè verbum non refutabit? Admittet Guilielmitas à B. Ioanne Bono, nonnullo tempore poſteriore, ſumpſiſſe initium? vel ſimul cum Ioanne Guilielmum eam familiam condidiſſe, dum duos hîc videtur Genebrardus aſſignare vnius, eiúſdemque ſodalitatis *Genebrardus.*

Quorũdam dubiũ circa Auguſtini regulam.

Pluribus de hoc agunt Simō Verlinus & Bernardus Vindingus.

conditores? An item ſine ſtomacho, & bile concedet Genebrardo S. Auguſtinum non præſcripſiſſe Eremitis regulam, ſed eos ſectari quandam ex S. Doctoris operibus collectam? Noui certè circa hoc, nimirùm de non præſcripta Fratribus regula per Auguſtinum, non diſſimilem, neque alienum eſſe aliorum ſenſum, idque non paucis aſſerere; quorum rationes nouiſſimè ſtabiliit Criticus Auguſtinianus, auctor in operibus ſanctiſſimi Doctoris non inerudité verſatus. *At iſthic mihi non adeò ſeritur, neque metitur*, vt rem hanc modò velim examinare. Hoc vnum ſcio, illud nequaquam noſtrum diſſertatorem admiſſurum, neque in vllo ſuo aſſerto placiturum ei teſtem, quem primum produxit annorum calculatorem. Neque ſanè in computo annorum teſtibus à ſe productis concordat Genebrardus. Sabellicus [h] enim lib. 5. ſub Innocentio III. qui electus eſt anno 1198. ita habet: *Per id tempus Eremitanus ordo inſtauratus eſt, cùm temporum iniuria penè ad interitum perductus eſſet. Inſtaurationis auctor Ioannes Bonus Mantuæ natus, eiuſdem vir profeſſionis.* Et lib. 6. poſtquam longiorem fecit ſermonem de Dominicana & Franciſcana ſodalitatibus, addidit: *Eremitanus ordo, qui erat iam propemodum extinctus, inſtauratur.* Faſciculum temporum (cuius auctorem Vernerũ Carthuſianum aiunt Trithemius, Poſſeuinus, [i] & Bergomas [l]) ſecum pugnantem, vel eadem confusè & & variè repetentem, conciliandum offero meo diſſertatori. Sub Alexandro III. ita habet: *Ordo Guilhelmitarum ſancto Guilhelmo Eremita, olim Duce Aquilegien. nomen & originem traxit. Eius diſcipu*

h *Sabel. Ennead. 9. lib. 5. & 6. in princ.*

Trith. de ſcriptor.

i *Poſſeuin. in Appar.* *Bergom. in ſupp. ſupplemēti lib. 16 ad an. 1490.*

diſcipulus fuit ſanctus Albertus Eremita, qui ordinem iſtum educauit. Sub Clemente III. agit de ſancto Dominico & Franciſco, & deinde addit. *VVilhelmus Pariſienſis incepit ordinem Auguſtinienſium, qui etiam dicuntur Mẽdicantes*. Quid hîc certum, aut conſtans meus admittet diſſertator? aut quod hîc veſtigium Ioannis Boni (de quo nec vnum in toto opere habet verbum, vt ipſe Marquez [m] aliàs notauit) vt Sabellici & temporum Faſciculi auctoritate, eum ad annum 1171. reducat Genebrardus?

m *Marq. c.*13.§.5.

10 Secundus mei diſſertatoris teſtis, Iacobus Gualterius, aliquantò anteriorem, nempe anno 1159. Ioannem Bonum conſtituens. Atqui eadem huius & Genebrardi vitia hiſtoriæ; illius enim verba tranſſcripſit, *Ordo*, inquit, *Guilielmitarum à Ioanne Bono inchoatus, is quidem ſic appellatus à ſancto Guilielmo Aquitaniæ Duce, Pictanienſique Comite, qui illum ſub regula ex ſancto Auguſtino collecta formarat.* Teſtes adhibet Genebrardum in Alexandro III. verè vtique, vt iam vidimus ex eius verbis, quæ hîc Gualterius repetit; & Onuphrium ann. 1160. ſed hunc immeritò quidem, cuius ibi hæc verba duntaxat: *Ordo Fratrum Eremitarum S. Guilielmi ſub regula S. Auguſtini à Guilielmo Aquitaniæ Duce factus.* Tertius ille oblatus à diſſertatore teſtis Philippus Bergomas, videamus quàm paruo tempore Ioannem Bonum Guilielmo Aquitanico iuniorem conſtituat. Profectò tam in Supplemento Chronicorum, quàm in huius Supplementi ſupplemento (quorum vtrumque an viderit Marquez, & an huius eſſe putauerit auctoris, agemus

inferiùs) [n] Guilielmum reponit ſub anno 1157. & Ioannem Bonum ſub anno 1199. Vide quæſo, quàm egregiè, quàm ſcitè ſubductis, & additis calculis, ex his fidis teſtibus numerum deducat diſſertator anni 1130. aut 1132. vt tunc natum dicat Beatum Ioannem Mantuanum.

n §. 5. n. 19.

11 Huc vſque examinauimus, & apertè refellimus determinatos quoſcumque annorum numeros, quibus diſſertator, vel clariùs aſſerebat, vel veroſimiliùs colligebat, natum, aut mortuum beatum hunc virum. Reſtat adhuc vnus indeterminatus ex Antonino allatus annorum calculus, ex quo velit deducere diſſertator non ſolùm ante annum 1200. floruiſſe pietate & miraculorum gloria Ioannem Bonum, verùm etiam circa illud tempus poſt multos tranſactos annos ſub forma Anachoretica, introductam in Iambonitarum congregationem, regulam, & normam vitæ Auguſtinenſium, atque ipſum congregationis auctorem ante annum prænumeratum 1200. videlicet 1198. idem vitæ genus ſuſcepiſſe. Verba Antonini, ex quibus hæc videntur deduci, illa ſunt: *Circa annos Domini* 1200. *tempore Innocentij I I. fuit vir magnæ ſanctitatis, nomine Ioannes Bonus, de Mantua oriundus, ſolitariam agens vitam, qui nimia abſtinentia, & inſueta claruit, & miraculis multis.* At quàm parum hinc colligi poſſit, quis non videt? Quid hîc determinatum, aut certum vnde haberi poſſit firmiter natiuitas, conuerſio, initiatio ſub Auguſtino, aut vitæ conſummatio? In vniuerſa, quam refert, vita ſancti hominis, nullum tempus aſſignat, rei cuipiam ab eo factæ,

Examinatur adhuc tempus ex Antonino.

factæ, vel ortui, aut interitui, neque vnum quidem verbum habet Auguſtinianenſis regulæ, aut ſodalitatis, neque vnde poſſit deduci, fuerit ne huiuſmodi profeſſionis; niſi illinc aliquid velis venari: *Matre defuncta, à Mantua recedens ad partes Romandiola ſeceſſit prope Caſariam*, (lege Cæſenam) *ad milliare vnum, vbi in quadam eremo mirabilem pœnitentiam fecit, concurrentibus ad manendum cum eo aliis Eremitis.* At non omnes Eremitæ, Auguſtiniani, neque huius ſolius Ioannis Eremitæ vitam exarauit, aut tranſcripſit Antoninus. Geſta refert [o] alterius Ioannis Eremitæ, & Eremitarum Magiſtri, etiam Auguſtino ipſo ſenioris, quippe de quo ſanctus agit Doctor libro de cura pro mortuis agenda c. 17. Ruffinus lib. 11. cap. 19. & Euagrius in Vitis Patrum. Item [p] alterius etiam Ioannis Eremitæ miræ ſanctitatis, de quo Palladius vit. 60. Non verò idcirco hæc memorauerim, vt conſtanter negem Ioannem Bonum Auguſtino nomen dediſſe, ſed vt inſinuem nihil huiuſmodi colligi ex Antonino. Porrò neque temporis certi quidpiam habetur ex ambigua menſura voculæ, *Circa*; cuius tanta menſurandi latitudo apud Chronologos in referendis iis, quæ certis annis non conſtant; vt ſub decennio, & ſæpiùs vltra, quoſcumque numeros à parte anteriori, vel poſteriori liceat effingere, cuius rei exempla vbique ſunt obuia apud Annaliſtas. Adde quòd non poſſit ex Antonino probari, quam vitæ partem tunc egerit Ioannes Bonus, dum ſtatim vniuersã referat: neque magis liceat ex illis verbis: *Circa annos Domini* 1200. *tempore Innocentij fuit vir magna ſanctitatis, &c.* aſcendere

o Anton. titul. 15. cap. 8.

p ibid. §. 6.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ad annos anteriores, vt ſuo conſulens argumento facit diſſertator, quàm deſcendere ad poſteriores, & ſubſequentes, vt æquiùs & veriùs faciendum eſſe ex diſcuſſa hac annorum ſerie largiùs, ſed vtiliùs monſtraui.

Video ex relatis diſſertatorem diligentem & ſedulam poſuiſſe operam in veſtigandis, & calculandis vitæ huius ſancti viri annis, vt ex iis inferret quando Anachoreticam, quando Monaſticam ſubierit; nihilque ait ſe adeò deſideraſſe, quàm quòd eſſet, qui in hac re facem præferret. At incidit in vnum, cuius veſtigium terere poſſet, & ex eo deuenire in cognitionem, & indagationem vitæ, quam diximus Ioannis Boni, à ſuprà nominato Conſtantio Auguſtiniano deſcriptam. Porrò is eſt Abrahamus Bzouius, qui ex hoc Laudenſis opuſculo refert ſanctum virum obiiſſe anno, quem ſuperiùs certum ſtatuimus. 1249. ſtatímque citat Conſtantium Laudenſem in illa vita. Solum hunc numerum annorum, vtpote ſuo intento incommodum, & longè à ſuo argumento alienum, reticuit ex omnibus, qui quoquo modo, etiam inepto, oblati ſunt à quibuſuis auctoribus, vt hucuſque oſtendimus. Neque quidem negare poterit hunc ſe vidiſſe, etenim Bzouium hoc ipſo loco citat, vel ex eo Bullam Innocentij IV. vt digna probet elogia ſancto viro affigenda, & clauſulam ex eodem Bzouio tranſſcribit prædictæ Bullæ, quam perperàm dicit hunc auctorem verbatim habere ann. 1251. §. 8. numer. 19. cùm illam referat ann. 1249. num. 11. Idque obiter monuerim circa illas literas Pontificias in Regeſto Vaticano 12

Bzon. in annal.

Marq. c. 13. §. 2.

cano in ipſa Bulla, non vt habet Conſtantius, & ex eo Bzouius, *patrem*, ſed *fratrem Ioannem Bonum Eremitam*, duntaxat haberi, & ſimiliter in regulis præſcriptis circa teſtes examinandos, atque in earum titulo inſcribi; quaſdámque voculas huius Bullæ perperam poſitas, reſtituendas eſſe ad dictum autographum archiui Vaticani.

Contra eundem Monachatum variæ obijciuntur rationes.

§. III.

1 IAM ex ipſa temporis ratione abundantiſſimè conſtare puto, quàm inane poſuerunt ſtudiũ Patres Eremitæ in aſſerendo hoc tirocinio Auguſtiniano ſancti Franciſci. Placet autem & alias addere rationes, earúmque pondus, quod attenuare intentauit Marquez q fideliori trutina librare. Prima ſit, rei tanti momenti, quanti ſemper iudicatum eſt, religioſæ vitæ genus ſolenni voto ſubire, atque demum alio illud commutare; nullum ex omnibus ſancti Franciſci domeſticis, aut vetuſtis vitæ Scriptoribus verbum vllum feciſſe; non tres ſocios, Ruffinum, Angelum, Leonem, quorum iſte erat à ſecretis, & à conſcientia; non Thomam Celanum, ſocium item & diſcipulum, in prima, quam contexuit ad præceptum Gregorij Noni, Legenda, nec in ſecunda longiori compoſita ex mandato Capituli, ſeu ſynodi generalis; non Bo-

q *Marq. c. 24.*

Nullus antiquorum hiſtoricorum huius meminit Monachatus.

nauenturam in maiori item, aut minori Legenda; non Bernardum à Beſſa, Bonauenturæ ſocium, in alia vberiori; non Ioannem à Ceperano, Sedis Apoſtolicæ Notarium, in vita ſancti viri à ſe copioſè exarata; non Vincentium Beluacen. non Antoninum Florentinum, non deinum alios quoſcumque vetuſtos Scriptores. At credibile non eſt omnes taciturós rem ſuo tempore, vel paulò anteriori tranſactam, cuius ſupererant teſtes,& huius aſſerti Monachatus condiſcipuli Patres Eremitani. Argumentum hoc inde maiorem vim obtinere debet apud noſtrum diſſertatorem, quòd ipſe ſimili vſus ſit, [t] vt omnino negaret S. Bonauenturam præfuiſſe vnioni generali Eremitarum,quia eius vitæ ſcriptores huiuſmodi non meminerint præfectu ræ.

t Marq. l.4 §.11.

Reſpondet tamen ex Bergomate Marquez, 2 quòd non omnia poſſumus omnes, neque ſancti Euangeliſtæ vnum & idem de Chriſto ſcripſerunt, & tamen vera omnes ſcripſerunt.Admitto non omnes omnia poſſe,nec ſcire, neque omnibus omnia conſtare; at vt res notabilis, & ſcitu non tam digna,quàm neceſſaria,nulli innoteſceret, hoc illud mirum. Non ego contendo, vt res quæque ſancti Franciſci omnibus patuerint, ſed alicui ſaltem grauiores innotuerint.Non omnes Euangeliſtæ, (vt exemplo vtar mei diſſertatoris) omnia eadémque ſcripſerunt;at quod vnus omiſit,alter ſuppleuit,& præcipuas, fideíque noſtræ proficuas,Chriſti actiones notauit. Demus hanc Franciſci ignoraſſe Bonauenturam, vel alium quemque ex ſuprà citatis vitæ ſancti viri Auctoribus,

Vetuſti auctores huius Monachatus non meminerũt.

tibus,an & eam omnes neſcierunt?nullus ex omnibus rem ex natura ſua notiſſimam,in omnium oculis patulam, ſolenni profeſſione firmatam, exteriori teſſera cõteſtatam,potuit adipiſci?Ruffinus Aſſiſias conterraneus, qui incedentem vidit per illud biennium in habitu illo Eremitico, Leo confeſſarius,Angelus anno ſequenti ab exuta veſte Eremitica ad ſodalitatem admiſſus,vitæ eius primi ſcriptores, rem notiſſimã;tunc actam ignorarunt? Thomas à Celano, ab ipſo Franciſco educatus, illam prorſus neſciuit? aut ſcitam tacuit in hiſtoria, quam offerebat Gregorio Nono, Franciſco familiari, & vitæ totius conſcio? Neque etiam Bonauenturam latere potuit,cui,vt res omnes S. Franciſci ad poſteros tranſmittendas,certiùs conſtarent & clariùs, *adieru*, ipſo teſte,*locũ originis,conuerſationis,& tranſitus viri ſancti, & cum familiaribus eius adhuc ſuperuiuentibus collationem de iis habuit diligentem,& maximè cum quibuſdam, qui ſanctitatis eius & conſcij fuerunt,& ſectatores præcipui, quibus propter agnitam veritatem probatámque virtutem fides eſt indubitanter adhibẽda.* Quam ergo nullus ex probatiſſimis lectiſſimiſque Hiſtoricis ſciuit, aut retulit,quis dicet hiſtoriam quibuſdam poſtea ſæculis ab aliis,rem ſuam agentibus,& honori conſulentibus,excitatam, ad fidem admittendam? Quis à ſuſpicione & cenſura ſuppoſititiæ poterit vendicare? Qui actionem aliquam ſeriam,aut grauem Chriſti ab omnibus Euangeliſtis (vt in diſſertatoris hæreamus exemplo) prætermiſſam in medium afferret, nec eam certa traditione à Chriſti familiaribus,aut coæuis deducta, vel reuelatione certa

Bonau.in prolog.legenda.

comprobaret, nonne exſibilaretur? nonne tanquam temerarius reiiceretur? & quidquid vltra Euangelicam hiſtoriam produceret, reputaretur apocryphum? Hîc hiſtoriæ Auctores noui, vt

s §.5.n.1. & ſeqq. ſtatim probabo? [s] hîc traditio nulla, nec prætenſa reuelatio, hîc altum in Auctoribus coæuis totius rei ſilentium; quam ergo merebitur fidem, aut nomen? Noui hîc dicturos, etiam illos Franciſco familiares, non adeò altum ſiluiſſe rem hanc, vt ſaltem per periphraſim, aut ſignis probabilibus eam non expreſſerint: agunt enim de habitu Eremitico, corrigia, calceis, & baculo ſancti Franciſci, Eremitarum ſancti Auguſtini teſſeris notiſſimis. At quàm à re Auguſtiniana hæc aliena ſint, & quàm parum ſibi his ſignis concilient, largiùs, & palam inferiùs

t §.4.n.2. [t] oſtendam.

Neque Pontifex inter canonizandum.

Secunda ſit; nullam fieri mentionem, aut ſuſcepti, aut derelicti, huius Auguſtinenſis Monachatus in vlla ex Bullis, quas Gregorius Nonus dedit, vel ad eius canonizationem intimandam, vel ad eius laudes celebrandas, quarũ plures ſub

Anno 1228. & ſequent. eodẽ miniſtraui Pontifice in noſtris Annalibus. At in apotheoſi illorũ, qui veteres relinquũt Religiones, vt nouas inſtituant, laudis loco hoc celebratur in Pontificiis literis, quibus canonizationem denunciant. Ita expreſsè refertur de ſanctiſſimis Patriarchis Dominico & Franciſco de Paula; de illo hic ipſe Gregorius in Bulla, cui initium, *Fons ſapientiæ*, ita inquit. *Qui gerens à pueritia cor ſenile, ac in mortificatione carnis eligens viuere, vita requiſiuit auctorem, & Deo dedicatus, ac in Nazaræum ſub Beati Auguſtini regula conſecratus, &c.*

&c. quibuſdam interpoſitis. *Paſtor & dux inclytus in populo Dei factus, nouum Prædicatorum ordinem inſtituit.* De iſto verò, Leo Decimus in Bulla, *Excelſus Dominus*, refert eum, *in ſortem Domini electum, annum integrum peregiſſe in Ordine Minorum in Conuentu ſancti Franciſci ciuitatis ſancti Marci*, & mox Ordinem Minimorum inſtituiſſe. Quid ergo? Credibile eſt Gregorium Nonũ, cum Franciſco per annos plures conuerſatum, & ſummè ei familiarem, cui præclara quæque eius vitæ erant perſpecta, teſte ipſo Põtifice in literis canonizationis, *Mira circa nos*, incipientibus, *Cùm igitur glorioſa*, inquit, *vita ipſius inſignia, & multa familiaritate, quam nobiſcum habuit in minori officio conſtitutis, plenè cognita nobis eſſent*; credibile eſt, inquam, Pontificem hunc religioſum hoc vitæ genus, à Franciſco ſuſceptum, & ſolenni voto firmatum, ignoraturum, aut hoc ei laudis negaturum, vt non referret iſtud eius encomium, & vitæ ſpiritualis initium ac formam, præſertim cùm ampliſſimo & graui ſtylo ſub multis ſacræ Scripturæ formulis eius exprimat à mundo receſſum, quo tempore contenditur hunc ſubiiſſe Monachatum?

4 Tertia, quòd biennio illo prætenſi Monachatus quædam notiſſima, & omnium conſenſu probata peregerit, quæ Eremicolatum regularem, ſaltem in remota regione non compatiuntur. Tres reſtaurauit eccleſias, ſancti Damiani Martyris, ſancti Petri Apoſtolorum Principis, & ſanctæ Mariæ Angelorum; ſanctorum etiam Apoſtolorum limina Romæ viſitauit, teſte Bonauentura,[u] & Alexandro Aquilano[x] præter cætera,

Plura fecit tunc, quæ Monachatũ nõ compatiuntur.

[u] *Bonau. cap. 2.*

[x] *Aquil. in Chron. ord. Min.*

cætera; quæ noſtram notitiam ſubterfugiunt. Quod quæſo itineri Romano, & peractis in eo pietatis officiis? quod etiam trium eccleſiarum reſtaurationi in vno biennio ſupereſſet tempus religioſæ vitæ in diſtanti procul regione obeundæ, addiſcendæ, & voto ſolenni firmandæ? Facilè occurrit Marquez, y dicendo non comparandam trinam illam eccleſiam ampliſſimo, & ad prodigium magnifico templo ſancti Laurentij *del Eſcorial*, Philippi II. Regis Hiſpaniarum operi & monumento verè regio, verè orbis miraculis annumerando; ſed cenſendas adeò humiles, quales infra biennium potuerint abſolui. Adhuc illæ ipſæ,ea quam tunc acceperunt magnitudine & menſura extant, & quàm humiles ſint omnibus apparent; neque dubitamus an eas reſtaurauerit infra biennium; ſed an in illo biennio vltra earum fabricas potuerit negotium adeò ſerium & prolixum ſubire, qualis eſt regularis vitæ tirocinium, & ſeceſſus in longinquam regionem, ſub præceptoris ferula, & cura intra monaſterij ſepta deliteſcendo? An vltra tempus in re tanti momenti inſumptum, potuerit præter alia Romam ire, & tres eccleſias, quantumuis humiles, reſtaurare, iens & rediens Aſſiſio,& ex eremo Cæſenati? Hoc inquirimus, in hoc candidi & ſynceri viri requirimus iudicium. At non adeò diſtat ab Aſſiſio Cæſena,inquit Marquez, vt non potuerit & illic profiteri Auguſtinianum inſtitutum, & ſtatutis temporibus venire Aſſiſium,ad reparandas prædictas eccleſias. Spatium enim ſexaginta mille paſſuum, ſeu viginti leucarum Hiſpanicarum, quod inter

y *Marq. c.24.§.4.*

vtramque vrbem ex Ortelio menſus eſt, [z] non adeò magnum putat, vt hinc inde ſpiritu Apoſtolico, & ad morem animalium myſticorum Ezechielis: [a] *Quæ ibant & reuertebantur in ſimilitudinem fulguris coruſcantis*, non potuerit hinc inde vir ſanctus diſcurrere, & ſæpiùs ire Cæſenam, atque Aſſiſium reuerti. Verè in menſura errauit Geometrica, atque aſcenſum, deſcenſumque interiacentis montis Apennini in planitie dimenſus, [b] *Poſuit praua in directa, & aſpera in vias planas.* At ego (ſi verba illa mihi liceat vſurpare) [c] *ponam iuſtitiam in menſura*, & arguam, [d] *in menſura contra menſuram.* Aſſiſium eſt in Vmbria in valle Spoletana, Cæſena verò in Romanula, ſeu Romandiola, in ipſa via Æmilia inter Gallos Boios, ad Sapin fluuium, qui rapidiſſimo curſu ex Apennino fertur in mare Adriaticum. Duplex eſt via, quâ Aſſiſio Cæſenam tenditur; prima & breuior per Eugubium, Cantianum, Callium, Qualagna, Vrbinum, Montem florum, Ariminum, Seuignianum, quod X.M.P. diſtat à Cæſena. Hoc itinere numerantur quotidiana itinerantium, & curſorum obſeruatione, nonaginta quinque milliaria. Breuior hæc via, ſed non ſemper expeditior, propter inundantes fluuios, & ſuperabundantes niues; alio itaque prolixiori quandoque itinere Cæſenam abitur, per Fulgineum, Camerinum, Tolentinum, Maceratam, Ricinetum, Anconam, Senogalliam, Fanum, Piſaurum, Ariminum; ſed per hanc viam numerantur milliaria 167. Videat itaque meus diſſertator, an ita iuſtè menſus ſit terrarum intercapedinem, vt facilè fuerit Franciſco ſæpiùs Cæſenâ

z *Marq.* c.24.§.4.

a *Ezech.* 1.v.14.

Quantū diſtet Cæſena ab Aſſiſio.

b *Iſa.*40. v.4.

c *Iſa.*27. v.8.

d *Ibid.* 28.v.17.

Cæſenâ Aſſiſium remeare. Adde his Alexandrũ Aquilanum peculiariter obſeruaſſe, ex Legenda Gregorij Noni, Franciſcum toto illo biennio non tranſiliiſſe Vmbriæ terminos, niſi ſemel in peregrinatioue Romana, de qua [e] egimus in noſtrorum Annalium apparatu.

[e] *In appar.§.5. num.3.*

Quarta, non inefficaciter deducitur ex ipſis 5
tabulis Teſtamenti ſancti viri, adiecto eis commentario ex D. Bonauentura, Verba eius ſunt: *Dominus ita dedit mihi Fratri Franciſco incipere facere pœnitentiam: quia cùm eſſem in peccatis, nimis mihi videbatur amarum videre leproſos; ſed ipſe Dominus adduxit me inter illos, & feci miſericordiam cum illis; & recedente me ab ipſis, id quod videbatur mihi amarum, conuerſum fuit mihi in dulcedinem animæ & corporis: & poſtea parum ſteti, & exiui de ſæculo.* Tres hîc vitæ ſuæ ſtatus vir ſanctus breui oratione deſcripſit; primum, laxioris, & inordinatæ, ſub peccatis iuuenilis leuitatis exactæ; ſecundum, quando à primo pauliſper cœpit reſipiſcere, & leproſis (quorum in primo ſtatu, non ſolum conſortium, vt ait Bonauentura, [f] verùm etiam longinquum contuitum vehementer horrebat) diligenter & humiliter inſeruire, conuertítque ei Deus in dulcedinem, quod antea erat horrori; tertium, plenum à ſæculo receſſum, & nouæ vitæ ſacrum inſtitutum. Hæc breuis narratio conuerſionis, hic ordo factæ pœnitentiæ, ab ipſo ſancto viro ſub mortis articulo ſcriptis ad poſteros tranſmiſſus, ita vt à peccatis reſipiſcens tranſierit ad leproſorum obſequium, in eóque hæſerit, donec parumper ſe colligens, & agenda perpendens, exierit de ſæculo,

Impugnatur hic Monachatus ex S. viri teſtamẽto.

[f] *Bonau. cap.2.*

ſæculo,ſuúmque crearit inſtitutum.

6 Ita intellecta hæc verba admittit Marquez, [g] non inefficacia eſſe ad rem noſtram aſſerendam, proinde in alium ſenſum vult [h] illa detorquere, atque in ſuum reducere. Amiſſi horroris circa leproſos, & obſequij eiſdem præſtiti tempus aſſignat illud, quod interceſſit inter primas illas motiones internas, quibus Deus mentem eius ad meliora excitabat,& renuntiationem veſtium, hæreditatíſque paternæ factã in manibus Epiſcopi Aſſiſiatis (non Fulginatis, vt diſſertator hîc & vbique, & ex eo Nicolaus Cruſenius [i] perperam inſcribunt) poſt quam paruo elapſo tempore, inquit, exiuit Franciſcus de ſæculo, veſtem ſcilicet Eremiticam aſſumendo, & vitam religioſam profitendo; atque eò referenda aſſerit illa verba, *parum ſteti,& exiui de ſæculo.* Non enim commodè,aut propriè,ait,hæc referri poſſunt ad totum biennium ante inſtitutum Ordinem Minorum, nam à reiectis veſtibus coram Epiſcopo,vſque ad illud tempus non parum,ſed multum temporis, biennium videlicet, interuenit.Et obſequia leproſorũ pręmittit Bonauentura veſtibus excuſſis,ad narrationem illam de leproſis ſubiungens, [l] *Agebat autem hæc omnia vir Dei Franciſcus nondum habitu, vel conuictu ſequeſtratus à mundo.* Et poſt factam renuntiationem tunc exiuit de ſæculo, Religionem Eremitarum ingreſſus, inquit diſſertator, [m] aliter non ſtatim adderet Bonauentura: *Solutus mundi contemptor à vinculis mundanarum cupiditatum*, quæ propriè ad mundi contemptum per Regularem paupertatem ſunt referenda.

g *Marq. c.24. §.6.*
h *Ibid. & c.22. §.4.*

Diſſertatoris explicatio.

i *Cruſenius de Monach. S. Augu. p.2. c.25.*

l Bonau. c.1. in fin.

m *Marq. c.24. §.6.*

Hîs

Refellitur. His labefactare contendit diſſertator vim argumenti; ſed corroborauit, dum admiſit, & ſerio conatu probauit, illa verba *Exiui de ſæculo*, intelligenda eſſe de exitu per aſſumptam vitam Regularem. Mihi nempe facillimum erit oſtendere in ſecundo vitæ ſtatu poſt leproſorum obſequia, non aliud ſubiiſſe vitæ Religioſæ genus, præter Minoriticum: licèt enim Bonauentura referat virum ſanctum leproſis inſeruiiſſe, excuſſo circa illos horrore, ante redditas patri veſtes, largiùs tamen recenſita nobili illa renunciatione, proſequitur eius geſta, & ait abiiſſe in ſolitudinem, incidiſſe in latrones in ſylua, acceſſiſſe ad vicinum cœnobium, de quo in apparatu Annalium egimus; inde progreſſum Eugubium, vbi à priſtino amico vilem illam veſtem accepit, quam cæteri, vt nos contendimus, Eremiticam vocant, quibus omnibus ſubnectit: [n] *Exinde totius humilitatis amator ſe tranſtulit ad leproſos; erátque cum eis diligentiſſimè ſeruiens omnibus propter Deum; lauabat ipſorum pedes, ligabat vlcera, educebat plagarum putredinem, & ſaniem abſtergebat, oſculabatur etiam ex miranda deuotione vlceroſas plagas ipſorum, &c.* Similiter Vincentius Beluacen. [o] & Antoninus [p] poſt exuta veſtimenta ad leproſos ſe tranſtuliſſe referunt, eiúſque erga eos humanitatem recenſent. Poſtmodum ait Bonauentura, iuxta obedientiam ſibi è Cruce iniunctam, ſancti Damiani eccleſiam, mox alias duas reparaſſe; nunquam tamen intermiſſis leproſorum, aut fœdis morbis infectorum, obſequiis, vt idem ſanctus Doctor oſtendit ex miraculo illo, quo poſt viſitata limina Apoſtolorum, famâ

In appar. §.5.n.1.

n *Bonau. cap.2.*

o *Vincen. lib.29. c. 98.*

p *Anton. tit.24. c. 2. ante §.1.*

famâ eius iam latiùs clareſcente, horribili morbo laborantem Comitatus Spoletani virum benigno oſculo ſanauit. Ait autem, quod ſeriò notandum eſt, eum poſtquam reſarciendæ eccleſiæ ſanctæ Mariæ Angelorum animum intendit, ampliùs ex illa non diſceſſiſſe. Verba eius ſunt, q *Quam*, ſupple eccleſiam ſanctæ Mariæ, *cùm vir Dei ſic derelictam conſpiceret, ob deuotionem feruentem, quam habebat ad Dominam mundi cœpit illic aſſiduè pro ipſius reparatione morari. Sentiens autem, iuxta nomen ipſius eccleſiæ, quo ab antiquo* ſancta Maria de Angelis vocabatur, *Angelicarum ibi viſitationum frequentiam, pedem fixit ibidem, propter reuerentiam Angelorum, amoremque præcipuum matris Chriſti.* Deinde cap. 3. addit: *In eccleſia igitur Virginis matris Dei moram faciente ſeruo ipſius Franciſco, & apud eam, quæ concepit Verbum plenum gratiæ & veritatis, continuis inſiſtente gemitibus, vt fieri dignaretur aduocata ipſius, meritis matris miſericordiæ concepit & peperit ſpiritum Euangelicæ veritatis*, modum ſcilicet & normam inſtituendæ ſuæ Sodalitatis. Ecce quàm clarum offerimus ex Bonauentura verborum Franciſci commentarium. Ita incepit, vt ipſe ſub mortem teſtatus eſt, facere pœnitentiam, receſſit per gratiam Dei ex peccatis; tunc ei gratum & dulce ſeruire leproſis, quorum obſequiis continuò inſtitit, etiam dum reparabat eccleſias; poſtea *parum ſtetit*, & hæſit in æde ſanctæ Mariæ Angelorum; & tunc *exiuit de ſæculo*, dum exaudito Euangelio *cœpit*, vt ait Bonauentura, r *diuino inſtinctu Euangelicæ perfectionis æmulator exiſtere, & ad pœnitentiam cæteros inuitare.* Vltra

q *Ibid.*

r *Bonau. cap. 3.*

hæc verba neſcio quid clarius poſſit experi; ſi tunc cœpit ſanctus Franciſcus Euangelicæ perfectionis æmulator exiſtere, nulla facta hîc mentione graduum perfectionis, quos Marquez [s] ſub his verbis excogitat, non vtique antea Religioſus fuit Auguſtinianus; neque enim vllus iſtius ſanctæ Religionis profeſſor permittet dici ſe perfectionem Euangelicam non æmulari. Tunc verè exiuit de ſæculo exitu illo, quo vult Marquez vitam iniiſſe Regularem. Porrò verba illa, quæ ex Bonauentura obiecit diſſertator, ad probandum ſtatim poſt relictas patri veſtes, Franciſcum regularem euaſiſſe Eremitam, nullius ſunt momenti; clariora enim ſunt apud ſanctum Doctorem, quàm vt expoſitione egeant. Nam poſtquam retulit plenam renuntiationem rerum omnium, etiam ipſorum, quibus tegebatur, veſtimentorum, à Franciſco factam, aptè ſubiunxit: [t] *Solutus exinde mundi contemptor à vinculis mundanarum cupiditatum*; deinde refert quomodo ex ciuitate, & ad ſolitudinem ſe contulerit. *Exinde* itaque, nempe per plenam illam renuntiationem *ſolutus eſt*, & liber euaſit *à vinculis mundanarum cupiditatum*, quia videlicet diuitias, & quæcumque mundana mentem humanam circumligant, procul vt eſſent, effecit.

[s] *Marq. lit. 5. §. 6.*

[t] *Bonau. cap. 2.*

Repentina noui habitus aſſũptio hunc diſſuadet Monachatum.

Quinta & poſtrema ratio, illa eſt, quòd vir 8
Dei Franciſcus audita inſtructione Euangelica in æde ſanctæ Mariæ Angelorum, quantocyùs veſtem mutarit, & nouam vitæ rationem inierit, nullo alio præter ædiculæ Preſbyterum conſulto: quod nequaquam feciſſet, neque abſque conſcientia

ſcientia læſa facere potuiſſet, ſi iam antea cuipiam Regulari inſtituto nomen dediſſet. Quomodo enim, qui ſolenni voto Regulari vitæ ſe perpetuò addixit, ab ea proprio arbitrio reſiliret, & aliam ſibi viuendi normam præſcriberet, quæ nullam habebat tunc ſtabilitatem, neque auctoritatem? An adeò cuique ad ſuum placitum licebit ſe excucullare? & quam voluerit ſibi vitæ normam effingere? Huius ſanè argumenti vim agnoſcit & fatetur diſſertator, [u] neque aliam euadendi viam inuenit, quàm recurrere ad ſpiritus feruentis impulſum, differentiámque actionum ſanctorum virorum, à communibus hominum operationibus. Deinde exemplum affert de ſanctiſſimo Patriarcha Dominico, quòd hic etiam antequam Innocentium III. Pontificem conſuluerit, Toloſæ ſuam inſtituerit Religionem, quantumuis antea profeſſus fuerit inſtitutum Canonicorum Regularium S. Auguſtini. Sanè effugia hæc difficultatem non eneruant, præterquam enim quòd Auctores huiuſmodi impulſus non meminerint, nec ad hoc opus ex ſe vndequaque licitum, peculiarem requirant reuelationem, quis illum probaret impulſum, quo commoueretur quiſpiam, vt iugum omne ſuæ Religionis excuteret, habitum & vniuerſam exteriorem teſſeram proiiceret; regulam, quam ſe ſeruaturum in perpetuum promiſit, omnino contemneret? & veſtem contemptibilem, nullo ſacro ritu eoúſque commendatam, abſque regula, aut probata norma vitæ, abſque ductore, abſque Superioris, aut Pontificis conſenſu, propria ſibi obduceret auctoritate?

[u] *Marq* c.25.§.5.

Reſponſio diſſertatoris.

Refellitur.

Quod porrò additur de præclariſſimo viro 9
Dominico, longè aliud eſt; quantumuis enim ſocios ſibi adſciuerit, atque peculiaribus doctrinis inſtruxerit, tamen ante inſtitutum, & probatum ab Honorio Pontifice Ordinem, veſtem non mutauit, ſed poſtea ex viſione facta Reginaldo Aurelianenſi; neque regulam ſemel ſuſceptam abiecit, imò ſemper ſub ea vixit, eámque ſuis tradidit ſectatoribus, ita vt Honorius in Bulla ſecunda [x] confirmationis eiuſdem ſacri inſtituti ſub habitu & regula Canonicorum, *ordinem canonicum* vocauerit ſacram Religionem Prædicatorum; & anno quinto apud Lateranum [y] in aliis literis commendatitiis ſanctiſſimum Patriarcham appellauerit non ſemel *canonicum* Ordinis Prædicatorum. Dominicus, vt nouam inſtitueret Religionem, prioris inſtituti, quod profeſſus eſt, veſtem retinet & regulam; & Franciſcus ante iacta vlla fundamenta noui Ordinis veſtem & regulam procul abiiciet? neque veſtigium vllum ſibi retinebit Religionis, ſub qua ſolenni ſacramento viuere promiſit? Ipſo ſuo exemplo diſſertator argumenti difficultati difficultatem adiunxit.

x *Bzouius ad an.* 1216. *n.*9.
y *Caſtil. lib.*1.*cap.* 54.
* Mirè diſcrepāt Auguſtiniani circa locum tirocinij.

Quid? quòd nec ipſi potiores aſſertatores huius 10
prætenſi Monachatus inter ſe * cohærent de loco initi tirocinij, aut ſuſcepti inſtituti? Iordanus de Saxonia [z] (ſiue is, ſiue alius ſit) locum præſcribit Budrioli iuxta Cæſenam. Henricus de Vrimaria [a] (de cuius fide mox agemus) locum ſancti Iacobi de Aquauiua iuxta Piſas. Ambroſius Coriolanus [b] Eremitorium apud Saxetum prope Lauernas. Ægidius Viterbienſis [c] Bictri-

z *Iord. lib* 1 *vit. Fr c* 8.
a *Henric. tractat. Ms. cit à Marq c.* 21 §.1.
b *Coriol. in Apol verit* 1. *arg.* 8.

num

num locum non procul à Piſauro; Ioſephus Pamphilus [d] apud Piſas vixiſſe ait cum Ioanne de Cella, ſecundo poſt Ioannem Bonum, ordinis Generale. Circa tempus huius Ioannis de Cella habitaſſe cum Fratribus Auguſtinianis aſſerit ex Henrico de Vrimaria Ioannes Gonzalez de Critana,[e] imò & prope Lauernam eiſdem poſt accepta ſtigmata conuixiſſe Paulus Morigia: [f] aliquandiu eis commoratum aſſerit ad ſanctum Saluatorem; non procul à ciuitate Senarum. Vnde, quæſo, tanta locorum varietas? Vnde mira hæc temporum confuſio? Vnde ſpecioſi huius Monachatus adeò incerta origo? Profectò origines rerum, quæ nunquam fuerunt, nuſquam inueniuntur; & ſi aſſignantur, non tam pro rei veritate, quàm pro hominum imaginatione, erunt quot capita tot ſententiæ. Cæſena ciuitas eſt Romanulæ, Saxetum, Vrbs Piſarum, & Senenſis, longis interuallis diſſident in Tuſcia. Piſaurum ciuitas eſt in Piceno. Ita vt non ſolùm diuerſæ ciuitates, & loca, verùm etiam & variæ regiones atque prouinciæ tirocinio Franciſci præſcribantur. Temporum item hîc admiranda confuſio; Ioannes Bonus, vt ex longiùs diſcuſſo annorum calculo probauimus, pluribus [g] annis Franciſco ſuperuixit, quippe hic diem ſuum obiit anno 1226. ille autem 1249. & tamen Ioanni Bono ſucceſſiſſe ait Pamphilus Ioannem de Spelunca, huic verò Ioannem de Cella, & cum eo ſanctum Franciſcum apud Piſas vixiſſe. Sanè ego non dubito ſubeſſe errorem in hac ſucceſſione Generalium, vt Marquez [h] contendit; at nimiùm craſſus eſt Franciſcum non ſolùm

c *Viterb. li. 20 ſacul. ad an. 1198.*
d *Pamphil. in Chro. fol.*
e *Gonzal. epiſt. ... Aug. ... 8. ante § 1.*
f *Morig. de relig. orig. c. 53.*
g *§. 2. per totum.*
h *Marq. c. 13. §. 19.*

lùm Ioanne Bono, verùm etiam huius ſucceſſoris ſucceſſore poſteriorem, vel ei coæuum conſtituere. Neque leuior ille error Critanæ Auguſtiniani ex Vrimaria Franciſci incolatum inter Eremitas Auguſtinianos, etiam poſt recepta ſtigmata conſtituentis, cùm cæteri ſat ſe obtinuiſſe putent, ſi annis ſeptemdecim ante inflicta vulnera ſuum conuictorem fuiſſe demonſtrent. Vide quæſo, quæ monſtra pariat ſtudium & affectus. Vnus ſtudij proprij error multos generauit

i *Pauſa. lib.*18.

in hiſtoria.[i] *Ita comparatum eſt, vt qui figmentorum portentis aures præbent, & ipſi mox aliquid effingant, quo fit vt errorum quaſi illuuie veritas vitiata, prorſus ſuam auctoritatem perdat.*

Admiſſo hoc etiã tirocinio, Frãciſcus nõ poteſt dici Auguſtinianus.

l §.2. *per tot.*

Addam, quòd etſi contendentibus annuere- 11
mus, Ioannis Boni Franciſcum fuiſſe eo biennio diſcipulum, neque tamen exinde ſuum dicere poſſent Auguſtiniani. Id facili negotio probatur: nam ſi, vt ſuprà[l] largiùs probauimus, circa annum 1208. aut ſequenti, ſe retraxit in eremum pius ille Eremita, & ex literis Apoſtolicis Innocentij IV. & narratione Iordanis de Saxonia conſtat, plures annos Anachoretam egiſſe, poſt quos regulam S. Auguſtini à ſancta obtinuit Sede, nihil prorſus vendicare iuris ſibi poſſunt Auguſtiniani in ſanctum Patriarcham, quod & ipſe diſſertator[m] admittit, dummodò illud probetur. At probo quàm breuiter, & clarè ex Bulla Incocentij IV. relata ad verbum per ipſum diſſertatorem,[n] in qua ita res narratur per Guilielmum S. Euſtachij Cardinalem. *Sanè ad audientiam Domini Papæ peruenit, quòd bonæ memoriæ Frater Ioannes Bonus, primus in Ordine veſtro,*

m *Marq. c.*26.§.3.

n *Marq. cap.*13. §.27.

primam

primam apud Budriolum Caſenatenſis diœceſis de conceſſione Diœceſani loci eiuſdem domum incepit, & dum fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, & plurimi conuerterentur ad eum, eccleſiam in honorem Beatæ Mariæ Virginis conſtruxit ibidem: creſcente autem numero, & merito eiuſmodi conuerſorum, Religio veſtra per eos in diuerſis partibus, in quibus manſiones conſtruxerant, extitit propagata. Cùm autem ijdem Religioſi aliquam de approbatis regulam non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apoſtolicam obtinuerunt ab ea B. Auguſtini regulam ſibi dari, & ſic ex tunc cœperunt in Regularibus obſeruantijs inſtrui, & regulariter ſe habere. Hæc eadem fermè per omnia tranſſcripſit Iordanus [o] de Saxonia, ex quibus manifeſtè patet, plurimis annis creuiſſe & adoleuiſſe horum Eremitarum congregationem, ante acceptam à ſancta Sede regulam S. Auguſtini, & ex illo tempore cœpiſſe in Regularibus obſeruantiis inſtrui, & regulariter ſe habere; quod & probat meus diſſertator, [p] additque ad illud vſquè tempus non vixiſſe eos conuentualiter, ſed Anachoretarum more ſolitarios. Quo autem certo anno, vel tempore hòc factum, non eſt qui firmiter dicat. Marquez [q] ex illo ſuo coniecturario annorum calculo deducit contigiſſe circa annum 1220. ſed ſuprà [r] nos largiùs probauimus, neque B. Ioannem Bonum eo anno adhuc conuerſum. Iordanus de Saxonia [s] ait poſt vnionem Eremitas hos regulam accepiſſe, & ſuperuixiſſe B. Ioannem Bonum inſinuat ipſi vnioni. Sed ſi loquatur de vnione vniuerſali facta ſub Alexandro IV. iam vir ſanctus erat defunctus;

o *Iord. lib.1. vit. F ant. cap. 8.*

p *Marq. c. 36. §. 3.*

q *Marq. ibid. §. 2.*

r *§. 1 per totum.*

s *Iord. citat.*

ſi verò de vnione quarundam peculiarium congregationum factâ ſub Innocentio IV. ann. 1. ſui Pontificatus (nam & de vtraque vnione agit c.14.ad quod ſe hoc loco remittit)potuit adhuc ſupereſſe: illa enim vnio incidit in menſem Decembrem ann.1243.mortuum autem B.Ioannem Bonum ſeriò oſtendimus ann.1249. Non tamen cohærent hæc cùm Bulla Innocentij IV. qui ait poſt acceptam regulam ſancti Auguſtini B.Ioannem Bonum per plures annos præfuiſſe Fratribus, & propter excreſcentem numeroſitatem poſtea officio ceſſiſſe, atque annuente,& confirmante Epiſcopo Cæſenatenſi,Fratrē Matthæum ſibi ſubſtituiſſe; deinde elapſo aliquoto tempore, Angelo præmonente, Mantuam abiit moriturus, vbi vitam terminauit. Quæ ſanè plures annos requirunt, quàm qui intercedunt inter 1243.& 1249.Deinde conuincitur ex Bulla Gregorij IX. *Dudum apparuit*, data Lateran. IX. Kal.Aprilis, Pontific.ann.14. quam præter alios refert diſſertator [t] ante ann.1241. qui tunc recurrebat, introductam in hanc congregationem regulam B. Auguſtini. Nam & in dictis literis Pontifex eos vocat Eremitas Fratris Ioannis Boni,Ordinis ſancti Auguſtini. Profecto Reuerendiſ. Nicolaus Cruſenius. [x] Eremitarum Auguſtinen.in Germania Viſitator generalis, non ſemel conſtanter aſſerit poſt annos 25. vitæ Anachoreticæ tranſactos datam hanc regulam ſancto viro, eiúſque aſſeclis; quod ſi ita verum ſit, efficitur vt poſt ann. 1233. illam acceperit, non ab Innocentio III. vt Marquez [y] & Cruſenius [z] eius per omnia fermè tranſſcriptor, affirmant,

ſed

t *Marq. cap. 3. in princ.*

x *Cruſen. cit. c.24.*

y *Marq. c 26.§.3.*

z *Cruſen. cit.*

ſed à Gregorio Nono; nam ad annum 1208. vel 1209. quem ſtatuimus eius conuerſionis, ſi viginti quinque adiunxeris, iam numeratum 1233. vel ſequentem computabis. Imaginare ergo qua ratione potuerit Franciſcus inſtituto ſuo Ordine anno 1208. vel ſi mauis, ſequenti, Auguſtinianus ex hac congregatione dici, cuius ſectatores non niſi poſt viginti quinque annos vitæ Anachoreticæ, iuxta Cruſenium, regulam acceperunt, & non niſi illâ acceptâ, vt habet Pontifex Innocentius, cœperunt Regularibus obſeruantiis inſtrui, & regulariter ſe habere.

Reſpondetur ad oppoſita argumenta.

§ IV.

1 EXaminemus iam tandem, quæ meus diſſertator pro ſua ſtabilienda ſententia proponit. Rationes eius priùs adducam, deinde coaſſertores. Illa prima & potiſſima, quæ aliqualem primitùs ſpeciem aduerſæ aſſerendæ ſententiæ miniſtrauit, nimirùm quòd ſanctus Franciſcus illo biennio, & communi tum noſtrorum, tum aliorum Auctorum conſenſu, tunicam, corrigiam, baculũ, & calceos geſtarit, atque inde habitum Eremiticum tuliſſe communiter dicatur. Hæc verò certa eſſe indicia, propriámque teſſeram Eremitarum Auguſtinianorum probat q ex ſingulis. Primò, ex tunica, quæ etiam poſt fundatum Ordinem Minorum adeò aſſimilabatur exteriori veſti Eremitarum, vt per Pontificis ſen-

Primum argum. Auguſtinienſium ex habitu Eremitico S. Frãciſci.

q *Marq. cap. 25. §. & ſeqq.*

tentiam neceſſe fuerit litem inter vtramque Religionem dirimere, & tunicarum tollere ſimilitudinem. Secundo, ex corrigia, quam peramplam cinxiſſe Auguſtinianos oſtendunt Gregorij & Alexandri Bullæ, quarum clauſulas, vel ipſas integras nos dabimus inferiùs; [r] quam etiam nos accepiſſe ab ipſo Auguſtino aſſerit Iordanus [s] & Antoninus [t], Marquez verò dicit ab ea occaſionem ſumpſiſſe Petilianum [u] calumniandi Auguſtinum, atque contra eum inferendi, quòd iudicauerit Chriſtum eſſe Ioannem Baptiſtam, quia ad ſimilitudinem Baptiſtæ, zona pellicea præcincti, eandem ſuis ſectatoribus præſcripſit in Monaſteriis, quæ vir ſanctus inſtituit. Franciſci item corrigiam peramplam & Auguſtinianæ ſimilem fuiſſe ex eo certum, inquit, eſt, quòd vir pœnitens non anguſtulum, vel delicatulum aſſumeret cingulum, neque ſi tale eſſet, appellaretur *zona* à Sabellico, [x] Vergilio [a] & Ludouico Granatenſi, [b] nam inter probatos auctores *Zona* amplum, & fortè ſignificat cinctorium, vt communiter docent interpretes ad illa verba Chriſti [c] *Neque pecuniam in zonis veſtris.* Confirmat item hoc verbum Hiſpanicū *Cinto*, quo Marcus Vlyſſipponen.[d] Franciſci corrigiam explicuit. Tertiò, ex baculo, nam & hoc inſigne Eremitarum eſſe docet Vincentius Beluacen. [e] loquens de ſancto Chriſtiano Eremita, quod etiã portaſſe Eliſæum [f] conſtat, vt ad hoc ipſum annotauit Caſſianus, [g] & in Bulla Gregorij Noni iuſſi ſunt Eremitæ Auguſtiniani baculos quinque palmorum ſemper geſtare, conformiter ad illud, quod refert Iordanus de Saxonia [h] Auguſtinum præcepiſſe Fratri

[r] ... & ſeqq.
[s] Iord. li. 1. c. 15
[t] Ant. tit. 24. c. 14. §. 2.
[u] Aug. lib. 3. con. lit. Petiliã. c. 40.
[x] Sabe. Enn. 9. lib. 6.
[a] Polyd. de inuen. ter. rerum lib. 7. c. 4.
[b] Grana. ſer. de S. Franciſ.
[c] Matth. 10.
[d] Marc. lib. 1. c. 5.
[e] Vincen. l. 29 c. 11.
[f] 4. Reg. 4.
[g] Caſ. li. 1. ren. c. 9.
[h] Iord. li. 1. c. 15.

Fratri

Fratribus, vt abſque baculis non incederent, quod infertur ex illo eiuſdem ſancti Doctoris ſermone ad Fratres in Eremo. *Portamus etiã baculos, per quos intelligitur diſciplina, ſub qua ſemper parati eſſe debemus.* Calceatos item inceſſiſſe Eremitas Auguſtinenſes manifeſtè habetur ex Bulla Gregorii Noni, vbi præcipitur eiſdem Eremitis, *Vt ade ſuarum veſtium longitudinem temperent, quòd à quibuſque ipſorum calceamenta liberè videantur*; nempe vt apparenti & manifeſto ſigno diſcriminarentur à Minoritis excalceatis, quos *nudipedes* peculiari elogio vocauit Petrarcha. [i] Itaque ſi iuxta illud Eccleſiaſtici, [k] *Amictus hominis annunciat de eo*, per veſtem facile quiſque dignoſcitur: neque Rex Ochozias [l] aliud requiſiuit ſignum vt Eliam Thesbiten agnoſceret, quàm vt interroganti cuius figuræ & habitus erat diceretur; *Vir piloſus, & Zona pellicea accinctus renibus*; quis negabit Franciſcum ex Eremitis Auguſtinianis fuiſſe, qui non ſolùm vnum, verùm etiam omnia illorum geſtabat inſignia, vti eum deſcripſerunt, præter cæteros, Vincentius [m] & Antoninus [n], dicentes *Habitum Eremiticum tunc temporis habuit, baculúmque manu geſtans, pedibus calceatis, & corrigia corporis cinctus incedebat.*

Aug. ſer. 27 ad Fr. in Ere.

i *Petrar. lib. 11. rer. Senil. Epiſ. 12.*
k *Eccli. c. 19.*
l *4. Reg. 18.*
m *Vinc. lib. 29. 98.*
n *Anton. tit. 24. c. 1. ante §. 1.*

2 Specioſum ſemper viſum eſt hoc argumentum Patribus Auguſtinianis; ſed mihi magis tumultuarium, quàm robuſtum. Neque à me diſſentiet, qui Pontificia, quæ offero reſcripta, perlegerit. Illa originem, & inſtitutionem huiuſmodi Eremitani docebunt veſtimenti, quam ex certis & optimis tabulis eruere diſpliciturum non credo Patribus Eremitis: quod ſi diſpliceat, *In ipſis*

culpa

Baron. epiſt. 14. ad Auguſt.

culpa eſt, qui prouocarunt, non in me, qui reſpondere compulſus ſum, & ea manifeſtare, per quæ veritas rerum inuolucris immerſa, caput altiùs attollat, & deſiderantibus ſeipſam manifeſtiùs exhibeat. Tantum itaque abeſt, vt ab Eremitis Auguſtinianis, aut à Ioanne Bono inſignia illa corrigiæ, baculi, aut nigri habitus Franc. acceperit, vt illi potiùs ea acceperint à Sede Apoſtolica, quibuſdam annis à Franc. defuncto. Sciendũ itaque eſt, quòd legatione fungentibus in partibus Lombardiæ Raynaldo ex Comitibus Signiæ, Gregorij Noni nepote, Epiſcopo Oſtienſi, qui demum Alexander IV. renunciatus eſt; & Thoma de Capua Campano Presbytero Cardinali S. Sabinæ, exorta eſt controuerſia non parua inter Minores & Fratres Ioãnis Boni; hi enim diuerſimodè in habitu externo incedentes, adeò Ordinis ſui ſubſtantiam variabant, vt omnino ſimiles viderentur Fratribus Minoribus in multiplicem derogationem eorundem, & ſcandalum plurimorum. Quibus Pontifici per ſuos Legatos relatis, ad differentiam manifeſtam ſtatuit per dictos Legatos, vt ex clauſula quadam inferiùs à nobis referenda, Bullæ Innocentij IV. conſtabit, vt Eremitæ habitum vel album, vel nigrum omnes aſſumerent, eandem peramplis & patentibus corrigiis præcingerent, baculos quinque palmorum grandium in manibus portarent. Sed cùm illi nigrum habitum eligerent, præcepit vt largas & protenſas haberent manicas, quaſi ad inſtar cucullarũ, & veſtium longitudinem adeò temperarent, vt à quibuſque ipſorum calceamenta liberè viderentur, vt ſic habituum confuſio remoueretur;

Exordium habitus August.

tur, & ſcandali auferretur materia. At dum in quibuſdam partibus Marchiæ, Eremitæ his ſtatutis non parerent, ſcripſit Pontifex anno 14. ſui Pontific. ad Epiſcopos illius prouinciæ, vt eos compellerent obedire. Operæ pretium erit ipſum Pontificem audire,

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus fratribus Epiſcopis per Anconitanam Marchiam conſtitutis, &c.

3 [DVdum apparuit in partibus Lombardiæ Religio, cuius profeſſores vocari Eremitæ Fratris Ioannis Boni, Ordinis ſancti Auguſtini, nunc ſuccincti tunicas cum corrigiis, baculos geſtantes in manibus, nunc verò dimiſſis baculis incedebant, pecuniam pro eleemoſynis, aliiſque ſubſidiis depoſcentes, & adeò variantes Ordinis ſui ſubſtantiam, vt dilectis filiis Fratribus Minoribus vniformes in derogationẽ multiplicem ipſorum Ordinis crederentur, eiſdẽ propter hoc minorem apud fideles ſentientibus in ſuis opportunitatibus charitatem. Sanè cùm per venerabilem fratrem noſtrum Oſtienſem Epiſcopum, & bo. me. Th. tituli ſanctæ Sabinæ Presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes, huiuſmodi præſumptio ad noſtram audientiam perueniſſet, nos ne idẽtitas veſtium in Ordinibus ipſis confuſionem pareret, & inde ſcandala grauiora conſurgerent, ad vtrorumque

Bulla Greg. IX. Apparet in Lombardia Ordo Ioan. Boni.

Variat habitum.

rumque quietem prouidimus ſtatuendum, vt Prior,& vniuerſi ac ſinguli Fratres prædicti Ordinis ſancti Auguſtini in exterioribus veſtimentis,(quæ nigri, vel albi debebăt eſſe coloris, quorum altero,videlicet nigro,iam electo ab eis, ipſos volumus manere contentos,) largas & protenſas manicas, quaſi ad inſtar cucullarum; & deſuper ipſa ferant peramplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quòd omnes cincti de foris eas veſtibus nequaquam contegant, & portantes in manibus baculos quinque palmarum grandium, ac expreſsè in eleemoſynarum petitione,cuius ſint Ordinis declarantes, adeò ſuarum veſtium longitudinem temperent, quòd à quibuſuis ipſorum calceamenta liberè videantur: vt ſic habitus confuſione remota,& ſublatâ materiâ ſcandali, à prædictorum Ordinum Fratribus poſſit virtutum Domino liberiùs & gratiùs deſeruiri. Verùm cùm quidam Eremitæ præfati Ordinis S. Auguſtini, ac alij Religioſi ſupradictis Eremitis conformes habitu,in eadem Marchia conſtituti,formam prædictæ identitatis prohibitam geſtare dicantur in eorumdem Fratrum Minorum infamiam, & ſcandalum plurimorum, fraternitatibus veſtris mandamus, vt vniuerſis & ſingulis Eremitarum ac Religioſorum prædictorum diſtrictiùs iniungatis, vt circa præmiſſa memoratæ prouiſionis ſtatutum, inuiolabiliter obſeruantes, eum qui monitus non reſipuerit,donec redeat ad mandatum,à ſuo conſortio excludere non poſtponant. Cæterùm, quia pietas perſuadet, vt ipſi ex obedientiæ ſtudio præmium honoris & gratiæ conſequan

Certus præſcribitur habitus.

Eum quidam ex Auguſtinienſibus non admittunt.

ſequantur,eos prædictam prouiſionem laudabiliter obſeruare ſtudentes,curetis benigno fauore proſequi, & tanquam Catholicæ Eccleſiæ filios faciatis ab aliis confoueri. Si verò ſuæ voluntatis arbitrium præferendo iudicio veſtro contrauenire præſumpſerint, in eos excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per ve veſtras ciuitates & diœceſes publicari ſolenniter, & eoſdem tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactiónem condignam, appéllatione remota, arctiùs euitari ab omnibus faciatis. Dat. Laterani 9. Kal. April. Pontificatus noſtri anno 14.]

4 Ex his literis, quæ habentur in Regeſto Gregorij Noni ſub num.1.illius anni,& apud meum diſſertatorem, [o] illud primum liquet, non adeò vetuſtum tunc fuiſſe illud inſtitutum Ioannis Boni, quippe Pontifex ait: *Dudum apparuiſſe in partibus Lombardiæ*, conſequenter ad ea, quæ à nobis ſuperiùs [p] ſtatuta ſunt circa annorum ſeriem de Eremicolatu Ioannis Boni,& admiſſa in eius ſocietatem circa annum 1133. regula ſancti Auguſtini, propter quam cauſam Pontifex eius profeſſores appellat Fratres Ioannis Boni,Ordinis ſancti Auguſtini. Sed Marquez [q] vult vocabulum, *Dudum*,non ſolùm breue,ſed & longum quandoque temporis ſpatium ſignificare. At teſte Valla [r] de exiguo tempore dicitur,& conſtat ex Geneſi, vbi de ficta venatione Iacob, quam ipſo eodem die edit Iſaac, ait, *qui dudum captam venationem attulit mihi*, & Exodo,vbi farina *Dudum de Ægypto conſperſa* dicitur, quæ paulò antè illinc abducta eſt.Sed & Alexander IV.in Bulla

o *Marq. cap.3. in princ.*

p *§.2.per tot.*

q *Marq. cit.*

r *Vall lib. 2.eleg.*

Gen. 27. v.33.

Exod.12. v.39.

la *Licèt Eccleſia*,ann.2. ſui Pontific.quam diſſertator [s] tranſſcripſit, ait,*Dudum a ſe Apoſtolicum mandatum emanaſſe*, circa vnionem plenam Eremitarum, quam non niſi anno antecedenti tentauerat. Plerumque ergo ita hæc vox *dudum* ſignificat,præcipuè apud Pontifices,vt in eorum videre erit reſcriptis. Secundum itaque excogitauit reſponſum diſſertator, [t] aliud nempe eſſe apparere, & [t] incipere, atque ita fundationem potuiſſe eſſe vetuſtiorem, ſed apparitionem recentiorem. At quomodo tamdiu latere potuit, quæ primitùs fundata eſt à Ioanne, etiam tunc ſuperſtite, & quæ vt fundaretur ſub Regularibus obſeruantiis, publicè acceſſit ad ſanctam Sedem, vt regulam impetraret, quæ item ſub ipſo inſtitutore extra Romanulam in alias prouincias breui excreuit in magnam numeroſitatem.

s *Marq. c.4.§.1.*

t *Infra hoc*

t *n.18.*

5 Secundum conſectarium eſt, non adeò eſſentialem fuiſſe illum habitum,nec à ſancto Auguſtino acceptum,vt non potiùs liberè Fratres nouum elegerint, aut à Pontifice eiúſque Legatis acceperint, vt conſtat ex clauſula Bullæ Innocentij IV. inferiùs referenda, quàm antiquum retinuerint, aut priſtinum renouauerint. Id tam ex ſuperiori infertur Bulla,quàm ex ſequentibus manifeſtiùs probatur; nam ſtatutis à Pontifice huiuſmodi veſtibus mirum in modum reluctati ſunt, proptereáque rigoroſiùs cum illis agendum fuerit, vt eas aſſumerent. Appellationem etiam interpoſuerunt ad ipſum Pontificem, ne ad huiuſmodi habitum deferendum compellerentur, cuius appellationis occaſione Epiſcopi aliquan

Interponunt appellationem Auguſt. circa præſcriptum ſibi habitum.

aliquantulum ſegnes executores Apoſtolici mandati ſemet exhibuerunt, quos obinde Pontifex datis literis eodem anno 15. *Kalend. Augusti* carpit, iubétque non obſtante illa appellatione, abſque mora ad executionem procedant. Habentur hæ literæ in Regeſto Pontificio num. 126.

Gregorius Epiſcopus, &c.

6 [APparente dudum in partibus Lombardiæ, *&c.* (*hîc præmittit Pontifex ſuperiores literas verbatim, deinde addit*) ſed vos vt accepimus circa mandatum noſtrum tepidi, & remiſſi occaſione cuiuſdam appellationis, quam ad nos ſuper his interpoſuiſſe dicuntur, illud exequi, & contra prouiſionis noſtræ contemptores procedere, de quo miramur plurimum, omiſiſtis. Licèt igitur contra veſtram in hac parte deſidiam non immeritò moueri poſſemus, adhuc tamen obedientiam veſtram experiri volentes, vniuerſitati veſtræ per iterata ſcripta diſtrictiùs præcipiendo mandamus, quatenus ad executionem prædicti mandati ſub præfatæ appellationis & contradictionis obtentu, ac ſine moræ diſpendio, ſinguli in veſtris ciuitatibus & diœceſibus procedatis, ita quòd vlteriùs de negligentia redargui non poſſitis. Dat. Lateran. 15. Kalend. Augusti ann. 14.] Bulla Gregor. I X. qua iubet vt cogantur ad hunc habitum aſſumendum.

7 Neque etiam hoc ſuffecit, vt habitum nigrum, nec corrigiam vellent hi Patres Eremitæ geſtare: nam perſonaliter cum quibuſdam ex ſuis Fratribus Frater Andreas Prior Generalis Recurrũt perſonaliter ad Pontificem.

maioris partis Eremitarum Marchiæ coram Pontifice ſe conſtituit, inſtantérque poſtulauit, vt admitteretur ad proſecutionem appellationis iam dictæ. Quem vt Pontifex circa hoc noluit audire, humiliter cum ſociis nomine cæterorum conſodalium ſupplicauit, vt concederet eis cucullas diſcinctas portare, quippe talis vſus cucullarum ſatisfacere videbatur ad diſtinctionem manifeſtam à Minoribus, qui ſuos habitus præcinctos ferebant,& conſequenter relaxaret Pontifex ſuum mandatum de cucullis nigri coloris induendis. Quibus ita annuit Pontifex, vt ad Epiſcopos Piceni ſcripſerit, quòd ſecũdùm hanc facultatem eis fieret, cogerentúrque ad prædictas cucullas diſcinctas geſtandas intra terminum, quem præſcriberent Epiſcopus Firmanus, & Abbas de Cliento ordinis Ciſtercien. ad quas etiam binas dedit circa hanc rem literas, quarum exemplaria hic offero ex Regeſto eiuſdem Gregorij ſub ſuperiori anno numeris 140, 141.142.

Gregorius &c. Venerabilibus fratribus Epiſcopis per Anconitanam Marchiam conſtitutis, &c.

Bulla alia, qua habentur cuculas diſcinctas portare.

DVdum apparuit in partibus Lombardiæ, 8 &c. (*denuò repetit hîc primas literas vſque ad illa verba*) à ſuo conſortio excludere non poſtponant (*deinde addit*) Si verò voluntatis arbitrium præferendo iudicio rationis contrauenire præſumerent, in eos excommunicationis ſenten-

ten

tentiam proferetis, ipſam per veſtras ciuitates & diœceſes publicari ſolenniter, & eoſdem tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, arctiùs euitari ab omnibus facientes. Sed vobis, vt accepimus, circa mandati noſtri executionem tepidis exiſtentibus, & remiſſis contra noſtræ prouiſionis contemptores, occaſione cuiuſdam appellationis, quam ad nos ſuper his interpoſuiſſe dicuntur, minimè procedendo, Frater Andreas generalis Prior maioris partis Eremitarum Marchiæ, cum quibuſdam Fratribus ſuis in noſtra præſentia conſtitutus, ſe admitti ad proſecutionem appellationis iam dictæ cum inſtantia poſtulauit. Nos autem friuolam reputantes eandem, ipſum ſuper hoc, ſicut nec debuimus, non duximus audiendum. Cæterùm dicti Prior & Fratres pro ſe & Eremitis prædictis nobis humiliter ſupplicarunt, vt eis cucullas portare diſcinctas concedere curaremus, mandatum noſtrum de cucullis nigri coloris ferendis miſericorditer relaxantes, eo quòd talis vſus cucullarum ad diſtinctionem habituum ſatis ſufficere videretur. Nos autem eorum in hac parte ſupplicationibus duximus annuendum. Quare vobis per Apoſtolica ſcripta firmiter præcipimus & mandamus, quatenus prædictos Eremitas cucullas de cætero, vt dictum eſt, geſtare diſcinctas, ſinguli veſtrûm per ſuas ciuitates & diœceſes, ſub cuiuſcumque appellationis, & contradictionis obtentu, poſt terminum, quem venerabilis frater noſter N. Firman. Epiſcopus, & dilectus filius Abbas Clareuall. de Cliento Ciſter-

cienſis ordinis, Camerinen. diœc. quibus ſuper hoc ſcripta noſtra dirigimus, eis duxerint præfigendum, per cenſuras Eccleſiaſticas compellatis. Non obſtante ſtatuto de ferendis corrigiis ſuper cucullis ab eis edito, & per nos, vt dicitur, confirmato. In aliis verò Eremitis & Religioſis ſuperiùs nominatis, qui ſe ad portandum cucullas ſimiliter diſcinctas aſtringere noluerint, faciatis ſtatutum noſtrum iuxta traditam vobis formam inuiolabiliter obſeruari. Dat. apud Cryptam Ferrat. 15. Kal. Septembris anno 14.

EXEMPLAR

Literarum ad Epiſcopum Firmanum, & Abbatem de Cliento.

Gregorius &c. Venerabili fratri N. Epiſcopo Firmano, & dilecto filio Abbati Claraual. de Cliento, Ciſter. ord. Camerinen. diœc. &c.

Præfigitur terminus.

CVM Venerabilibus fratribus noſtris vniuerſis Epiſcopis de Anconitana Marchia dederimus in præceptis, vt ſinguli per ſuas ciuitates & diœc. Fratrem Andream Priorem, & Eremitas, eiuſdem prouinciæ ſibi ſubiectos, poſt terminum, quem vos eis duxeritis præfigen 9

figen

figendum, ſub cuiuſuis appellationis & contradictionis obtentu per cenſuras Eccleſiaſticas cucullas diſcinctas geſtare compellant, mandamus quatenus Eremitis prædictis ad hoc faciendum competentem auctoritate noſtra terminum præfigatis. Dat. apud Cryptam Ferrat. 12. Kal. Setembris an. 14.

EISDEM.

Gregorius, &c.

10 LIcèt vobis dederimus in mandatis, vt fratri Andreæ Priori, & Eremitis Anconitanæ Marchiæ ſibi ſubiectis, ad geſtandum cucullas diſcinctas præfigeretis terminum competentem: nolentes tamen vt negotium huiuſmodi diutiùs retardetur, diſtrictè vobis per iterata ſcripta mandamus, quatenus Priori & Eremitis prædictis ad id faciendum, proximum feſtum Natiuitatis Dominicæ Auctoritate noſtra terminum præfigatis. Dat. apud Cryptam Ferrat. 10. Kal. Sept. ann. 14.

11 Neque adhuc vniuerſa hac induſtria Gregorij potuit fieri, vt Eremitæ Auguſtiniani in hunc habitum conuenirent: quare poſt factam ab Inno. IV. immediato * Gregorij ſucceſſore, vnionem quarundam congregationum, Richardo S. Angeli Diacono Cardinali, cui vniuerſus Auguſtinenſium ordo fuit commiſſus, ſeriò agendum fuit cum eis, de certo & determinato habitu aſſumendo, ad differentiam aliorum Ordinum, qui-

Adhuc renituntur hunc habitum admittere.

* *Vide in defenſione. §. 2. n.... & §.*

 bus

bus ex conſilio diſcretorum ex eiſdem virorum, conceſſit eundem, quem antea Gregorius Pontifex præſcripſit, efformatis baculis in crocias ad modum *Thau*, quæ ferularum genera communiter Hiſpani, & politiores Itali vocant *Muleta*, Lombardum verò vulgus *Crocie*, ſeu *gruccie*, quorum tranſuerſum lignulum prohibebat eſſe curuum, ſed directum. Id autem notãdum neque hîc, neque alibi præſcribi, aut aſſignari pro ratione aſſumendi huius habitus, eum originarium Ordinis ſancti Auguſtini fuiſſe, neque à ſancto Doctore præſcriptũ, ſed ad differentiã à Minoribus, aliiſve Ordinibus, vt ipſe Cardinalis expreſſiùs inſinuat. Eius ſtatutum, & literas Innocentius ſuis inſertas, in hunc modum confirmauit. Habentur autem in eius Regeſto num. 15. non ad hanc, vel ad illam congregationem, ſed ad vniuerſos Eremitas Ordinis ſancti Auguſtini directæ.]

Innocentius, &c. Dilectis filiis N. Viſitatori Generali, & Prioribus ac fratribus Eremitis vniuerſis ord. S. Auguſt.

Innocen. cõfirmat literas Cardinalis Protectoris.

PIa deſideria deuotorum eo debemus benigno fauore proſequi, quo in ipſis Dei gloria ac 12
animarum ſalus noſcitur contineri. Sanè dilectus filius noſter R. ſancti Angeli Diaconus, cui ordo veſter à Sede Apoſtolica eſt commiſſus, ad differentiam aliorum Ordinum certum habitũ deferendum, tam à profeſſis fratribus, quàm à conuerſis, ac etiam nouitiis dicti veſtri Ordinis de

conſi

conſilio quorundam diſcretorum Fratrum veſtrorum vobis prouida deliberatione conceſſit, prout in patentibus literis eiuſdem Cardinalis confectis exinde, ac ſuo ſigillo ſignatis, plenius continetur. Nos itaque veſtris ſupplicationibus inclinati, quod ab eodẽ Cardinale ſuper hoc factum eſt, ratum & firmum habentes, id auctoritate Apoſtolica confirmamus, & pręſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenorem autem literarum ipſarum de verbo ad verbum præſentibus fecimus annotari, qui talis eſt: *Richardus miſeratione diuina S. Angeli Diaconus Cardinalis, viris religioſis, ſuis in Chriſto dilectis, Viſitatori generali, Prioribus & vniuerſis Fratribus Eremitis Ordinis S. Auguſtini tam præſentibus quàm futuris, ſalutem in auctore ſalutis. Si ad cœnam Domini conuocati, nullius excuſationis patrocinium prætendentes vos abnegaſtis, & veſtra, eligendo per religionis auctoritatem diuinum pabulum promereri; decet vos taliter gubernari conſtitutionum habenis, quòd certos vobis terminos conſtitutos, tentationibus aliquando inſtigati tranſgredi non poſſetis impunes, certis ſignis in veſtro habitu inſigniti. Sanè cùm ordo veſter nobis ſit à Domino Papa commiſſus; illa ſtatuere ac cogitare cogimur, per quæ vobis ſalus proueniat & honeſtas. Vnde habito conſilio quorundam Fratrum veſtrorum diſcretorum, tenore præſentium duximus ſtatuendum, quòd Fratres veſtri Ordinis profeſſi deferant cucullas nigras, prout haberi poterunt in cuiuſlibet prouincia, tamen non tinctas, vel accidentaliter coloratas, deſuper corrigiis cinctas, & in manu crocias, in quarum ſuperiori parte non ſit curuum lignulum, ſed directum. Conuerſorum verò habitus ſit portare*

Literæ Protectoris.

Factus à Papa Protector.

Habitus profeſſorum.

Habitus Conuerſorum.

ſuperiorem tunicam nigram, & capucium nigrum, non tinctum, & crocias ſupradictas. Nouitij autem ferant cappam nigram vſque ad talos, tunicam, ſcapulare, corrigiam, & crociam memoratam, quæ curetis ſtudio vigili dante Domino obſeruare. In huius verò rei teſtimonium præſentes literas fecimus noſtri ſigilli munimine roborari. Dat. Aſſiſij 9. Kal. Iulij Pontific. Domini Innocentij Papæ IV. an. 10. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis, &c. Dat. aſſij Kal. Iulij an. 11.

Ité Nouitiorum.

13 His tamen non obſtantibus, adhuc perſtiterunt quidam ex Eremitis in ſua renitentia, præcipuè illi, qui de Brictinis dicebantur, etſi à tempore Gregorij Noni ſancti Auguſtini regulam habuerint, & Eremitæ Ordinis ſancti Auguſtini dicti ſint, vt conſtat ex eiuſdem Pontificis literis, quas refert Marquez, [u] & confirmauit Innocentius ſucceſſor, Lugduni 15. Kalend. Octobris an. 8. ſui Pontificatus, & habentur in ſuo Regeſto ſub num. 83. Quare tertiò adhuc Pontifici Alexandro IV. incubuit hæc cura, tollere cauſas diſſidij, & cogere eos ad aſſumendum & retinendum habitum à ſuis prædeceſſoribus præſcriptum, vel ab ipſis Brictinenſibus petitum, & fugerent nigri coloris, veſtem, & corrigiam. Id fecit datis literis ad Archiepiſcopos, & Epiſcopos totius fermè Italiæ, quarum exemplar ex archiuo noſtro Bononienſi extractum, hîc ſubiicimus.

u *Marq.* c. 14. §. 8.

Adhuc non concordant in habitu Auguſtinienſes.

Alexan

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis per Lombardiam, Tuſciam, & Romandiolam, ac Taruiſinam & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimoniu. B. Petri in Tuſcia, Campaniam, & Maritimam, ac regnum Siciliæ conſtitutis: ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

14 [RECordamur liquidò, & memoriter retinemus, quòd dudum apparuit Religio in partibus Lombardiæ, cuius profeſſores vocati Eremitæ Ordinis ſancti Auguſtini, nunc ſuccincti tunicas cum corrigiis, baculos geſtantes in manibus, nunc verò dimiſſis baculis incedebant, pecuniam pro eleemoſynis, aliiſque ſubſidiis depoſcentes, & adeò variantes habitus ſui formam, vt dilectis filiis Fratribus Minoribus, vniformes in derogationem multiplicem ipſorum Ordinis crederentur, eiſdem propter hoc minorem apud fideles ſentientibus in ſuis opportunitatibus charitatem. Sanè cùm per nos tunc in minori officio conſtitutos, & bo. me. Thom. tituli ſanctę Sabinæ Preſbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes huiuſmodi variationis præſumptio ad fel. rec. Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri audientiam perueniſſet,

ne identitas veſtium in Ordinibus ipſis confuſionem pareret, ac inde ſcandala grauiora conſurgerent, ad vtrorumque quietem ſtatuendum prouidit, vt Priores & vniuerſi ac ſinguli Fratres prædicti Ordinis S. Auguſtini in exterioribus veſtimentis, quę nigri, vel albi debebant eſſe coloris, quorum altero, videlicet nigro, iam electo ab eis, ipſos idem prædeceſſor voluit manere contentos, largas, & protenſas manicas ad inſtar cucullarum, & deſuper ipſas deferrent peramplas corrigias, & patenter omnibus patentes, ita quòd omnes cincti de foris eas veſtibus nequaquam contegerent, & portantes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expreſsè in eleemoſynarum petitione, cuius ſint Ordinis declarantes, adeò ſuarum veſtium longitudinem temperarent, quòd à quibuſcumque ipſorum calceamenta liberè viderentur: vt ſic habitus confuſione ſemota, & ſublatâ materiâ ſcandali, à prędictorum ordinum Fratribus poſſit virtutum Domino liberiùs & gratiùs deſeruiri. Intelligentes verò Frater Andreas, tunc generalis Prior de Brictinis, Ordinis ſupradicti, & alij Fratres ſui, quòd ad prædicta ſeruanda ſicut & cæteri, cogerentur, ad eiuſdem prædeceſſoris præſentiam acceſſerunt, pro ſe & Eremitis præfatis humiliter ſupplicantes, vt eis cucullas portare diſcinctas, quod ſibi facilius exiſtimabant, concedere dignaretur, mandato de cucullis nigris ferendis circa eos miſericorditer relaxato, eo quòd talis vſus cucullarum ad diſtinctionem prædictorum habituum ſatis ſufficere videbatur. Quorum ſupplicationibus idem prædeceſſor in

hac

hac parte duxit liberaliter annuendum. Verùm cùm, ſicut accepimus, ipſi Eremitæ de Brictinis, obtentu quarundam literarum ſuper hoc à Sede Apoſtolica obtentarum, ac etiam alij Eremitæ iam dicti, contra ſtatutum iam dictum, & prouiſionem ad communem pacem prouidè factam, & in eorundem Fratrum Minorum infamiam, & ſcādalum plurimorum, iam in pluribus venire præſumpſerint; & nos prorſus velimus prædicta, quæ ſalubriter ſtatuta fuerunt, à ſupradicto prædeceſſore noſtro, vbique & ab omnibus Eremitis, ſiue religioſis, cuiuſcumque ſint Ordinis, in exteriori habitu Fratribus Minoribus antedictis conformibus; inuiolabiliter obſeruari, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Eremitas de cætero ſtatutum prædictum firmiter obſeruare, ac illos de Brictinis cucullas prout ipſi, vt ſuprà dictum eſt, tunc acceptarunt, geſtare diſcinctas, ac alios omnes, qui nigras non portant, ſeu albas, ſinguli veſtrûm, per ſuas ciuitates & diœceſes, ſublato cuiuſlibet appellationis & contradictionis obſtaculo, & literis Apoſtolicis de corrigiis cinctis ſuper cucullas non portandis, per eos impetratis, nequaquam obſtantibus, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam diſtrictiùs compellentes, & in eos, qui contrauenerint, ſententiam excommunicationis promulgetis, quam per veſtras ciuitates & diœceſes publicari ſolenniter, & eoſdem tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, euitari ab omnibus arctiùs faciatis. Dat. Lateran. 8. Kal.
Martij

Martij Pontificatus noſtri anno 2.]

Id etiam obſeruandum, quòd hîc & vbique 15 Pontifices cauſam horum ſtatutorum aſſignant differentiam conſtituendam inter Eremitas & Minores, dum his nullos volunt aſſimilari. Sed alias quoque (inſtantibus Minoritis, & illorum Generali Ioanne Parmenſi apud eundem Pontificem, qui etiam cauſam hanc promouit apud Innocentium IV. vt habet Marianus [x] Florentinus) poſtea addidit Alexander literas pro vniuerſis Eremitis ordinis S. Auguſtini cogendis, vt ſtatutum à Gregorio ſuo prædeceſſore habitum omnino deferrent; vbi etiam, ſicut in præcedenti, refert litem hanc & controuerſiam exortam, dum ipſe legationẽ obiret in illis partibus Lombardiæ, & ſe ſimul cum Cardinali ſanctæ Sabinæ admonuiſſe Gregorium Pontificem, quare ſuæ legationis tempore ſtatuta, nec tamen ab Eremitis S. Auguſtini obſeruata, iterum renouat, & cenſuris additis confirmat. Habentur hæ literæ Bononiæ ad ſanctum Franciſcum originariæ, authenticæ verò apud Minores Ticinenſes, tranſcriptæ item apud Petrum Rodulphum, [a] & meum diſſertatorem [b] in hunc modum.

x *Mar[illegible]* *lib.2.cap.* 23.
Secundò præcipit Alexander Auguſt. vt habitum illum geſtarent.

a *Rodul. fol.* 182.
b *Marq.* n.4 §.9.

Alexander Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, &c.

*Vt ſuprà n.*14.
Iubet vt omnes ferãt habitum à Gregor. præſcri[p]tum.

[R]Ecordamur liquidò, & memoriter tenemus 16 &c. *vt in proximè traſcripta Bulla vſque ad* poſſet virtutum Domino liberiùs & gratiùs deſeruire. Cùm autem dilectus Filius noſter Richardus ſancti Angeli Diaconus Cardinalis, vni

vniuerſas domos & congregationes Eremitarum prædictorum (quarum quædam S.Auguſtini, quædam S.Guilielmi, nonnullæ autem Fratris Ioannis Boni;aliquæ de Fabali, aliæ verò de Brictinis cenſebantur)in vnam ſancti Auguſtini profeſſionem & regularem obſeruantiam perpetuò de mandato noſtro duxerit vniendas: & nos dicti Cardinalis proceſſum conuenientem cum voluntatis noſtræ propoſito approbantes, præmiſſa omnia duxerimus confirmanda, ſtatuentes vt vniuerſi Priores & Fratres in profeſſione prædicti Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini taliter coüniti, nigris duntaxat, & nullis aliis alterius coloris cucullis aliquatenus vterentur. Nos volentes vt præmiſſa, quæ de veſtimentis exterioribus à ſæpe dicto prædeceſſore noſtro circa præfatos Eremitas ſtatuta fuerunt, ſalubriter, & ab ipſis, vt recolimus, acceptata, vbique & ab omnibus Eremitis vnitis taliter, & aliis vniuerſis inuiolabiliter obſeruari, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Priores & Eremitas; ac alios, qui nigras penitùs, ſeu albas cucullas non portant, quòd vſque ad feſtum omnium Sanctorum proximè venturum nigri prorſus coloris cucullas, aſſumant abiectis aliis, deferendas, & firmiter prædictum ſtatutum de cætero ſtudeant obſeruare, ſinguli veſtrûm per ſuas ciuitates & diœceſes, ſublato cuiuſlibet appellationis & contradictionis obſtaculo & literis Apoſtolicis impetratis, vel etiam impetran-

dis

dis per eos, nequaquam obſtantibus, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam diſtrictiùs compellatis, & in eos, qui contrauenerint, etiam excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per veſtras ciuitates & diœc. diebus Dominicis feſtiuis publicari ſolenniter, & eoſdem tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, euitari arctiùs ab omnibus faciatis. Dat. Anagniæ 15. Kal. Iulij Pontificatus noſtri anno 2.]

Neſcio profectò quid in re adeò clara reſponderi poſſit: nihil enim aliud inculcant Diplomata, nihil inſinuant Pontifices, nihil aliud verba ſonant, niſi propterea aſſignati Eremitis huiuſmodi habitum, vt patulum, & populis manifeſtum fieret diſcrimen inter eoſdem & Minoritas, neque vllum habetur verbum de prima inſtitutione huius habitus per S. Auguſtinum, neque hortantur Pontifices, vt veluti originariam, & tanquam ſuo inſtituto præſcriptam per ſanctum Doctorem, veſtem ſuſcipiant, quantumcumque conſtipatis & conquiſitis hinc inde teſtimoniis illud probare Marquez [c] contendat, quorum vim omnino diſſoluunt apertæ Pontificum narrationes præcitatæ. Atque hinc illa tam diuturna tot annorum reluctatio, quæ non potuit tolli per tot Pontificum Diplomata, adiectáſque cenſuras. Neque enim credendum eſt opus habuiſſe viros religioſos tot præceptis & coactionibus, vt ſuo inſtitutori obedirent in externis indumentis geſtandis, ſi hæc ipſa illis aſſignaret. 17

c *Mar* 4. c. 4. §. 3.

Ad id præcipuè has retulimus Bullas, vt oſten- 18
dere

deremus, neque habitum, neque corrigiam Eremitarum originem habuiſſe ab Auguſtino, ſed ab exorta illa controuerſia, & illius temporis Pontificibus, maximè à Gregorio, eiúſque legatis, vt habet Innocentius IV. in Bulla *Admonet nos*, ſuperiùs [d] à nobis citata, vbi expreſſis verbis ita habetur, *Et quia eorum* (ſupple Eremitarum) *habitus, qui habitui Fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos ſcandalum quodammodo ſuſcitabat, de mandato & auctoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ legationis fungebantur officio, nigrum, quem geſtatis adhuc habitum, elegerunt.* Quid adhuc egemus teſtibus; quid amplius in hac re deſideramus? Reſtat nunc id idem de baculo demonſtrare, quod nullo præſtabimus negotio. Gregorius in Bulla *Dudum apparuit* ſuperiùs [e] relata, & denuò ab eodem repetita, primus ſtatuit, vt omnes Eremitæ baculos, præſcriptæ à ſe menſuræ quinque palmorum, ad differentiam à Minoribus in manibus portarent, quod adeò ægrè quidam ex eis tulerunt, vt quidquid aliud ad diſcrimen vellent, & cucullas portare diſcinctas, quàm baculos geſtare, vt patet ex eiuſdem Gregorij Bullis [f] datis apud Cryptam Ferratam. Deinde Eremitæ de Brictinis, Fanenſis diœceſis Ordinis S. Auguſtini in conditis à ſe ſtatutis, & normis viuendi, confirmatis à Gregorio IX. dato Diplomate Peruſij III. Idus Martij Pontificatus ann. 8. & ab Innnocentio IV. Lugduni XV. Kal. Octobris anno item Pontif. 8. & à diſſertatore, vt dixi [g] relatis, dum ſingula indumenta, tunicam, cucullam, ſcapularia, corrigiam, & alia præſcribunt,

d §. 3. n. 11.

Non accepiſſe Eremitas baculum ab Auguſtino.

e §. 4. n. 5.

f *Supra n. 8. & ſeqq.*

g Supra n. 12.

bunt,& circa cultellos, & caligas quædam præcipiunt, nec vllum verbum habent circa baculos geſtandos. Deinde non ſolùm Brictinenſes, verum & vniuerſi Ordinis. S. Auguſtini Eremitæ adeò baculos exoſi ſunt, & durè tulerunt mandatum Pontificis Gregorij, ſeu eiuſdem Legatorum de huiuſmodi baculis ferendis, vt ad Innocentium eius ſucceſſorem recurrerint, humiliter poſtulantes, vt mandatum hoc vellet relaxare, quod ille per ſubſequentes literas miſericorditer conceſſit. Habentur in eius Regeſto num. 560.

Innocentius, &c. Priori Generali, & vniuerſis Fratribus ordinis Eremitarum, &c.

Cõcedi-tur eis licentia vt baculos non deferant.

[QVanto ſtudioſiùs diuinæ contemplationi vacatis, tantò vos ab iis, quæ videntur vobis afferre diſpendia ſpiritus, libentiùs reuocamus. Sanè petitio veſtra nobis exhibita continebat, quòd olim à quibuſdam Legatis Sedis Apoſtolicæ de ſpeciali mandato eiuſdem Sedis, vt dicebant, ſtatutum extitit, vt quilibet Frater veſtri Ordinis quocumque ipſum ire contingat, geſtare in manu propria baculum teneatur. Cùm autem, ſicut aſſeritis, delatio baculorum huiuſmodi certis ex cauſis moleſta vobis exiſtat, & nimiùm tædioſa, & per hoc veſtris mentibus obductis turbationibus nubilo contingat multoties apud vos ſanctæ contemplationis otium impediri. Nos veſtris deuotis ſupplicationibus inclinati, 19

quieti

quieti veſtræ in hac parte conſulere pro remedio cupientes, vt eoſdem baculos, non obſtante ſtatuto prædicto, inuiti deferre minimè teneamini, auctoritate vobis prædicta indulgemus. Nulli ergo. Dat. Peruſ. 2. idus Martij an. 10.]

20 Ecce quàm clarè ipſa illorum Patrum Eremitarum Auguſtinianorũ confeſſione & relatione delatio baculorum inter eos originem habuerit ab illis Legatis Sedis Apoſtolicæ, & proinde ſe ab iis ferendis diſpenſari petierunt, quod petituros nequaquam crederem, ſi à ſancto Magiſtro Auguſtino eis præſcriberentur hæ ferulæ, nec reiecturos vetuſtum, & originarium ſui Ordinis inſigne. Deinde conſequenter ad hanc diſpenſationem Alexander IV. idipſum indulſit in Bulla vnionis magnæ, per Richardum Cardinalem factæ, quam etiam meus refert diſſertator, [h] necnon Laërtius Cherubinus, & ego ad clariorem totius rei, & vnionis factæ notitiam, huc lubens tranſſcripſi.

Eandem concedit Alex. IV.
h *Marq.* c. 4. §. 1.

Alexander Epiſcopus ſeruorum Dei, Dilectis filiis Lamphranco Generali Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, & vniuerſis Prouincialibus, Prioribus, & Fratribus eiuſdem Ordinis, tam præſentibus, quàm futuris, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Cherub. Tom. 1. Bullarij ſub Alexand. IV. bulla. 6.

Pulchra & cõcinna varietas Eccleſiæ.

21 [Licèt Eccleſiæ Catholicæ integritatem corporis ſui ſyncera membrorum diuerſitas

ſubminiſtret,& circumamictus ſpecies multiplicibus in ea varietatibus decoretur, nihil tamen in ipſa exprimit contrarietas inconcinnum, in qua conſenſum nutrit inæſtimabilis concordia charitatis,& indiuiduàm fouet vniuerſitatis conformitas, fideique ſimplicitas vnitatem: verùm circa ædificationis fabricam, quæ in templum ſanctum in Domino, operariorum eius ſtudio moliente ſuccreſcit, credimus aſſiduè prouidendum,vt in varietatibus partium,quæ ad decorem ſtructuræ Dominicæ adhibentur;ſic appareat diſtincta diuerſitas,vt non confuſio indiſcreta, nec alterius forma importuna conſimilitudine ſpeciem prætendat alterius,ſed ſingula quæque certum proprij modi ordinem ſortiantur. Hac ſanè conſideratione commoniti, cùm conſona in vobis Eremitarum appellatio, & parum diuerſa profeſſio,diſparibus titulis, & in aliquibus diſſimili habituum ſchemate diſcreparet, cogitauimus ſponſæ Chriſti(in cuius veſte pia ſacræ Religionis depinxit inſtitutio cœtus veſtros) conuenire decori, ſi religioſa militiæ veſtræ caſtra, quæ ſub vno vocabulo non magna diſciplinæ diſtantia ſecernebat, ſub communi capite indifferenti incorporationis fœdere iungerentur, vt ex pluribus cuneis acies vna conſurgeret fortior ad hoſtiles ſpiritus nequitiæ impetus conterendos. Propterea dudum mandatum Apoſtolicum à nobis emanauit, vt de ſingulis domibus veſtris, quarum quædam ſancti Guilielmi;quædam ſancti Auguſtini Ordinum; nonnullæ autem Fratris Ioannis Boni; aliquæ verò de Fabali; aliæ verò de Brictini; cenſebantur, & apud homines ambi

ambiguis interdum nuncupationibus vacillabant, duo Fratres cum pleno mandato ad noſtram mitterentur præſentiam, quod noſtra circa vos ſalubriter ordinaret diſpoſitio, recepturi.
8 Cúmque Fratres huiuſmodi ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſent, coram dilecto filio noſtro Richardo ſancti Angeli Diacono Cardinali, quem negotio vnionis veſtræ præficiendum vice noſtra deputauimus, ſufficientia ad id exhibuere mandata, & in generali Capitulo veſtro in Vrbe celebriter congregato, nomine omnium, à quibus fuerant deſtinati, & de communi Capituli eiuſdem aſſenſu, vos & domos veſtras in vnam Ordinis obſeruantiam, & viuendi formulam vniformem redigi, vnúmque ex eis ouile fieri generalis Prioris præſidentia gubernandum, vnanimiter conſenſerunt, petentes vt per gratiam vnionis & conformitatis huiuſmodi eis iuxta conceptum votum paupertatis ſpontaneæ perpetua poſſeſſionum terreſtrium abdicatio remaneret, & ipſis baculos, vel ferulas deferendi impoſita neceſſitas tolleretur, collata in Cardinalem eundem prouidendi vobis ea vice de generali Priore totius Ordinis nihilominus poteſtate. Porro idem Cardinalis noſtri auctoritate mandati, viuo ad eum ſermone directi, necnon & concordi eorundem Fratrum, ac prædicti Capituli conſenſione ſuffultus, vniuerſas domos & congregationes veſtras, in vnam Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini profeſſionem, & regularem obſeruantiam perpetuò coüniuit ſub generalis cura Prioris, canonicè inſtituendi pro tempore, præ aliis Prouincialibus, necnon &

Vnio magna ſub Cardinale Richardo.

conuentualibus ſingularum domorum Prioribus regulariter gubernandas. Et vt nouam ouilis Dominici vnionem vniuerſalis capitis vnitas conſummaret,te,dilecte fili,Frater Lamphrance, in generalem Ordinis eiuſdem Priorem, & patrem,Spiritus ſancti gratia inuocata, præfecit,ac etiam, prout à nobis ſpecialiter in mandatis acceperat,confirmauit; vos vniuerſos & ſucceſſores veſtros à baculis & ferulis deportandis, & quòd non cogamini ad recipiendas poſſeſſiones aliquas, vel habendas, decernens perpetuò liberos, & exemptos. Nos igitur præfati Cardinalis proceſſum, conuenientem cum voluntatis noſtræ propoſito, approbantes, præmiſſa omnia grata habemus & rata,ipsáque auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Inſuper autem perſonas,& domos veſtras ſub Beatorum Petri & Pauli protectione ſuſcipientes, & noſtra præſentium auctoritate ſtatuimus,vt vos filij Priores,& Fratres in profeſſione prædicti Ordinis in præfato generali Capitulo ordinata (quo quidem Ordine vos perpetuò cenſeri volumus, vobiſcum ſuper vniuerſarum profeſſionum, aut obſeruationum debito,quas antea feceratis in prædictis,vel aliis Ordinibus, diſpenſantes) ſub deuota generalis Prioris,quem nunc vobis diuina ordinatio prætulit; eiúſque ſucceſſorum obedientia perpetuò virtutum Domino ſeruientes, nigris duntaxat, & nullis aliis alterius coloris cucullis,vt vniformis amictus normam eiuſdem in vobis profeſſionis oſtendat, vtamini de cætero vniuerſi. Et vt hæc ſancta vnio, quam perpetuæ pacis tranquilli

Lamphr. creatus [illegible]

Diſpenſatur circa baculos.

quillitate gaudere volumus, omnibus integritatis ſuæ perfecta partibus ſtabilis perſeueret, decernimus, vt omnes domus Ordinum ſupraſcriptorum, quarum Fratres iuxta mandati noſtri formam ad noſtram præſentiam non venerunt, ipſi vnioni, tanquam corpori membra; abſque vllius exceptionis prætextu inhæreant, & ad obſeruationem prædictorum omnium teneantur. Alioquin ſententiam, quam tu, dilecte fili Prior Generalis, & ſucceſſores tui ritè tuleritis in rebelles, ratam habemus, & faciemus, auctore Domino, vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, inuiolabiliter obſeruari. Nulli ergo omnino liceat hanc noſtræ confirmationis, protectionis, diſpenſationis & conſtitutionis paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Laterani V. Idus Aprilis Pontificatus noſtri ann. 2.]

22 Hîc etiam fatentur ſibi impoſitam neceſſitatem baculos, ſeu ferulas deferendi, videlicet per mandatum Apoſtolicum, & propterea petunt ab eo diſpenſari, quod & Cardinalis Richardus conceſſit, & Pontifex confirmauit. Dum autem huiuſmodi diſpenſatio non conſtabat Epiſcopis Italiæ, iuxta ſcriptas ad ſe literas, tam à Gregorio, quàm ab ipſo Alexandro, de cogendis Eremitis, vt habitum præſcriptum à Gregorio geſtarent, illos ad hoc compellebant grauibus cenſuris, efformatis etiam in eos proceſſibus, vt ſimul baculos deferrent. Recurrentes verò

Eremitæ ad Pontificem Alexandrum, ſequens reportarunt ab eo reſcriptum, aliquot menſibus ab vnione facta. Habetur autem Diploma apud meum diſſertatorem.[i]

i *Marq. c.4.§.9.*

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Lombardiam, Tuſciam & Romandiolam, ac Taruiſinam & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium B. Petri in Tuſcia, Campaniam & Maritimam, ac Regnum Siciliæ conſtitutis; ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

[Literas noſtras vobis direxiſſe meminimus 23
ſub hac forma (*deinde inſerit literas à ſe datas Anagniæ 8. Kal. Iulij Pontific, ann. 2. quas ſuprà*[k] *dedimus, ſubiungitque*) Vos itaque auctoritate literarum ipſarum prædictos Priores & Eremitas (prout ex parte ipſorum fuit propoſitum coram nobis) ad portandum baculos, & facienda quædam alia, quæ in narratione literarum huiuſmodi continentur, compellere intendentes, ſuper hoc monuiſtis eoſdem, vel proponitis admonere; & quidam veſtrûm in eos, niſi hoc infra idem feſtum omnium Sanctorum adimplere curauerint, excommunicationis, ſuſpenſionis

k *Suprà n.16.* Scribit Epiſcopis ne cogant eos baculos portare.

&

& interdicti promulgarunt ſententias, vel promulgare intendunt: ſuper quod dicti Priores & Eremitæ petierunt ſibi per Sedem Apoſtolicam ſalubriter prouideri. Quia verò noſtræ intentionis extitit, vt præfati Priores & Eremitæ ad aſſumendum vſque ad prædictum feſtum, iuxta prædictum ſtatutum noſtrum, nigras duntaxat, & nullas alias coloris alterius cucullas ab eis, abiectis aliis, deferendas tantummodò, & non ad alia per eaſdem literas cogerentur: volumus, & vniuerſitati veſtræ in virtute obedientiæ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, vt ſinguli veſtrûm infra octo dies poſt receptionem præſentium, proceſſus ſuos contra memoratos Priores & Eremitas, vel eorum aliquos, occaſione huiuſmodi habitos, ſublato cuiuſlibet difficultatis & dilationis obſtaculo, ſtudeant reuocare. Alioquin ex tunc proceſſus huiuſmodi reuocamus, & eos decernimus nullos eſſe. Vobis etiam vniuerſis & ſingulis inhibemus, ne vſque ad feſtum Reſurrectionis Dominicæ proximè futurum, contra ſæpè dictos Priores & Eremitas, vel ipſorum aliquem auctoritate prædictarum literarum aliquatenus procedatis: ex tunc verò ipſos tantummodò ad aſſumendum, & deferendum cucullas omnino nigras, tinctas, vel non tinctas, non ad aliqua alia compellatis. Dat. Anagniæ Idibus Octobris. Pontificatus noſtri anno ſecundo.]

24 Vbique ante & poſt vnionem manifeſtè videtur ægrè tuliſſe Eremitas illos Auguſtinianos, baculos, ſeu ferulas, & ex omnibus Bullis clariùs habetur neceſſitudinem ea deferendi,

non à primæua Ordinis inſtitutione,ſed ab Apoſtolico proueniſſe mandato. Idque fatetur Ioannes Gonçalez Critana Auguſtinenſis citatus,[l] licèt non ad Gregorium, aut eius Legatos, ſed ad Alexandrum Quartum anno 1256. rei originem referat his verbis. *Quia haud facilè Auguſtinenſes a Franciſcanis dignoſcerentur, Alexander IV. per Breue Apoſtolicum datum anno Verbi Incarnati 1256. mandauit vt Auguſtinates atriori colore ſuam veſtem imbuerent, baculiſque vterentur, quod ea ætate ad praxim redactum eſt.*

Crit. c.8. §3.
l §.3.*n.* 10.

Quod verò ad calceos attinet, præterquam 25
quòd hi omnibus tam Eremitis, quàm Anachoretis, quàm item vniuerſis Ordinibus ſtatus ſæcularis communes ſint, nec peculiare fuerit ſignum ſtatus regularis in ſancto Franciſco eos ſibi induxiſſe, peculiarius & veroſimilius ex eis inducitur argumentum, ad probandum nequaquam Ioannis Boni fuiſſe diſcipulum. Ille etenim vt ſanctus Antoninus[m] refert, numquam calceatus incedebat, cui etiam ſubſcribit Abrahamus Bzouius[n] Conſtantius Laudenſis[o] in eius vita, necnon Cardinalis Viterbienſis[p] Auguſtinianus ad ſummum calepodiis, vel ligneis ſotularibus duntaxat vſum in Eremo conſcribunt. Vnde ergo ex calceis infertur diſcipulum Franciſcum fuiſſe Eremitæ diſcalceati?

m *Anto. tit.*24. *c.*13.
n *Bzon. ad ann.* 1249. *n.*10.
o *Laud. lib.*1.*c.*2.
p *Ægid. li.*20.*ſæcul. ad an* 1198.

Fragile itaque & inane deſumunt venerandi Patres Eremitæ ex Franciſci habitu Eremitico ad eius Monachatum Auguſtinianum aſſerendum. Quod enim de ſimilitudine vtriuſque habitus obiiciunt, conſtat ex Bullis Pontificiis non eam exinde exortam, quòd Franciſcus veſtem

Eremitæ vſurpant habitum Minorū.

Ioan

Ioannis Boni, aut ſimilem induerit, imò potiùs quia Franciſci veſtem, hominibus iam probatam & gratam, induebant Eremitæ, variantes formam ſui habitus, & Ordinis ſui ſubſtantiam, vt maiorem ſentirent, & reciperent in populis charitatem. Quod dum redundabat in multiplicem derogationem Minorum, vt Pontifex loquitur, iuſſit vt omnino illũ deponerent, & certum ſibi aſſumerent habitum, vel nigri, vel albi coloris, adiectis aliis inſignibus corrigiæ & baculi, quibus clariùs diſcriminarentur. Si verò Franciſcani mutuarent hunc habitum ab Eremitis; & hi priores eſſent in poſſeſſione, nequaquam illo priuarentur, & concederetur Minoritis; dum iniquum cenſetur (vt recenter adnotauit D. Gabriel Pennottus[q] digniſſimus Abbas ædis S. Mariæ de Pace in vrbe, & Procurator generalis congregationis Lateran. Canonicorum regularium, vir doctus, mihi ſpectatiſſimus) veros & priſcos rei cuiuſque poſſeſſores eadem ſpoliari, atque vltrò aduentitiis, & hominibus recenter natis conferri.

q *Pennot. in hiſto. Trip. lib.* 1. *c.* 47. §. 3.

27 Quod autem addebant ex Iordano & Antonino, Eremitas peramplam corrigiam ab Auguſtino accepiſſe, longè alienum eſt à narratiuis Pontificum literis, quæ ad Gregorium Nonum referunt originem. Neque Iordanus ſuum aſſertum aliunde probat, quàm ex ſermonibus ad Fratres in Eremo, quorum auctoritas iam pridem excidit, dũ indignè Auguſtino adſcribi docta conſtitit diſcuſſione. Antonius verò rem tranſſcripſit ex Iordano, vt vel ex hoc loco conſtabit, & ipſe præfatus eſt[r] his verbis: *De ſacro Ordine*

Reſpondetur ad cõfirmationes adiũctas in principio huius §.

r *Anto. cit. c.* 14.

Auguſt. mihi habet in cõfirmationem corrigiæ.

Auguſt. lib. 3. cõt. literas Petil. c. 40.

Ordine ſancti Auguſtini, &c. quæ inueni hîc refero. Quidam Religioſus dicti Ordinis ſic ſcribit, &c. Ex illo autem loco Auguſtini contra literas Petiliani neſcio quid velit, aut poſſit diſſertator exſugere pro ſua ſtabilienda de corrigia ſententia. Verba enim Auguſtini ſunt: *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monaſteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quòd hoc genus vitæ à me fuerit inſtitutum. Quod genus vitæ omnino quale ſit, neſcit, vel potiùs toto orbe notiſſimum, neſcire ſe fingit, inde aſſerens me dixiſſe Chriſtum eſſe Baptiſtam.* Ego certè ſuſpicatus ſum quidquam vel apertè, vel apparenter habuiſſe hoc loco Auguſtinum, quod eius Monachos corrigiatos inceſſiſſe inſinuaret, dum adeò fidenter eum vocat in teſtem meus diſſertator. At nihil ad rem hanc ibi habet præter relata, ex quibus qua conſequentia Auguſtiniana teſſera corrigiæ inferatur, planè neſcio, etiam poſtquam conſului eundem diſſertatorem [s] alibi quò lectorem remittit, & vbi latiùs teſtimonium illud expendit. Sed neque ibi ipſe Marquez quidquam ex eo colligit, quàm quòd Auguſtinus monaſteria fundauerit, eáque in Eremo, quos dum Chriſti vocat diſcipulos, videbatur inferre Chriſtum eſſe Baptiſtam, quia non ille, ſed iſte vixit in ſolitudine. Quid hîc ex ipſa diſſertatoris diſcuſſione de zona pellicea? Quid illic de perampla & lata corrigia?

s Marq. c. 8. §. 1.

Qualis Franciſci corrigia?

An item ſimilem corrigiam Franciſcus ſibi cinxerit, an etiam latum, vel anguſtum habuerit cingulum, quis poterit enarrare? Coniecturare voluit diſſertator ex viri in pœnitentiam affectu, 28

quaſi

quaſi latum præcinctorium ad eam plus condu-
cat anguſto. Curioſum, aut ſericum cingulum, vel
baltheum cõſtellatum hominem, dedecet pœni-
tentem, non autem exile, quale vnius pollicis
menſuræ ſanctum Benedictum geſtaſſe, & ſuis
præſcripſiſſe narrat Ioannes Diaconus. [t] Quod
verò Sabellicus, Polydorus Vergilius, aut Grana-
tenſis Franciſci cingulum vocauerit zonam, ni-
hil refert ad probandam eius amplitudinem:
communi enim hac nuncupatione tam intelli-
guntur exiles, aut teretes nobilium, vel fœmina-
rum zonæ, quàm etiam amplæ, vel robuſtæ mili-
tares, vt videre eſt apud obſeruatores lectionum
antiquarum. Martialis in Apophoretis de zona
agit muliebri, Ouidius in Faſtis de zona tereti,
Plutarchus in vita Demetrij, & Spartianus in
vita Peſcennij de zona militari, ita vt omnia cin-
gulorum genera hoc vno ambiguo *Zona* nomine
intelligantur. Quare Ambroſius Calepinus non
aliter zonam declarauit, quàm per cingulum,
quo cingimur. Neque verò omnes interpretes
loci iſtius Matthæi: *Neque pecuniam in zonis, ve-
ſtris*, in eam abeunt ſententiam, vt ipſis zonis
portarentur pecuniæ, quin plures, Abulen. Eu-
thymius, Maldonatus, & alij ideo id dictum pu-
tent, quia ex zonis pendebant communiter mar-
ſupia, vel crumenæ. Neque minorem habet lati-
tudinem apud Hiſpanos vox illa *cinto*, quo vſus
eſt interpres Caſtellanus Marci Vlyſipponen-
ſis, quin & ſimiliter amplas & exiles ſignificet
corrigias.

t Diacc. in vita S. Greg. lib. 4. c. 82.

Vide Rhodi. lib. 22. c. 19. Martial. in Apoph. 152. Ouid. 2. Faſt. Plutarch.

Matth. 10.

29 Baculos item communes quibuſcumque Ere-
mitis, paſtoribus, ruricolis, & diuerſi generis ho-
mini

Baculum non fuiſſe peculiare Auguſt. inſigne.

minibus eſſe, & ſemper fuiſſe, clarius eſt quàm vt probatione egeat, quam ſi velis, vbique in ſacra tibi occurret Scriptura: & ſanè Chriſtus Dominus iuſſit,[u] vt diſcipuli virgam, ſeu baculum ferrēt. Neque nos negamus familiares eſſe Eremitis; an verò ita peculiares Eremitis Auguſtinianis fuerint ante ętatē S. Franc. vt eis ſeruierint in ſignum & teſſeram à S. Auguſt. acceptam, hoc illud dubij. Profectò Flaminius[x] refert S. Dominic. ſiue reſideret in monaſterio, ſiue vſquam iter ageret, ſemper baculū manu geſtaſſe. Nihilominus peculiarem fuiſſe teſſeram Auguſtinianorū probat Iordanus de Saxonia,[a] ſed inefficaciter ex ſermonibus ad Fratres in Eremo, quos Auguſtini non eſſe iam diximus pro comperto haberi, & largiſſimè probant duo illi illuſtriſſimi atque doctiſſimi Cardinales Baronius,[b] & Bellarminus,[c] quorum verba nunc recens trāſcripſit, aliáque multa pro eodem confirmando adiecit argumenta planè efficacia Gabriel Pennotus[d] citatus.[e] Addit verò Iordanus prætenſam illam ſuam inſtitutionem baculorum per Auguſtinum vetuſtate, ſeu antiquitate confirmari; ait enim per B. Gregorium Papam ſtatutum fuiſſe, vt eiuſmodi Fratres baculos quinque palmorum in manibus portarent. Sed Præter quàm quòd ad Gregorium, Auguſtino, vno atque altero ſæculo poſteriorem, originem vel ſtatutum deferendorum referat baculorum, quòd antea attribuit Auguſtino, valde planè decipitur circa Gregorium. Vt enim adnotauit ad eundem Iordani locum Marcus Antonius Maſſa Salernitanus (quem dignè laudat Auguſtinus Fiuizanius in præliminari epiſtola

u *Mar. 6. v. 8.*

x *Flam. in vita S. Dominici.*

a *Iord. lib. 1. c. 15.*

b *Baro. an. 381. n. 26. & 385. n. 11. & in Notis ad Mart. die 5. Ianuarij.*

c *Bellar. de ſcriptor.*

d *Pennot. c. 30. & ſeqq.*

e *Supra n. 26.*

epiſtola operis Iordani) nullibi apud B. Gregorium inuenitur huiuſmodi ſtatutum. Neque ſanè mirum,cùm non S.Gregorij Primi, ſed Gregorij Noni fuerit præceptum , cuius de hac re multiplex expreſsũ teſtimoniũ, & plures tabulas omnino certas ſuperiùs [f] adduximus. Circa calceamenta nihil occurrit peculiare quod refellatur: quod enim diſſertator colligat ex literis Gregorij Noni Eremitas ſuos calceatos inceſſiſſe, non reluctor. An verò ex re,omni fermè hominum generi communi , quidquam inferatur ſingulare, quo probetur Franciſcum calceatum, non Anachoretam,aut ſui iuris,ſed regularem egiſſe Eremitam,id planè neſcierim.

f *Hoc §. n. 3. & ſeqq.*

30 Satis me oſtendiſſe iudicauerim debile omnino ac planè nullum deſumi ex habitu Eremitico argumentum,pro Monachatu hoc aſſerendo, dum certo certius probaui formam habitus, quem modò geſtant Patres Auguſtiniani , Franciſco poſteriorem. At demus & anteriorem , vel Franciſcum hoc ipſo noſtro ſæculo extitiſſe, tunicam , corrigiam , calceos & baculum geſtaſſe, quis inde ſeriò,aut probabiliùs efformet Auguſtinianum ? Non efficaciùs ſanè dicet , quàm qui Franciſcanum velit,qui tunicam,chordulam,ſeu funem nodoſum abſque calceis geſtarit. Quot vndequaque ſemper,& vbique videmus circumcelliones,gyrouagos,& nebulones ſuper tunicas protenſas corrigiatos & funiculatos? Quot conſpicimus, & audimus , ſolitarios & Anachoretas ſub vtriuſque inſtituti inſignibus in ſolitudine latitantes? Quid?hinc omnes Auguſtiniani? hinc omnes Franciſcani? Abſit. An item ſcire vellem

Adhuc oſtenditur inefficax deſumi argumentum ex habitu.

illo æuo ita præſcripta Eremitis regularibus Auguſtinianis hæc inſignia tunicæ, corrigiæ & baculi, vt quibuſcumque, vel Anachoretis, vel cuiuſuis generis hominibus non proſtarent, aut licerent? Peculiaris ſanè non facit inſtituti, quod pro omnibus fuit inſtitutum. Circa ipſius ſancti Auguſtini veſtem plura hîc intexere potuiſſem, niſi maluiſſem breuitati conſulere, nec ita ad ſingulos huius diſſertationis anfractus declinare. Fidenter id dixerim inefficaciter Marquez [g] probare in veſte, ſuæ conſimili inceſſiſſe S.Doctorem, quod largiſſimè & datâ operâ conuincit Gabriel Pennottus, [h] ad quem lectorem remitto, ne videar actum agere, *& telam Penelopis texere, atque retexere.* Plura etiam ſubminiſtrare liceret de congregationum, ſub Auguſtini regula vnitatum, origine, ac cuius fuerint primæui inſtituti, certis tabulis monſtrare, niſi vererer non omnibus hæc placitura. Nolo mihi vitio vertatur, quod in meo diſſertatore aliis diſplicuit ex arrepta occaſione aſtruendi Monachatus S.Franciſci, & ſuæ inſtitutionis ad S.Auguſtinum deducendæ, originem Canonicorum regularium euertere, plures Sanctos iiſdem Patribus, Benedictionis, aliiſque Religionibus eripere, nobis S.Ludouicum Galliæ Regem negare, ſibi omnino D. Claram Montefalcenſem adſcribere, aliaſque id generis in aliorum commotionem quæſtiones excitare. Ego meo duntaxat adhærebo argumento, nec extra chorum in hac ſcena ſaltabo; quę ſola Monachatum hunc attingunt, vel ſtabiliens, vel refellens.

Auctor vnico de de hoc Monachatu inhæret argumēto.

g *Marq. c. 4. §.1. & ſeqq.*

h *Penno. cit. c. 21. & ſeqq.*

Ad quaſdam verò coniecturas, vbi argumen- 31

ta

ta defecerunt, meus diſſertator [i] deſcendit, quæ, meo iudicio, plus eius cauſæ obſunt, quàm proſunt. Quid enim magis infirmam aliquam ſentẽtiam eſſe confirmat, quàm vt non rationes firmæ, ſed quædam exiles, imò non rationes, ſed coniecturæ vndequaque pro ea conſtipentur? Primam autem deſumit ex eo, quòd S. Franciſcus dicatur conuerſus biennio illo ante inſtitutam ſuam Religionem; at inquit, *conuerſus* non dicitur, niſi qui mundo valedicit, & approbatæ cuipiam Religioni ſe tradit; idque probari ait ex Iure canonico, toto titulo *de conuerſione coniugatorum*, ſecundùm expoſitionem Iuriſconſultorum in eundem locum, atque interpretationem aliorum Doctorum. Id verè nos libenter admiſerimus agi in eo titulo Decretalium de perfecta & vltima conuerſione per omnimodum mundi contemptum, & Religionis ingreſſum; tractatur enim ibi de diſſolutione coniugij, quæ non per aliam conuerſionem, quàm per huiuſmodi contingit. Præter hanc item & alias eſſe conuerſiones, quis neget, niſi vniuerſam reiiciat ſacram Scripturam, quæ vbique ſcatet huiuſmodi phraſi, & modo loquendi, quo vſi ſunt, qui dixerunt Franciſcum poſt renunciatas patri veſtes, conuerſum fuiſſe ad Deum. Conſulendi libri Canonici *Eccl.* 17. *Iſaiæ* 55. *Ierem.* 13. *Ezech.* 18. atque alij paſſim ſacræ Scripturæ codices, qui peccata, vel ſæculi vanitates relinquentes, & iuſtitiam ſectantes, conuerſos ad Dominum appellant. Atque in hoc ſenſu eſt & alius titulus in Iure Canonico *de conuerſione infidelium* (vt rubricam rubricæ oppinamus) immediatè ſubſequens ad titu

i *Marq. c.* 22. §. 5.

Prima diſſertatoris cõiectura.

Refellitur.

Latus ſẽſus *conuerſionis.*

titulum à diſſertatore allatum, quem potuiſſet conſulere,& videre neque à Doctoribus, neque à Pontificibus,neque in Iure Canonico ſumi in eo duntaxat ſenſu *conuerſionem.* Atque in ipſa Religione eſſe conuerſorum gradus, & quoſdam dici Oblatos,ſeu Conuerſos,qui priuilegiis non gaudent exemptionis; alios verò omnino conuerſos,atque exemptos docet Panormitanus.

l *Panor. in c.* Tuarum *de priuileg. n.*4.

[l] Amplior ſanè & communior eſt *conuerſionis* acceptio, quàm vt ſolis Religioſis poſſit attribui, neque tutum dixerim contra communem loquendi modum ſacræ Scripturæ, ad hunc ſolum ſenſum illam redigere. Circa illa verba de peccatoris conuerſione ad Deum apud Zachariam Prophetam; *Conuertimini ad me,& ego conuertar ad vos*, vide ſi placet Auguſtinum in Pſal. 70.& lib.50.Homiliarum,Homil.34.c.4.

Zach. 1.

Secunda coniectura.

m *Bonauent.c.*3. *in fin.*

32 Aliam addit coniecturam ex iis verbis,quibus S.Bonauentura [m] retulit Innocentij Pontificis erga Franciſcum & ſocios dignationem. *Approbauit*,inquit,*regulam,dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & Laïcis Fratribus omnibus,qui ſeruum Dei fuerant comitati, fecit coronas paruulas fieri, vt verbum Dei liberè prædicarent.* Dum, inquit, refert Bonauentura factas Fratribus Laïcis coronas paruulas, neque de Franciſci corona quippiam eloquitur, probabiliter infertur eam iam habuiſſe: at non aliunde accepit, quàm ſub habitu & inſtituto Eremitarum: non enim tantùm videtur ſibi aſſumpſiſſe, vt tonſuram clericalem voluerit admittere ex priuilegio Ordinis adhuc non approbati. Sed nihil nimium ſibi attribuit Franciſcus ſacrâ iam pœnitentiæ normâ

Reiicitur.

inſti

inſtitutâ, dum ſibi clericali modo capillos in orbem totondit. Apoſtolica enim traditione ac conſtitutione in Eccleſiam deriuatum eſt (veluti latè docet Seuerinus Binius in Notis ad epiſtolam decretalem Aniceti Pontificis) vt eorum capita in modum ſphæræ deſuper tondeantur, qui à communi hominum vita recedentes, excultius vitæ genus ſectantur. Ita Rabbanus de inſtitutis cleric.[n] Iſidorus de diuin. offic.[o] & ex hoc Concilium Aquiſgranen. ſub Ludouic. Pio cap. 1. Concilium item Toletan. 4. cap. 55. & Toletan. 6. cap. 6. 7. & 17. vbi videndæ ſunt notæ Garſiæ Loayſæ in cap. 6. ad illa verba: *Vt vir detondeatur.* Plura habet de Monachorum tonſura Epiphanius hæreſi 80. aduerſus Maſſalianos, *Oportet*, inquit, *filios Virginis Matris Eccleſiæ eſſe reuerendos in tonſura.* Et Hieronymus epiſtol. 48. ad Sabinianum, Beda lib. 5. de geſtis Anglorum. & huius ritus meminit etiam Dionyſ. Areopagita de Eccleſ. Hierarch. p. 2. cap. 3. Quid ergo prohibuit Franciſcum, ne in nouo & excultiori vitæ genere, atque ſub religioſa pœnitentiæ ratione comam religiosè tonderet? præſertim cùm iam vnius, aut alterius anni ſpatio, & plurium ſociorum ſequela iam ſuum firmarit inſtitutum, nec vllum eſſet præceptum, aut ius poſitiuum Eccleſiaſticum, quo teneretur vlteriorem confirmationem petere à Pontifice, vt doctè obſeruarunt Illuſtriſ. Bellarminus, Ioannes à Carthagena, & Hieronymus Platus, atque ego ex his aliàs[p] adnotaui. Socium item tunc habuit ſecum Syluestrum Aſſiſiatem Sacerdotem, nec tamen de eius corona verbum fecit Bonauentura;

Seuer. Binius.

n *Rabb. cap. 3.*

o *Iſid. li. 2. cap. 4.*

p *In ann. ad ann. 1210. n. 1.*

tura:an ergo & religiosè tonſum negabimus & quotquot erāt in illo tunc ſodalitio, diuino cultui deputati, abſque tonſura fuiſſe dicemus, vel aliunde, quàm ſub hoc vitæ genere ea inſignitos affirmabimus?

Tertia coniectura.

Tertiam deſumit coniecturam ex quibuſdam 33
ſimilitudinibus vitæ & actionum vtriuſque Dei ſerui, Franciſci, & Ioannis Boni, nullius planè momenti, aut efficaciæ ad ſtabiliendum prætenſum hunc Monachatum, quare non eſt cur ſingulas recenſeam, præſertim cùm ex ſerie annorum, quam ſuprà ſtatuimus, euidenter conſtet, nihil horum potuiſſe Franciſcum ediſcere ex Joanne Bono, tanquam ex præceptore, & ex illis multa, etiam ſecundùm calculū annorū ſtatutum à noſtro diſſertatore, non niſi poſt Franciſcanum ſodalitiū iam inſtitutum euenire potuerint. Verè licèt dictum ſit de Abrahamo, & quotidie dicatur de vnoquoque ſancto confeſſore Pontifice in laudibus Eccleſiaſticis, quòd *non eſt inuentus ſimilis illi*; tamen multi comparantur inſigni Patriarchæ, & ita inuicem inter ſe conferuntur ſancti Confeſſores in pleriſque heroicis actibus, vt ex eadem virtutis officina prodiiſſe, vel ſub eodem magiſtro audiiſſe videantur, licèt toto orbe aliquando diuiſi diuerſis ſæculis effloruerint. Librum integrum, nec paruæ molis, ante ducentos annos ſcripſit Bartholomæus Piſanus de cōformitatibus vitæ Chriſti, & Franciſci, qui ei adeò ſimilis quātum homini licuit, vndequaque apparuit, vt non immeritò dixerit Volaterranus q *Conſeruatoris noſtri ferè per omnia typum geſſit*: nec tamē omnia immediatè ab ipſo didicit Chriſto,

Eccl. 44. v. 20.

q *Volater. li. 21. Antropolog. c. de S. Franciſco.*

ſto,ſuffecit audiiſſe & legiſſe,quæ Saluator effecit, vt imitari vellet & ſequi:quod & probabiliter de B.Ioanne Bono Franciſco coæuo, & ſuperſtite ſuſpicari licebit. Potuit enim Franciſci virtutes audire,ipſum videre,vel cum ſociis agere, qui multa de ſuo inſtitutore adhuc in viuis agente, vel iam defuncto referrent, quæ ſancto viro ad maiora aſpirāti calcaria adderent,vt præclariſſimi hominis,iam mundo notiſſimi, & inter Sanctos relati, omnibus æmulandum ſectaretur exemplum iuxta illud Apoſtoli; *Æmulamini chariſmata meliora.* 1.Cor.12. v.13.

Recenſentur & refelluntur huius prætenſi Monachatus aſſertores.

§ V.

1 IAM tandem deueniendum erat ad rei teſtes, vel aſſertores, quos in diuerſas acies diſſertator effinxit: aliquando enim in teſtes apertos ſeu claros;& probabiles,vel obſcuros; aliquando in domeſticos Auguſtinianos; & aliùs vitæ viros diſtinguit, ne ſi perdiderit turmam vnam, non ſaluetur & altera.Claros teſtes enumerat viginti vnum,obſcuriores plures;Auguſtinianos multos,externos conuocat vndecim. Sed antequam horum vires exploremus, ducem tanti exercitus exquiramus. Profecto non alius aſſignabitur, quàm Iacobus Philippus Bergomenſis Eremita Auguſtinianus, qui tertio poſt Franciſcum ſæ-

Philipp. Bergomas primus aſſertor huius Monachatus.

 culo

culo Monachatum hunc primus adinuenit, vt venerandus P. Antonius Daza [r] præmonuit. Sed alios hoc priores anteſignanos ſtatuit, & euiciſſe ſe putat Marquez [s] præmittens Henricum de Vrimaria, ſeu de Alemania, Iordanum de Saxonia, conſtitutiones quaſdam Patauinas ordinis Eremitarum, Marcum Antonium Sabellicum, & Polydorum Vergilium. Hærendum hîc pauliſper pro aſſerendo primatu Philippo Bergomenſi, ad quem reducenda eſt totius rei origo: quod facile fiet, ſi eorum quos priores Marquez vult, examinemus ſermonem & tempus. Citatur Henricus de Alemania (quem eundem eſſe cum Henrico de Vrimaria ait diſſertator, [t] ſed diuerſum facit Ioannes Gonçalez de Critana Auguſtinianus in epitome hiſtorica vitæ Monaſticæ S. Auguſtini Hiſpano idiomate edita, quam Latinam fecit Gregorius Aur. D'aynetſ. Auguſtinianus) in tractatu quodam per eum completo, anno 1334. ſeruato in Bibliotheca ſancti Victoris Pariſien. in pluteo triplicis G. in hæc verba. *Beatus Franciſcus cum dictis Fratribus habitauit, & vt quidam aſſerunt, fuit Frater noſtri Ordinis in loco S. Iacobi de Aquauiua iuxta Piſas.* Aliter citat locum hunc Ioannes Gonçalez citatus ſub his verbis: *Henricus ab Alemania in ea, quam in membranis reliquit hiſtoria*, inquit, *tempore Innocentij Tertij fuit Frater Ioannes de Cella, circa quod tempus B. Franciſcus cum Fratribus S. Auguſtini habitauit; & quidam aſſerunt quòd fuit Frater dicti ordinis S. Iacobi de Aquauiua iuxta Piſas, vt ex eius vita colligitur, vbi legitur quòd B. Franciſcus habitum Eremiticum deferens, baculum manu geſtans,*

pedi

r *Daza tract. de Monach. S. Franc.*

s *Marq. c. 11 § 4.*

t *Marq. cit. § .. Grita c. 9. an. § 1.*

Examinatur teſtimonium Henrici de Vrimaria.

pedibus calceatus, & corrigia cinctus cum Fratribus Eremitis ſancti Auguſtini deuotè inceſſit. Concludit autem, inquit Critana, quòd *relictis omnibus, ſolus ad nemus confugit.* Non expendo modò differentiam vtriuſque lectionis, forraſſis enim interpres Latinus huius epitomes aliter tranſtulit ex Hiſpanico, quàm codex habeat Ms. Pariſienſis: ſed illud obiter interrogauerim, vbi (vt ille ſcribit) legitur in vita ſancti Franciſci, quòd ſub illo habitu cum Eremitis S. Auguſtini deuotè inceſſerit? Volue ſanè, & reuolue quantum placuerit, vitas quaſcumque ante huius Henrici ætatem ſcriptas, atque illam præcipuam à D. Bonauentura accuratè exaratam, neque verbum de Eremitis Auguſtinenſibus inuenire, aut quidpiam de iiſdem ſubodorare licebit.

2 At quidquid ſit de re hac omnino manifeſta, ipſius teſtimonij veritatem placuit diligentiùs inquirere. Datis itaque literis an. 1622. ad viros doctos amicos Pariſiis commorantes, oraui obnixiùs, vt omnino rei veritatem mihi explorarent, tranſſcriptis ad eos verbis ipſis & citationibus, quæ apud meum diſſertatorem [u] habentur. Egerunt cum Bibliothecario S. Victoris; atque vno & altero die reuolutis, libris ſcamni ſignati, conſultóque ſeriò indice, minimèque inuento tractatulo, tranſmiſerunt mihi ſubſequens R. Patris Bibliothecarij teſtimonium. *Ego infraſcriptus teſtor, librum, qui dicitur Tractatus completus per Henricum de Alemania, non eſſe in pluteo g. g. g. Bibliotheca noſtra ſancti Victoris, méque diligenter inſpexiſſe catalogum dicta Bibliotheca, & dictum auctorem in ea minimè reperiſſe, neque vllam eius*

[u] *Marq. proxime cit.*

mentionem. In cuius rei fidem, ſubſcripſi 4. Maij 1622. fr. Nicolaus Bollaire Regularis indignus præfati loci, necnon Bibliothecarius. Attamen dum mihi ſubeſſet ſcrupulus circa indagatorum ſolicitudinem, mirarérque adeò diſtinctè enumeratis ſcamni characteribus, additis indiciis & tractatuli principio, citari à diſſertatore teſtimoniũ, iterum reſcripſi ad Hugonem Bardæum noſtrum, confeſſarij Reginæ Chriſtianiſſimæ ſocium, modò collegij Louanienſis Minorum Hibernorum profeſſorem, rogans vt nouam & ſedulam adhiberet operam in hoc opuſculo, vndequaque, & per omnes; ſi oporteret, pluteos inueſtigãdo. Inuenit tandem, & tale dedit reſponſum. *Omnem poſui curam in detegendo illo tractatulo, quem V. R. indicat, in Bibliotheca S. Victoris, & tandem offendi in quodam libro antiquo papyraceo in quarto, qui ſeruatur in prima aula eiuſdem Bibliothecæ in ſcamno, cui inſcribi ſolebant tria O. G. G. nam & characterum aliquantulum immutatus eſt ordo. In libro iſto continentur plures diuerſi tractatuli ſcripti characteribus fermè Gallicis, omnino ſimilibus & antiquis. In tractatu illo Henrici de Alemania (vt habet inſcriptio) non verò de Vrimaria, vbi plurimum agit de differentia Canonicorum regularium ab Eremitis Auguſtinenſib. habentur in pagina 40. folio penultimo, ea quæ V. R. inquirit ſub hac formula verborum.* [Beatus Franciſcus cum dictis Fratribus habitauit, & &, vt quidam aſſerunt, fuit Frater noſtri Ordinis in loco S. Iacobi de Aquauiua iuxta Piſas. Tandem licentia obtenta à Priore dicti loci, vt arctiorem vitam aſſumerent, dimiſſa zona, & ſubcellaribus, ad nemus ſe ſolitarius tranſtulit.]

Hæc

Hæc ibi, ſed in margine, diuerſo, & recentiori charactere, etiam cancellata; neque in eadem margine, aut in textu, ante, vel poſt, antecedens, aut ſubſequens verbum vllum habetur de patre noſtro Franciſco.

3 Vide ergo quam ſuppoſititius hic teſtis mereatur fidem: & ſanè planè conſtat recentiorem eſſe additionem hanc, dum ait alios aſſeruiſſe Franciſcum Auguſtinianum fuiſſe. Quis enim aliquando ſub illo tempore, aut ante huius Henrici ætatem, imò nec multis pòſt annis, quidquam de prætenſo dixit Monachatu? Taceo inſuper, quòd tirocinij, vel incolatus locum aſſignet S. Iacobum de Aquauiua propè Piſas, contra communem Auguſtinianorum fidem, vt ipſe Marquez [x] notauit, de quo nos egimus ſuperiùs, [a] atque etiam ſingulariter præ omnibus dicat obtinuiſſe licentiam à Priore dicti loci, vt arctiorem vitam aſſumeret, deinde ſolitarium ad nemus ſe contuliſſe, quod eſt contra Bonauenturæ, & aliorum Auctorum narrationem, qui dicunt ſtatim à depoſita veſte, eum prædicandæ pœnitentiæ, & nouæ vitæ inſtituendæ totum intendiſſe. Neque minùs fictitium illud, quod refert Critana [b] ex Nicolao ab Alexandria cap. 9. Collectaneorum Ordinis Auguſtiniani, ſcilicet S. Franciſcum inſtructum voce Euangelica ad arctiorem vitam aſſumendam R. P. Fr. Bandinum Priorem monaſterij S. Saluatoris, quod *Sylua lacus* dicitur, ordini S. Auguſt. Secenis (Senis puto voluiſſe dicere: in illa enim dœceſi eſt monaſterium hoc) adiiſſe, durius aliud vitæ genus ineundi facultatem rogaturum. Bellè ſanè ſibi cohærent hi Auctores, ille ad Piſarum, hic ad Senarum

x *Marq. c. 16. §. 4.*
a §. 3. *n* 10.
Egregiũ commẽtum.
Bonau. cap. 3.
b *Crita. c. 8. §. 2.*
Refellitur.

tum Priorem recurriſſe abſque vllo perhibet teſte, cùm ſtatim audito Euangelio habitum mutaſſe communiter vitæ S. Franciſci Scriptores enarrent. Quid? quòd & Eremitæ Tuſciæ, in qua comprehenduntur tractus Piſanus & Senenſis, vſque ad annum primum Pontificatus Innocentij Quarti non fuerunt Auguſtiniani? nam præter quàm quòd ille omniū primus tunc eos iuſſerit regulam ſancti Auguſtini aſſumere, vt conſtat ex Bulla eiuſdem, *Incumbit nobis*, data 17. Kalend. Ianuar. ad vniuerſos Eremitas Tuſciæ (exceptis Fratribus Gulielmitis ſub regula etiam ſancti Benedicti degentibus, quos noluit tunc ad illam vnionem reducere) quæ habetur apud meum diſſertatorem,[c] & in Regeſto eiuſdem Pontificis num. 353. apertè aſſeritur, eos vſque ad illud tempus regulam obſeruaſſe S. Benedicti, vt etiam ex his duabus literis eiuſdem Pontificis, quæ habentur in citato Regeſto ſub n. 176. & 587 apertè demonſtratur.

Eremitæ Tuſciæ quando ſuſcepeрūt regulā S. Auguſt.

c *Mar q.* c. 3. § 3. & c. 18. §. 11.

Innocentius, &c. Priori & Fratribus Eremitis in Tuſcia, Ordinis S. Auguſtini, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Abſoluūtur ab obſeruātia regulæ S. Benedicti.

[CVm à nobis petitur quod iuſtū eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſolicitudinem officij ad debitum perducatur effectum. Exhibita ſiquidem nobis veſtra petitio continebat, quòd cùm 4

regu

regulam B.Auguſtini vobis concedendam duxerimus,vt à vobis, & ſucceſſoribus veſtris perpetuis futuris temporibus obſeruetur, ac per dilectum filium noſtrum R. S. Angeli Diaconum Cardinalem à promiſſione,quam de obſeruando ordine S.Benedicti, vel quocumque alio feceratis, de ſpeciali mandato noſtro ſitis penitùs abſoluti.Nos abſolutionem ipſam ratam & gratam habentes, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentisſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani V. Kal. April. ann.1.]

Innocentius, &c. Priori & Fratribus S. Mariæ de Murceto ord.S.Auguſtini Piſanæ diœc.&c.

5 CVm vos & alij Eremitæ per Tuſciam conſtituti de mandato noſtro nuper Ordinem & regulam B.Auguſtini duxeritis aſſumenda, ea perpetuis temporibus ſeruaturi, ad obſeruationem regulæ S.Benedicti, quam in Eremo veſtra fuiſſe vos profeſſos aſſeritis, denunciamus vos auctoritate præſentium non teneri.Datum Laterani 7.Kal.April.an. 1.Heus benè hæc ſibi cócordant,vt à Monachis, ſeu Eremitis ſancti Benedicti licentiam & veniam ille expoſtulet, quem totis viribus contendunt Auguſtinianum fuiſſe, & ab Auguſtiniano initiatum.

Examinatur teſtimoniú Iordani de Saxonia.

6 Porrò vt ad anteſignanos huius exercitus, quos Bergomenſi volunt priores, reuertamur. Iordanus de Saxonia ab eis citatur lib.1. Vitæ

Fratrum, cap. 8. ſub his verbis. *Cùm fama conuerſationis ėius per loca vicina crebreſceret, plurimi ad eum conuerſi ſunt, inter quos fuit Beatus Franciſcus, qui Ordinis poſtea Minorum fundator fuit. Qui in honorem ſanctæ Mariæ Virginis Eccleſiam conſtruxerunt ibidem, &c.* Atqui hîc etiam ſuſpicio corrupti textus, nam quæ hoc loco apud Iordanum referuntur, ſcripta ſunt ex Bulla Innocentij IV. *Admonet nos*, ſæpiùs à me citata, & verbatim relata à diſſertatore, [d] cuius verba cum iis, quæ habet Iordanus, hîc poterit lector conferre. Ita habet Pontifex, vel Cardinalis Guilielmus apud Pontificem. *Sanè ad audientiam Domini Papæ peruenit, quòd bonæ memoriæ Fr. Ioannes Bonus, primus in ordine veſtro, primam apud Budriolum Caſenatenſis diœc. de conceſſione Diœceſani loci eiuſdem domum incepit, & dum fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, & plurimi conuerterentur ad eum, Eccleſiam in honorem B. Mariæ Virginis conſtruxit ibidem: creſcente autem numero & merito eiuſmodi conuerſorum, Religio veſtra per eos in diuerſis partibus, in quibus manſiones conſtruxerant, extitit propagata. Cùm autem iidem religioſi aliquam de approbatis regulam non haberēt, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apoſtolicam, obtinuerunt ab ea B. Auguſtini regulam ſibi dari, & ſic ex tunc cœperunt in regularibus obſeruantiis inſtrui, & regulariter ſe habere.* Hæc illa Cardinalis, Protectoris horum Eremitarum, illius temporis viri, in Bulla Pontificia narratio. Audiamus nunc Iordani hiſtoriam: *Erat*, inquit, *Frater magnæ ſanctitatis re & nomine Ioannes Bonus, qui primò apud Budriolum Caſenatenſis diœceſis, domunculam quandam de conſenſu*

[d] *Marq. c. 13. §. 7.*

conſenſu Diœceſani conſtruxit, & ibi vitam Eremiticam in arctiſſima pœnitentia duxit. Cúmque fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, plurimi ad eum conuerſi ſunt, inter quos fuit Beatus Franciſcus, qui Ordinis poſtea F F. Minorũ fundator fuit. Qui in honorem ſanctæ Mariæ Virginis eccleſiam conſtruxerunt ibidem. In qua ſimul cum dicto Patre, virtutum Domino ſedulò ſeruierunt. Creſcente autem merito & numero iſtorum conuerſorum, Religio illa per eos in diuerſis partibus, in quibus manſiones conſtruxerunt, eſt ſatis propagata. Vocabantur autem iſti homines Fratres Eremitæ Fratris Ioannis Boni, *cùm ipſe fuerit primus inſtitutor eorum, & quaſi Prior generalis Ordinem illum paterna ſolicitudine gubernaret. Cùm autem ijdem Religioſi aliquam de approbatis regulam non haberent, ordini Eremitarum S. Auguſtini de mandato Sedis Apoſtolicæ ſunt vniti, ſicque vir iſte ſanctus, qui prius ſine regula religioſè vixerat, poſtmodum ſub regula S. Auguſtini militans, peramplius in deuotione ſedula virtutum Dño ſeruiebat.* Non approbare non poterit lector fidelem tranſſcriptionem, & verum tranſſumptum narrationis Pontificiæ, ſed malè feriatum aliquem opinabitur abruptè inſerüiſſe illa verba: *Inter quos fuit B. Franciſcus, qui Ordinis poſteà Fratrum Minorum fundator fuit*, cum quibus ſanè non adeò rectè, vel in ipſa conſtructione, connectuntur verba ſequentia. Et quidem extra locum ſuum, atque præproperè appoſita ipſe meus fatetur diſſertator. [e] Vnde quæſo licuit huic Auctori hiſtoriam hanc narrationi Pontificiæ aſſuere? quo teſte? quo narratore rem alienam ab hiſtoria Pontificia attexuit? quo Au-

e *Marq. c.26.§.5.*

ctore

ctore adeò confidenter inducit rem alterius ſæculi,& poſt centum & plures annos ſolitarius & ſingularis narrator,rem cui intereſſe non potuit, alienæ affigit relationi?Quid?an non hoc irrepere potuit in aliquod ex illis corruptis, imò & contortis, deprauatíſque exemplaribus, quæ iam extitiſſe, séque habuiſſe fatetur in vtraque epiſtola præliminari Auguſtinus Fiuizanius Eremita, qui primus hunc librum edidit Latinum? Quæ autographa, vel quos codices Mss. exaratos ante ætatem Philippi Bergomenſis (qui errori huic, vt contendimus, & mox probauimus, primus dedit initium) proferet in medium, per quos fidem conciliet huic additamento?

Pamphil. Poſſ.uin Gratian.

An Iordanus de Saxonia ſit auctor libri de vitis fratrum.

Adde,quòd de libri inſcriptione, vel eius au- 7
ctore non inane ſuboriatur dubium. Ioſephus Pamphilus in Chronico Auguſtiniano, Antonius Poſſeuinus in Apparatu, Thomas Gratianus Eremita in Anaſtaſi Auguſtiniana, ſeu de Scriptoribus Ordinis Auguſtinenſis,librum Iordanis de Saxonia inſcriptum *Vitas Fratrum*,referunt incepiſſe ab illis verbis. *Spiritualis pulchritudinis*.At aliud eſt initium illius libri,quem ſub titulo *Vitas Fratrum*, & nomine Iordani produxit Auguſtinus Fiuizanius, quod & dudum adnotauit R. & perdoctus P.mihi ſpectabilis, Heribertus Roſvueydus Prologomeno I. ad Vitas Patrum à ſe editas, & erudite illuſtratas. Quare Gratianus librum hunc a Fiuizanio editum,aliũ ab illo de Vitis Fratrum putat, & velut diſtinctum enumerat.His adiunge non cohærere tempus, ſub quo floruit Iordanus, cum ætate auctoris

Roſweydus.

Quando floruit Iordanus.

ris

ris huius libri. Hic enim lib. 2. cap. 14. ait ſe legatione functum pro Priore & Capitulo generali Mediolani celebrato, vt acta illorum Comitiorum Clementi Sexto præſentaret. Hic autem Pontifex creatus eſt anno 1342. & Synodus illa Mediolanenſis Auguſtinianorum, vt refert Pamphilus [f] habita eſt ann. 1343. in qua Gulielmo Cremonenſi ad Epiſcopatum Nouarienſem aſſumpto ſuffectus eſt Dionyſius Mutinenſis. Sed Iordanum de Saxonia idem Pamphilus reponit circa annum 1408. ſub Nicolao Saraceno de Caſſia Generali, qui defuncto Tholomæo Veneto ſubrogatus eſt in Synodo Aquilana an. 1400. Gulielmus Eyſengrenius eundem Iordanum ann. 1409. & Thomas Gratianus ann. 1410. claruiſſe recenſent. Quomodo ergo ante annos ſexaginta, vel circiter ſeptuaginta pro generali Priore, & Synodo legationem poterat obire ad Summum Pontificem, niſi impuberem adoleſcentem, vel iuuenculum velis ad rem adeò grauem à grauiſſimo Senatu ad ſupremum Pontificem deſtinatum, vel illius annos vltra communem hominum protrahas ætatem? Quomodo etiam minùs probabiliter ante tercentum annos eum ſcripſiſſe aſſerit Marquez, [g] quem poſt 1400. effloruiſſe citati Auctores affirmant? Quid? ſi his etiam addas auctorem illius libri dicere [h] ſe familiarem habuiſſe Henricum de Vrimaria, hic verò, referente Marquez [i], ait ſe cognouiſſe Lamphrancum Mediolanenſem, qui creatus eſt Generalis Eremitarum in magna vnione ſub Alexandro IV. ann. 1256. mortuúſque eſt anno 1264. quæ cohærere non poſſunt, niſi Iordanum longè

f *Pamph. ad an.* 1343.

g *Marq. cap* 21. §. 1.

h *Iord. lib.* 2. *c.* 21.

i *Marq. c.* 26. §. 3.

longæuum nimis efficias, & centum, vel plures annos ſuperuixiſſe contendas. Vbi tot ſunt dubia circa librum hunc ſuo Auctori aſſerendum, & plures, neque eæ inanes, aut leues, ſuſpiciones circa additionem illam ad hiſtoriam Pontificiam de Monachatu Franciſci, parua, aut infirma ſuberit fides. Sanè inter tot ſcrupulos nihil euincet locus ille, nec circa Franciſcum Eremitis adſcribendum, nec circa primatum in aſſerto hoc Philippo Bergomenſi tollendum.

1 Marq. c. 21. §1. **De conſtitutionibus Pauuiis.**

Vide Auguſt. lib. 8. confeſſ. c. 1. & 2.

Conſtitutiones etiam quaſdam Patauinas factas anno 1315. proinde diſſertator producit, 8
[1] quia in eis ſtatutum eſt, vt de ſanctis Simpliciano, Dominico, & Franciſco ab illo tempore in vniuerſo Ordine recitaretur officium, hac de cauſa, vt credibile reputat diſſertator, quia quandam affinitatem habebant cum Ordine Auguſtinienſi. Cum Simpliciano, inquit, communicauit Auguſtinus ſub ſtatu iam Monachali, Dominicus initiatus eſt ſub Canonicis regularibus S. Auguſtini; Franciſci autem affinitatem in nullo ait ſe poſſe explorare, niſi quod Monachatum hunc ſubierit Auguſtinianum. At ego velim ſcire, an venerandi Patres Eremitæ ſolos ſibi affines admittant diuino officio colendos? an ſolos eos, quibus aliquod cum ſancto Auguſtino interceſſit vinculum, in ſuis reponant Kalendariis, vel libris inſerant ritualibus? An item omnes pios & ſanctos viros, cum quibus Auguſtinus in ſua conuerſione, vel ſuſcepto iam Baptiſmate conſortium iniuit, officio colunt diuino, vel etiam omnes Sanctos ordinis Canonicorum Regularium

gularium ita ſuos faciunt, vt eos precibus concelebrent horariis, & propterea Simplicianum & Dominicum in ſuo Ordine coli præcipiant? Anne credendum eſt neque Franciſcum etiam ad eundem cultum admiſſuros, niſi illa interueniret conſodalitatis affinitas? cuius cultum ſæpiùs, & iteratis literis, quas nos patulas effecimus, Pontifices omnibus Chriſti fidelibus commendarunt, & quem Religioſi ordines vniuerſi in ritualibus Sanctorum tabulis ſacro honore colendum conſcripſerunt.

In Annal. ad an. 1228. & deinceps.

9 His ſubnectit Marcum Antonium Sabellicum, quem Bergomenſi poſteriorem, aut eius in hac opinione ſectatorem dici, ægrè ait [m] ſe pati poſſe. Probat itaque eum fuiſſe Bergomenſi, ſi non ætate, quia coæui erant, ſaltem in ſcribendo priorem. Nam Bergomenſis lib. 16. Supplementi citat Sabellicum, refértque Enneadum opus, quod diuinum vocat, & omni admiratione dignum, elegantiſſimo conſcripſiſſe ſtylo, & plurimis diſtinxiſſe voluminibus. Ego certè neſcio vnde Marquez ſumpſerit hoc teſtimonium ex Bergomenſi, quod tamen habere non diffiteor. At non eo in loco, vel opere, quod ille perlegerit, aut viderit, vt iam oſtendo. Locus ille & encomium Sabellici habet Bergomenſis [n] in Supplemento ſupplementi chronicorum: ſed hoc opus eius non vidit Marquez, imò & ſcripſiſſe diffitetur.[o] Nam cùm ad teſtium numeroſam conſtipationem citaret Supplementum ſupplementi Chronicorum Bergomenſis Italico idiomate conſcriptum, dubitarétque ne ſibi obiiceretur, non alium à Bergomenſi hunc eſſe auctorem, vel teſtem, ſed eiuſdem operis aliam

m *Marq. cit.* §. 4.

Quis prior ſcripſerit, Sabellicus, an Bergomas?

n *Bergõ lib. 6. ad an.* 1409.

An Mar. viderit ſupplementum ſupplementi Bergomenſis.

o *Marq. proximè citat.*

tranſlatio

tranſlationem, tacitam præuenit obiectionem, dicendo, aliud eſſe ab illo hoc opus, diuersúmque auctorem. Probat autem ex inſcriptione operis, aſſerens Bergomenſem ſupplementum ſcripſiſſe: hoc autem eſſe illius Supplementi ſupplementum accuratiori ſtudio elaboratum, & multis in locis auctum, vt conſtat ex principio libri ſecundi, teſtimonio, quod affert de diuo Franciſco, quod locupletius eſt in Supplemento Supplementi, quàm in Supplemento Bergomenſis.

Hinc mihi probatur, & manifeſtiùs liquet, 10 non vidiſſe diſſertatorem opus Latinum Bergomenſis inſcriptum, *Supplementum ſupplementi*, cuius liber ille Italicus eſt mera tranſlatio, vt ſtatim ex ipſo codice oſtendam. Dicam ergo quo ordine, & methodo hæc ſua opera ſcripſerit Bergomenſis. Ante annum 1486. & ætatis ſuæ quinquageſimum ſecundum, ſemel, & iterum opus ſuum hiſtoriarum, ſeu Supplementum chronicorum terminauit, ac tum tertò perfectum, & auctum Idibus Octobris anni prænumerati, impreſſum fuit Venetiis per Bernardum Rizum de Nouaria, anno ſalutis 1490. 15. Maij ſub illius Reipublicæ Duce Auguſtino Barbadico, in quo opere hiſtoriam deduxit vſque ad annum illum ipſum, quo excuſa eſt, atque ita vnam, vel alteram narratiunculam appoſuit anni illius 1490. & quindecim duntaxat libros habet illud opus, in quibus nec verbum habet de Sabellico, quippe qui vſque ad illud tempus ſuas Enneades non edidit. Quare ex ſolo Supplemento Bergomenſis, quod ſolum ſcripſiſſe aſſerit Marquez, non

Bergomenſis quando ſcripſit.

potuit

potuit illud teſtimonium afferre, ſed ab aliis fortaſſe citatum attulit, & ex Supplemento, quod ſolum vidit, & illud teſtimonium non habet, citauit. In hoc autem opere lib. 9. ad ann. 390. lib. 12. ad ann. 1199. & lib. 13. ad ann. 1209. & 1224. habet, repetítque Bergomenſis plura de Monachatu hoc Auguſtiniano S. Franciſci. Deinde poſt plures annos, ſcilicet anno Chriſti 1503. & ſuæ ætatis ſexageſimo nono, ampliùs ſuum auxit opus, plura vbique addendo, & librum ſextum decimum adiungendo, in quo habetur illud de Sabellico elogium, vocauítque opus hoc nouas repercuſſiones hiſtoriarum, ſeu Supplementum ſupplementi à ſe editi, hiſtoriam deducens vſque ad ann. 1502. quod edidit Venetiis opere, & impenſis Georgij de Ruſconibus ann. 1506. die 4. Maij ætate iam decrepita, vt conſtat ex libri fine & epiſtola, quam præmiſit ad D. Antoniotam ſanctæ Praxedis Cardinalem, in qua ita præfatur: *Cùm Supplementum chronicarum mearum iam dudum à me multis laboribus, multiſque vigilijs elucubratum, in Chriſto Reuerendiſſ. ac ſapientiſſime Pa- & Domine, ſæpe ac ſæpius quadam incredibili voluptate, & animi ſuauitate perlegerem, didici in ea plurima fore mendoſa, pluriorâque tam antiqua, quàm noua, memoratu digniſſima deeſſe. Quam ob rem haud parum ſubtriſtis diu extiti. Verùm tandem, cùm me ipſum collegiſſem, & rem mente diligentiùs volutaſſem, demum animo incenſus, meæ vetuſtatis, ac meæ tremulæ manus parumper oblitus, de ipſo nouam facere repercuſſionem conſtitui, &c.* In hoc autem opere in principio libri ſecundi habet illam ipſam obſeruationem accuratioris adhibitæ dili-

gentiæ, quam Marquez notauit haberi in opere Italico, additque frequenter interpres, vel mutat voculam, imò & aliquando rei ſeriem in tranſlatione, ſed vt plurimum non ſine errore, vt contingit in hac narratione de ſancto Franciſco, vbi ait regulam eiuſdem ſancti Patriarchæ confirmatam à Gregorio, quod tamen nullibi, vel in Supplemento, aut in huius Supplementi ſupplemento habet Bergomenſis: licèt in poſteriori, ſicut in priori in eiſdem locis, & ad eoſdem annos (præterquam in libr. 13. vbi annum 1209. mutauit in 1203.) agat de Sancto Franciſco. Porrò meram hanc eſſe tranſlationem, ipſa libri inſcriptio, & finis clariùs dicunt, quàm vt in controuerſiam, aut dubium verti poſſit à quopiam, qui librū, vel leui aſpexerit intuitu. Ita enim inſcribitur, *Supplementum ſupplementi delle Chroniche vulgare nouamente del venerando Padre Frate Iacobo Philippo del ordine Eremitano primo auctore agionto & emendato, el qual comença dal principio del mondo in fino al anno de la noſtra ſalute 1502. & diligentemente vulgarizata per Miſer Franceſco C. Fiorentino.* Hæc ipſa iterum repetit in fine huius operis impreſſi Venetiis anno 1508. Ex quibus conuincor, nec Latinam editionem, nec Italicam hanc tranſlationem Marquez vidiſſe.

Sabel. poſterior inſcribēdo Bergomate.

11 Vidit itaque Sabellicus primas illas editiones Bergomenſis, eiſque vſus eſt, vt videre licet ex indice Auctorum, quos ſuis Enneadibus ſcribēdis Tomo potiſſimùm ſecundo adhibuit, in quo ad initium eiuſdem Tomi hunc Iacobum Bergomenſem Eremitanum adnumerat. Quem

etiam citat perſæpe,præſertim Enneade 7. lib.8. agens de ſuſcepta fide Chriſtiana ab Armenis, Hiberibus, & Colchis. & lib. 9. improbat eundem Iacobum Philippum cum Proſpero reponentem Anaſtaſij & Innocentij Pontificatus ſub Imperio Honorij, & Arcadij fratrum, Theodoſij ſenioris filiorum. Citauit itaque hic ex Bergomenſi plurima, & inter cætera illud de Franciſci Monachatu; neque enim de ſuo ſe loqui oſtendit,illâ vſus formulâ loquendi: *Franciſcus, qui, vt ſcribunt quidam, Aurelij Auguſtini ſacris initiatus:*& Bergomenſis vicem rependit, digno eum cohoneſtans encomio in auctario ſuo, viginti fermè annis à primo opere, ſeu Supplemento edito,in lucem emiſſo.Iudicet hîc lector, quàm dignè commoueatur diſſertator in Patrem Daza, quia dixit Sabellicum in hoc aſſerto ducem habuiſſe Bergomenſem. Plura ex eo citat.

12 Alium adhuc producit diſſertator teſtem Bergomenſi priorem, Polydorum Vergilium lib.7. de Inuentoribus rerum cap.4. quem ſi non ætate,vel tempore ſeniorem, ſaltem æqualem conſtituit, ex eo quòd, Genebrardo teſte, conuiuebant ann.1494. Iacobus Gualterius Polydorum ponens ſub finem ſæculi 15. Paulúſque Iouius ſub Henrico VII. Angliæ Rege aliquantò anteriorem faciunt Bergomenſi; hunc autem Bellarminus in Chronologia reponit ſub anno 1494. At conſtat ex ſupradictis Bergomenſem anno 1503.annum egiſſe ſexageſimum nonum, & ante ann. 1486. ſuum ſupplementum ſcripſiſſe: Polydorus verò ſuam deduxit hiſtoriam Anglicanam ad annum 1538. in quo dicit Ioannam, filiam

Polyd. Vergil. Bergomẽſi poſterior.

Poly. lib. 29 Hiſt. Ang.i. in fine.

filiam Ioannis Seymer, matrem Eduardi Sexti, Henrici Octaui vxorem, obiiſſe ex puerperio, naſcente eodem Eduardo: plures etiam annos poſt 1538. ſuperuixiſſe eundem Polydorum ex eo loco conſtat, nam ibidem loquitur de Eduardo iam regnante poſt Henrici patris mortem, qui incidit in finem Ianuarij anni 1547. ſed & ipſum illud opus de Inuentoribus rerum adoleſcens ſcripſit, teſte Paulo Iouio p poſt editum à Bergomenſi Supplementum, nam hoc, vt diximus, q editum eſt anno 1490. Polydorus verò nouem poſt annis illud ſuum opuſculum dedicauit Ludouico Odaxio Patauino, anno ſcilicet 1499. vt habetur in epiſtola præliminari. Traxit ergo errorem hunc, vel à Bergomenſi, vel probabilius à Sabellico, cuius verba multis in locis tranſcripſit, & eadem fermè, quæ Sabellicus, habet de S. Franciſco.

Vide Surium in commentario.

p *Iouius in elog. Doctor. viror. pagin.* 213.

q *Suprà in hoc* §. *n.* 10.

Statuitur primus aſſertor huius Monachatus Bergomenſis.

Iam ergo totius rei origo deflectit ad Bergomenſem; atque ſanè non ſolus Pater Daza, verùm Ludouicus Prutenus, ſiue de Pruſia, in opere ſuo inſcripto *Trilogium animæ*, edito Nerimbergæ ann. 1498. & Marianus Florentinus Bergomenſis ſynchronos, vel qui auctor eſt appendicis ad librum primum Chronicorum à Mariano ſcriptorum ante centum & plures annos, eum primum huius rei aſſertorem, atque inuentorem faciunt. Vt audiui & legi primum huius Monachatus auctorem hunc fuiſſe, deſideraui impenſius ſcire, quod ei fundamentum, aut vnde rem hanc poſt integra tria ſæcula eruerit? Inueni non ſine voluptate totam rei hiſtoriam in prædicta appendice Mariani, candidè & ſine fuco in hunc 13

Vnde ei eſt primo occaſio.

modum

modum exaratam: *Ad veritatem ſciendam, & qua de cauſa Fr. Iacobus Bergomenſis ſcripſit hoc, ſciendum eſt, ſicut narrauit Fr. Hieronymus Battaglia de Mediolano, in loco noſtro montis Lucienſis apud Piſtorium, quando ſecunda vice venit prædicaturus Florentiam, cùm ſibi Fratres conquererentur de hoc; dixit enim ſe habuiſſe à Fratre Bernardino de Feltro, qui in vita multis claruit miraculis, & innumeris poſt mortem vbique clarere non ceſſat, quòd cùm ipſe Fr. Bernardinus prædicaret ſemel Mantuæ, in ſolennitate Seraphici Doctoris S. Bonauenturæ, inter alia, quæ dixit in laudem præfati Sancti, narrauit quomodo in Concilio Lugdunenſi tempore Gregorij Decimi celebrati, præfatus ſanctus Cardinalis formam habitus Fratrum Minorum dederat Fratribus Eremitanis ſancti Auguſtini, adhuc non concordantibus ad inuicem de forma, & qualitate habitus. Aderat tunc prædicationi inter magnam turbam populi dictus Fr. Iacobus Bergomenſis, qui tunc temporis ſcribebat ſuas Chronicas. Qui poſt prædicationem ad virum Dei viſitandum acceſſit, & poſt multa verba, rogauit eum, vt authenticè ſibi oſtenderet qualiter ſanctus Bonauentura dederit formam habitus Eremitis ſancti Auguſtini, qui fuerant tot ſæculis ante Ordinem Minorum? Cui B. Fr. Bernardinus benignè reſpondit, quòd licèt authenticè per Bullas id demonſtrare non poſſet, tamen in ſcripturis Ordinis, & in laudibus S. Bonauenturæ illud inuenerat. Tunc ille audenter nimiùm; ex quo authenticè neque per Bullas, neque ex authentico Doctore hoc demonſtrare valetis, volo quòd in pulpito tale mendacium retractetis. Cui Fr. Bernardinus zelo honoris Sancti Bonauenturæ, & ſuarum laudum ductus, intrepidè reſpondit, quòd*

veritatem nunquam erat retractaturus, quòd nunquam mendacium prædicauerat, & quòd ſicut prædicauerat, ita fuerit. Reſpondit ad hæc verba Frater Iacobus; ex quo hoc retractare non vultis, & mendacium licet vobis prædicare, & mihi mendacium licebit ſcribere: & ita à Beato Patre indignatus recedens, finxit in ſua præallegata Chronica, quod ſupradictum eſt de Beato Patre noſtro Franciſco, videlicet, quòd ipſe fuit diſcipulus Ioannis Boni, & profeſſus ſub regula Eremitarum ſancti Auguſtini. Ecce, quæſo, ex fideli, & coæuo narratore totius rei, & obfirmatæ inter duos præclaros Ordines controuerſiæ præclaram originem. Sanè hiſtoriæ (præter quàm quòd eam retulerit, qui eandem ex ore ipſius beati Bernardini excepit) concordat temporis ratio: dum enim Bergomenſis ante annum 1480. ſuam ſcribebat Hiſtoriam, Bernardinus hic ſæpiùs Mantuæ prædicauit, vt largiùs refert in eius vita Bartholomæus Cimarella, [r] vir doctus; & diem vltimum clauſit anno 1494. teſte eodem Cimarella, Petro Rodulpho, [s] Marco Vlyſſipponenſi, [t] & aliis fidis Auctoribus.

r Cimarel. 4. p. Chron. li. 6. per tot.
s Rodulp. in did c. 7. lib. 1. fol. 85.
t Marc. 3. p lib. 7. cap. 15.

Quomodo probat ſuum aſſertum?

At videamus quibus fundamentis, quo anti- 14
quitatis monumento, quibus ſolidis rationibus, quod bellè adinuenit, bellè probauit. Libro nono ad annum 390. loquens de beato Ioanne Bono, eiúſque diſcipulis, addit; *Inter quos & Seraphicum Franciſcum Minorum fundatorem fuiſſe conſtat*; nec amplius quidpiam adiecit. Sed liceat grauem Hiſtoricum interrogare, vnde quod tanta fiducia aſſerit, adeò certò conſtat, vt nullo teſtimonio, nulla ratione id opus ſit probare? Fortaſſe

Fortaſſe an ex quibuſdam carminibus, quæ ibidem præmiſit, dum contendit ex ſancto Auguſtino omnes in vniuerſum Ordines Mendicantium prodiiſſe? Illa viri ait eſſe periti; ſed Auguſtiniani (fortè non alterius ab ipſo Bergomenſe) & imperiti Poëtæ ſe prodat opus. Inter cætera, quæ in tanti Doctoris laudem politus habet Vates, quæ ſubiungo, rem noſtram attingunt.

Primus hic inſtituit noſter Dux nos Eremitas,
Cuius ab imperio regula noſtra data eſt.
Hinc ortum poſt hac duxerunt Carmelitani;
Indicat hac eadem tradita norma ſibi.
Prædicatorum fœlix hinc naſcitur Ordo,
Canonici primò regula Chyriacos.
Tandem quis dubitat Franciſcum ſtigmata Chriſti
Geſtantem primùm, quin fuit alter ego?
Hic Eremita fuit, ſub quo tolerare magiſtro
Tunc ſanctimoniæ nouerat ipſe viam.

15 Iudicet lector quàm ſolidè ex his politis conſtet carminibus Franciſcum tironem Auguſtinianum egiſſe, quæ nec ſuum præferunt auctorem, nec veritati, nec fidei congruunt hiſtoricæ, ſi vel ſolis Annalibus credamus Carmelitarum, qui ſuam originem nullatenus referri volunt ad Auguſtinum, nec ei regulam acceptam ferunt: quod & multis oſtendit R.P. Ioannes Carthagena noſter vno & altero de hac re tractatu, & præcipuè cap. 5. ſecundi tractatus. Quidquid tamen ſit de hoc, quod alij cumulabunt, illud vnum conſtantis aſſertionis fundamẽtum, illum vnum anonymum Auguſtinianum ibi teſtem producit. Sed deſcendamus ad alia loca, in quibus hoc

idem inculcat libro duodecimo ad annum 1199. iterum repetit. *Huius ſancti viri, & Patris Ioannis Boni inter celebres præſtanteſque diſcipulos Seraphicum Franciſcum de Aſſiſio ſanctiſſimi Ordinis Minorum conditorem fuiſſe conſtat.* Sed vnde conſtat? iam dicit: *Sed ne quis,* inquit, *dubitet, qui forte ignarus huius rei, execranda plurimum talis videatur ſcriptura, quibus omiſſa Vincentij Galli Hiſtorici teſtificatione, qui etſi* (debuiſſet dicere 29.) *ipſius hiſtoriarum libro cap. 98. referat D. Franciſcum fuiſſe Eremitam; & cum baculo pedibuſque calceatis, & corrigia cinctum inceſſiſſe, non tamen huius Ioannis Boni diſcipulum fuiſſe dicit: ſed hoc in loco, hoc vno veriſſimo comprobamus teſtimonio: quod apud Mantuam, vbi ſacratiſſimum viri extat corpus, & reliquæ ipſius veſtimentorum reliquiæ, tabellarij etiam inter antiquiſſimas Monaſterij ſcripturas chirographum aliquando viſum eſt, conteſtans. B. Franciſcum de Aſſiſio profeſſionem Eremiticam ſub regula B. Auguſtini emiſiſſe in manibus Fratris Ioannis Boni Eremitæ Mantuani.* Libro denique 13. ad ann. 1209. denuo ait: *Religionis habitum à B. Ioanne Bono ſuſcepiſſe, & in manibus eius profeſſionis votum ſub regula B. Auguſtini emiſiſſe, vt hoc etiam tabellarij chirographo authentico comprobatur.* Poſtremò ad ann. 1224. ait Ordinem Minorum ex Auguſtino, *tanquam fluuium ex optimo fonte emanaſſe,* neque vlteriorem adhibet probationem.

Confuſa oratio: ſed ita habetur apud auctorem.

Examinemus iam hoc vnum conſtantis aſſer- 16
nis hoc fundamentum. Vbi obiter adnotandum eſt, non obſcurè hominem ſe primum prodere huius rei auctorem. Etenim ſi quiſpiam in hac opinione præceſſiſſet, ſi quempiam haberet ſuæ

Facilè ſe prodit Bergomen. primum huius rei aſſertorem.

aſſertio

aſſertionis auctorem, ſi illo prius hunc aſtruerent Monachatum illi noſtri diſſertatoris anteſignani Henricus de Vrimaria, Iordanus de Saxonia, Sabellicus aut Polydorus Vergilius; credibile eſt, vel expreſſis, vel ſuppreſſis eorum nominibus non vocaturum in teſtes rei, vel aſſertionis, quam ex ipſa nouitate verebatur, ne *plurimum execranda*, vt ipſe ait, *videretur*? Qui rude & impolitum carmen, vel ſuum, vel cuiuſquam ex conſodalibus protulit in teſtimonium, an expreſſum & graue ſilerent, vel omitteret ſuperiorum Auctorum? qui inſinuauit inefficacem, vt ipſe admittit, Vincentij Beluacenſis teſtificationem, an probabiliorem prętermitteret aliorum? Non erat ſanè quem proferret teſtem, vno rem hanc chirographi ſtabilit teſtimonio. Atque id ſanè ſufficeret, omníque eſſet exceptione maius, ſi conſtaret. At non conſtat; atque in hac re quidpiam magis dubium, aut ſpurium hoc chirographo, quod nemo vidit, nemo legit, nemo in apertum produxit. Sed fortaſſe credibile eſt, quòd ſi tale extaret chirographum, non illud quiſpiam ex Auguſtinianis per quadringentorũ annorum ſpatium in confirmationũ huius prætéſi Monachatus in forma probâti tranſcriberet, per quod de re noſtra actum eſſet, & ſuam ſtabilirent? An veroſimile eſt extare, vel aliquando extitiſſe ſcripturam, quam per quatuor integra ſæcula nullus vidit, nec auſit dicere ſe vidiſſe. Ille ipſe Bergomenſis, qui primus poſt annos tercentũ hanc laruam obiecit non audet dicere ſe eam vidiſſe, *ſed aliquãdo*, inquit, *viſum eſt chirographũ*. A quo? quęſo, quando? quo loci? dic, oro te, quid continebat? quibus

Dubium nimis chirographum à Bergomenſi citatum.

quibus verbis fidem huius profeſſionis aſtruebat? quo characterum genere ſcribebatur? qui illi teſtes, qui profeſſioni ſubſcripſerunt? quod illius tabellarij nomen, per quem chirographum, vt ille vult, ſtipulatum eſt? Nihil horum habet Bergomenſis, ſed ***aliquando viſum eſt***: Vt quid ipſe, ſi extabat, non legit aliquando, dum Mantuæ moram traheret? vt quid non ſcripſit? vt quid non ſemel à ſe aſſerto huic Franciſci Monachatui non ſubiunxit?

17 Vt myſterioſum & ſacrũ hoc chirographum, quod credi volunt, non videri, examinaretur, aut conſpiceretur, multi ex noſtris omni adhibita arte, prece, ſolicitudine, laborarunt, nec tamen veſtigium, nec probabilitatem, aut vmbram illius poterant explorare. Apud Marianum citatum [u] teſtatum habeo Ludouicum de Turre, Veronenſem, aliquando Ordinis Vicarium generalem, & ſæpiùs per Italiam per plures Pontifices Commiſſarium generalem Cruciatæ, ſeriò ad veritatem huius rei duntaxat indagandam ſub Alexandro Sexto Mantuam tetendiſſe, ibique ſolerti ſtudio egiſſe cum Patribus Eremitis, vt chirographum hoc inueſtigaretur. Inueſtigarunt, perquiſierunt, euoluerunt, nihil tamen huiuſmodi apparuit, vt ipſe poſteà retulit huic auctori in Monaſteriis ſancti Saluatoris Florentiæ & Montis Caroli Vallis Arnenſis. Ego item impenſiùs egi de hac re per literas cum Illuſtriſ. Domino, piæ & recolendæ memoriæ viro, Franciſco Gonçaga, Imperij Principe, & Epiſcopo Mantuano, qui binis ad me datis ipſo, quo grandæuus mortuus eſt, anno 1602. teſtificatus eſt ſe

[u] *Suprà* §. 13.

per

per triginta & vltra annos eam ciuitatem rexiſſe, nec aliquando potuiſſe vel veſtigium huius chirographi reperire, nec in hac re quidpiam certi ab ipſis Auguſtinianis audire.

18 Adhuc tamen huic chirographo fidem conciliare cupiunt recentiores Eremitæ, & aſſertores huius Monachatus, quidpiam ex ſuo penu addentes ſcriptis anteriorum. Non admirari non poſſum, quâ licentiâ addant & affigant aliorum aſſertionibus, & plus eos dixiſſe velint, quàm dixerunt. Bergomenſis dixit, *aliquando chirographum viſum eſt inter antiquiſſimas Monaſterij ſcripturas.* Paulus Morigia ſæpiùs citatus, hoc loco Bergomenſem citans, dicit eum affirmaſſe *ſe illud vidiſſe.* Amplius aliquid addit Hieronymus Roman.[x] Auguſtinianus, videlicet illud chirographum vidiſſe Bergomenſem apud quendam Notarium publicum Mantuanum, cùm tamen nihil horum habeat Bergomenſis, per quod ſibi & teſtimoniis à ſe allatis hi probi coaſſertores fidem derogant.[a] *Teſtis enim dum aliquid ad ſeriem geſtorum ex ſuo adijcit, totam teſtimonij fidem partis mendacio decolorat.* Sed ita comparatum eſt, vt qui res nouas nullo pondere firmatas ſtabilire velint, multa ex ſuis adiungant, & cæco ducantur affectu in planos & apertos errores. Inanis quæque opinio, ſi dum exoritur, non opprimitur, in[b] plurimas excreſcit falſitates, iuxta illud Ouidij.

Fama loquax peruenit ad aures
Deianira tuas, quæ veris addere falſa
Gaudet, & è minimo ſua per mendacia creſcit.

Bergomenſis ait, aliquando viſum inter ſcripturas

Alij fidē conciliāt inanem huic chirographo.

x *Roman. lib.6. reipub. Chr. cap.6.*

a *Ambr. lib. de Parad. c. 12. & habet. c. Pura.3. q.9.*

b *Ouid. 9. Metamorph.*

ras monaſterij Mantuani chirographum, hi adſtipulatores addunt ab ipſo Bergomenſi viſum, idque in manu publici tabularij,& ita ſe aſſerere. Specioſum, ſed nimis parulum additamentum. Profectò,ſi certum autographum, aut authentiticum chirographum, ipſe Bergomenſis vidiſſet, non adeò liberam feciſſet cuique optionem in ſupplemento Supplementi, pluribus poſt annis à ſe ſcripto,vt quam vellet, in hac re ſequeretur quiſque ſententiam; neque enim in re irrefragabili,& omnium firmiſſimo teſtimonio comprobata, & certiſſima (qualis hæc eſſet,ſi ipſum haberet apud ſe,vel videret chirographum)diceret, vel iuberet vt quiſque teneret, quod ſibi placeret.

Cùm hæc ita ſint,& tota controuerſiæ origo 19
ad Bergomenſem deflexerit, nullúmque produxerit nouæ, & antea inauditæ huius aſſertionis fundamentum,præter nouum etiam,& eò vſque inauditum chirographũ, cuius exemplar nullus produxit, quod nullus ſcripſit, quod nemo hominum vidit, planè efficitur, vt inanis hæc fuerit cogitatio ex affectu & ſtudio exorta, vt encomium opponeretur encomio. Dixit Beatus Bernard. Tomitanus, hoc viro præſente, Bonauenturam tradidiſſe Eremitis inter ſe non conſentientibus de veſtitu exteriori vltimam formam, quam modò geſtant, cucullæ, ne hoc impunè diceret,atque vt moderator moderatori, & cuculla cucullæ opponeretur, iam inuenit Magiſtrum conuerſione poſteriorem, qui (ſi Superis placet) Franciſcum inſtrueret, & habitum præſcriberet. Infertur ſecundò, omnes Bergomenſi

Quam merentur fidẽ coaſſertores Bergomẽſis.

menſi adſtipulantes, non aliam quàm illum, cuius ſecuti ſunt fidem, mereri.[c] ***Satis enim videtur abſurdum illos admitti, quorum repelluntur Auctores,*** neque ex numeroſitate illis, aut Auctori ampliorem fidem accreſcere: nam vti dixit Socrates,[d] ***Cui non fideres ſoli, ei nihilo magis fidendum eſt in turba ſimilium, nec enim refert, quàm multi ſint: ſed quàm graues & veri. Nummus adulterinus, etiam in quantumuis magno aceruo, adulterinus eſt.***

c c. Licet ex quadã de teſtib.

d Eraſmus ex Laertio lib. 2. c. 5.

20 Producendi nihilóminus hi teſtes, & in ſuas claſſes diſtinguendi, qui dum multa huic controuerſiæ inſeruerunt, & multis extra aduectis veritatem obnubilarunt, diſtinctè ſunt examinandi. Nam[e] ***maxima quæque ambigua ſunt, dum alij quoquo modo audita pro compertis habent, alij vera in contrarium vertunt, & gliſcit vtrumque poſteritati.*** Maior autem & potior pars teſtium conſtat ex domeſticis Auguſtinianis, quorum eò faciliùs condonandum errori, quò nobilius erat quod appetebant, & ex ſuis habebant, qui audenter ducem ſe præbuiſſet itineris. Mirandum non eſt erraſſe, ouium more pergentes, non quò eundum erat, ſed quò ibatur.[f] ***Quiſque ſequitur priores, malè iter ingreſſos; habeant excuſationem cum publicâ viâ errauerint?*** At domeſticos teſtes non admittendos, præcipuè in re ipſos concernente, & in emolumentum cedente, docent leges,[g] earúmque Expoſitores. Et ſanè reiiciendum docet non ſemel diſſertator[h] Philippum à Soza dicentem, Sanctum Bonauenturã Auguſtinianis præſcripſiſſe cucullam, quia eiuſdem erat familiæ Franciſcanæ. Nolit ille recipi contra ſe Franciſcanos, & pro ſe nobis obiicit Auguſtinianos; eaſdem

e Tacit. li. 3. Annal. Aliqualiter excuſandi.

f Senec. lib. 2. de ira c. 9.

g L. etiã, C. de teſt. lib. teſtes eos, ff. ſi teſtes 4. q. 3. & c. in literis de teſt. & aſſerit ibi gloſſ. Ab. in c. 1. de proc. n. 4.

h Mar. c. 4. §. 6. & 10.

ſtatuat

ras monaſterij Mantuani chirographum, hi adſtipulatores addunt ab ipſo Bergomenſi viſum, idque in manu publici tabularij,& ita ſe aſſerere. Specioſum, ſed nimis parulum additamentum. Profectò,ſi certum autographum, aut authenticum chirographum, ipſe Bergomenſis vidiſſet, non adeò liberam feciſſet cuique optionem in ſupplemento Supplementi, pluribus pòſt annis à ſe ſcripto,vt quam vellet, in hac re ſequeretur quiſque ſententiam; neque enim in re irrefragabili,& omnium firmiſſimo teſtimonio comprobata, & certiſſima (qualis hæc eſſet,ſi ipſum haberet apud ſe,vel videret chirographum) diceret, vel iuberet vt quiſque teneret, quod ſibi placeret.

Cùm hæc ita ſint,& tota controuerſiæ origo 19
ad Bergomenſem deflexerit, nullúmque produxerit nouæ, & antea inauditæ huius aſſertionis fundamentum,præter nouum etiam,& eò vſque inauditum chirographū, cuius exemplar nullus produxit, quod nullus ſcripſit, quod nemo hominum vidit, planè efficitur, vt inanis hæc fuerit cogitatio ex affectu & ſtudio exorta, vt encomium opponeretur encomio. Dixit Beatus Bernard. Tomitanus, hoc viro præſente, Bonauenturam tradidiſſe Eremitis inter ſe non conſentientibus de veſtitu exteriori vltimam formam, quam modò geſtant, cucullæ, ne hoc impunè diceret,atque vt moderator moderatori, & cuculla cucullæ opponeretur, iam inuenit Magiſtrum conuerſione poſteriorem, qui (ſi Superis placet) Franciſcum inſtrueret, & habitum præſcriberet. Infertur ſecundò, omnes Bergomenſi

Quam merentur fidē coaſſentores Bergomēſis.

menſi adſtipulantes, non aliam quàm illum, cuius ſecuti ſunt fidem, mereri.[c] *Satis enim videtur abſurdum illos admitti, quorum repelluntur Auctores*, neque ex numeroſitate illis, aut Auctori ampliorem fidem accreſcere: nam vti dixit Socrates,[d] *Cui non fideres ſoli, ei nihilo magis fidendum eſt in turba ſimilium, nec enim refert, quàm multi ſint: ſed quàm graues & veri. Nummus adulterinus, etiam in quantumuis magno aceruo, adulterinus eſt.*

c c. *Licet ex quadã de teſtib.*

d *Eraſmus ex Laertio lib. 2. c. 5.*

20 Producendi nihilominus hi teſtes, & in ſuas claſſes diſtinguendi, qui dum multa huic controuerſiæ inſeruerunt, & multis extra aduectis veritatem obnubilarunt, diſtinctè ſunt examinandi. Nam [e] *maxima quæque ambigua ſunt, dum alij quoquo modo audita pro compertis habent, alij vera in contrarium vertunt, & gliſcit vtrumque poſteritati.* Maior autem & potior pars teſtium conſtat ex domeſticis Auguſtinianis, quorum eò faciliùs condonandum errori, quò nobilius erat quod appetebant, & ex ſuis habebant, qui audenter ducem ſe præbuiſſet itineris. Mirandum non eſt erraſſe, ouium more pergentes, non quò eundum erat, ſed quò ibatur. [f] *Quiſque ſequitur priores, malè iter ingreſſos; habeant excuſationem cum publicâ viâ errauerint?* At domeſticos teſtes non admittendos, præcipuè in re ipſos concernente, & in emolumentum cedente, docent leges, [g] earúmque Expoſitores. Et ſanè reiiciendum docet non ſemel diſſertator [h] Philippum à Soza dicentem, Sanctum Bonauenturã Auguſtinianis præſcripſiſſe cucullam, quia eiuſdem erat familiæ Franciſcanæ. Nolit ille recipi contra ſe Franciſcanos, & pro ſe nobis obiicit Auguſtinianos; eaſdem

ſtatuat

e *Tacit. li. 3. Annal.*

Aliqualiter excuſandi.

f *Senec. lib. 2. de ira c. 9.*

g *L. etiã, C. de teſt. lib. teſtes eos, ff. ſi teſtes 4. q. 3. &c. in literis de teſt. & aſſerit ibi gloſſ. Ab. in c. 1. de proc. n. 4.*

h *Mar. c. 4. §. 6. & 10.*

ſtatuat leges pro Minoritis, ac Eremitis, niſi in
i *Prou. 20. v. 10.* ſe velit retorqueri, quod alteri obiecit; i *Pondus & pondus, menſura & menſura, vtrumque abominabile eſt apud Deum.*

Notantur quidã errores Hieronymi Romani.

Habeo etiam præter communem hunc errorem, ex Bergomenſi hauſtum, alios, quos breuiter obiiciam quibuſdam huius claſſis teſtibus. 21
Omitto, quòd quoſdam citauerit, qui adhuc in hac controuerſia nihil in publicum produxerint, velut R. P. Magiſtrum Ægidium de Præſentatione, mihi ſpectatiſſimum, Conimbricenſis Academiæ primarium profeſſorem, & magnum ſplendorem; nunc præ cæteris interrogauerim
l *Rom. cit. c. 4.* P. Romanum l citatum, qua ratione, aut probabilitatis ſpecie aſſerat Franciſcum integro biennio & vltrà, Ceſænæ hæſiſſe cum Ioanne Bono, aut quomodo hoc cohærere poſſit cum Bonauenturæ,[m] & omnium Hiſtoricorum fide dicentium,
m *Bona c. 2.* quòd illo biennio à prima vſque ad ſecundam conuerſionem, quo Eremitanus hic adſtruitur Monachatus; trinam ædificauerit, aut reſtaurauerit Aſſiſij vir ſanctus eccleſiam? Deinde ſcire
n *Bona c. 5.* vellem qua fide, quove Auctore ibidem dicat Franciſcum baculum, Auguſtinianæ Religionis
o *Vincen. l. 29. cap. 98.* inſigne, ſemper retinuiſſe, quod tamen depoſuiſſe expreſsè aſſerunt Bonauentura, [n] Vincentius [o] Antoninus,[p] & alij quique ſerij Frãciſci vi-
p *Anton. tit. 24. c. 2.* tæ Scriptores. Tertiò quomodo Iambonitarum, ſeu Ioannis Boni congregationem eandem eſſe
q *Roma. cit. c. 6. & 14.* dicit [q] cum ea, quæ dicebatur Fratrum Pœnitentiæ Ieſu Chriſti, ſeu Saccitarum, à quo item
r *Cruſen. p. 3. c. 1.* errorem hunc traxit Nicolaus Cruſenius, [r] cùm has congregationes omnino diſtinctas cæteri re-

rum

rum Auguſtinenſium Scriptores velint, & abundè probat noſter diſſertator, [s] qui etiam à toto corpore Ordinis Auguſtiniani manſiſſe diuiſam hanc congregationem multis, iiſque efficacibus, oſtendit argumentis, quibus & nos plura adiecimus in notis ad tertiam partem Promptuarij moralis, quod ſimul cum Concordantiis ſancti Antonij Patauini hoc anno publici fecimus iuris. Poſtremò, vnde accepit Minores ſemper proprio & certo nomine appellatos fuiſſe Fratres de pœnitentia Ieſu Chriſti, ídque ex mandato Honorij III? Cui contradicunt præter noſtros, graues quique Hiſtorici, Marcus Antonius Sabellicus, [t] Paulus Æmilius, [u] Abbas Vrſpergenſis, [x] Franciſco coæuus & familiaris, Iacobus à Vitriaco, [a] abundè noſter diſſertator, [b] & alij plures. Et ſi adhuc egemus teſtibus, ipſe ſufficiet Romanus contra Romanum: nam paulò ſuperiùs cap. 5. ipſius Honorij diploma, quo confirmabat Regulam ſub titulo *Fratrum Minorum*, pluries in eadem repetito, verbatim refert, & adeò exiguo interuallo cap. 6. ait aliter præceptu m ab eodem Honorio, vt vocarentur *Fratres de pœnitentia Ieſu Chriſti*: quódque magis admirer, teſtem adducit Bonauenturam, qui nullibi per vniuerſa opera quidquam ſimile habet, imò expreſsè in Legenda, ſeu vita ſancti Patriarchæ ſcribit [c] contrarium. Aliàs etiam in noſtris Annalibus & Regeſtis Pontificum videre eſt iuſdem Honorij literas ſuperiori Diplomate priores, datas an. 3. ſu i Pontificatus & ſequentibus, quibus non alio, quàm *Minorũ* nomine nuncupat Franciſcanos. Vt faciliùs & ſpecioſiùs Franciſcus

Ioannis

[s] *Marq. c. 15. per totum.*

[t] *Sabel. Ennead. 9. lib. 6.*

[u] *Æmil. ſub Phil. p. 2.*

[x] *Vrſperg. ad an. 1212.*

[a] *Vitriac. in hiſtor. Occid. c. 32. & epiſt. ad Lotaring.*

[b] *Marq. c. 16. §. 8.*

[c] *bona. c. 6.*

Ioannis Boni aſſereretur diſcipulus,tota hæc ordiebatur tela,& apparentia hæc ſtruebantur fundamenta, quæ tamen velut omnino falſa ipſe noſter reiicit diſſertator.[d] In hoc ſanè Hiſtorico viri graues,& ponderoſi Scriptores maiorem cuperent ſolertiam in rebus examinandis, & ſeueriori trutina librandis,ita vt non immeritò dixerint auctor Bibliothecæ Hiſpanicæ,[e] & Valerius Andreas in catalogo clarorum Hiſpaniæ Scriptorum, eum Cenſorum notionem minimè effugere potuiſſe. Quod autem addit[f] in lite exorta in diœceſi Cremonenſi de antiquitate inter Eremitas & Minores allegatum fuiſſe in proceſſu, Franciſcum cum illis Eremitam egiſſe: quale illud mirum? ſi allegabant Eremitæ, idque anno 1499. poſt adinuentum à Bergomenſi Monachatum?

d Marq. cit.

e Biblio. Hiſpan. tom. 2. claſſis 5. Valer. Andr.

f Roma cit.

Examinatur aſſertum Viterbien.

g Viterb. ſuprà cit.

22 Alius mihi reſtat ſcrupulus,circa ea,quæ ſcribit Cardidalis Ægidius Viterbienſis[g] de colore habitus Minorum, quem *Beretinum* ait vocari à Brictinis,loco non procul à Piſauro,quem Ioannes Bonus incoluerat. Nam nec hîc à cæteris Auguſtinenſibus ſtatuitur tyrocinium, aut initiatio Franciſci,nec locum hũc incoluerat Ioannes Bonus,ſed Cæſenam, vt exacti eius vitæ habent Scriptores,[h] quam dum aliquando relinquere vellet, & tota nocte omni conatu verſus patriam tenderet, ad auroram in eadem eremo Cæſenatenſi ſe inuenit, per quod diuinam eſſe voluntatem intellexit,vt eo loci commoraretur, à quo non receſſit, niſi ab Angelo monitus vt Mantuam pergeret, illic moriturus. Adde his, neque congregationem de Brictinis incepiſſe,

h Anton. tit. 24. c. 13. Laud. in vita li. 1. c. 11 & 14. Bzou. ad an. 1149.

aut

aut Eremitas ad ſolitudinis Brictinenſem ſe recepiſſe, niſi poſt plures annos à morte Franciſci, vt Reuerendiſ. habet Cruſenius[i] Auguſtinianus. *i Cruſen. p. 2. c. 28.* Porrò de huiuſmodi etymologia coloris *Beretini*, Latinis *leucophæi*, ſeu cinerei, vellem quempiam mihi proderet auctorem; neque enim tanta eſt inter *Beretinum* & *Brictinenſe* Proſonomaſia, ſeu vocum ſimilitudo, vt inde poſſet, vel à longè deduci. Conſului plures, qui de coloribus ſcripſerunt, Ariſtotelem, cum commentariis Simonis Pertij, Auerroëm, Antonium Thyleſium, Ioachimum Coreum, Ludouicum Doleum, & alios; nec quiſquam horum, etiam recentiorum & Italorum, de huiuſmodi coloris origine, aut deductione quidpiam tale commentus eſt.

23 Contra Critanam[l] habeo quod dicat S. Franciſcum Minorum Ordinem inſtituiſſe ſub Diui Auguſtini regula, quã quia nouis additis præceptis nonnihil immutarat, Honorius III. vix adduci poterat, vt eam confirmaret. Id ſolum hunc interrogarim Scriptorem, an Auguſtini, & Franciſci viderit Regulas, & quas periodos, vel conſtitutiones in eis legerit, vtrique inſtituto communes? Quem etiam conſuluerit rerum Franciſcanarum, aut alium peritum Hiſtoricum, qui dicat Honorium durum ſe exhibuiſſe, vel vix adduci potuiſſe vt Regulam ſibi oblatam probaret, idque obinde, quia Auguſtinianam nouis additis præceptis nonnihil immutarat? Sanè Bonauentura,[m] & tam vetuſti quàm noui noſtri Scriptores, non circa confirmandam ſecundam Regulam ab Honorio, ſed primam ab Innocentio aliqualem paſſum ſcribunt difficultatem. Deinde

l Crita. c. 8. §. 2.

Expenduntur quædam aſſerta Critanæ.

m Bona. c. 3. & 4

H vbi

[n Crit. cit.]

vbi inuenit [n] Concilium Lugdunenſe approbaſſe ſanctorum Franciſci, & Dominici inſtituta tantùm vt rem bonam,& Reipublicæ vtilem, & nihil vltrà:at verò D. Auguſtini Ordinem approbatum & confirmatum habuiſſe, & declarauiſſe,prout in ipſo Auguſtini ſæculo fuerat,quem item in Concilio Lateranen. codicibus inſcribi iuſſum affirmat.[o]

[o Idem c 8 ante §.1.]

Ad euincendam rei veritatem, verba duntaxat Lugdunenſis Concilij tranſcribam. Poſtquam reuocat, & extingui iubet Ordines Mendicantes abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicę approbatione inſtitutos poſt Concilium Lateran.ſubdit; [p] *Sanè ad Prædicatorum & Minorum Ordines (quos euidens ex eis vtilitas Eccleſiæ vniuerſali prouenien s perhibet approbatos) præſentem non patimur conſtitutionem extendi.* Hoc ne eſt approbare hos Ordines, *tantùm vt rem bonam ac Reipublicæ vtilem,& nihil vltra?* an potiùs ipſam euidentem ex eis vtilitatem vniuerſali Eccleſiæ prouenientem (qualem experta eſt in illo ipſo Concilio in reductione Græcorum per Minoritas facta,& magna Bonauenturæ in eadem Synodo prudentia, & auctoritate)eos perhibere approbatos,ac propterea declarare Concilium non de eis intelligi conſtitutionem, ſed iam eſſe approbatos, vel non indigere vlteriori approbatione? An verò fuerint ante Concilium magnum Lateranenſe inſtituti,iam aliàs largiùs examinauimus;de aliis verò duobus Ordinibus addit Concilium: *Cæterùm Eremitarum ſancti Auguſtini & Carmelitarum ordines, quorum inſtitutio dictum Concilium generale præceſſit in ſolido ſtatu volumus permanere* (ſeu 24

[p c. Religionũ de relig. domib. in 6.]

[In annal. an. 1225. n. 33.]

(ſeu vt habetur in Regeſto Gregorij Decimi in Vaticano ſub ann. 3. fol. 28. in Conciliis Coloniæ nuper editis, cum annotationibus Seuerini Binij) *in ſuo ſtatu manere concedimus, donec de ipſis fuerit aliter ordinatum*, quod & in gloſſa huius Canonis de relig. domib. in 6. adnotatur ita haberi in textu) & ſequitur in eiſdem codicibus Vaticano & Colonien. & in Gloſſa, *Intendimus ſiquidem tam de illis, quàm de reliquis, etiam non Mendicantibus Ordinibus, prout animarum ſaluti, & eorum ſtatui expedire viderimus, prouidere.* Hocne eſt, oro te, Critana, *Auguſtinienſium Religionem ſat comprobatam confirmatámque in Antiſtitum ephemerides redigere?* His rectè conſonant quæ ſubiungis? *Aliter cum Diuorum Dominici & Franciſci Ordinibus actum eſſe: nam licet*, inquis, *eos dictum Concilium approbarit, non tamen confirmauit, nec codicibus ſicut Auguſtinenſem, inſcribi iuſſit.* Qui ſunt, quæſo, hi codices? quæ Antiſtitum ephemerides? quibus inſcripta hæc ſacra Religio, & ad perpetuam ſecuritatem repoſita, quod alij illi duo Ordines non ſunt aſſecuti? Profectò abſque cuiuſpiam iniuria potiùs crediderim ipſis verbis Concilij expreſsè dicentibus, velle Pontificem, & Patres Concilij eum Ordinem in ſuo ſtatu permanere, non abſolutè, ſed ad tempus, donec ſcilicet aliter de illo ordinaretur. Declarat enim Pontifex ſe intendiſſe tam de Eremitarum, quàm Carmelitarum, quàm de reliquis etiam non Mendicantibus Ordinibus prouidere, prout animarum ſaluti, & eorum ſtatui videret expedire. Sanè conſequenter ad hæc verba, non adeò improbabiliter, nec verodiſſimili-

ter (quamtumcumque ex aduerſo noſter elaboret diſſertator) [q] ſubiunxit Gloſſa: *Hoc eſt deciſum, & dicebatur quòd Gregorius nolebat aliquem Mendicantium dimittere, niſi Prædicatores & Minores; de non Mendicantibus tres, Ciſtertienſium, & ordinem Nigrorum, & de Templarijs & Hoſpitalarijs vnum ordinem facere.*

q *Marq.* c. 2 §. 4. & 5.

Deſiderarem etiam, mihi diceret vnde acce- 25
pit, ſanctum Franciſcum *cingulum in funem vertiſſe ex humilitate, vt qui ſe indignum exiſtimaret, qua tot támque ſolennes Sancti priùs vſi fuerunt.* Certè tres ſocij ſancti Franciſci, [r] Bonauentura, [s] Vincentius Beluacenſis, [t] Antoninus, [u] nullum hîc in aliàs humillimo aperiunt veſtigium humilitatis, nec myſterioſum quippiam in corrigia illa ſubodorant, imò Franciſcum eam *reieciſſe* aiunt. Res autem charæ, & quæ in pretio habentur, non dicuntur reiici; quæ vileſcunt & ſpernuntur, reiiciuntur. Cicero 1. de finib. *Spernere,* inquit, *ac reijcere.* Pro Roſc. Amer. *Aliquid à ſe reijcere & aſpernari,* Tuſcul. 2. *Refutetur ac reijciatur clamor,* de legib. 2. *diligere bona, & reijcere contraria.* Aliud adhuc eſt, quod ſcire velim, quo loco apud Bonauenturam legerit [x] ſanctiſſimum Doctorem Auguſtinum quinque vulnerũ Chriſti ſtigmata in corde ſuo impreſſa habuiſſe, & propterea appoſitè quadraſſe Franciſco, *vt patrem referat ſua proles.* Non inuideo laudem hanc præclariſſimo Patri, fulgentiſſimo Eccleſiæ ſyderi, qui maior eſt omni laude; ſed noſtro gratulari velim Doctori, qui eam Auguſtino tribuerit, & grauem hunc adeſſe cupierim Auctorem, quem ſequar in eodem ampliando maximi

r *Legen. 3. ſocior.*
s *B.nau. cap. 3.*
t *Vinc. li. 39. c. 98.*
u *Anton. tit. 24. cap. 2.*
x *Crit. cit. §. 1.*

Docto

Doctoris encomio. Fateor meam inſcitiam, vel in inueſtigando imperitiam, quantumuis enim Bonauenturæ libros euoluerim, nihil huiuſmodi licuit offendere.

26 Reuerendiſſimum Patrem Nicolaum Cruſenium demum expoſtulem, quo titulo aſſerat non ſolum Sanctum Franciſcum ſub regula ſancti Auguſtini profeciſſe, verùm & addiderit, [a] *Cum eodem Franciſco ſancti Auguſtini zelum & ſpiritum hæreditaſſe Bonauenturam, Paduanum, Bernardinum, & innumeros viros Dei, qui ex Cæſenatica Eremo, & ſchola ſancti Ioannis Boni prodiêre.* Quaſi verò non ſufficiat, quod alij ſibi ſufficere & ſuperabundare putant, Franciſcum Auguſtinianis addicere, verùm & nobiles quoſque heroes nobis eripere, & Cæſenatenſis Eremi, Ioanníſque Boni diſcipulos præſcribere? Monuerim etiam Reuerendiſſimum Patrem ex Bonauentura & cæteris ſcriptoribus vitæ S. Franciſci non coram Fulginate, ſed Aſſiſiate Epiſcopo veſtes renunciaſſe, nec tunicam paſtoris (vt ait) pecorum à ſe antea emendicatam (vt contra omnium fidem, & rei ſeriem, probabilitatémque hic Auctor adiunxit) coram Epiſcopo ſuper nudum induiſſe. Errorem corrigo ex Bonauentura, qui poſtquam retulit renuntiatis iam veſtibus, Franciſcum ex nimio feruore totum denudatum, ſubiunxit. [b] *Hoc cernens Epiſcopus, & admirans tam excedentem in viro Dei feruorem, protinus exſurrexit, & inter brachia ſua illum cum fletu recolligens, vti erat vir pius & bonus, pallio, quo erat amictus, operuit, præcipiens ſuis, vt aliquid ſibi darent ad membra corporis contegenda: oblatus eſt autem ei mantellus*

[a] Cruſen. p. 2. c. 25. Exponũtur alia ex Cruſenio.

[b] Bonau. cap. 2.

lus pauper & vilis cuiuſdam agricolæ ſeruientis Epiſcopo, quem ipſe gratanter ſuſcipiens, cum cemento, quod ſibi occurrit, manu propria conſignauit, operimentum formans ex eo crucifixi hominis & pauperis ſeminudi. Multa huius generis obſeruare liceret in his venerandis Scriptoribus, ſed non omnes errores propalare noſter eſt ſcopus, verùm oſtendere ex vno multos quotidie accreuiſſe, & minimum errorem in principio fieri maximum in fine. His nouitatibus obſiſtendum in ipſa origine: nam ſi progredi permittantur, in ſui confirmationem multa etiam non tam vera, quàm noua efformēt neceſſe eſt. Error nō alio, quàm errore perſuadetur, neque falſitas veritate probatur. Error ſemper eſt error, & quidquid errorem probat, erroneum eſt. Agas quantum valeas, labores quantum velis, non niſi depoſito errore, te non errare plenè monſtraueris. Probè ille [c] & appoſitè *Qui ſemel aberrat in quadriuio, ferè in varia diuerticula tandem deueniat, nec errorem benè explicat, niſi regreſſus quaſi nouam viam ineat. Ita qui errare cœpit, facilè multos errores congerit, niſi paulatim intermittat, ac quaſi recens ad intermiſſam diſputationem redeat.*

Vnus error multos generat.

c *Triuer. in Apophet. 58.*

Huc vſque egimus de teſtibus domeſticis 27
Auguſtinianis, deſcendamus modò ad externos. Sabellicum & Polydorum Vergilium iam oſtendimus errorem hauſiſſe à Bergomenſi, coæuo & priore Scriptore. Eundem ſequutus eſt Paulus Morigia recens ſcriptor, teſtem etiam adhibens Vincentium Beluacen. lib. 33. cap. 98. cum aliis, quorum nomina tacuit. Porrò Vincentius (de cuius, cæterorúmque fide mox agemus) non habet

Externi auctores Bergomatem ſequuti.

tot

tot libros hiſtoriæ, neque trigeſimum primum terminauit, quem ad ſecundum Innocentij IV. Pontificatus annum deduxit, & continuator eius hiſtoriæ ſub eodẽ lib. 31. addidit ſupplementum. Neque quidquam habet alibi Vincentius, quod huic opinioni, vel apparenter faueat, præter ea quæ ſcribit lib. 26. cap. 98. de habitu, ſub quo incedebat illo biennio, ante ſuum Ordinem inſtitutum: ex quo loco quàm tenue, aut nullum pro hac re poſſit ſumi argumentum, ſuperiùs [d] iam dixi, de quo item inferiùs ſermonem iterum breuiter inſtituam. Corrigitur etiam à diſſertatore [e] Morigia, quòd pro hac ſententia citet Bergomenſem lib. 12. quam eum ait habere tantum lib. 9. & 13. imò verò, veriùs & largiùs lib. illo 12. vbi agit B. de Ioanne Bono. Cæterùm ipſe Morigia cap. 33. in quo de S. Franciſco eiuſque Ordine agit ex profeſſo, nec verbum habet de huiuſmodi Monachatu, imò taliter eius vitam refert, vt fuiſſe non poſſet alterius inſtituti. Denuò in ſuo Summario chronologico, libro ſexto, de Auguſtino, & Franciſco, eorúmque Ordinibus, diuerſíſque ab eis exortis congregationibus, ſermonem inſtituens ampliorem, nihil prorſus habet, quod diſſertatoris poſſit fauere ſententiæ. Opus autem hoc iam accuratiùs, & amplioris lectionis vir, ſcripſit poſt editum illud de origine Religionum; nam & illud citat in hoc ſummario Chronologico eodem lib. 6. vbi refert opera à ſe conſcripta. Quòd autem Pater Daza hunc inter Auctores ſæculares retulerit (de quo taxatur à diſſertatore) [f] non tam dixit de hoc ſolo, quàm de Sabellico & Polydoro connume

De Paulo Morigia.

d §. 4. n. 1. vſque ad 31.

e *Marq. c. 21. §. 2.*

f *Marq. cit. §. 4.*

numeratis;& ſanè ſi de hoc ſolo loqueretur,non adeò ſingularis eſſet in aſſerto,vt grauem teſtem, & præuium Doctorem non liceret proferre. Tales enim dicendos Ieſuatos,quos alio etiam nomine, neſcio an ex errore typographi, vocat *inhumatos*,largiſſimè probat Panormitanus in cap. *nullus, de foro compet. num. 9.* & auctor additionum ad eundem locum. Imò idem Abbas *1. part. conſi. conſil.* 55. in quadam quæſtione orta inter eoſdem & Fratres Minores circa quoddam relictum legatum, vt illius ſe oſtenderent capaces, reiicerentúrque quædam obiectiones ſibi factæ, refert num. 3. eos dixiſſe,ſe eſſe puros laicos, & nullum habere Superiorem,& ſimul conuenire causâ deuotionis: negarúntque ſuam domum eſſe religioſam,ſed profanam, vtpote dedicatam ſine auctoritate Epiſcopi,& ſine eccleſia, habebant enim tantùm oratorium. Hic illorum ſub Abbate ſtatus, alium nunc habent, ſub quo dicantur Religioſi;quibus ego nihil detractum velim,imò additum,quidquid eſt ſplendoris & honorificentiæ.

Aliqui Sabellicū referunt.

28 Sabellicum ſecuti ſunt Gondiſaluus Illeſcas in hiſtoria Pontificali libro 5. cap. 33. ſub Innocentio III. & Alphonſus Villegas in vitis Sanctorum in Legenda Sancti Franciſci, Carolus de Tapia lib. de Relig. reb. cap. 18. num. 4. Illeſcam ſui aſſerti prodit auctorem. Solus Ioannes Baptiſta Egnatius lib. 4. de exemplis virorum illuſtrium cap. 4. nulli acceptam refert hanc opinionem. At cùm ille obierit an 1553. vt præmittitur ad hoc opus in eius vita, rem, quæ tribus centenariis, & quadragena ampliùs annorum conten

contenditur eueniſſe, quomodò, abſque auctore auctore ſcire potuerit? Alium habere non potuit ex completa noſtra deductione præter Bergomenſem, Sabellicum, aut Polydorum, de quorum fide iam egimus: g hi enim ſoli in hoc aſſerto priores. Illeſcas autem, Villegas & Tapia noſtrorum dierum viri, hic Iuriſconſultus, in re hiſtorica, non adeò verſatus: priores duo, licèt eam profiteantur, non ſanè adeò illius artis regulas ſeruarunt, neque peritorum artificum ſtateram in rebus ponderandis adhibuerunt, vt non potiùs populari trutina vſos dixeris, & ad ſeueriora iudicia eos non facilè reuocaueris. Sanè de Villegas, ſeu vtraque parte florum vitæ Sanctorum ab eo edita, ita habet Poſſeuinus, *Omnino verò in vtraque eſſent nonnulla ad veritatem hiſtoriæ accuratiùs recognoſcenda*: & profectò hoc, ipſo loco Antonino tribuit, Franciſcum acceſſiſſe ad monaſterium Auguſtinenſium, ab eiſque petiiſſe, vt in eorum admitteretur ſodalitium, illos eum in ſuum recepiſſe conſortium, & ſuo habitu donaſſe. Vbi quæſo vel verbum huiuſmodi apud Antoninum? vbi de Monaſterio agit Auguſtiniano? vbi de initiatione Franciſci? Cur in re adeò ſingulari, & ſub illa forma verborum à nullo tradita, ſuum non citauit Auctorem, vel locum vnde acepit, non ſignanter expreſſit? Illeſcas in quibus, vel quantis errauerit, non eſt animus propalare, ſolo in illo capite, & ſequenti in rebus notiſſimis circa ipſum Franciſcum non ſemel à vero deuiauit. In Syriam ad Babyloniæ Soldanum profectum ann. 6. ab eius cõuerſione ait c. 33. & ibidem Sanctum Domini-

g *Suprà n. 9. & ſeqq.*

Quales hiſtorici Villegas & Illeſcas.

cum mortuum anno ſalutis 1223. cum Franciſcus in Syriam perrexerit, teſte Bonauentura, [h] tertio decimo conuerſionis ſuæ anno, & Dominicus, ſecundùm omnium Bonorum Hiſtoricorum fidem, obierit an. 1221. Deinde c. 34. ſub Honorio III. ait hunc Pontificem confirmaſſe regulam S. Franciſci an. 6. ſui Pontificatus, cùm id fecerit anno 8. vt expreſsè habetur ad finem ipſius regulæ in Diplomate Pontificio. Qui in rebus adeò apertis lapſus eſt circa Franciſcum, nihil mirum, ſi & in hac etiam errauerit. Adde quòd cùm Franciſci vitam retulerit, & de rebus eius egerit, nihil tale dixerit: ſolùm cùm de Auguſtinianis ſermonem inſtituerit, ſententiam in hac re retulerit Sabellici.

h *Bonau. cap.* 9.

In ſecunda claſſe Auctorũ æquiualenti, vt in- 29
quit, forma verborum opinionem hanc aſſerentium, ponit diſſertator [i] Vincentium [l] Beluacenſem, & Antoninum, [m] propterea quòd dixerint Franciſcum habitum habuiſſe Eremiticum, baculum manu geſtantem, pedibus calceatis, & corrigiâ cinctum inceſſiſſe. Quibus addit præter D. Bonauenturam, Minores quoſdam Breuiarium Romanum Braccarenſis Eccleſiæ, & proprium Minorum, quia eandem veſtem præſcribunt. Sed iam ſuperiùs oſtendimus, [n] quàm infirmum hoc ſit argumentum, & poſterius hoc eſſe indumenti genus apud Auguſtinianos, quàm vt illud Franciſco dare potuerint. Addo hîc ipſum Bergomenſem [o] dixiſſe ſe omiſiſſe velle teſtificationem Vincentij, *quia* inquit, *etſi referat D. Franciſcum fuiſſe Eremitam, & cum baculo pedibúſque calceatis, & corrigia cinctum inceſſiſſe, non tamen*

i *Marq. c.* 21. §. 2.
l *Vin. cit.*
m *Anto. tit.* 24. *cap.* 2.

Iterum examinatur ratio deſúpta ab habitu Eremitico.

n §. 4. *n.* 1. *& ſeqq.*

o *Bergo. li.* 12. *an.* 1199.

Ioannis Boni diſcipulum eſſe dixit. Non enim ſufficienter, imò nec probabiliter probari Monacharum Auguſtinianum per huiuſmodi putauit veſtes exteriores. Deinde hi auctores Bonauentura, Vincentius, Antoninus, non ſolùm tunicam, corrigiam, calceos, & baculum, verùm & peram, & pecunias habuiſſe aſſerunt. Audi Bonauenturam. [p] *Soluit proinde calceamenta de pedibus, deponit baculum, peram reijcit; & pecuniam execratur, vnáque contentus tunicâ, reiectâ corrigiâ, pro cingulo funem ſumit.* Vincentius Beluacenſis [q] ita habet. *Duplicibus ergo ſine mora depoſitis, ex hoc iam calceamentis, virga, ſacculóque & pera non vtens, tunicam contemptibilem plurimùm, & incultam fecit, reiectáque corrigiâ, funiculo eam cinxit.* Ipſa hæc eadem verba habet Antoninus: [r] Breuiarium item Minorum, [s] *calceamenta depoſuit, reiecit baculum, peram & pecuniam abdicauit, vnáque contentus tunicâ, dimiſſâ corrigiâ funem ſumpſit.* Breuiarium Romanum [t] à Franciſco Quinnonio tituli ſanctæ Crucis Cardinali ſub Paulo III. recognitum & ordinatum, *Diſtributa*, inquit, *pecunia calceamenta depoſuit*, Æquali ergo certitudine & eadem narratione refertur tunicam, baculum, corrigiam, peram, ſacculum, & pecuniam habuiſſe. Vellem itaque ſcire, an etiam ſacculum, pera & pecunia inſignia fuerint profeſſionis, & & vitæ Auguſtinianæ? vel quare à noſtro diſſertatore tacentur, vel ſimiliter non inculcantur, quæ eodem orationis decurſu narrant hi vetuſti & graues auctores? An quæ placent narramus, & quæ non fauent ſilemus?

p *Bonau. cap.* 3.

q *Vin. lib.* 29. *c.* 98.

r *Anton. tit.* 24. *cap.* 2.

s *Die prima infra oct. lect.* 4.

t *Breuiariũ Rom. antiq. in feſto ſancti Franc. lect. vni.*

30 Cæterorum, quos refert, teſtium verba tranſ-

ſcribam,

Quā pa- rum fa- ueā: nul ti teſtes. ſcribam,neque impugnationes adiungam , adeò enim aliena ſunt ab huius Monachatus patrocinio, vt non impugnatore, ſed relatore tantùm indigeant. Ex Breuiario Braccarenſi hæc verba producit. *Beatus Franciſcus Seraphicus,natione Italus , ex Aſſiſio,Vmbrorum ciuitate ortus, vir vtique diuinus,ac primus inſtitutor Fratrum Minorum , & fundator mirificus , circa annum Domini ducenteſimum octauum ſupra milleſimum , primò negotiator humanus, & affabilis , ac prodigus vſque ad annum viſimum quintum ,inde terrena omnia deſpiciens, Chriſtum in omni vita ſequutus eſt, & cùm aliquandiu pedibus calceatus , & corrigiâ cinctus inceſſiſſet,* Luc. 14. v.26. *ſententia Dominica memor, dicentis* : Qui venit ad me,& non renunciat omnibus, non poteſt meus meus eſſe diſcipulus , *abiectiſque omnibus , tunicam incultam,& contemptibilem fune præcinctam induens,nouum mox Ordinem inſtituit, cum quo velut Sol in orbe radians Chriſtinianam religionem plurimum illuminauit.* Partim hæc ipſa verba habent Matthæus Palmerius , Hartmannus Schedel , & Nauclerus,quę propterea diſſertator trāſcripſit, u Marq. c.21.§.2. u quia inde ſibi fauere putat, quòd dicat Franciſcum à vigeſimo quinto ſuæ ætatis anno , circa quod tempus primò conuerſus eſt,ſemper Chriſtum in omni vita ſequutum , & nouum Ordinem inſtituiſſe. Quaſi verò nullus poſſit,nec verè dicatur Chriſtum ſequi , niſi regularibus ſe adſtringat diſciplinis , neque nouum quis affirmetur Ordinem fundaſſe,niſi qui priùs veterem fuerit profeſſus? Profectò locus hic eſt ad oppoſitum:nam in ſecunda conuerſione ait omnibus renunciaſſe;ergo nō renunciauerat antea per Anguſtinen

guſtinẽſis Ordinis aſſumptionem, ad quam ſicut ad cæteras aliorum Ordinum præmittitur rerum omnium renunciatio.

31 Ex Franciſco Petrarcha [x] hoc producit teſtimonium. *Franciſcus licèt, vt aiunt, diuinitate conſulta, & reuelatione cœlitùs accepta, pro ſalute multorum inter vitæ hominum bella, periculoſas, non tam ſibi quàm militibus ſuis excubias elegiſſet, ipſe tamen magnus amator ſolitudinis eremique ſectator fuit.* Hinc applaudit hic teſtis pro hoc aſſerendo Monachatu quòd dicat *Franciſcum amatorem ſolitudinis, & eremi fuiſſe ſectatorem.* Veluti ſi omnes amantes ſolitudinem, & Eremum ſectantes adnumerandi ſint Patribus Auguſtinianis? Neque verò Patrarcha de eremicolatu ante, ſed poſt inſtitutum ſuum Ordinem laudat ibi Franciſcum. Refert enim quæ ei bona prouenerint ex receſſu in montem Aluernæ, quem peculiarem eius habitationis in ſolitudine locum fuiſſe ſcribit capite ſequenti. Verba antecedentia ad illa, quæ diſſertator adduxit, ſunt iſta: *An verò Franciſcum, ſeu volucrum audientiam, ſeu Seraphicum raptæ mentis ardorem, ſtupendúmque illud inſigne ſacrorum Chriſti ſtigmatum, & vulnus animi membra teſtantia, tantúmque & tam breui de paupertatis coniugio genitæ ſobolis incrementum habiturum credimus, ſi manſiſſet Aſſiſij; qui licèt, vt aiunt, &c.* Omnia autem hæc, & reuelatio cœlitùs accepta de vrbibus incolẽdis; euenerũt longè poſt Ordinem inſtitutum Minorum. Deinde citat Volaterranum, quia dixit ante aſſumptos & electos ſibi comites, *in eremo, ſaltibúſque ferarum victitaſſe.* Quæ ergo illatio? Eremita fuit Auguſtinianus.

[x] *Petrarcha de vita ſolitaria lib. 2. c. 11.*

Nõ fauet Petrarcha.

Volater. citat.

Nec Volaterran.

Probè

Probè ſanè. Clarum teſtimonium.

Neque Breuiarium Romanum. Ex Breuiario Romano aliam addit confirmationem ex his verbis deſumptam. *Cùm verò in grauem morbum incidiſſet, ex eo aliquando confirmatus, cœpit ardentiùs colere officia charitatis, qua in exercitatione tantum profecit, vt Euangelicæ perfectionis cupidus quidquid haberet, pauperibus largiretur.* Magnam ait hinc deſumi ſui aſſerti confirmationem, quòd Franciſcus ante inſtitutionem ſui Ordinis, dicatur cupidus Euangelicæ perfectionis, quæ abſque dubio, inquit non acquiritur niſi in ſtatu Religionis. Omiſſo hoc dubio, an Euangelica perfectio extra Religionem poſſit acquiri, interrogauerim, an idem ſit cupere perfectionem Euangelicam, ac eandem ſtatim adipiſci, vel profiteri? Nonne biennio illo ſe exercuit, & diſpoſuit per varia virtutis & humilitatis officia, vt tandem ad hanc deueniret? Tunc ſe diſpoſuit (vt ipſi Antoninus [a] & Fernandus Perez, [b] quos ſui ſenſus confirmatores adducit) vt vt mundum totaliter contemneret, deinde poſt multa virtutis exercitia, ſibi & ſectatoribus ex Euangelica lectione perfectionis normam præſcripſit. 32

a *Anton. tit.* 24. *c.* 1. §. 1. *in fine.*

b *Perez in Mari. hiſt. cap.* 123.

Conuocat etiam Ioannem Pinedam, [c] & Marcum Vlyſſipponenſem; [d] Minoritas, propterea quòd referant in habitu Eremitico illo biennio inceſſiſſe, & exinde deſumptam occaſionem huiuſmodi aſtruendi Monachatus, quod tamen non admittunt, neque probant, imò expreſſiùs & datâ operâ improbat peculiari tractatulo Vlyſſipponenſis; & Pineda à nullo hominum, ſed à ſolo Deo edoctum, quam deberet vitam ſectari, affirmat, 33

c *Pined.* 3. *p. Monar. Eccl. lib.* 22. *c.* 23. §. 2.

d *Marc.* 1. *p. lib.* 1. *cap.* 5.

mat. Decipitur autem diſſertator, vel interpres Ceſtellanus, qui Luſitanicum verbum *cumprido*, ex hiſtoria Marci Vlyſipponenſis reddunt Caſtellano idiomate *Cumplido*, illud enim habitum longum, vel prominentem, hoc ſignificat integrum, vel completum, ex quo vrgeri ſuum argumentum de habitu Religioſo, non ſemel Marquez [e] contendit. Similiter ob id ipſum additur Henricus Sedulius [f] Minorita, qui tamen illorum improbat opinionem ipſo illo loco, quo citatur, & Antonius Yepes [g] Benedictinus, quia ſub conditione tantùm loquitur de hoc Monachatu: nimirũ, ſi ita, inquit, euenit, vt quidã opinantur; citátque Hieron. Romanum in margine.

34 Alios duos affert Minoritas D. Antonium Patauinum, ſeu potiùs Vlyſſiponenſem, & Franciſcum Maurum Hiſpellatem, quorum teſtimonia longa verborum ſtrue, & accommodatitiis loquendi formulis adaptare rei ſuæ toto nititur conatu, nec tamen id obtinuit, neque lectorum vlli credo perſuaſurum, ex illis vel leuiter poſſe deduci hũc Monachatũ. Ipſa dum legantur auctorũ verba, id clariùs edocebũt. Porrò S. Antonius in ſerm. 3. Dominicæ 1. Quadrageſimæ, vbi poſtquam ad illa Euangelij verba, *Ductus eſt Ieſus in deſertum*, ſeptem dixit eſſe deſerta, de quarto ita ait: *Quartum deſertum, id eſt, Religionis profeſſionem ardua vita aggreditur; ideo talibus profeſſoribus dictum eſt:* Eſtote fortes in bello, nam [h] nemo mittens manum ad aratrum, &c. *De hoc deſerto primo Machabæorum ſecundo, exclamauit Matathias voce magna in ciuitate dicens.* Omnis, qui zelum habet legis, ſtatuens teſtamentum,

e *Marq. c. 21 §. 5. & c. 22. in princ.*

f *Sedul. in commẽt. ad vit. S. Franc. c. 2. §. 1.*

g *Yepes cent. 1. an. 494. c. 1.*

Nihil deducitur ex teſtimonio S. Antonij.

h *Luc. 9. v. 62.*

i *1. Mac. 2. v. 27.*

mentum, veniat poſt me: & fugit ipſe & filij eius in montes, & reliquerunt quæcumque habebant in ciuitate: tunc deſcendebāt multi quærentes iudicium, & iuſtitiam in deſertum, & ſederunt ibi ipſi & filij, & mulieres, & pecora eorum. *Matathias interpretatur* donatus à Domino, *vel* donum, *& ſignat virum iuſtum & religioſum, ſpecialiter tamen Religionis fundatorem, vt B. Franciſcum: talis namque ex ſpeciali dono Dei datus eſt Chriſtianis, ad liberandum de manibus inimicorum. Vnde humilis Franciſcus intellexit ſe ad hoc miſſum à Deo, vt animas lucraretur, quas Diabolus conabatur auferre; propter quod ipſe tanquam alter Matathias deſtruxit aras mundanæ vanitatis, in quibus peccatores Dæmonibus immolabant, circumcidit per reuocationem ad vitæ veritatem, & puritatem illos, qui habebant præputium peccatorum. Legem inſuper abolitam operibus inſtaurauit. Hic igitur Matathias virum religioſum ſignat, qui habet filios quinque, id eſt, ſenſus, quos mundum fugiens ad montem perfectionis Euangelicæ ſecum ducit. Reliquit in ciuitate huius mundi, quæ iniquitate & contradictione plena eſt, omnia, quæ videbatur temporaliter poſſidere. Hunc igitur tanquam iuſtum & robuſtum Paſtorem & Principem, multi ſequuntur, deſcendentes per humilitatem vitæ, ſtatuentes teſtamentum, quod in mortuis, id eſt, abdicatione temporalium, & abnegatione propriæ voluntatis, ex quibus homo moritur, ſuum firmantes propoſitum, in deſertum, id eſt, in Religionem, quærentes iudicium, ſcilicet mundi, corporis, & mentis facere, & iuſtitiam, & vitæ conſequi perfectio-*

nem,

nem, &c. Iudicet lector vnde vel leuiter poſſet ſuſpicari, vel à longè deducere ex hoc loco S. Franciſcum aliquando Auguſtinienſibus nomen dediſſe, quantumuis laboret Marquez illud venari ex eo quòd priùs vocet Franciſcum Religioſum, quàm Ordinis inſtitùtorem, illis verbis. *Signat virum iuſtum & Religioſum, specialiter tamen Religionis fundatorem, vt Beatum Franciſcum.* Et ex illis: *Matathias virum religioſum ſignat, qui habet filios quinque, id eſt ſenſus, quos mundum fugiens, ad montem perfectionis Euangelicæ ſecum ducit:* Subtilis ſanè verborum diſcuſſio, ſi ex iſtis ſuum intentum exſugat.

35 Sed quid ſi ego probabilius ex eodem D.Antonio adiicerem, licèt omnino illud non aſſeram, nullos tunc fuiſſe Fratres, vel Eremitas Auguſtinianos, ſub quibus potuiſſet S. Franciſcus militare, vel ſaltem hos non cognouiſſe S. Antonium, ſeu ad eius notitiam non peruenisse? Alludens enim S.Doctor in ſerm. 10. poſt. Trinit. ad furtum Achan, [1] qui furatus eſt regulam auream, ait: *Regula aurea eſt vita Religioſorum, quæ hominem diſtortum, & prauum ad menſuram rectè viuendi corrigit, & modum rebus ponit. Hanc regulam ferè omnes Religioſi furati ſunt, quia ad veritatem Euangelij non ambulant, ſecundùm Patrum inſtituta non viuunt, ſed diſtortè & ſimulatoriè vitam ſuam ducunt, regulam auream B. Benedicti Monachi furati ſunt, regulam auream B. Auguſtini Canonici, & ſic de ſingulis Religioſis, qui ſua non quæ Ieſu Chriſti ſunt, quærunt.* Ex quo loco veroſimilius aut potiori fun-

Probabiliter S. Antonius nõ agnouit Eremitas Auguſtinianos.

1 *Ioſ.7.*

damento deduci putarim tum ſolos Canonicos ſub regula S. Aug. militaſſe,vel ita ſaltem conſtitiſſe S.Antonio, quàm ex ſuperiori loco indicaſſe eundem ſanctum virum,ſui inſtitutoris Auguſtinenſem Monachatum.

Mauri teſtimonium nihil refert. m *Mau, li.5. Frãciſci ad ante medium. à v.169.*

Neque clariùs pro hac re illud Franciſci Mauri Poëtæ eruditi carmen, quo deſcribit [m] Franciſcum poſt acceptam agricolæ chlamydem, animo inconcuſſum ſe ad prælia occulti hoſtis præparaſſe. 36

Ergo dura noua tum primum exordia vitæ
Molitur,tentátque vltrò bellator in armis
Inſuetis tener,inſueta certamina pugnæ.
Pectore ceu nondum rutilo fulgore comanti
Terribilis,nec dum magno litus atra cruore
Caſpius ora leo,tenero tener imbuit iras
Sanguine primæuas: animos dehinc viuida magnos
Attollens virtus; cædem indignatur inertis
Quadrupedis, poſcitque pares,hoſtéſque feroces:
Sic puer intrepido, primis congreſſibus audax
Seſe corde infert:nec;quæ, grauiora parantur,
(Quippe truces Erebi, monſtra exhorrenda, colonos,
Ipſe ſibi,generique ſuo,ſtirpique nepotum,
Si qui olim aduenient,acres iam fecerat hoſtes
Relligione ſacra,Superiſque in vota vocatis
Ritè inimicitias,paritérque odia aſpera firmans)
Bella timet:quin vltrò audax, animiſque; ſuperbus;
Haud vllis ceſſura malis, vlliſue periclis
Corda parat; non aſſultus,non tela,nec vllas
Vitatura vices: quamuis horrentia ſurgant

Prælia,

Prælia, & inſani ſubeat Mauortis imago.
Illinc ei arriſit hic Auctor, quòd antequam deſcenderit ad enarrandam ſecundam conuerſionem Sancti Franciſci, ſeu inſtituendam ab eo Religionem Minorum, dixerit *iam ſibi acres feciſſe hoſtes Diabolos ex religione ſacra*, quaſi tunc eum Religioſum eſſe voluerit. Sed clarior eſt Poëtæ vaticinatio, quàm vt illum ſenſum admittat, nam repræſentat Dæmones iam præuidiſſe ſacram ab eo fundandam Religionem, & propterea in inimicitias coiuiſſe contra eum, & contra ſocios, eorúmque futuros diſcipulos.

37 Facile ſanè erat huiuſmodi conuocare teſtes, & multos huius generis conſcribere coaſſertores, cùm enim non ſolùm eos, qui verbum nullum fecerint vel Eremitici habitus, vel corrigiæ, aut baculi, ſeu ſolitudinis, & eremi; verùm etiam & contrarios teſtes aduocauerit, nihil mirum ſi in magnum numerum excreuerint. Sed [n] *non in multitudine Dominus*, neque nimium ſtudium conuocandi plures quoſque teſtes fidem argumenti roborat, ſed eneruat. *Experientiâ quippe expertum eſt* (Panormitano [o] teſte) *quòd bona allegatio inficitur, & obnubilatur, ob nimiam allegationem, & ſiniſtra oritur ſuſpicio contra allegantem.* Non terruit nos magnus & varius numerus Auctorum, vt teſtimonium qualitercumque dicerent, conuocatorum; vidimus enim quàm inefficaciter, & fluctuabundè id plures protulerint; cæteri verò, iique præter Auguſtinianos pauciſſimi, qui in hac re quidpiam conſtanter dixerint, non ma-

n *Iud.9. v.6.*

o *Abbas in proœ. ad decretal.n.4.*

iorem apud nos adepti ſunt fidem, quàm primus, quem ſequuti ſunt, meruerit aſſertor. *Certè quidem* (vt cum Illuſtriſ. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Principe Baronio dicamus, [p]) *non numero Hiſtoricorum veritatem hiſtoriæ conſueuimus æſtimare; ſed quanta fide polleat primus auctor cuiuſlibet aſſertionis. Nam reliquos primum ſequi auctorem, & eius veſtigijs inhærere, frequentiore vſu in more poſitum reperimus.* Cùm igitur accuratè expendimus, quantæ fidei eſſet, qui iſthæc primus aſſeruit, inuenimus eum plus æquo ſuis rebus ſtuduiſſe, & affectui tribuiſſe.

p Baron. an. 1125.

Apoſtrophe ad Lectorem.

DIſputationem protraximus, & longiùs æquo putabit fortaſſis Lector nos ſermonem deduxiſſe. Sed breuiori non licuit vti compendio, vbi tantopere, non paruo volumine ſe meus diffudit ex oppoſito diſſertator. Multa pro re noſtra ſolidiùs oportuit ſtabilire, plura contrariæ partis refutare, oppoſitos teſtes ſeriò examinare, & vndequaque ſerpentem plurimóque ſtudio Patrum Auguſtinianorum vltrò citróque ſe diffundentem, opinionem rationum repagulis cohibere. Hiſpaniæ ſinus penetrauit, plures ibi obtinuit fautores & aſſertores Auguſtinianos; horum libri in Italiam præteruolarunt, & inter eiuſdem Sodalitatis viros eam obtinuerunt auctoritatem, vt Italico idiomate donandos iudicarint, ne Hiſpanico non omnibus proſtarent. In Germania

mania potiorem partem peculiari ſtylo fecit Latinam Nicolaus Cruſenius, & vltra hæc pluribus in locis præ templorum & cœnobiorum foribus ſtigmatizatum Franciſcum ſpecioſa & ignaro vulgo (quod [q] *in falſas opiniones ruere ſemper eſt pronius*) applauſibili pictura inter cæteros Eremitas exponunt, quod cordati inter eos viri, ſed nec ipſe meus diſſertator, [r] non probant, neque factum, ſed infectum velint. Quàm leui verò fundamento hæc publicentur, & in populum ſpargantur, conati ſumus vt doctis conſtaret viris: eo tamen ſermonis moderamine, vt à calumniis & offenſionibus vbique abſtineremus. Optimam illam Ambroſij [s] habuimus præ oculis regulam: *Sicut in omni actu vitæ id cauere debemus, ne rationem nimius animi motus excludat, ſed teneamus conſilij locum; ita etiam in ſermone formulam eam tenere conuenit, ne aut ira excitetur, aut odium, aut cupiditatis noſtræ, aut ignauiæ aliqua exprimamus indicia.* Quantum potuimus, illuc direximus ſermonem, vt argumenti principalis veritatem detegeremus, & acceſſorios exprimeremus errores. Si ſolidè, & æquo veritatis pondere id fecerimus, nullus, qui verum amet, ſtomachari debet, ſed potiùs gaudere, & oblatam amplecti veritatem. Sacrum habemus exemplum in ſacro Eccleſiæ capite Petro: [t] *Qui conſilium veritatis admiſit, & rationi legitimæ, quam Paulus vindicabat, facilè conſenſit, documentum ſcilicet nobis, & concordiæ & patientiæ tribuens, vt non pertinaciter noſtra amemus, ſed quæ aliquando à fratribus & collegis noſtris vtiliter*

[q] *Aug. li. 3. cont. Academ. cap. 17.*

[r] *Marq. epiſt. ad lect. & c. 22. §. 3.*

[s] *Ambr. lib. 1. de offi. c. 22.*

[t] *Cypria. epiſt. 71. ad Quintum c. 2. & Aug. li. 2. cont. Don. c. 4.*

& ſalubriter ſuggeruntur, ſi ſint vera, & legitima, ipſa potius noſtra ducamus. Eadem animi tranquillitate, qua hæc offerimus, expectamus, ſi quæ ſunt redarguenda ab oppoſitæ opinionis viris, admonenda, vel obſeruanda fore, vt ita [u] *colloquamur ſine contentione pacati, non inani ac puerili animoſitate ſtudentes alterum vincere, vt pax Christi vincat in cordibus noſtris.* Ita fiat, ſupplex exorem.

[u] *Aug. epiſt.* 112. *ad Pau.*

***

INDEX
Partitionum huius Tractatus.

Sect.1. REferuntur de me conceptæ querelæ.
Sect.2. Quibus ego laceſſitus iniuriis.
Sect.3. Magiſtri Marquez authoritas ab ipſo propugnatore depreſſa.
Sect.4. Defenduntur quæ in §. primo Apologetici habentur.
Sect.5. Diluuntur obiecta contra §.ſecundum.
§.1. Quo anno natus & mortuus B. Ioannes Bonus.
§.2. Quo ætatis anno defunctus.
§.3. Quo anno conuerſus.
§.4. Quãdo regulã profeſſus ſit Auguſtinianã.
§.5. Quando conuerſus S. Franciſcus,& inſtitutus Ordo Minorum.
§.6. Satisfit reliquis,quæ habentur in reſponſione ſecunda.
Sect.6. Refelluntur quæ habentur reſponſione 3.contra §.tertium.
§.1. Stabilitur argumentum deductum ex ſilentio tot Authorum Franciſco æqualiũ.
§.2. Roboratur argumentum deſumptum ex Bullis canonizationis S.Franciſci.
§.3. Confirmatur tertium argumentum ab actionibus cum hoc nouitiatu incompatibilibus petitum.
§.4. Vrgetur argumentum quartum ex Teſtamento S.Franciſci.

§.5. Corroboratur quintum argumentum ab excuſſa veſte Eremitica, & noua ſuſcepta deſumptum.
§.6. Aſſeritur vltimum argumentum à loci & temporis incertitudine collectum.
Sect.7. Reſpondetur ad ea, quæ in reſponſione 4. afferuntur contra §.quartum.
§.1. Probatur S.Franc.nullo vnquã tẽpore vixiſſe ſub habitu Eremitico Auguſtiniano.
§.2. Expenditur tota ſeries controuerſię exortæ inter Minoritas & Eremitas Ioannis Boni, circa habitus ſimilitudinem.
§.3. Quam vim habeant coniecturæ à Magiſtro Marquez excogitatæ.
Sect.8. Refelluntur ea, quæ in reſponſione 5. adducuntur contra §.quintum.
§.1. Examinatur teſtimonium Henrici de Vrimaria.
§.3. Expenditur Iordanus de Saxonia.
§.3. Quid ſentiendum de conſtitutionibus Patauinis.
§.4. Quid de Ambroſio Coriolano.
§.5. Quid de M.Antonio Coccio Sabellico.
§.6. Quid de Polydoro Vergilio.
§.7. De Iacobo Philippo Bergomenſi iudicium.
§.8. Breuiter expenduntur reliqui authores Auguſtiniani.
§.9. Exteri diſcutiuntur authores.
§.10. Æquiualentia teſtimonia expenduntur.

Reue

Reuerendo admodum

P. MAGISTRO F. THOMÆ DE HERRERA EREMITÆ AVGVSTINIANO VIRO vndequaque clariſſimo.

MALLEM tecum, amice, verbo quàm calamo ageres & præſentem offenſionis clam expoſtulare, quàm abſenti palam tranſmittere. At quoniam propter terrarum interuallum ita non licet, leges breuiter tibi ex integro ſatisfacientem, qui te patienter tulit in multis accuſantem. Diffuſè in meum ſcripſiſti Apologeticum, vbi cùm aliquas meditareris offenſas, pluribus voluiſti

ſti repenſas. Vt ego nunc reſcribam, illud præcipuè mouet, ne quis ſilentium meum in conſenſum ducat, & credat approbata nobis, quæ non viderit refutata. Quando ſacrum amicitiæ percuſſimus fœdus, quando integris commorabamur menſibus, & tibi placebat Eminentiſſimi Cardinalis Spinolæ aulæ declinandæ, pio otio, & ſeriјs ſtudiis ædem hanc non ſemel deligere, ſuſpicari non poteram domeſticis auxilijs, meis libris, & ſchedis mihi parari bellum, & poſt tuum abſceſſum, quam occultè ordiebaris, pugnam indicendam. Et ſanè acrem indixiſti, magno emiſſo volumine, quod non emiſſum te velle crebris ad me literis indicaſti. Sed ita fit vt multorum poſt facta pœniteat; vel quod volumus videamur noluiſſe. Non tu ipſe librum edidiſti, ſed edendum alteri tradidiſti, & priſcorum more Arietem per fecialem immiſiſti, *ita bellum indicturus, quod nunc videris*

Frequẽter declinabat ſtudij & pietatis gratiâ ad collegium S.Iſid.

videris detrectare. Ego laceßitus accedam, & [a] pacis causâ bellum ſuſcipiam, laborémque ſpe otij ſuſtentabo. *Hoc fine inter pios Principes, maximè autem inter viros religioſos*, [b] bellum geritur, vt pax acquiratur. *Hanc ego totis viribus proſequar, & licèt in operis limine ſpecioſum* pacificæ reſponſionis *titulum non præfigam, pacatiorem & mitiorem meum probabis per omnia diſcurſum. Petis* [c] *ne te lædam, id ſponte promitto, & firmiter complebo; niſi te læſum facilè dixeris, ſi veritatis pondere graueris. Mea ſcripta nullam ſapiunt virulentiam, neque amaris conſperguntur vocibus: ratione, non conuiciis, iudicaui ſemper agendum: te in deliciis habui, & nec habere deſiſtam, miti & blando tecum agam ſermone, illatáſque propulſabo iniurias, quaſi nullas acceperim. Vt tamen videas me te patientiâ viciſſe, referam quas intuleris, & Magiſtro tuo quàm parum nocuerim, niſi ipſa reſponſio cenſeatur offenſio,*

a Salluſt. in fragm.

b Aug. l.15. de ciuitat. Dei c.4.

c In vltimis libri verbis.

ſenſio, ex ipſa tua accuſatione perſpicies. Et ſi verò [d] reſponſio prōpta potiùs eſſe debeat, quàm nimis cunctabunda, *hanc ego diſtuli; tum, quia inuitus in te ſcribo, & indulgens animo calamus mihi tardus erat; tum, quia moleſtarum occupationum pertinaciâ, & quadriennij Ioannis Scoti noſtræ ſcholæ Anteſignani, feſtina & ſeria operum editione in diuerſa rapiebatur. Nunc amicum accipe reſponſum, & quàm te diligo ex ipſa ſcriptione perpende.*

d Plato in Theæteto.

AD

AD LECTOREM.

MVLTORVM precibus, & Superiorum imperio præcedens ſcripſeram opuſculum anno 1625. contra aſſertores Monachatus Auguſtiniani S. Franc. Horũ potiſſimus & nouiſſimus Ioãnes Marq. celebris Doctor Salmanticenſis, conſodalium Eremitarũ rationes vniuerſas ſeriò congeſſit, & quo potuit ſtudio ſententiam comprobauit. Cum illo præcipuè mihi agendũ fuit, qui partes omniũ agebat. Poſt annos decem prodiit Bononiæ ex officina Feroniana diffuſa reſponſio, meo tractatulo decuplo maior. Auctor R. P. M. Thomas de Herrera, vir religioſus & doctus, multis titulis commendabilis, mihi in paucis chariſſimus; diſſerta-

toris, in quem ſcripſeram, ab ineunte adoleſcentia diſcipulus. *Pacificam* inſcripſit, ita tamen ſcripſit, vt mihi bellum præſcripſerit, & à fronte reliquum corpus, à titulo totum opus diſſideat. Blanda & amica ſunt plurima, ſed plura acerba, & hoſtilia; multa encomiaſtica, non pauca iniurioſa. Opus aggreſſus in Hiſpania, fermè compleuit, antequam in Italiam veniret, aut me cognoſceret, variíſque amicitiæ vinculis deuinciret. Mutato affectu mutauit & ſtylum: quæ grauis animus ibi deprompſit, hîc mitis correxit; quæ commotus dictauerat, pacatus deliniuit. Non potuit tamen ita omnia in profuſo opere diſpungere, quin multa ſpongiam ſubterfugerent, aliqua laterent, alia tæderet abolere, quæ compoſitâ phraſi, lenocinante dicendi acu-
mine,

mine, aduectâ alienâ ſententiâ appoſitè iudicauerat in me prolata. Difficile quiſque ingenij partum contemnit, nec facilè reuocat, quæ longo ſtudio compoſuit. Etiam tranquillo & ſereno animo ſæpè arrident argutiæ, quas commotus affectus acriter extorſit. Adumbrauerat ſibi multas Magiſtri offenſas, & defendendi ardoribus exarſit. [e] *Vehemens eſt omnis homo, cùm vel affectus eſt iniuriâ, vel affectum ſe eſſe putat.* Accendit animum, & ſtimulauit tanti viri dignitas, cuius vel nomen omnibus reuerendum iudicauit, & ſi quid leuiuſculum mihi inter diſſerendum excidit, aut rationis pondus aggrauauit, grauiori ille trutinâ librauit. [f] *Nulli mortalium iniuriæ ſuæ paruæ videntur, multi eas grauius æquo habuêre.* Quàm grauis ille in ſuo ſenſu, quàm leuis ego

e *Dion lib.* 44.

f *Saluſt. in Catil.*

ego in offenſa, te, prudens lector, teſtem volo, & audiendis queſtibus iudicem decerno. Vtriuſque proferam; & quæ ille in meo libello, & quæ ego in eius notaui volumine, ob oculos ponam, & circa quæſtionem ipſam, quæ meus habet Tractatus, incorrupto veteris amicitiæ fœdere, ſtabilire contendam.

APOLOGETICI

DEFENSIO.

Referuntur de me conceptæ querelæ.

SECTIO I.

1 IAM nunc in arenam deſcendo, non gladio armatus, aut haſtâ; ſed galeâ protectus, & clypeo, vt tuos ictus patienter excipiam, & impenetrabili æquitatis virtute retundam. In ipſo limine n. 1. dicis; contra Magiſtrum Marquez [me hoſtile claſſicum canere, mortuis inſultare, & ſapientiſſimum verbis pungentibus gloriari non ſemel virum triumphaſſe.] Poſtremam partem querelæ haud intelligo, neque enim ego gloriari debeo, quòd aduerſarius non ſemel triumpharit. g *Ex inimicorũ dolore triumphum agi iuſtiſſimum*, dixit eloquentiæ Magiſter. Quod ſi ita intelligi velis, vt ego pungentibus verbis glorier, me non ſemel de ſapientiſſimo viro triumphaſſe, obſcurius hoc mihi eſt; neque enim in toto meo Tractatu quidquam de gloriabundo hoc triumpho, neque vox ipſa *triumphi* inuenietur: neque verbum vllum de *claſſico hoſtili*; nec locus vllus occurret, vbi mortuo inſultauerim,

g Cic. Apio. l. 3. 10.

vbi enim manes eius exagito? Vbi vehementiùs in ipſum inuehor? Vbi contumelioſiùs in illum aliquid dico? Vbi perſonam pupugi? Vbi honorem denigraui? Vt primùm eius occurrit nomen, nonne cum elogio protuli? Nonne hominem laudaui? Vbi de morte illius egi, nonne tam honorificis id feci verbis, vt non aliis quàm meis eam ipſe retuleris? Nonne, *immaturè, ſacrarúmque litterarum haud mediocri iacturâ* dixi deceſſiſſe.

Num. 8. dicis me pollicitum, quòd offenſas, & conuicia procul facerem, & à ſcommatibus, & dicteriis omnino abſtinerem; ſed non ſtetiſſe promiſſis, & proinde in me contorques illa verba Auguſtini contra calumnioſos ſuos laudatores: [h] *Laudando mordent, labiis mulcent, & dentem figunt.* Præcedenti accuſationi hæc ſimilis eſt; generali delatione iniuriarum mihi inuidiam conflas, & ſiniſtram aduehis opinionem. Anne proinde fortaſſis [i] *vt cuncta ſimul obiecta plus noceant, quæ minùs opinionem læderent, ſi per ſe ſingula prolata fuiſſent.* Sed hoc accuſationis genus apud viros cordatos parum obtinebit, vbi viderint [l] *in crimen vocari omnia, probari verò nihil.* Ad peculiaria itaque deſcendendum, & monſtrandum vbi fidem datam non obſeruarim, vbi offenſas protulerim, vbi conuitiis, ſcommatibus, aut dicteriis laceſſiuerim. At ecce nunc monſtras. 2

h *Aug. ſerm. 49. de diuerſis c. 3.*

i *Hug. de S. Vict. li. 3. inſtit. monaſt. c. 39.*

l *Demoſt. ex appell. cont. Eubulid.*

Reſponſ. 2. num. 69. aſſeris me redarguere Genebrandum, Sabellicum, alióſque Authores, non vt eneruem, & conuincam, ſed vt prodam, & innoteſcat quid alij dixerint, quod Auguſtinianis 3

obeſſe

obeſſe videtur. Neſcio profectò vnde hæc coniectari liceat. Rogo te, nonne directè meum proſequebar argumentum, & dum totus in eo verſabar, vt probarem natiuitatem & conuerſionem Ioannis Boni poſteriorem eſſe illo tempore, quod Marquez deſignauit, nonne oportuit & eius refellere ſententiam, & teſtes ab eo productos infirmare? Atque hoc ipſum quibus verbis feci? Qua arte, aut dolo? nonne producendo ea ipſa loca; & tranſſcribendo ipſa eadem teſtimonia, quæ pro ſua ille adducebat ſententia? Liceat illi quæ velit pro ſua opinione citare, & mihi non liceat recitare. Par eſt concertantiū ius; aggredientis, vt probet; defendentis, vt neget. Ego ſuos teſtes ipſi, vel eius tutelari examinandos obtuli, & tales ipſa nuda relatione verborum oſtendi, vt tu ipſe omnino reieceris, & Genebrardum per omnia aberraſſe admittas, aliorúmque aſſertiones circa exordia Eremitarum S. Auguſtini meras fabulas & nugas appelles, neque iis magis reſpondendum, quàm pueris balbutientibus affirmes. Nullus adeò iniuſtè iudicabit, vt fas ſit hoſti modis omnibus oppetere, & non liceat ex aduerſo reſiſtenti oppoſitas vires infringere. [m] *Iura belli permittunt ea facere, quibus hoſtium vires debilitentur, noſtræ confirmentur.* m *Polyb. lib.* 5.

4 Num. 76. Repetitis quærelis, longâ verborum ſerie magnos fragores & ſtrepitus excitas, hac vna de cauſa, quia dixi ex Antonini teſtimonio, à Marquez adducto, nihil certum, aut determinatum haberi de tempore natiuitatis, aut conuerſionis, vel profeſſionis Ioannis Boni ſub

S. Auguſtini inſtituto; contendíſque iſta ex Sabellico potiùs illum probaſſe. Oro vt iterum accuratiùs tuum legas, & expendas Magiſtrum: videbis tam facilè te conqueri, quàm verè ego Antonini teſtimonium reieci. Poſtquam ille ſibi ſtatuit probandum, Ioannem Bonum circa exordia Pontificatus Innocentij III. admiſiſſe regulam S. Auguſtini, quia tunc ſanctitate floruiſſe, & S. Auguſtini Ordinē reſtauraſſe ab Auctoribus referebatur, ſubiunxit: *Nunc videamus, quid dicant Authores circa tempus, quo iſtud ſucceſſit:* Statímque citat verba Antonini, quæ ego huic aſſertioni parum, aut nihil conducere probaui. Quid hîc tanti criminis, vt hoſtilem appelles incurſionem, vt hæc mihi dicas ruborem elicere, me abuti teſtimonio, aduerſarium mihi effingere, in quem poſſim digladiari, & alias huiuſmodi depromas quærimonias? Si appenderentur verba mea in ſtatera, grauior valdè hæc tua ira appareret.

Horat. 1 ſerm. 3.

—— *Adſit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas;
Nec ſcuticâ dignum horribili ſectêre flagello.

Num. 77. Pro offenſa & conuitiis, reputas, 5
quòd ego adnotauerim eum reticuiſſe verum numerum annorum Ioannis Boni, ab Abrahamo Bzouio (quem probo vidiſſe) ex Conſtantio Laudenſi ſibi oblatum, vtpote ſuo argumento incommodum, & ſi produxerit alios quoquo modo, etiam inepto, à quibuſuis Authoribus productos. Ipſe hos numeros tanquam minùs aptos, & à veritate alienos reiecisti, & ſoli Laudenſis computo adhæſiſti. Tibi tanquam ineptos, aut

quæ

quæ hiſtoriæ adaptati non poſſint, licuit refellere; & mihi non licuit ineptos nuncupare? Et ſi nuncupem, offenſas vocas, & conuitia, atque vt nouos lapides in Marquez mittam, dicis, me omnem mouere. Hic lapis angularis erat, & fundamentum totius ſtructuræ, in quem vel ipſe numero ſequenti miraris, quòd Marquez non impegerit, nihílque tibi in hac re dicendum aſſeris, niſi quòd non omnia poſſumus omnes, vt in nullo offendere, pluſquàm humanæ felicitatis eſt.

6 Reſponſione 3. num. 2. in fine eaſdem offenſas, & conuicia mihi obiicis, & ironicè dicis me ſine ſtomacho & bile arguere, quaſi non adhæſerim iis, quæ in Apologetici limine promiſi, quia dixi aſſertionem hanc Monachatus, de quo contendimus, coæuis, lectiſſimíſque Hiſtoricis ignotam, poſt aliquot ſæcula à quibuſdam rem ſuam agentibus, & honori conſulentibus excogitatam, ſubleſtæ eſſe fidei, nec vendicari poſſe ab opinione & cenſura ſuppoſititiæ. Hîc ſtomachum & bilem diſtinguis, hîc offenſas inuenis, & conuitia, vbi ego præcipuum controuerſiæ cardinem verſo. Quod tui ex aduerſo aſſerunt, meique conſtanter negant, ac tanquam falſum reiiciunt, nonne & mihi fas eſt dicere ſuppoſititium?

7 Num. 27. ſuccenſes, quòd ego contra Marquez malè menſurantem in tabulis Geographicis Ortelij terrarum intercapedinem, & planitie dimetientem aſcenſum deſcenſúmque interiacentis Apennini, vſus ſim illis verbis Propheticis: [o] *Poſuit prana in directa, & aſpera in vias planas*, quaſi non liceat vti ſacris verbis ad redar- o *Iſaiæ 42. v. 16.*

 guendos

guendos aduerſarios. Adeò hoc familiare ſanctis Patribus, vt vbique obuiæ ſint huiuſmodi phraſes accommodatitiæ. Conſule tuam, quam paras Bibliothecam Auguſtini, vel iterum leuiter percurre eius opera; perlege Hieronymum, Orinem, præ omnibus Bernardum, qui tam domeſticam fecit ſacræ Scripturæ phraſim, vt pro amicis, & contra inimicos potiùs ſacris verbis ſua intermiſcere, quàm ſuo ſermoni ſacrum attexere videatur. Etiam temetipſum tibi adduco in exemplum. Reſponſione 2. num. 13. in me profers verba à Chriſto in ſeruum nequam prolata.

p *Luc.* 19. *v.* 22. [p] Ego honorifica Chriſti encomia tuo applico Magiſtro; tu mihi accommodas in malè feriatum negotiatorem ſeuerè contorta. Reſpon. eadem num. 76. in fine, nonne in me indignè, & abſque cauſa profundis etiam Chriſti verba, queis ſceleſtiſſimum nebulonem, colaphum impingentem manſuetè redarguit? [q] Lege vltra quæ habes reſponſ. 4. Auct. n. 364.

q *Luca* 18. *v.* 16.

Turpe eſt doctori cùm culpa redarguit ipſum.

His adiungo quæ vehementer & iniurioſè valpe ponderas reſp. 4. n. 287. quia poſt prolata ex Bullis Pontificiis aperta teſtimonia, ſubiunxi: *quid adhuc egemus teſtibus?* Pacato nunc animo expende quæſo, quæ commoto ſcripſiſti, & videbis, quàm acriter me gratis impugnas.

Reſponſ. 4. num. 251. & ſequenti, adhuc perſiſtis in obiiciendis offenſis & conuitiis, & exclamas: *O quantum eſt in ÿs rebus inane? quantum eſt in ÿs verbis conuicioſum!* quia poſt relatas varias Bullas dixi Eremitas Brictinenſes perſtitiſſe in ſua renitentia, & diu reluctatos, ne habitum 8

à Gre-

à Gregorio IX. præſcriptum ſuſciperent. Idipſum tamet refers, & admittis num. 311. 314. & alibi, eóſque *reſtitiſſe* affirmas interpoſita appellatione ad Pontificem. Nonne & hoc ipſum ego dixi, eóſque ad Pontificem appellaſſe ipſis literis Apoſtolicis enarraui, & non ſemel repetij? Adeò magnum conſtituis diſcrimen inter *reſiſtentiam & renitentiam*, vt hæc in ore meo ſit conuiciosa, & illa in tuo ſit officioſa & honorifica. Honeſtè dixi reniſos, non grauiori vocabulo dixi contumaces, non vocaui pertinaces, non compellaui rebelles, non ad ipſius Pontificis exemplum, [q] nuncupaui *Apoſtolicæ prouiſionis contemptores*; & tamen exaggeras, *quantum in ijs verbis conuiciosum?* Etiam mea modeſtia tibi conuicioſa. His adnecte quæ habes infrà num. 268.

[q] *Vide Bullam Gregorij 9. in Apolog. §. 4. n. 6.*

9 Ibidem num. 338. Pro magno mihi attribuis piaculo; & tanquam graue mihi obiicis haud tutæ conſcientiæ commentum, quod dixerim Eremitas Franciſci veſtem, hominibus iam probatam & gratam, induiſſe, variantes formam ſui habitus, & Ordinis ſui ſubſtantiam, vt maiorem ſentirent & reciperent in populis charitatem. Duo hîc dicis falſa contineri, primum, quòd Pontificia Diplomata aſſerant Eremitas variaſſe habitus formam; ſecundum, ex inde feciſſe, vt maiorem reciperent in populis charitatem. Oro te, vt pro primi aſſerti veritate placeat legere Bullas Alexandri IV. à me relatas, & videbis eius verba me tranſſcripſiſſe; *Variantes*, inquit, [r] *habitus ſui formam.* Secundum non obſcurè ipſa eadem Diplomata inſinuant: *Pecuniam* (ait Pontifex)

[r] §. 4. n. 14. & 19

pro eleemoſynis, aliiſque ſubſidijs depoſcentes: & adeò variantes habitus ſui formam, vt dilectis filijs Fratribus Minoribus vniformes, in derogationem multiplicem ipſorum Ordinis, crederentur, eiſdem propter hoc minorem apud fideles ſentientibus in ſuis opportunitatibus charitatem. Eadem fermè verba, habent Bullæ Gregorianæ. An non tuta conſcientia poſſum adſtipulari verbis Pontificiis?

Num. 392. Quanta admiratione, & verborum 10
ponderatione exaggeras me ad diſtrictum vocare iudicium M. Marquez, quaſi doctrinam haud tutam protulerit, quem tu nobilibus encomiis, ſanctis Fulgentio, & Auguſtino attributis, magnificè extollis; & mihi applicas, quæ Proſper Rhegienſis in celebrem detrectatorem occinerat. Vnde quæſo hæc fulmina, & fragores? vnde miræ hæ animi commotiones? Inde, quia Magiſtrum refelli ex vnica voce *conuerſionis* probantem Sanctum Franciſcum fuiſſe Monachum Auguſtinianum. Dixerant ſcriptores eum biennio ante inſtitutam ſuam Religionem ad Dominum fuiſſe conuerſum, hinc Marquez infert eos dixiſſe Auguſtinianum: *Etenim*, inquit, *certum eſt in phraſi, ſeu modo loquendi Iuris Canonici, & Authorum approbatorum, terminum, ſeu vocem hanc* conuerſionis, *non ſignificare qualemcumque vitæ mutationem, ſed illam qua quis mundum relinquit, & Religionem ingreditur.* Ego oppoſitum mitiſſimè ex ſacra Scriptura probaui, monuique ampliorem, & communiorem eſſe *conuerſionis* acceptionem, quàm vt ſolis Religioſis poſſit attribui; & ſubiunxi: *neque tutum dixerim contra communem loquendi modum ſacræ Scripturæ ad hunc ſolum*

lum ſenſum cōuerſionis *vocem redigere*. An nō hoc & ipſe mecum fateberis, qui vt his paucis verbis ſatisfacias plures ſpecies *conuerſionis* diſtinguis, & vt Magiſtrum defendas, plures paginas adimples. Atqui aliàs [s] de hoc tecum agam, & reſponſionem exactiùs expendam.

s Infra ſect. 7. §. 3.

11 Reſponſ. 5. n. 752. & ſequentibus præſertim 803. innumeras congeris querelas, quia ſeriò & efficaci diſcurſu impugnandum ſuſcepi chirographum illud emiſſæ profeſſionis S. Franciſci in manibus B. Ioannis Boni, quod primus obiecit Bergomenſis, & rationes vrgeo contra recentiores authores, qui infidè Bergomenſem citant, & plus dixiſſe volunt, quàm aſſeruerit. Mihi in hac re perſiſtendum erat, & eneruandum antiquæ ſcripturæ nouum inuentum, niſi aliter cauſâ cedere vellem, & publicâ tabellarj fide me fateri conuictum, ita vt amplius hiſcere non auderem. Eò tandem deduxi cauſam, vt tu admiſeris [t] hanc Notarij ſchedam non ab ipſo Bergomenſi viſam, ſed quòd aliquando extitiſſet, potuiſſe ab aliis audire. Silus teſtis in Piſonem prolato crimine, in eum dictum ſe audiſſe dicebat, [u] obiecitque Craſſus, qui Piſoni aderat: poteſt fieri, Sile, vt is vnde te audiſſe dicis, iratus dixerit. Annuit Silus. Poteſt etiam, inquit, fieri, vt tu non rectè intellexeris. Cùm id quoque toto capite annuiſſet Silus, vt ſe Craſſo daret, ſubiecit Craſſus. Poteſt etiam fieri, vt omnino, quod te audiſſe dicis, nunquam audieris. Tum demum Silum teſtem omnium riſus obruerat. Itane ego in cauſa ſuccumbam, quia Bergomenſis aſſeruit aliquando hanc viſam ſcripturam, & aſſertionis

t Num. 799.

u Eraſ. lib. 6. Apophth.

vim,pondus,authoritatem non expendam? Permittam inſuper; vt quæ tu ad aurem refers, alij oculis attribuant,& quæ ex auditu habuiſſe Bergomenſem admittis; illi certò vidiſſe conſpirent? Quantum interſit inter auris & oculi teſtimonium non te putem latere.

x Plaut. Truc.

x Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti decem:

Qui audiunt, audita dicunt, qui vident, planè ſciunt.

His ſimilia ſunt quæ habes reſp. 1. num. 10. & 12
reſp. 4. num. 925. & alibi paſſim, vbi de Bergomenſis authoritate & fide dubitandi cauſas induxi, & primum dixi huius Monachatus aſſertorem. Quibus rationibus id probauerim ex adiuncto Apologetico lector perſpiciet, quantámque tibi tam acriter conquerendi materiam ſubminiſtrauerim æquè iudicabit.

Quibus ego laceßitus iniurijs.

SECTIO II.

NON eo animo offenſarum hunc ca- 1
talogum intexo, vt meas depromam, ſed vt tuas mitigem querelas, tibíque perſuadeam, meam in tuum Magiſtrum ſcripturam fuiſſe mitiorem, quàm vt tantam mereatur indignationem. Abſque multa iniuriarum ponderatione, aut verborum exaggeratione, quæ in me protuliſti, & ex aliis coaceruaſti, breuiter recenſebo, tibíque ipſi iu-

ciuum

dicium committam, ita enim meæ cauſæ, & tuæ conſcientiæ confido, vt [y] *te non dubitem conſtituere iudicem eorum, quæ in me à te dicuntur.* y Chryſ. hom. 24. in 1. Cor. 10.

2 In ipſo limine offendis, in epiſtola namque præliminari, qua me honorificentiùs quàm mereri, aut rependere poſſim, tuis effers encomiis, admiraris me in aliquibus minùs voluiſſe aduertere, & in aliis noluiſſe minùs * loqui, deinde aſſeris paſſim mihi in Apologetico eueniſſe vt vim argumentorum tui Magiſtri detruncâ-rim, téque id paſſim notaturum. Ad lectorem præfaris me pollicitum offenſas & conuitia procul facturum, ſed non feciſſe, méque lædentem grauiter læſionem ignorare, læſum autem non leuiter dolere. Subiungis: me tantò pernicioſiùs mordere, quantò ſuauiùs & dulciùs; per ſuauiloquium enim, ais, mentibus legentium ſubtiliùs & intimiùs irrepit falſiloquium. Sed hæc leuiora ſunt, vt pote in Vrbe, & poſt noſtræ amicitiæ fœdera conſcripta; ad grauiora, dum incognita iraſcebaris, congeſta, pertranſeo. * For. mitiùs.

3 Reſponſ. 1. num. 1. Eam meæ contra Magiſtrum tuum ſcriptioni excuſationem vltrò miniſtrans, [quòd homo non Hiſpanus & iuuenis, tunc minus benè illum nouerim, atque ita ſe excuſaſſe Berengarium Pictauienſem, qui pro ſuo Magiſtro Petro Abailardo ingentis acrimoniæ librum ſcripſit contra S. Bernardum, de quo poſtmodum à multis increpatus dixit; [z] *quòd adoleſcens ſcripſiſſet, & quòd ſibi viri ſanctitas nondum penè nota eſſet.*] Neſcio an tibi notum ſit, & Abailardum Magiſtrum, & Berengarium diſcipulum hæreticos fuiſſe, & iuſtæ apud me offen-ſionis

z Vide Petrarc. in Apolo. con. Galli Calumnias.

ſionis loco haberi quoquo modo hæreticis comparari. Neque adeò impudens ſum, vt me Berengario, neque Marquez tam ſanctus, vt illum Bernardo liceat aſſimilare. Quantus & qualis fuerit Marquez ego probè noui, & paulò inferiùs [a] dicam, & ſi Hiſpanus non ſim, & taliter in eum ſcripſi, vt me non pudeat iunioris, quàm exprobras, ætatis. Quæ ego iuuenis, ſi ita placet, eidem obieci, tibi iuniori negotium faceſſunt, & felix licèt ingenium, ita torquebant, vt decennio paulo minus, & magno volumine fuerit reſpondendum.

a *Sect.* 3.

Pergis me hæreticorum increpationibus inſectari, & totam tuam in me, quam meditaris, [b] Auguſtini Bibliothecam effundere, eiſdem præſertim verbis, quibus ille Iulianum, Petilianum, Creſconium, Pelagium, & huiuſmodi damnatæ memoriæ monſtra contriuit. Reſponſ. 2. num. 1. dicis in iis, quæ ex Conſtantio Laudenſi citaui [quæ ad rem facerent omiſſa, & nonnulla quæ veritati obeſſent, ſuper addita, minaríſque Auguſtini verbis, contra Iulianum dicentis: [c] *Verum ea, quæ prætermiſeris, colligentur fortaſſe vel à nobis, vel ab aliis, vt appareat, cur prætermiſeris.*] Iniuſtè autem me hîc de prætermiſſis, aut ſuperadditis accuſari apparebit, cùm de Conſtantij teſtimonio mihi denuò fuerit agendum. [d] 4

b *Vide Her. reſp.* 2. *n.* 63. *& reſp.* 4. *n.* 11. *&* 345. *&* 437.

c *Aug. li.* 1. *oper. imperf. con. Iul. n.* 19.

d *Infra ſect.* 5. *n.* 4.

Num. 16. Aſſeris me in duobus deceptum, videlicet circa cognomen genitoris Ioannis Boni, & circa numerum annorum, inaniter in ſæculo exactorum; deinde me peruertiſſe, quæ negare non potui; atque his applicas illa verba Ioſephi Hebræi [e] *Hæc autem Deo volente contigiſſe opinor* 5

e *Ioſeph. antiquit. lib.* 8. *c.* 9.

quo

quo minus apud Ieroboamum Iadonis verba fidem non inuenirent de mendacio ſuſpecti. Aliter hæc habentur in meo codice & tranſlatione Ruffini Aquileienſis,& in c.9.non tertio,vti tu citas.Vtcumque verò ſe habent,qua proprietate mihi accommodari poteſt illa mors Iadonis,ſancti Prophetæ,à leone occiſi,ita permittente,ſeu volente Deo,propter peccatū inobedientiæ, vti loquitur ſacra Scriptura,[f] vel vt exiſtimat Ioſeph, ne reſipiſceret Ieroboā à via ſua peſſima,& nequaquam metueret verba Prophetæ ita miſerè defuncti, prorſúſque indigni cui crederetur, quippe de mendacio ſuſpecti? An ego hîc mentitus ſim,aut Conſtantij textum peruerterim, inferiùs appabit.[g] *f 3. Reg. 13.v.21.*

6 Reſponſ.3.num.6. longo diſcurſu, multíſque rationibus inueheris in illa verba. *Non omnes Euangeliſtæ omnia eadémque ſcripſerunt: at quod vnus omiſit, alter ſuppleuit, præcipuas, fideique noſtræ proficuas actiones notauit.* Quid hîc tam inſulsè dictum,à fidei regulis tam deuium, vt grauem hanc ſubinferas cenſuram? [Dici non poteſt à viro Catholico omnes Chriſti actiones, quæ ſcriptæ non ſunt in Euangeliſtis, non eſſe præcipuas, aut non eſſe fidei noſtræ proficuas.] Huiuſmodi conſequētias deducis ex illa vniuerſali vocula *omnes*, à te vbique in hoc diſcurſu ad meam aſſertionem adiectâ. Tu efformas propoſitionem & cenſuram affigis. Ipſe Antoninus, quem contra me profers, nonne ſuis verbis, etiam à te adductis, meis adſtipulatur? *Ipſi etiam*, inquit,[h] *Euāgeliſtæ inter ſe mutuò ſuppleuiſſe leguntur, quæ ab eorum aliquo,vel aliquibus ſunt omiſſa.* *g Sect. 5 §.4 n.19.* *h Anton. 3. p. tit. 19. cap. 1. §.9.*

Num.84.

Num.84. Obiectionem quandam meam tri- 7
membrem ais [triplici inniti funiculo, ſed qui
facilè rumpi poſſit triplici gladio, *vt tanquam*,
i *Auguſt. con. Petilian. l.1. c.27.* ſubiungis ex Auguſtino contra Petilianum [i] *tridenti telo velut tricipitem beſtiam, eorum calumniam trucidemus*.] Quid mihi cum Petiliano Donatiſta, Auguſtini acerrimo conuiciatore, & veritatis Catholicę vehementiſſimo oppugnatore? Quid mihi cum Maximianiſtis Arianis, quorum doloſam traditionem, ſæuam perſecutionem, & falſum baptiſma, tanquam tricipitem beſtiam tridenti telo dixit Auguſtinus trucidandam? An ita tibi monſtruoſæ, aut feræ rationes meæ videntur, vt hoc nomine veniant appellandæ?

Num. 95. Simili modo argumentaris contra 8
mea verba, quibus aſſero ſtudium, & affectum, monſtra & errores in hac hiſtoria peperiſſe & poſtquam innuis hæc ex ſtomacho & bile procedere, & inter conuicia, & offenſas cenſenda,
l *Auguſt. l.2.c.73.* ſubiungis ex Auguſtino [l] contra eundem Petilianum [*Et ne dum ego dixero: nos ſumus oues, vos autem lupi, ideo putes intereſſe aliquid, quòd tu illa verbis turgidis dicis.*]

Num.109. Vt impugnes meam aſſertionem, 9
qua dixi introductam regulam S. Auguſtini in congregationem Ioannis Boni poſt annnm 1233. trium Pontificum ſtatuis tibi opponenda teſtimonia, [vt oppoſitam, inquis, exiſtimationem, *velut gianteos montes* [verba ſunt Auguſtini
m *Aug. c.30.* de geſtis Pelagij] [m] *aduerſus ſupereminentiam gratia cæleſtis ſtructos, tribus diuinorum teſtimoniorum, tanquam fulminum ictibus deijciamus.*] Appoſitè ſanè triuiale hoc dubium de tempore conceſ-

ſæ

ſæ regulæ S. Auguſtini, comparatur grauiſſimæ noſtræ fidei controuerſiæ de gratia cæleſti; & pacificè contra me proferuntur verba de geſtis impij Pelagj.

10 Num. 120. quia quædam verba Conſtantij Laudenſis, quæ aliàs ab eo dictis repugnant, & ego infrà [n] manifeſtè refellam, non produxi, aut abſque vlla veritatis iniuriâ omiſi, dicis [Hæc vltima verba ſuppreſſiſti, vel deglutiiſti, *Sed hæc verba, quæ pauca ſunt numero* (ita Auguſtinus de geſtis Pelagij [o] *magna ſunt pondere.* Et infrà ex eodem Auguſt. contra Creſconium Donaſtitam [p] iſta ſubnectis; *Non dico videre noluiſti, quia prorſus non attigiſti, ſed tantò attentiùs, acutiúſque vidiſti, quantò magis attingere timuiſti.*] Et reſponſ. 2. num. 13. hac eadem de cauſa alias cumulaſti auctoritates ex eodem Doctores contra Petilianum & Pelagium.

n *Sect.* 5. §. 4.

o *Aug.* c. 2.

p *Idem* l. 2. c. 18.

11 Reſponſ. 4. n. 225. Probaturus habitum Ereniticum ab Auguſtino ſumpſiſſe originem, & non à conſtitutionibus Gregorij Noni, varias ordinationes Pontificias circa habitus Canonicorum regularium, & Monachorum S. Benedicti, & S. Bernardi, ex quibus ſubinfers, à Religionum iſtarum inſtitutoribus non per illas conſtitutiones habitus fuiſſe præſcriptos. Quod ſi ego hoc negauerim iſtis Religionibus, me ita redarguis, quàm propriè verò, aut appoſitè, ipſe videris, & quàm benè conueniant huic rei authoritates Hieronymi & Auguſtini, quas ſubnectis. Dicis itaque [gaudebimus numerari cum talibus; vt poſſimus dicere cum Hieronymo. [q] *Porro quòd Phamphilum proferunt laudatorem eius* (ſcilicet Origenis

q *Hieron. ep. ad Pammach. Oceean.*

Origenis) *gratias illis ago meo nomine, quòd dignum me putauerunt, quem cum Martyre calumniarentur.*
r August. l. 2. c. 4. Vel cum Auguſtino [r] (nimirùm contra Iulianum Pelagianum) *Cernis, quàm tibi pernicioſum ſit tam horribile crimen obijcere talibus,* (videlicet Hilario, Ambroſio, & his ſimilibus) *& quàm mihi glorioſum ſit quodlibet crimen audire cum talibus.*] Oro te vt conſideres, quàm æqua in iſtis comparatio, & quàm aptè ſanctiſſimorum Doctorum verba tuo inſeruiant inſtituto.

Num. 241. Quia dixi Innocentium IV. immediatum Gregorij noni ſucceſſorem; cùm interceſſerit Cælestinus IV. paucorum dierum Pontifex, ais? Permiſit Deus vt in re notiſſima in limine errares, vt agnoſceremus quale futurum eſſet ædificium: vt ex errore præliminari interiores inſidias caueremus.] Quam benè hæc æquiparentur, qui legerit, expendet. Quomodo autem ego dixerim Innocentium immediatum Gregorij ſucceſſorem, aliàs [s] explicabo. 12
s Sect. 7. § 1. n. 21.

Num. 286. Dixeram Eremitarum renitentiam circa habitum à Gregorio IX. præſcriptum ſuſcipiendum, non potuiſſe tolli per tot Pontificium Diplomata. Tibi viſum eſt ita te probaſſe contrarium ex verbis Innocentij IV. & Alexandri [vt quodammodo, inquis, poſſimus accommodare illud Auguſtini (ſcilicet contra Iulianum) [t] *Vſque adeò permiſcuit ima ſummis longa dies; vſque adeò tenebræ lux, & lux tenebræ eſſe dicuntur, vt videant Pelagius, Caleſtius, & Iulianus, & cæci ſint Hilarius, Gregorius, Ambroſius? Eligat quiſque quod placet,* cum Auguſtiniano (nimirùm contra Parmenianum Donatiſtam [u] dixero, *& ſi contra* 13
t Aug. li. 3. c. 10.
u Idem l. 1. c. 2.

contra cæleſtia fulgura mendacij terreni fumus aliquid præualet, dimiſſo cœlo euaneſcat in ventos.]

14 Num. 333. Per ſingulas partes habitus Eremitici, ex quo ſanctum Franciſcum ſibi vendicant Auguſtiniani diſcurrens, probaui, inefficax ex iis deſumi argumentum. [At argumentum noſtrum, inquis, longè eſt aliud, vt quando illud VVaddingus in hanc formam induxit, ſeu reduxit, dicere cum Auguſtino [x] poſſimus: *aut non intelligit, aut non vult intelligere quid dicamus; ſed ſi non intelligit, præoccupatione impeditur erroris; ſi autem non vult, quid dicamus intelligere, peruicaciæ vitium eſt, quòd ſuum defendit errorem.*] Quid in mea argumentatione adeò diſplicuit, vt vel erroris, vel peruicaciæ inſimularetur? Quòd ſcilicet ego reprobaui per partes, quod obiectum eſt integrum. At & per partes habitum diſtinxit Marquz, [z] & per ſingulas diſcurrens, eas ſuo appropriauit inſtituto, primùm de tunica, ſecundò de calceis, tertiò de lato cingulo, quartò de baculis in hunc finem latiſſimè diſſeruit. Nonne & tu ipſe ſimiliter ampliſſimè diſtinctis ſectionibus, appoſitíſque propriis titulis, de ſingulis his partibus diſcurris, vt probes vnamquamque conuenire, & appropriari Religioni Auguſtinianæ? Demum nunquid non & ego integrum habitum, eo modo ab Authoribus collatum, huic Monachatui aſſerendo ſæpiùs & ſeriò probaui nullius eſſe virtutis?

x *Idem li. 2. de nup. c. 23.*

z *Marq. c. 22. §. 3.*

15 Num. 352. Communi nuncupatione *Zona* dixi intelligi tam exiles, aut teretes nobilium, vel fœminarum zonas, quàm etiam amplas, vel robuſtas militares, vt videre eſt apud obſeruatores

lectionum antiquarum. Ad hæc ſola verba audi quas affigis. [Illud, dicis, ſubiungam circa obſeruatores lectionum antiquarum, quos citas, quod
a Aug. li. 4. c. 15. alibi dixit [a] Auguſtinus, ſcilicet contra Iulianum: *Quis hac audiat, & non in ipſo nominum ſectarúmque conglobatarum ſtrepitu terreatur; ſi eſt ineruditus, qualis eſt hominum multitudo, & exiſtimet te aliquem magnum, qui hæc ſcire potueris?*]

Num. 369. Ad illa mea verba: *Fidenter dixerim inefficaciter Marquez probare in veſte ſua conſimili inceſſiſſe S. Doctorem*, magnam hanc gloſſam adiungis. [Fidenter dixeris. Quis prohibeat? 16
b Idem lib. 2. de anima c. 11. dicam tamen illud Auguſtini [b] ad Petrum Preſbyterum per quandam accommodationem: *Rem tam nouam atque à diſciplina Eccleſiaſtica, & à regula veritatis alienam, cum libris ſuis auderet inſerere; non ait, puto, non ait, exiſtimo; non ait, arbitror; non ait ſaltem, ſuggero, vel dico, ſed cenſeo, vt ſcilicet ſi offenderemur nouitate, ſeu peruerſitate ſententia, terreremur authoritate cenſura. Videris tu Frater, quomodo ſuſtinere poſſis iſta docentem.* Fatebor tamen, (vt ad Creſconium dixit Auguſti-
c Idem li. 1. c. 13. nus) [c] *facundè dicis vana, & acutè diſputas falſa, eo* tamen periculoſius venenum; *ſurrepit enim falſiloquium per ſuauiloquium* (vt alibi Auguſtinus)
d Idem l. de anima cap. 6. & 10. [d] *& valde ſunt noxia praua diſerta, quia hominibus minùs eruditis, eo quòd diſerta ſint, videantur & vera.*] Quot hîc vnius verbi congeſtæ cenſuræ?

Reſponſ. 5. n. 747. Contendis me haud fideliter retuliſſe teſtimonium Marquez, quod fide- 17
e Infrà ſect. 8. §. 6. liſſimè me produxiſſe aliàs [e] conſtabit, & adnectis. [Ecce quam fidem mereatur in relatione

anti

antiquiorum authorum, qui tam mala fide relator, & interpres retulit teſtimonium doctiſſimi noſtri temporis viri, vt dicere poſſimus aliqualiter cum Auguſtino : [f] *Iam verò quod etiam de Cirtenſi Eccleſia dicere voluit, & Epiſcopos ibi Catholicos maledictis inſectatus eſt, quibus voluit; quid aliud egit, niſi vt vituperando ſanctos etiam noſtrorum temporum viros, nobiſque optimè cognitos, ſatis oſtenderet, quid etiam de ignotis, quibus ſimiliter maledicit, ſentire debeamus.*] [f] *Idem li. de vnico baptiſmo cap. 16.*

18 Si omnes huiuſmodi aliorum acres locutiones, in hæreticos vt plurimum prolatas, & in me retortas, exſcribere vellem, priùs lectori nauſeam adueherem, quàm finem faceret legendi. Omitto alia quæ minùs ſuauiter in me dixiſti, quale eſt illud reſponſ. 4. num. 34. doctum quondam noſtrum amicum Franciſcum Biuarium de re hiſtorica, & antiquitatibus Hiſpaniæ optimè meritum, aliter ſcripſiſſe de habitu Eremitico, quàm veritas patiatur, vt mihi morem gereret, vel ne mihi in aliquo aduerſaretur. Dignus profecto erat Biuarius, vt melius inter Hiſpanos audiret, quàm vt affectui, aut aſſentationi ſcripſiſſe diceretur. Adde quod habes eadem reſpon, num. 244. quòd mea me confuſione confundo & fallor; reſponſ. 5. num. 693. quòd fruſtrà contendo; quòd meus labor eſt caſſus & craſſus, quò d nego librum Iordani, vel peruertendo, aut euertendo verba, quæ nocent : & alibi his ſimilia. Et tamen in Apoſtrophe, & voluminis termino, quaſi omnia pacificè, & mitioribus verbis tranſegeris, illis Ambroſij Catharini [g] tuam commendas modeſtiam. *Quod verò ad modeſtiam &* [g] *Catha. opuſ. cõt. Caitã. in præfat ad Mag. Generalem.*

manſuetudinem attinet, opinor, agnoſcet pius lector, etiam pluſquam rei ferret indignitas, ſæpenumerò imperaſſe me ſtomacho, cohibuiſséque iuſtum quendam animi mei impetum.

Magiſtri Marquez authoritas ab ipſo propugnatore depreſſa.

SECTIO III.

MIris encomiis, & magnis elogiis ita Magiſtrum tuum extollis, vt verendum ſit ne potiùs inuidiam, quàm famam concilies,& omnes ægrè ferant vnum omnibus præferri. Reſponſ. . num.12. Phœnicem vocas Hiſpaniæ, Salmanticæ Aquilam, qui(vti de de Tertulliano dictum eſt)[h] *nihil penè ſibi ad expugnandum propoſuerit, quod non aut acumine irruperit, aut pondere illis erit*; deinde eius ingenium aſſeris orbi fuiſſe portento. Reſponſ.2.num.78. iterum Phœnicem appellas Hiſpaniæ, in omnibus perſpicacem, diligentem, ſolicitum, & prouidum. Reſponſ.3.num.69. talem eſſe affirmas, vt qui cum illo contendit,ſatis gloriæ habeat,quod cum illo certaſſe feratur; vt de iis, qui cum illo certamina appetierunt,dici poſſit, quod de Maximianiſtis Auguſtinus[i] dixit: *Magis de certamine nominari deſiderabant,quàm formidabant in certamine ſuperari; nec ſperabant victoriæ gloriam, ſed famam requirebant.* Reſponſ.4. num. 333. ingenium 1

Marquez nimium commendabat.

h *Vincēt. lynnen. l.con.hær. cap.14.*

i *Auguſt. l.3. cont. Iul.c.1.*

nium dicis acerrimum & perſpicaciſſimum, toti Hiſpaniæ, imò & orbi notiſſimum. Num. 392. linguam appellas, & ingenium ſcholæ Salmanticenſis, quo nomine inſignis Antiſtes Fulgentius Ruſpenſis audiebat,[l] & celebris recordationis virum, quem *nunquam*, vt de Auguſtino dixit Cœleſtinus [m] Pontifex, *ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit*.

l *In vita. S. Fulg. cap. 20.*
m *Cœleſtin. in ep. ad Epiſc. Galliæ.*

2 Præclarum certè tecum ego dico virum, multis dotibus inſignem: tribuo, & optimas literas, multarum artium diſciplinam, ingenij acumen; non adimo lepôrem, dicendi copiam, concionandi venuſtatem; deinde ſi qua illi honeſta alij concedunt, non repugno. At Hiſpaniæ, clariſſimorum feraciſſimæ, Phœnicem, & vnicum veluti prodigium non auſim nuncupare; neque Salmanticenſem Academiam adeò elinguem, aut hebetem dixerim, vt hunc eius linguam, aut ingenium appellarim. Non alios ita humi repere; vt illum tanquam Aquilam ſuperuolitaſſe exiſtimem, neque defuiſſe per varias religiones celeberrimos viros, in quorum conſpectu huius ingenium haud potuerit toti orbi eſſe portento. Intra ipſa tui Cœnobij Salmanticenſis clauſtra cum illo floruerunt tres, (heu quales viri!) egregiis dotibus illuſtres, ſua quiſque ſuperior. Auguſtinus Antolinez; quem dignè laudas, [n] vti primaria cathedra, ita pietate, & vniuerſaliori rei Theologicæ peritia eminentior, Franciſcus Corneio, iudicij pondere, Baſilius Ponce Legionenſis ingenij ſubtilitate, & Iuris Pontificij peritiâ præponendi. Alios etiam vndequaque nobiles aliæ Re-

Qualis fuerit?

n *Reſp. 3. n. 88.*

ligiones habuêre Magiſtros, quorum ſplendorem illius radij non offuſcabant. In cathedra, in re ſcholaſtica multi non cedebant, aliqui excedebant, è ſuggeſtu rarò dicebat ad populum, ſed venuſtè, ſed eleganter: alij plerique tunc in Hiſpania frequentiùs & fructuoſiùs, neque minùs iucundè. Nónne & ipſe præfers tui Sodalitij virum percelebrem, Didacum de Andrade, quem vnicum vocas [o] huius ſæculi prædicatorem. Multa Marquez accepit à Deo talenta; ſed non omnia, aliquod, idque optimum, defuiſſe ipſi tui conſodales feſtiuè iocabantur. An & ego hominem norim, & ſi Hiſpanus tibi non ſim, [p] ex hac deſcriptione perſpicies. Noui equidem, & & peroptimè: non ſemel prædicantem attentiùs excepi, cum veneratione diſſerentem audiui, ſæpè & familiariter domi hærentem adiui, in publicis congreſſibus mihi fauentem, & amicè blandientem reuerenter ramaui.

o *Reſp.3. n.92.*

p *Vide reſp.1.n.1.*

A diſcipulo ſæpe corrigitur.

At ex Theologo & Aſcetico repentè factus 4
Hiſtoricus, multa ſcripſit, quæ non omnibus probentur, neque tu ipſe probas: ſed apertè refellis. Longo pręludio in operis limine reſp.1.n.12. humanæ infirmitatis conditione falli, & errare potuiſſe demōſtras; deinde paſſim eius redarguis aſſerta. Reſp.2. n.6. libenter fateris erraſſe in anno natiuitatis B. Ioannis Boni, & n.27. deceptum ais in anno, quo in eremū abiit, & in eo, quo regulam ſuſcepit S. Aug. Num.78. Mones perperā aſſeruiſſe Bullam indagandæ vitæ, & miraculorum eiuſdem directam fuiſſe Epiſcopo *Mantuano*, cum debuiſſet dicere *Mutinenſi*, vti verè præfert Bullæ inſcriptio, & ipſe Marquez ex Bzouio

tranſ

tranſcripſit [p] Reſponſ.3.num.45. ſimilem notas errorem circa Epiſcopũ *Aſſiſiatem*, quem in *Fulginatem* paſſim commutauit. Num. 108. & ſeqq. vſque ad 121.latè probas erraſſe circa annos vitæ Anachoreticæ Ioannis Boni. Num. 117. & ſeqq.eum reprobas,dum ſcribit Ioannem vixiſſe in Conuentu Mantuano aliquibus annis. Reſponſ. 5. num. 149. ex reuelatione Veronicæ de Binaſco ſtatuis contra Marq. B.Gulielmũ Aquitanum fuiſſe Sacerdotem. Num. 169. tuam ſententiam tribus propoſitionibus diſtinctam circa regulam, aut inſtitutiones Gulielmitarum ante Gregorij Noni Pontificatum apertè aſſeris Magiſtro Marquez eſſe inimicam, ſed veritati amicam. Num.209. Duobus propoſitionibus reiicis eius ſententiam circa ſtatum & regulam Eremitarum Tuſciæ. Num.345. Bis deceptum ais circa diem datæ epiſtolæ Innocẽtij III.quæ incipit *Inſinuante*, & habetur lib. 4. decretalium tit. *Qui Clerici, &c.* Num.420. teſtimonium Henrici de Vrimaria aliter haberi aduertis in codice MS. Romano,quàm Marquez trãſcripſit. Num.738. & ſeq. in duobus illum erraſſe ingenuè fateris, dum Marcum Antonium Sabellicum Enneadum opus ſcripſiſſe ante Bergomenſis Supplementum affirmat, & conſequenter num.742 dicis malè Marquez mordicus hoc conſueuiſſe. Alia his ſimilia alibi notas; & Authores quandoque malè citaſſe animaduertis.

[p] *Marq. c.23.§.2.*

4 Si tot tibi licuit in Magiſtro reprobare, cur non & mihi in aduerſario? Vel ſi in ea perſiſtis ſententia, quam aliàs [q] tradidiſti, ſufficiat ſolum Marquez re maturè perpensâ dixiſſe aliquid

[q] *Reſp.1. n.12.*

probabile eſſe, vt à viris ſanæ mentis probabile reputetur, cur tot eius aſſerta manifeſtè refellis? vel ſi aliter ſentis, & iſta iudicas improbabilia, cur etiam mihi ab eius ſententia non liceat recedere, & improbare quod probabile reputauit. Poteram ego & alia in eius volumine indicare, & reprobare, ſed dum ad meum argumentum non adeò directè conducebant, volui potiùs præterire.[r] *Non enim conſueui eorum inſultare erroribus, quorum miror ingenia.* Tu propugnandum ſuſcepiſti, & in multis impugnas: vereor ne, vti Hieronymus dixit de Origenis amicis,[s] *ſi ipſe adhuc viueret, tibi ſuo fantori iraſceretur.*

r *Hieron. epiſt.65.*

s *Ind. ide.*

Defenduntur quæ in §. primo Apologetici habentur.

SECTIO IV.

ALIQVANTVLVM mihi in meo Apologetico complacui, & prout ſolent omnibus ſui fœtus placere, mihi iſte tractatulus arriſit, poſtquam multorum virorum haud vulgarium iudicia ſubiuit. Sed heu me miſerum! quantum mea me fefellit opinio, quámque aliter nunc ſentire oportet, lectâ illa tua graui cenſurâ,[s] Auguſtini verbis concepta, qua poſt decurſam primam Apologetici partem, reliquam tibi per ſingula membra proponis refellendam.[t] *Quamquam,*inquis,*ad placitum veſtrum conuincendum,&* 1

s *Reſp.5. n.1.*

Totum Apologeticum conatur refellere.

t *Auguſt. lib.2.con. Creſ.con. c.37.*

ſi

ſi volueritis, corrigendum, ſatis ſupérque potuerint iſta ſufficere, ne tamen quiſquam arbitretur, aliquod te in Apologetico *poſuiſſe, quod refellere non valerem; aut in quo te* præcipuis M.Marquez fundamentis *nihil idoneum reſpondiſſe, demonſtrare non poſſem ſequenti volumine, cætera videamus. Et quia multi ſunt* ait alibi Auguſtinus [u] *quia ſeruire nos conuenit, qui omnia depulſa eſſe non putant, niſi locis ſuis etiam ſingula pertractentur, reſidua ſermonis tui ex ordine refellenda percurram.*

u *Idem lib.3.c.1.*

2 At fortaſſis hæc aptiùs & veriùs ab Auguſtino contra ſuum, & Catholicæ veritatis hoſtem ſcripta ſunt, quàm à te contra me amicum tuum, & eiuſdem fidei conſortem cenſeantur reſcripta. Non adeò me ab humana illa infirmitate liberum aliquando iudicaui, vt in aliquibus errare non potuerim; neque tamen adeò infirmum, & ignorantiæ tenebris obuolutum, vt nihil dicere potuerim, quod tu refellere non valeas, & monſtrare me nihil idoneum præcipuis M. Marquez fundamentis reſpondiſſe. Ita magno quidem labore conatus es oſtendere, ſingulas ſectiones, ſingulos numeros, omnes rationes, etiam verba aliquando redarguens, & apices, ita vt inſuper moneas [x] potiùs *ſaltem* quàm *ſaltim* eſſe ſcribendum. Ego iterum meum opuſculum ad examen reuocabo, rationum pondus librabo, & fortaſſis non adeò leues apparebunt, vt tuæ valde præponderent. Cuperem præcipuas materias breuiter percurrere, & totam controuerſiam ad pauca capita reducere, ſed ne videar tua obiecta deſpicere aut pondus declinare, à tua methodo non recedam, & præter ea, quæ retuli te mecum in

Irrito tamen conatu.

x *Reſp.5. n.746.*

Ad ſingula obiecta reſpondebitur.

M. Marquez reieciſſe, oſtendam haud ita eſſe inania omnia à me producta, vt à te ſingula valeant refelli.

3 Omitto quòd primis tui libri verbis meam præfationem, ſeu argumenti propoſitionem dicis *ſpecioſam & ſpatioſam*; neſcio enim an tibi adeò *ſpecioſa* apparuerit, qui ſingula fermè verba tentaſti conuellere: & quàm *ſpatioſa* ſit, ipſe melius expendes, dum ad paucas meas pagellas, & numeros duntaxat tres, longam tuam reſponſionem, pluribus numeris, & integris diffuſam, velis conferre. Ab eo impugnationem ordiris, quòd ego dixerim ab Eremitica vita S. Franciſci ſumptam occaſionem poſt trina integra ſæcula eum Eremitis Auguſtinianis adiudicandi. Opponis primò Henricum Vrimarium, & Iordanum Saxonem ante elapſos à Monachatu centum annos ita ſenſiſſe. De horum fide, & ſcriptionis tempore [x] infrà dicemus. Secundò dicis Bergomenſem, quem ego contendo huius opinionis primum fuiſſe authorem, opus ſuum ediſſe anno 1486. à quo ſi recurras ad annum 1209. quo Franciſcus habitum depoſuit Eremiticum, enumerantur anni 278. & ad tria integra complenda ſæcula viginti duo probantur deeſſe. Hæc eadem repetis reſponſ. 5. num. 763. & num. 799.

An poſt integra ſæcula tria excogitatus hic monachatus.

[x] *Sect. 8. §. 1. & 2.*

4 Solutionem ipſe indicas exhiberi poſſe ex illis verbis Matth. 27. *Poſt tres dies reſurgam* (quæ tamen non ſunt ipſius Chriſti, vt tu dicis, ſed Chriſti inimicorum, Pilato dicentiū: *Domine recordati ſumus, quia ſeductor ille dixit adhuc viuens; Poſt tres dies reſurgam.*) Et certè per Synecdochen

An triduo mortuus Chriſtus.

chen aptiſſimè & propriè ſaluari poteſt, quod verè apud Marcum Chriſtus ipſe dixerat. [y] *Oportet filium hominis &c. & poſt tres dies reſurgere*; nec non illa præfigurata locutio: [z] *Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ſic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* Et tamen ex ſeptuaginta duabus horis, quibus tres dies, & tres noctes complentur, non niſi quadraginta horis ſecundùm animam in inferis morantem, & triginta ſex ſecundùm corpus in ſepulcro exanimatum fuit Chriſtus in corde terræ. Nihilominus tamen propriam & veram fuiſſe locutionem Sancti Patres, ſacræ paginæ interpretes conſtanſter defendunt, & Auguſtinus [a] his verbis aſſeueranter affirmat: *Manifeſtum eſt occiſum Dominum poſt triduum reſurrexiſſe*; licèt tridui dimidium, vel media pars horarum tribus complendis diebus defuiſſet. Rigoroſè itaque mecum agitur, dum tercentum annis abſoluendis viginti duo duntaxat, vt tu hîc recenſes; vel vnus ſupra viginti, vt alibi bis affirmas, [b] ſiue potiùs nouemdecim, vti ego numero ab anno 1206. quo habitum Eremiticum virum ſanctum obduxiſſe contendo, deſiderari probantur.

[y] *Marci. 8. v. 31.*

[z] *Matth. 12. v. 40.*

Vide Suarr. to. 2. in 3. p. diſp. 45. ſect. 3.

[a] *Auguſt. 11. in c. 2. Ioan.*

[b] *Reſp. 5. n. 763. & 799.*

5 Sed quia vrges, & vim facis in verbo *integra*, & tria contendis non integrari ſæcula, dum illi pauculi anni deficiunt, præterquam quòd ego infra [c] in eodem Apologetico, non niſi tertio poſt Franciſcum ſæculo Monachatum hunc adinueniſſe Bergomatem dixerim, quod ad tempus à te præfixum æquè recurrit, quódque tu cum hoc loco amicè potuiſſes conciliare; adhuc

[c] *§. 5. n. 1.*

oſten-

oſtendo nihil deeſſe, vt à ſuſcepto habitus tempore vſque ad aſſertionis metam tria integra ſæcula compleantur. Tres ipſe refers editiones operis Bergomenſis. Poſtremam author parauit in ſua patria anno quinto ſupra milleſimum quingenteſimum, vti habetur in fine epiſtolæ ab eodem ſcriptæ ad Aloyſium Taſſum, Parentinum Epiſcopum, quæ habetur in calce operis impreſſi Venetiis anno ſequenti, ſcilicet milleſimo quingenteſimo ſexto per Georgium de Ruſconibus. A toto itaque tempore huius aſſertoris, & ſcriptionis eiuſdem, mihi licet numerare, & ab hoc anno poſtremæ editionis computum reducere ad annum 1206. ſuſcepti habitus Eremitici, qua ratione vnus ſupra centum annos cenſebuntur. Vide ergo ſi quid deſit ad tria integra ſæcula conſummanda.

Seclum quid ſignificet.

Addo, latiorem eſſe *ſæculi* menſuram, quàm vt 6
vno centum annorum ſpatio comprehendatur. Rectè cùm Seruio [d] notarunt alij, pro *ſæculo* communiter intelligi vnius hominis ætatem, quæ rarò ad annorum centenarium pertingit; frequenter etiam accipi *ſæculum* pro centum annis; aliquando pro centum & decem, nonnunquam putant ſæculum annis mille contineri, aliquando annos triginta habere, atque ita explicant illud Virgilij 8. Æneid.

Sed mihi ſera gelu, ſæcliſque effœta ſenectus.

Quo etiam ſenſu dixit Ouidius 3. Metamor. *Vitam noſtram tot ſæculis agi*, & Lucret. lib. 2. *Animantium ſæcla breui ſpatio mutari*; & ibidem *genus humanum parere omnia ſæcla ferarum*, & lib. 5. non impropriè vocat *ſæua ſæcla leonum.* Si ergò tantam

d *Seru. in 8. Æneid.*

tam

tam habet latitudinem vox *ſæculi*, cur adeò ſtri-ctim mecum agis? & ſi communiter ea voce hominum ætates intelliguntur, expende an ab illo anno ſuſcepti habitus vſque ad aſſertionem Bergomẽſis tres integræ hominũ ætates defluxerint?

7 At obiicis me ſimiliter redarguiſſe M. Marquez, quòd Iordanum ante ter centum annos ſcripſiſſe aſſeruerit, cùm ante annos ſaltem 260. ſuum opus compoſuerit. Sed ego alibi, [e] cùm de Iordani opere & ætate dicendum fuerit, obiectionem hanc diluam, & quantum à verò annorum cenſu receſſerit Marquez aperiam. Quod autem ſubiungis, me minùs fideliter referre M. Marquez aſſeruiſſe Iordanum ſcripſiſſe ante ter centum annos, cùm ille ſolum dixerit Iordanum eſſe Authorem pluſquam trecentorum annorum, quod lõgè diuerſum eſt. Mihi certè vterque loquendi modus idem prorſus ſonat; cùm enim de peculiari opere alicuius authoris agitur, & ex illo codice aliquid citatur, præſertim in confirmationem rei chronologicæ, vt probetur antiquitas, ſeu tempus aſſertionis, vel rei, de qua agitur, idem omnino eſt dicere, ita ſcripſit Iordanus ante tercentum annos, ac ita habet, aut teſtatur Iordanus, qui eſt author pluſquam trecentorum annorũ. Parum enim refert, ſi priùs, vel diutiùs vixerit libri author, aut ante, vel poſt citatum opus alios libros ediderit; dicitur enim *author* peculiariter reſpectu illius libri, ex quo rei aſſertæ tempus intentatur probari. Atque vt tuo vtar exemplo: qui ex Retractationibus S. Auguſtini velut antiquitatem, ſeu tempus rei geſtæ, aut alicuius doctrinæ in libro illo primum

e Sect. 8. §.2.

Author propriè quis dicẽdus eſt à tempore ſcriptionis.

primùm traditæ à S.Doctore probare, non id rectè faciet, niſi ſtatuendo peculiarem annum, aut determinatum tẽpus, quo Retractationes edidcrat; nihil enim huic intento conducit, ſi multis anteà vixerit annis, aut alios libros compoſuerit. His adiungo, me fideliſſimè dixiſſe ita aſſeruiſſe M.Marquez: non ſolùm etenim dixit Iordanum eſſe Authorem trecentorum annorum, verum & paulò infrà in eodem cap.§.3.aſſerit de hoc Monachatu ſcripſiſſe ante annos tercentum.

Num.10. ad illa mea verba: *Satis ſe obtinuiſſe putat Marquez, ſi quam ex ſuis conſodalibus certam indicarunt opinionem, ille ſaltem probabilem eſſe conuinceret*; opponis nullum ex tuis confratribus certam iudicaſſe. Vellem ſcire quo ſenſu accipienda ſint illa verba Bergomenſis, quæ ego in Apologetico ex ipſo tranſſcripſi [f] *Inter B.Ioannis Boni diſcipulos*, inquit, *S.Franciſcum fuiſſe conſtat*. Bis refert id comprobari authentico tabellarij chirographo; neque hæc vllatenus retractaſſe probat Marquez [g] adducto alio eiuſdem poſteriori teſtimonio, quo aſſerit *Ordinem Minorum ex Auguſtino tanquam fluuium ex optimo fonte emanaſſe*. Hieronymus Roman. eadem certitudine, & orationis ſerie refert [h] Nicolaum Tolentinum, & Franciſcum Aſſiſiatem fuiſſe Eremitas Auguſtinianos. & paulò pòſt longo diſcurſu probat eundem virum ſanctum ex Auguſtinianis prodiiſſe, vt ſuam inchoaret Religionem. Et præter alia dicit veritatem hanc mille authores docere, & ſe hoc oſtendere duobus teſtimoniis indubitabilis fidei. Deinde diſcurſum abſoluens ait ſe credere, veritatem hanc ſufficienter probaſſe. 8

Quã certam hanc iudicent Auguſtiniani opinionem.

f §.vlt.n. 14. & ſeqq.

g lib. 13. ſuppl. an. 1224.

h Rom. li. 1. reipub. cap. 6.

Iorda

Iordanus etiam de Saxonia, vel qui author eſt libri de Vitis Fratrum, nonne certiſſimæ narrationi Diplomatis Apoſtolici tanquam rem certam hanc aſſertionem interſerit? loquens enim de diſcipulis Ioannis Boni, *inter quos*, inquit, g *fuit B. Franciſcus, qui Ordinis poſtea Minorum fundator fuit.* Vide quæſo an hi habuerint pro certo, quod Marquez probabile tantùm iudicauit. g Iordan. l.1.c.8.

9 Num.14. Dum ego aſſero me veritatem duntaxat in hac controuerſia indagare, neque aliunde moleſtè me ferre alienum honorem, qui ex meo conſurgit, aut ægrè me audire Patres Eremitas ex mea gloria ſuam capeſſere; Obiicis quòd hîc me laudem, aut excuſem, & in epiſtola nuncupatoria condemnem Reuerendiſſ. P. Bernardinum Senenſem, tunc familiæ noſtræ Vltramontanæ Commiſſarium generalem, poſtea totius Ordinis Miniſtrum generalem, deinde Epiſcopum Viſenſem in Luſitania, quod dixerim eum ſemper ægrè tuliſſe aduerſum Patrum Eremitarum conatum. Nulla hîc, religioſiſſime vir, mihi apparet contradictio, aut verborum oppoſitio, vt ego dicar me excuſare, & grauiſſimum virum carpere, idem enim mihi cum illo ſenſus, eadem audiendi moleſtia, & ferendi ægritudo, dum enim vterque iudicat PP. Eremitarum in hac re ſtudium à veritate aberrare, propterea, & ille ægrè fert illorum aduerſum conatum, & ego omni conatu, & ſerio ſtudio laboraui, Apologeticum concinnaui, vt exulantem in hac controuerſia veritatem veluti per fimbrias apprehenſam reuocarem. Aliter enim (vti illic intuli

Vnde ægrè ferẽda hæc controuerſia?

delegiſti cauſæ noſtræ iudicem, & contrôuerſiæ dirimendæ arbitrum ſtatuiſti Conſtantium Laudenſem, veſtrum Eremitam, à me productum, & commendatum, ex quo, inquis, ſi non conſtiterit manifeſtè S.Franciſcum ſub B.Ioanne Bono audire potuiſſe, libens lubénſque à cauſa recedis.Ego pari conſenſu in huius iudicium conſpiro, nec damnare auſim,quem impensè laudadaui, vnde & facili negotio litem terminandam putem, dum in vnius compromittimus ſententiam, eò æquiùs ab vtroque noſtrûm excipiendam,quò apertiùs conſtat non ſuo iudicio Conſtantium, ſed firmiori inniti teſtimonio proceſſus Apoſtolici. Hîc itaque mihi pauliſper hærendum,& ſeriò ſtabilienda illa chronologia, ex qua in te, tuóſque coaſſertores iam credideram palam fuiſſe prolatum iudicium. Arbiter controuerſiæ.

2 Dixeram ex hoc authore B. Ioannem Bonum natum anno milleſimo centeſimo ſexageſimo octauo, & denatum anno milleſimo duceнteſimo quadrageſimo nono; vtrumque tu admittis, quippe ex actis manifeſtum: vnde & num.6. libenter fateris M. Marquez erraſſe, dum ortum eius reducendum ad annum M.C.XXX. aut XXXII.coniectat. Annum hunc abſque vllo teſte,aut authore ſtatuiſſe, & coniecturam parum fundatam ego dixi, quod tu ægrè audiuiſti, nec tamen vllum authorem, aut teſtem producere potuiſti,qui annum hunc natiuitatis determinatè præſcribat,neque fundamentum vllum oſtendere huius coniecturæ præter aſſerta quorundam opinantium beatum virum obiiſſe anno MCC.XXII. & vixiſſe annos XC. vel XCII. ex

quorum computo ſubductis calculis, Marquez reduxit natiuitatem ad annum prædictum. Illorum authorum ſententias ipſe reprobas, & n. 7. admittis Magiſtri coniecturam fundari ſupra relationes falſas, & num. 9. dicis eſſe falſam, vtpote innixam ſuper authorum relationibus veritati contrariis. Vt quid ergo dubitas fateri eſſe parum fundatam, aut mihi ſuccenſes, quia ita iudicaui? Malè & parum fundatam oportet eſſe ſententiam, quæ fundamentis omnino infirmis, imò, ſecundùm te, falſis innititur; nam & nutare, & malè fundatam dicimus domum, quæ fallaci ſuperſtruitur cæmento.

Quo ætatis anno defunctus.

§. II.

QVAMVIS etiam admittas deceſſiſſe B. 1
Ioannem Bonum anno 1249. die 23. Octobris, negas tamen quæ ſubiungo circa numerum annorum quibus vixit. Dixi, vita functum anno octogeſimo ſuæ ætatis, quibuſdam additis menſibus. Contendis, me haud ſincerè iſthæc ex Conſtantio referre, cuius verba hæc ſunt loco à me citato: *Rendè l'alma al creatore in eta di anni ottanta, e piu*: ſcilicet, animam reddidit Creatori ætatis anno octogeſimo, & amplius: magnóque conatu ſtudes inculcare per illud *amplius* intelligendum eſſe annorum, non menſium, additamentum, & perueniſſe Ioannem ad ætatis octogeſimum ſecundum. Atque vt hæc probes, recurris ad quaſdam argumentationes Scholaſticas,

&

& poſſibilitates Logicas, quibus annos effingis Metaphyſicos, quæ ad quæſtionem facti probandam nihil conducunt, & à re hiſtorica ſunt adeò aliena, vt in hac arte peritos in magnam rapiant admirationem. *Demus*, inquis, *natum fuiſſe v.g. die* 23. *menſis Ianuarij eo anno* 1168. *quem præſcribit Conſtantius, quis hoc vetat?* & infrà: *Supponamus nos, vt poſſibile & probabile eſt, B. Ioannem Bonum fuiſſe in lucem editum anno* 1168. *v.g. die* 23. *Ianuarij*: ex quibus inferre vis vixiſſe annis octoginta duobus, licèt non completis, nihílque amplius in huius imaginariæ poſſibilitatis confirmationem adducis, per quod conſtare poſſit, Ioannem annum compleuiſſe octogeſimum primum.

2 At ego ex ipſo Conſtantio, non aliunde, didici verba illa *de anni ottanta, e piu*, quæ habet lib.1.cap.15. intelligenda eſſe de annis octoginta completis, & additamento aliquorum menſium, non verò de pluribus annis; vti tu contendis. Nam cap.13. relatâ Angelicâ monitione de repetenda patria Mantuana, vt illic moreretur, ait, aſſumpto vnico ſocio Fr. Bonauentura ſuo confeſſario, confeſtim profectum, annos agentem octoginta, ſummo ſtudio iter acceleraſſe, & moras omnes declinaſſe. Deinde cap.14. recenſitis duobus miraculis, quæ in oppido Deolæ, & vrbe Ferrarienſi patrauit, narrat vti feſtiuè exceptus à Mantuanis, erecto apud confratres oratorio prope odeum, vt ibi quietè oraret, paulò pòſt obdormierit in Domino. Si ergo Conſtantius narrat è Ceſena diſcedentem non niſi octoginta annis natum, celeriter breue illud

iter intèr Ceſenam & Mantuam confeciſſe, & non niſi aliquoto breui tempore Mantuæ, ſicut etiam tu ipſe datâ operâ ex his capitibus à me citatis oſtendis, non niſi per aliquot menſes ſuperuixiſſe, quomodo aliter potuit intelligi Conſtantius, dum dixit obiiſſe *de ottanta anni, e piu*, quàm quòd deceſſerit octogenarius, additis aliquot menſibus, ſiue anno octogeſimo primo ætatis nondum completo. E Ceſena, inquit, diſceſſit anno ætatis octogeſimo, & poſt paucos menſes áſſerit deceſſiſſe, quod & ipſe admittis. Vixit ergo, ex Conſtantij teſtimonio, annis octoginta, additis aliquot menſibus. Qui Chriſti annum, Innocentij quarti Pontificatum, Frederici ſecundi imperium, Caſalodicum Mantuæ Principatum, menſis diem, hebdomadæ feriam, & diei horam, quo Ioannes obiit, minutè recenſuit, an non dicturum putes, ſi annos vixerit aliquos vltra octogeſimum, quem ſignanter deſignauit. Concordat etiam his ipſius patriæ Mantuanæ hiſtoria, dum quadraginta annos in ſæculo, totidem in eremo tranſegiſſe commemorat; & infra ait deceſſiſſe anno octogeſimo primo. Dic, ſodes, an ſincerè fidelitérque retuli ex Conſtantio vita functum anno ætatis octogeſimo, additis quibuſdam menſibus? Parui autem pendo aliquot numerorũ errores, quos hîc vitio, vti credo, typographi habes, & verba Hieronymi, quæ in me iniuriosè contorques.

Resp. 3. n. 120.

Quo

Quo anno conuerſus?

§. III.

1 HIs annis ortus & interitus ita ſtabilitis, conſequenter iudicaui, me abundantiſſimè probaſſe conuerſionē viri ſancti incidiſſe in annum MCCVIII. vel ſequentem. Etenim prӕterquam quòd ita expreſsè habeatur in prӕcitata hiſtoria Mantuana, & in propatulo omnium exponatur conſpectui in clauſtro ӕdis Auguſtinianorum Mantuanӕ, in qua venerandum corpus requieſcit, manifeſtè ita deduxi ex cōputo annorum, quo vſus eſt Conſtantius, dum ex octoginta annis, quos vixiſſe retulit, quadraginta ait in ſӕculo conſumpſiſſe: atqui quadrageſimus vitӕ in prӕcitatum Chriſti coincidebat. Tu verò Magiſtri ſuſcepto patrocinio, nolens adeò manifeſto argumento ſuccumbere (quippe ad hunc annorum calculum ſequebatur impoſſibilitas aſſerti Monachatus S. Franciſci) omni ſtudio & arte acceleraſti Ioannis Eremicolatum, & ſub annum MCCIV. aut ſequentem, conſtituiſti, ipſúmque quàm citiſſimè anno MCCVII. inſtituto ſubieciſti Auguſtiniano. Sed quo hӕc fundamento? Iſto ſcilicet, quòd Conſtantius lib. 1. cap. 15. aſſerat obiiſſe Ioannem octogenarium & vltra, annóſque quadraginta exegiſſe in ſӕculo, reliquos inter Eremitas in Religione Auguſtiniana, & c. 1. ſe abdidiſſe in ſpelunca Eremi Ceſӕnatenſis, ibique perpetuis ieiuniis, vigiliis, & orationibus vitam vixiſſe Angelicam, ſanctiſſi-

mi hominis famam per circumadiacentes populos adeptum. Et cap. 2. vt arctiùs ſe Chriſto coniungeret, ampliúſque in Religione proficeret Chriſtiana, voto ſe adſtrinxiſſe Religioni, & veſti Auguſtinianæ, ſub qua proponebat vitam ſtrictiorem & magis rigoroſam ſubire.

Ex his ita argumentaris. Antequam profiteretur Ioannes regulam S. Auguſtini, pœnitentiam egit in illa eremo per tempus ſufficiens, vt in populis circumuicinis potuerit ſanctiſſimus reputari. [Hoc autem videtur fuiſſe (tui ipſius verbis argumentum repeto) ad minus per tempus duorum, vel trium annorum; ſed D. Ioan. Bonus profeſſus eſt regulam Auguſtini anno 40. vitæ ſuæ qui currebat ab an. MCCVII. ad an. MCCVIII. ergo prima eius ſeceſſio in Eremum Cæſenatenſem fuit duobus vel tribus annis ante annum MCCVII. vel MCCIII. ſi ſtandũ nobis eſt fidiſſimo teſtimonio ex proceſſu canonizationis deſumpto, ex quo totam hanc litem dirimi voluiſti.] Deinde ex breui tempore ad ſummum, vt dicis, quinque annorum, quo Comicam exercebat, & exinde quòd nihil conuincat oppoſitum, eius conuerſionem & profeſſionem Auguſtinianam ad prædictos annos reducis. 2

Ex his pauculis infirmiſque coniecturis 3 chronologum agis diſertiſſimum, vitæ annos ad placitum diſtinguis, menſes præcipuis actionibus præſcribis, & ipſum natiuitatis diem aſſignas. Natum dicis 23. Ianuarij an. 1168. Comicam aggreſſum anno ætatis trigeſimo, eâmque reliquiſſe anno trigeſimo quinto; eius genitricem deceſſiſſe anno trigeſimo ſexto, & Chriſti MCCIII.

ipſum

ipſum ad eremum profectum anno Chriſti MCCIV. vel ſequenti, Auguſtini regulam ſubiiſſe in principio anni MCCVII. v.g. menſe Februario, aut Martio. Deinde vt tempus ſupereſſet Monachatui S. Franciſci introductâ iam regulâ in congregationem B. Ioann. Boni, ſtatuis primam Franciſci conuerſionem in eundem annum MCCVII. & menſem Iuliũ, aut Auguſtũ, & ſecundam in annum MCCIX. & menſem Ianuarium, vel Februarium incidiſſe. Addis etiam non perfunctorio, ſed ingenti ſtudio varias diuiſiones annorum in emergentem & vſualem, in completum & inceptum, in currentem & excurrentem, vt ſecundùm varias partitiones priùs in eremo conſtituas ſub Regula S. Auguſtini, & deinde diſcipulum eius efformes Franciſcum. Omnia hæc longiſſimo diſcurſu ſubtiliter meditaris, à numero 16. vſque ad quinquageſimum tertium.

4 Vnde, quæſo, hæc omnia adeò diſtinctè accepiſti? apud quem tam claram annorum epocham inueniſti? quis tibi adeò diſertè annos, menſes, dies recenſuit, vt ſic minutim temporum des tempora, & omnia ſuis annis & menſibus circumſcribas? Authorem nullum profers, neque proferre poteris; nullus præter te hæc excogitauit, neque à longè ſomniauit; poſt quadringentos annos primus & ſolus has temporum diuiſiones producis. Qua deinde probabilitate, aut ratione? videlicet, quia tuo argumento conducunt, & vt ais num. 28. in fauorem tuum contendis admittenda eſſe omnia poſſibilia & probabilia, & mihi incumbere affirmas, vt oſtendam

eſſe improbabilia. Egregiè ſanè, vt quidquidquid excogitaueris poſſibile, ſit & probabile, & per locum à poſſibili argumenteris ad probabile, nec quidquam hîc ſolidum præter ſolam imaginationem. Hac ratione nihil non ſcribes, nihil non affirmabis, non erit apud te impoſſibile omne verbum; ſed omnia in quam velis hiſtoriam corriuabis, & ad libitum cuncta compones. Ego tamen licentiam hanc ita ſcribendi, & per quoſcumque annos ita diuagandi cohibere conabor, & oſtendam in quas anguſtias te mea coniecerit diſſertatio, atque hæc à te non tam verè, quàm ad libitum fuiſſe reſponſa.

Ego vnde geſta & annos Ioannis Boni certiùs ſcirem, aut quo tutiùs recurrerem non habebam, quàm ad ipſam, in qua natus eſt ciuitatem; ad ipſum, in quo iacet, cœnobium; ad ipſum, qui pro eo acriter decertauit, eiuſdem inſtituti authorem; ad ipſa incorrupta proceſſus Apoſtolici monumenta. Hæc tunc obieci; ſed dum tu ingenioſè ictus declinare ſtuduiſti, ego his ipſis armis, pugnam nunc diligentiùs inſtauro, expreſſa Authorum verba refero, & manifeſta teſtimonia produco. Vrbis Mantuanæ hiſtoria ita habet: *Il B. Giouanni Buono Mantuano eſſendo caduto in vna grauiſſima infermità in Mantoua, ſi conuerti à Dio nel. 1209. proponendoſi di far aſpriſſima penitenza de ſuoi peccati. Hauea egli allora quarant'anni di ſua vita.* Latinè *B. Ioannes Bonus Mantuanus in grauiſſimam lapſus infirmitatem Mantuæ, ad Deum ſe conuertit an 1209. proponens aſperrimam ſubire pœnitentiam pro peccatis ſuis. Habebat tunc annos ætatis quadraginta.* Clauſtrum Mantuanum Cœnobij

Doneſ. lib. 4. pag. 207.

nobij S. Agnetis, in quo vir ſanctus requieſcit, olim ita habebatur in ſimulacro quinto. *Per ſegno di vera conuerſione ad imitatione di Mattheo e Zacheo abandona la caſa, gli parenti,& amici, è la patria, e ſenza rizerua di coſa alcuna per ſe, dona tutto il ſuo a i poueri an.* 1208. Latinè *In vera conuerſionis ſignum ad inſtar Matthæi & Zachæi, dereliquit domum, parentes, & amicos, & patriam, & nihil ſibi reſeruato, donauit omnia pauperibus ann.* 1208. Marquez in ſua diſſertatione [m] *Es probable que quando ſe fue al yermo de Ceſena, tenia de quarenta a cincuenta años.* videlicet. *Probabile eſt quòd quando ad eremum Ceſenæ abijt, verſabatur inter quadrageſimum & quinquageſimum ætatis annum.* Conſtantius Laudenſis ex proceſſu authoritate Apoſtolica compacto. [n] *Rende l'alma al Creatore in età de anni ottanta, e piu: quaranta cioè ſpeſi al ſecolo.* ſcilicet, *reddidit animam Creatori in ætate annorum octoginta & vltra, ex quibus quadraginta exegit in ſæculo.* Qui ergo natus eſt an MCLXVIII. non niſi anno MCCVIII. vel ſequenti receſſit à ſæculo.

m *Marq. c. 26. §. 3.*

n *Conſt. l. 1. c. 15.*

6 Quid, quæſo, ſolidum, aut firmum ad tam aperta reſponderi poteſt teſtimonia? quid ad tot irrefragabiles dici Authores? Tu ab omnibus facilè te expedies, ſi omnium contemnis, vel negas authoritatem. Ita facis, & tuas præfers coniecturas conſtanti omnium aſſertioni. Quid ad hiſtoriam Mantuanam reſponderes, non habebas, ego ſaltem nihil te reſpondiſſe conſpicio.

7 Ad inſcriptionem clauſtri Mantuani ædis Auguſtinianæ dicis, ſcriptorem, vel Authorem erraſſe, indéque errandi cauſam ſumpſiſſe, quòd

legerit virum ſanctum natũ anno MCLXVIII. & ſubiiſſe vitam religioſam ſub S. Auguſtini regula anno XL. ſuæ ætatis, & propterea ſcripſit id factum anno MCCVIII. quando implebatur annus XL. ætatis. Sed (inquis) errauit. In quo quæſo errauit? nonne perfectè ſibi correſpondent numerorum partitiones? nonne hoc anno completur menſura annorum quadraginta? Adde quòd non loquitur de profeſſione Auguſtiniana, ſed de mundi contemptu, & conuerſione à ſæculi vanitate.

Aſſertionem magiſtri Marquez aſſeris falſo inniti fundamento natiuitatis & mortis, ſuper aliorum authorum minùs certis relationibus cõſtructo, neque vidiſſe vitam à Conſtantino editam, ex qua conſtat ab anno 40. ætatis profeſſum fuiſſe Ioannem regulam Auguſtinianam, atque adeò mirum non eſſe, ſi in eo diſcurſu Marquez errauerit. Quòd anticipauerit Marquez ortum & interitum Ioannis, & in his à Conſtantio, aut à veritate diſcreparit, non officit, vt in eo, quod verè loquitur, & in quo cum aliis concordat, non admittatur. Ita ipſe non ſemel doces,[o] Authores, etſi in aliis errent, in iis, quibus probatis conſentiunt Authoribus, debere adprobari. 8

[o] *Reſp. 1. n. 73. & reſp. 5. n. 875.*

Conſtantium ipſum tam inſigniter à te laudatum, & controuerſiæ arbitrum à te conſtitutum, primò dicis minùs propriè locutum, dum dixerat totos quadraginta annos in ſeculo conſumpſiſſe, quia tu contendis duos, vel tres ſaltem ex iſtis in eremo tranſactos. Secundò, aliò te conuertis, dicendo, etiam ſi priùs ad eremum abierit, tamen illud biennium, vel triennium ante 9

ſuſce

ſuſceptam regulam Auguſtinianam in Eremo tranſactum, computandum eſſe intra menſuram illam quadraginta annorum, quos Conſtantius dixit in ſæculo conſumptos; licèt enim vixerit in eremo, adhuc non exiuit de ſæculo per ingreſſum Religionis approbatæ. Et obiicis ita me intellexiſſe p illa verba Teſtamenti S. Franciſci *poſtea parum ſteti, & exiui de ſæculo.* & Ieſuatos q tempore Abbatis Panormitani fuiſſe ſæculares, quia non viuebant ſub regula approbata.

p *In Apolog.* §. 3. n. 5.

q *Ibid.* §. 5. n. 17.

10 At ego non admitto Conſtantium impropriè locutum, ſed genuinâ & apertâ phraſi dixiſſe contendo, Ioannem in ſæculo, & ludicris artibus perſeueraſſe vſque ad annum ætatis quadrageſimum. Neque admitto computandos eſſe inter ſæculi annos quoſcumque in Eremo tranſactos. Quomodo enim dicetur conſumpſiſſe in ſæculo eos annos, quos ſanctiſſimè in arctiſſima pœnitentia peregit in Eremo, in qua diluere ſtudebat, quod in ſæculo peccauerit? Elongauit fugiens ſæculum, & manſit in ſolitudine, vt ibi ſeuerè corrigeret quod in mundo deliquit. Eremum ille ſæculo oppoſuit, & tu vtrumque coniungis. Meliori tranſgreſſu ad Dominum ſæculo renunciauit: & extra ſæculum in ſpelunca ſemotum tu adhuc in ſæculo contendis conſtitutum.

11 Quod autem dixi illa verba *Exiui de ſæculo* referenda eſſe ad exitum S. Franciſci à ſæculo per æmulationem Euangelicæ perfectionis, quando audito Euangelio, exordia auſpicatus eſt ſuæ Religionis, non verò antea, dum adhuc verſaretur in ſuos patria: propterea dixi, quia per ciuitates & oppida inter familiares & notos adhuc diſcurrebat,

rebat, neque planè erat ſequeſtratus à ſæculo; Ioannes verò ita è mundo abiit, vt deinceps non redierit, vt in deſerto ſolitarius, quid mundus ageret, prorſus neſcierit. Quod demum ad Ieſuatos attinet, ego duntaxat ex Abbate retuli, tales tunc fuiſſe, & ipſos dixiſſe ſe puros laicos, & nullum habere Superiorem, ſed ſimul conuenire causâ deuotionis. Nihil hæc conducunt ad probandum Ioannem Bonum in cauerna deſerti latitantem, & à ſæculo ſequeſtratum adhuc in ſæculo debere computari.

Claris his manifeſtíſque teſtimoniis ex ipſo natiuitatis & mortis loco productis, alia ex religioſæ conuerſationis, & pœnitentiæ ſedibus adiungo. Consului doctos quoſque Cæſenates, & ex vrbis monumētis, vetuſtíſque chronicis MSS. hæc recepi fragmenta. Ex archiuo ciuitatis. *Anno 1208. Il B. Gio. de Buonomi Mantuano, detto Giouanni Buono; ſi ritira à far penitenza in vn eremo vicino a Ceſena duoi miglij in circa, nelli anni quaranta della ſua eta, & iui per altri quaranta anni viue vita eremitica.* Ex chronicis MSS. vetuſtis monaſterij ſanctæ Crucis Cæſenæ. *Giouanni Buono ſi ritira all' eremo di Butriolo all' anno 1208. Stette in detto eremo più di quaranta anni, perche ſuperò con la età l'anno ottanta, e parti da Ceſena e mori a Mantoua l'anno 1249. cioè l'anno quaranteſimo primo della ſua conuerſione.* In Ephemeride Cæſenatica Nicolai Marini Cæſenatica MS. *Annno 1028. venne à Ceſena il B. Gio. Buono, nel tempo che era Cōmiſſario per il Papa, e riſtorò la città, Gio di Brenna.* Domum omnium nuperrimus Scipio Claromontius in hiſtoria Cæſenæ, quæ hoc 12

Claromō. lib. 8. pag. 285.

hoc ipſo anno prodiit, rem omnem abſoluit. *Natus*, inquit, *eſt B. Ioannes Bonus Mantuæ anno* 1168. *Quadraginta annos in ſæculo, indignis curis mancipatus, perdidit; inde à Deo benignè euocatus, ſe totum illi reddidit. Ad Caſenam ad eiuſque agrum, ſeu receſſum Butriolum venit, ita vt* 1208. *vel ſub initium noni in eremum conceſſerit, ſéque ibi condiderit.* In Chronicis equites Stephani Parthi connumeratur Ioannes Bonus inter Sanctos Cæſenates, *per eſſer*, inquit, *ſtato quarant' anni continoui nell' eremo di Ceſena, doue le fu conceſſa la capella della Madonna del Veſcouo Odone.* His concordat Fabricius Manzenius in chronologia Epiſcoporum Cæſenatenſium, vbi hæc habet de Oddone. 1202. *Eligitur Cæſenatenſium Antiſtes Oddo Monachus, qui B. Ioanni Bono domunculam quandam apud Budriolum conceſſit, in qua Eremiticam vitam per multos annos traduxit.* Huius Oddonis Epiſcopi Cæſenatis meminerunt ad annum 1212. Claromontius citatus, & Rubeus in hiſtoria Rauennate. Iam tandem te tot teſtibus acquieſcere poſſe, & debere, exiſtimo, namque vt vetus illud vſurpem. *Aut hoc teſtium ſatis eſt, aut neſcio quid ſit ſatis.*

Quando regulam profeſſus ſit Auguſtinianam.

§ IV.

1 ECCE claros teſtes ex loco natiuitatis & mortis: ecce clariores produxi ex ipſo loco cõuerſionis, & pœnitentiæ? Quid adhæc ſupereſt

reſpon

reſpondendum, quid obiiciendum? Mirum ſi aliquid quæritur hac manifeſtatione Liquidius? [r] *Valeat*, quæſo, *apud te aliquid, ad ſeipſam perſuadendam ipſa euidentia*, neque enim ego quid amplius dicam inuenio, vbi res ipſa manifeſtior eſt, quàm omne, quod poſſim producere. Ne tamen difficultatem aliquam mihi tua facere videantur obiecta, quæ ſuprà reſcripſi, aut aliis faciant aliquando, hîc breuiter & clarè diſſoluam. Totum tuæ aſſertionis fundamentum in eo conſiſtit, quòd Conſtantius dixerit: [s] *Rende l'alma al Creatore in età di anni ottanta e piu, quaranta cioè ſpeſi al ſecolo, & tutto il reſtante frà Romiti nella religione Auguſtiniana* nimirùm: *Reddidit animum Creatori annos agens octoginta, & vltra; ex quibus quadraginta in ſæculo conſumpſit, reliquos inter Eremitas in Religione Auguſtiniana*. Ex his deducis anno quadrageſimo ſuæ ætatis regulam profeſſum Auguſtinianam, & ex relatione eiuſdem Conſtantij, dum conſtat aliquos egiſſe annos in Eremo ante profeſſionem, infers eò ſeceſſiſſe anno 1204. vel 1205.

r Aug. l. de peccat. merit. c. 2.

s Conſt. l. 1. c. 15.

Sed infirmius eſt hoc fundamentum, quàm cui totam tuæ controuerſiæ molem imponas. 2
Primò moneo, ne verbum quidem huiuſmodi extare in proceſſu originali, qui adhuc intactus ſeruatur in archiuo Ducali Mantuano, & hoc ipſo anno amicorum interceſſionibus, vt extraheretur, obtinui, ad veritatem hanc examinandam. Secundò apertè intelligendus eſt Conſtantius de ſocietate Eremitarum à B. Ioanne inchoata, quæ poſtea euaſit, non quæ nata eſt, Auguſtiniana. Habuiſſe ſocios Eremitas, antequam regu

regulam acciperet à Sede Apoſtolica Auguſtinianam, nemo inficiari poterit, niſi proteruire maluerit. Clarius eſt enim Gulielmi Cardinalis Protectoris, ipſorúmque ſectatorum Ioannis Boni in diplomate Pontificio teſtimonium, quàm quod negari, aut reiici poſſit. Ita referunt Pontifici, [t] & Iordanus de Saxonia, [u] ſiue quiſquis ille ſit, in ſuum librum tranſſcripſit. *Sanè ad audientiam Domini Papæ peruenit, quòd bonæ memoriæ Fr. Ioannes Bonus, primus de Ordine veſtro, primam apud Budriolum Cæſenaten. diœc. de conceſſione diœceſani loci eiuſdem domum incepit, & dum fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, & plurimi conuerterentur ad eum, eccleſiam in honorem B. Mariæ Virginis conſtruxit ibidem. Creſcente autem numero & merito eiuſmodi conuerſorum, Religio veſtra per eos in diuerſis partibus, in quibus manſiones conſtruxerant, extitit propagata. Cùm autem iidem Religioſi aliquam de approbatis regulam non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apoſtolicam, obtinuerunt ab ea B. Auguſtini regulam ſibi dari, & ſic ex tunc cœperunt in regularibus obſeruantiis inſtrui, & regulariter ſe habere.* Ex hoc apertiſſimo teſtimonio manifeſtè concluditur, factam poſtea Auguſtinianam illam congregationem, non verò à ſuo exordio talem pullulaſſe. Vixit ergo ille per aliquod tempus cum Eremitis, qui tunc non erant Religionis Auguſtinianæ. Non itaque potuit ſtatim quadrageſimo ætatis anno regulam profiteri Auguſtinianam, & ſocios Eremitas habere Auguſtinianos, vt tu hinc vel ex aſſerto Laudenſis cogaris nimis properè illum in eremo conſtituere ante annos quadra

[t] *Vide in Bullar. Aug. pag. 179.*
[u] *Iord. l. 1. c. 6.*

quadraginta in ſæculo exactos.

At tu, cum Magiſtro tuo Marquez, huius in- 3
ſolubilis argumenti eludendi viam excogitaſti,[u] aſſerendo narrationem illam Diplomatis Pontificij non ordinatè poni, ſed plura illic per anticipationem, ſeu recapitulationem haberi, & propterea hoc ſenſu, & hac ſerie ipſe hiſtoriam ita componis. [B. Ioannes Bonus vitam Eremiticam prope Cæſenam in arctiſſima pœnitentia duxit; cúmque eius fama crebreſceret, plurimi ad eum ſunt conuerſi, ſiue ante, ſiue poſt profeſſionem regulæ Auguſtinianæ; & inter eos poſt regulæ Auguſtinianæ profeſſionem fuit B. Franciſcus. Cùm verò iidem, qui illum in Eremo priùs comitabantur, & poſtea fuerunt viri religioſi, non haberent regulam approbatam, acceſſerunt ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea obtinuerunt regulam Auguſtini; ex tunc cœperunt in regularibus obſeruantiis inſtrui, fuítque eorum Generalis idem Ioannes Bonus, qui & fuerat primus eiuſdem congregationis inſtitutor.] Et ne videaris ad libitum hæc effinxiſſe, ſubiungis primò modum hunc plura per anticipationem referendi, ſæpe apud profanos authores, & in ſacris literis reperiri. Secundò ex ipſis verbis Diplomatis dicis probari per anticipationem aliqua recēſeri; dum enim ita refertur: *de conceſſione Diœceſani loci eiuſdem domū incepit, & dū fama conuerſationis eius per loca vicina crebreſceret, & plurimi conuerterētur ad eum*; innuitur aliqua per recapitulationem hîc haberi: non videtur enim conceſsā ei fuiſſe licentiam domū ædificandi pro ſe ſolo & nō pro aliis diſcipulis, qui tamen hîc dicuntur acceſſiſſe poſt

domus

[u] *Reſp. 2. n. 50. & ſeqq. & 1reſp. 3. n. 00. & ſeqq.*

domus conſtructionem. Tertiò, quia Conſtantius non enarrat multiplicatam Religionem ante, ſed poſt ſuſceptam regulam S. Auguſtini, & intra biennium ita creuiſſe Eremitarum numerum, vt extra Romandiolam ad alias prouincias oportuerit proficiſci. Quartò, mirum eſſet, congregationem illam adhuc ſine regula minimè approbatam adeò excreuiſſe, cùm Franciſcani, teſte Antonino, [x] in multis prouinciis varias paſſi ſint moleſtias, & iniurias, quia nullum ſui ſtatus authenticum ferebant teſtimonium.

x *Anton. lib. 24. c. 7.*

4 Ego verò nimis violenter contorqueri narrationem hanc exiſtimem, & iniuriam fieri Gulielmo Cardinali Protectori, quippe qui neſcierit breuem hiſtoriolam exorientis congregationis ſibi commiſſæ legitima ſerie contexere, ſed ita omnia confuderit, vt te oportuerit ſingula in ordinem redigere. Iordanus, quem tantoperè à doctrina, & ſanctitate commendas, & qui, vti contendis, [y] primæuos Patres huius ſodalitatis cognouit, à quibus etiam vera potuit exordia percipere, hoc ipſo modo, quo narratur in Pontificis Bulla, retulit in ſua hiſtoria, nulla huiuſmodi excogatata recapitulatione. Imò pauca illa, quæ interſerit, verba, euidenter oſtendunt omnia rectè narrari, neque admitti poſſe vllatenus, quod dicitur de profeſſione Auguſtiniana Ioannis Boni anno ætatis quadrageſimo: manifeſtè conuincunt creuiſſe Erèmitarum numerum, eóſque per aliquot annos Ioanni Bono, tanquam ſuo authori reuerenter intendiſſe, antequam Auguſtino nomen dediſſent. Poſtquam enim dixerat plurimos ad

y *Reſp. 5. n. 701. & ſeqq.*

eum conuerſos conſtruxiſſe Eccleſiam S. Mariæ, & ſimul cum dicto patre, virtutum Domino ſedulò ſeruiiſſe, ſubiungit. *Creſcente autem merito & numero iſtorum conuerſorum, religio illa per eos in diuerſis partibus, in quibus manſiones conſtruxerunt, eſt ſatis propagata. Vocabantur autem iſti homines fratres Eremitæ fratris Ioannis Boni, cùm ipſe fuerit primus inſtitutor eorum, & quaſi Prior generalis Ordinem illum paterna ſolicitudine gubernaret. Cùm autem iidem Religioſi aliquã de approbatis regulam non haberent, ordini Eremitarum S. Auguſtini de mandato Sedis Apoſtolicæ ſunt vniti, ſicque vir iſte ſanctus, qui priùs ſine regula religiosè vixerat, poſtmodùm ſub regula S. Auguſtini militans, peramplius in deuotione ſedula virtutum Domino ſeruiebat.*

In his Iordani verbis: *Vocabantur autem iſti homines fratres Eremitæ Fr. Ioannis Boni, cùm ipſe fuerit primus inſtitutor eorum, & quaſi Prior generalis ordinem illum paterna ſolicitudine gubernaret,* expendo, quod ſignanter adnotauerit, quo nomine tunc ante acceptam regulam S. Auguſtini illi audiebant Eremitæ, *Eremitæ*, inquit, *Fr. Ioannis Boni*, nulla facta mentione S. Auguſtini, quia nullo adhuc vinculo Auguſtino colligabantur. At vbi à Sede Apoſtolica (vti refert Diploma Pontificium) obtinuerunt S. Auguſtini regulam ſibi dari, & ſic ex tunc cœperunt in regularibus obſeruantiis inſtrui, & regulariter ſe habere, ſtatim affixum eſt nomen *S. Auguſtini*; ſubdit enim Diploma: *Qui cùm iam vocarentur fratres Eremitæ Ioannis Boni Ordinis S. Auguſtini, nouitii, qui recipiebantur ab eis, profitebantur hoc modo: Ego. N. fa-* 5

N. fa-

N. facio profeſſionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ, & tibi Priori fratrum Eremitarum S. Mariæ de Caſena, tuiſque ſucceſſoribus vſque ad mortem, ſecundùm regulam S. Auguſtini &c. Dicit itaque Iordanus quòd dum non acceperunt regulam appellabantur *fratres Eremitæ Ioannis Boni*, & Bulla narrat, quòd accepta regula S. Auguſtini, iam vocabantur *fratres Eremitæ Ioannis Boni Ordinis S. Auguſtini*, & nouitij emittebant profeſſionem cum illa expreſſione regulæ Auguſtinianæ. Manifeſtè itaque liquet aliquoto tempore creuiſſe congregationem, antequam fieret Auguſtiniana, & multis annis cum Eremitis vixiſſe ante hanc, quam contendis, profeſſionem.

6 Ita hæc verba Pontificis, ſeu Cardinalis Protectoris narrationem intellexit Nicolaus Cruſenius [z] veſter per Bohemiam, Auſtriam, Styriam &c. generalis viſitator, & Cæſareæ Maieſtati à Conſiliis, vt quantumuis creuerit numerus Eremitarum, non niſi poſt annos 25. in Eremo tranſactos dicat Ioannem Bonum regulam impetraſſe, neque quidquam hîc dici per anticipationem, aut recapitulationem, commemoret; idque denuò ex Iordani narratione infrà confirmat. Tuus etiam magiſter, Marquez, [a] Ioanni Bono tribuit vltra annos octodecim, vel viginti vitæ Anachoreticæ, antequam regulam acceperit Auguſtinianam, & non niſi poſt incrementum exceſſiui numeri Eremitarum, acceptam ex hac ipſa Bulla, quaſi rem certiſſimam enarrat. Audi etiam tuum Iordanum, qui lib. 1. c. 7. præmiſſa diſtinctione vitæ Eremiticæ, ſeu Anacho-

[z] *Cruſ in monaſt p. 2. c. 25.*

[a] *Marq. c. 26. §. 3.*

teticæ à cœnobitica, & cap. 9. numeratis quibuſdam ſanctis Patribus, qui priùs fuerunt Anachoretæ, & Eremitæ ſolitarij, addit: *Similiter Fr. Ioannes Bonus primò Eremiticam vitam duxit, & poſtea multorum cenobiorum inſtitutor fuit & rector.* Quomodò ergo dicetur ſtatim poſt quadraginta annos in ſæculo exactos Monachus Auguſtinianus, aut in Religione Auguſtiniana ab anno ætatis quadrageſimo reliquum vitæ tempus tranſegiſſe? Adde, quòd in illa Eremo neque domus, neque cœnobium, neque Religio præextitit Auguſtiniana, neque alij ante eum in deſerto Cæſenatenſi erant Eremitæ, cum quibus vixiſſe potuerit, vti toties inculcas. Ipſe primus fuit huius eremi cultor; non ille ſe aliis adiunxit, ſed alij ad eum acceſſerunt, & eius exemplo conuerſi ſunt, qui cùm nullam de approbatis regulam haberent, quidam ex eis (non ipſe Ioannes Bonus) accedentes ad Sedem Apoſtolicam obtinuerunt ab ea B. Auguſtini regulam ſibi dari, & ſic ex tunc cœperunt in regularibus obſeruantiis inſtrui; & regulariter ſe habere. Primò ſeceſſit in eremum; deinde aliquoto tempore in ſpelunca, quæ adhuc extat, delituit; dein domunculam ædificauit; mox crebreſcente famâ, plurimi ad eum conuenerunt diſcipuli; hinc eccleſiam S. Mariæ conſtruxit. Creſcente demùm numero conuerſorum, & ſocietate per alias partes propagata, obtinuerunt quidam ex eis à Sede Apoſtolica regulam prædictam. Hæc eſt compendioſa & vera narratio exordij huius Sodalitatis.

b *Cruſ. in m naſt.* 24.

7 Vnde non immeritò Cruſenius [b] & Marquez

quez [c] à ſeceſſu in eremum vſque ad regulæ conceſſionem vltra annos viginti dicunt elapſos. Quomodo ergo potuit ſtatim poſt annos in ſæculo elapſos cum Eremitis Auguſtinianis idem inſtitutum ſectari? Demum exemplo & argumento eſt congregatio Brictinenſium, quæ ſub idem tempus cum congregatione Ioannis Boni, & fortè, vti tu dicis, eodem [d] authore lõgo tempore coaluit, & nõ niſi anno MCCXXVIII. regulam accepit Auguſtinianam, te ipſo teſte, [e] producta Bulla Gregorij, quæ originaliter habetur in archiuo Auguſtinianorum Romano. Vixit itaque Ioannes Bonus cum Eremitis, qui poſtea facti ſunt Auguſtiniani; & proinde in eo ſenſu omnino intelligendum eſt, quod dixit Conſtantius, reliquum vitæ vixiſſe inter Eremitas in Religione Auguſtiniana, quæ ſcilicet poſtea euaſit Auguſtiniana. Ita enim & Religio Franciſcana continuatâ non interpolatâ Ordinis eiuſdem ſerie dicta eſt Religio Minorũ ante & poſt ſuſceptam & confirmatam à Sede Apoſtolica regulam: ita etiam & Dominicanum inſtitutum eodem *religionis* nomine audiuit, licèt per aliquot annos ſua exordia habuerit ante acceptam à Pontifice Honorio S. Auguſtini regulam; & qui ab ipſa origine primi fuerunt ſocij S. Dominici, & cum ipſo perſeuerarunt, donec regulam prædictam acceperunt, ſemper eiuſdem Ordinis dicuntur. Hac etiam de cauſa Pontifex in iſta Bulla loquens cum Eremitis Auguſtinianis, Ioannis Boni etiam ante acceptam regulam eorum inſtitutum appellat *religionem*; *Religio*, inquit, *veſtra per eos in diuerſis partibus, in*

c *Marq.* c. 26. §. 3.

d *Reſp.* 5. n. 535.

e *Reſp.* 4. n. 257.

quibus manſiones conſtruxerant, extitit propagata; & Eremitas ante regulam impetratam vocat religioſos: *Cùm autem ijdem religioſi aliquam de approbatis regulam non haberent,&c.*

Difficile itaque tibi fuit adeò manifeſtam 8
tam Pontificis, ſeu Cardinalis, quàm tui Iordani narrationem debilibus coniecturis infirmare, & præpoſteram dicere, ſiue per anticipationem, aut recapitulationem fuiſſe compactam. Quod enim primò aſſeris, huiuſmodi anticipationem paſſim in aliis ſcriptoribus, & in ſacra Scriptura reperiri, admitto: at & hîc haberi, conſtanter nego: vnde locus? quid hîc me cogit, vt quod alibi aliquando fit, hîc etiam factum admittam? Nulla hîc neceſſitas relationem planam & ſinceram ita torquendi, & res geſtas ſuo loco dimouendi. Neceſſarius temporum ordo, plana rerum ſeries, & diuerſa Euangeliſtarum narratio Auguſtinum & ſacros Doctores coëgit & fateri & docere, huiuſmodi tropum, ſeu tranſpoſitionem aliquando in ſacris literis inueniri. Hîc nihil horum vrget, neque præpoſterus rerum ordo, neque temporum confuſio, neque Authorum in narrando diſcrepantia.

Quod ſecundo loco ex ipſo Diplomatis tex- 9
tu de domo ex Diœceſani licentia ædificata, antequam viri ſancti fama crebreſceret, infers ſaltem hoc per anticipationem referri, non enim probabile videtur, vt pro ſe ſolo domum ædificaret. Imò mihi ſummè probabile eſt, & omnino videtur neceſſarium, vt in deſerto conſtitutus domunculam, vti vocat Iordanus, [f] vtique pararet cæli iniuriis abarcendis. Nonne & hoc faciunt

[f] *Iord. li. 1. c. 8.*

faciunt quotquot ſunt vbique Eremicolæ, & Anachoretæ; quorum domunculæ & caſellæ paſſim per Italiam occurrunt, quibus tamen ædificandis Diœceſanorum licentiæ prærequiruntur.

10 Tertia ex Conſtantio obiectio nullius eſt roboris, ait enim in capitis titulo, Ioannem ſuſcepiſſe habitum S. Auguſtini, & in ipſo capitis exordio, votum emiſiſſe huius inſtituti. A quo, quæſo, ſuſcepit habitum? in cuius manibus votum emiſit? à quo inſtructus, ſi priùs nullos habuit, qui habitum conferrent, votum admitterent, inſtituti legibus erudirent? Priùs aduenerunt famâ ſanctitatis allecti, priùs multiplicati ſunt, & cùm nullam regulam approbatam haberent, acceſſerunt ad Sedem Apoſtolicam, à qua impetrarunt Auguſtinianam, & ex tunc non priùs cœperunt in regularibus obſeruantiis inſtrui, & regulariter ſe habere. Huic fidę Pōtificiæ, ab ipſis Fratribus, ſeu Cardinale Protectore porrectæ, narrationi hærendum, maximè cùm Conſtantius ibidem loquatur de numeroſo Fratrum augmento, quod item [illegible] eſt illuſtrius & amplius poſt regulam accep[illegible] quam etiam magnus numerus præceſſit.

11 Illa comparatio quarto loco adhibita de repulſis Franciſcanis, dum teſtimonium non afferebant authenticum ſui ſtatus, non cogit vt negemus Ioan-Bonitas in diuerſis partibus ſuam Religionem propagaſſe, & manſiones conſtruxiſſe. Illi enim per varias orbis prouincias miſſi extra Italiam in aliquibus mitiùs habebant, ex aliis iniurioſè repellebantur; quia ex inſtituto &

 fine

ſine miſſionis, dum prædicabant in populis, tanquam aduentitij & ignoti peregrinæ veſtis viri abiiciebantur. At hi intra Italiam, in contermi-nis regionibus Vmbriæ, Marchiæ Anconitanæ, Etruriæ, per quas noſcebantur, deliteſcebant in ſolitudinibus, nulla obibant miniſteria publica, ſolas ſuas animas curabant. Adde quòd Franciſcani ante has in exteris prouinciis & regnis repulſas, in præcipuis Italiæ partibus mirabiliter creuerunt, & domicilia multa conſtituerunt.

Sed adhuc inſtantiſſimè vrges, & perſiſtis in tuo conatu, vt probes Ioannem paulò à ſuo in eremum ſeceſſu factum Auguſtinianum, & nullatenus tot annis, quot ſuprà numerauimus, in ea ſine regula vixiſſe. Tribus id putas te probaſſe fortiſſimis argumentis, tanquam *tribus*, inquis, [g] *diuinorum teſtimoniorum ictibus*, [h] & indiſſolubilem veritatem triplici funiculo reddidiſſe certiſſimam. Sed ecce primum illud teſtimonium, omnium, quæ affers, fortiſſimum. Sixtus & Eugenius quarti confirmant Bullam Innocentij quarti directam *Priori generali Ordinis Eremitarum, ac alijs Prouincialibus & Conuentualibus Prioribus &c. Eremiticam vitam profeſſis*; in qua inter reliqua ita habetur. *Præterea omnes libertates, immunitates à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus locis veſtris conceſſas, necnon libertates & exemptiones ſæcularium exactionum à Regibus, Principibus, & alijs fidelibus rationabiliter vobis indultas, authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus.* Probas autem Diploma hoc ſpecialiter dirigi ad Fratres congrega 12

g Reſp. 3. n. 109.
h Aug. de geſt. Pelag. c. 30.

gregationis Ioannis Boni; deinde præter alia infers, quod præcipuum intendis, ſcilicet ante annum 1233. à me ſtatutum, introductam in hanc congregationem regulam S. Auguſtini; quod inde probas, quia Innocentius confirmat libertates, & immunitates à ſuis prædeceſſoribus huic congregationi conceſſas. Innocentium autem præceſſit Cœleſtinus IV. qui breui dierum 17. Pontificatu nihil conceſſit, hunc Gregorius nonus, iſtum Honorius & Innocentius tertij. Vt illa verba verificentur, neceſſe eſt, inquis, vt ſaltem duo Pontifices, videlicet Gregorius & Honorius, aliquod conceſſerint priuilegium, ídque poſt introductam regulam in illam congregationem (aliter enim adderet: *etiamſi fuerint conceſſa priuilegia antequam ſe regulariter haberent*) vnde conficitur ad minus ante mortem Honorij, quæ incidit in annum 1227. hos Eremitas regulam accepiſſe. Hoc argumento me *lanceâ vulneratum* ex Hieronymi [i] phraſi, vel *phalaricæ mole percuſſum* affirmas, & ex Bernardo, [l] *nefas* aſſeris *tantæ Pontificiæ ſanctitati non credere, & tantæ maieſtati non obedire.*

i *Hieron. ep. 11. inter Auguſtin.*

l *Bernar. ep. 251.*

13 Ego tam promptè Pontificiis verbis aſſentiar, quàm tu apertè in Diplomatis intellectu deciperis. Vt nunc admittam Bullam hanc directam ſoli congregationi Ioan-Bonitarum (etſi Patres Eremitæ Auguſtiniani, vel totum corpus ex omnibus Eremitis compactum, inter ſua priuilegia veluti ſibi conceſſam bis illam petierit confirmari, circa quod nolo nunc immorari) admiror valde hominem eruditum, in monumentis Apoſtolicis verſatum, & qui penè innumera me mi-

Vide bull. Auguſtinian. pag. 319. & 335.

niſtrante reuoluit, non aduertiſſe Scriptores pro determinatis & ordinariis materiis, ordinariis etiam & communibus vti formulis, eandémque Bullam variis & diſtinctiſſimis perſonis & inſtitutis adaptari, mutatis duntaxat nominibus, diebus, aut locis, quibus conceduntur. Pro fundationibus Monaſteriorum, conceſſionibus Indulgentiarum, inſtitutionibus Epiſcoporum, confirmationibus donationum & exemptionum, ab Epiſcopis Monaſterio, aut Religioni factarum, ſexcentas huiuſmodi formulas inuenies vbique, & ſi placet, ne latiùs diuageris, in Regeſto noſtrorum Annalium ſub eodem tenore verborum repetitas.

Pro hac etiam materia, & ſuſceptione Monaſterij, aut Religionis ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, & amplo concedendo priuilegio, idem præſcriptus eſt modus, quod vel in ipſo tui Ordinis Bullario conſpicere licebit, vbi hæc eadem Bulla pro Eremitis Tuſciæ, pro Brictinenſibus, pro vltra-montanis, pro Ordine Eremitarum quinquies ab Innocentio & Alexandro quartis, nullâ mutatâ clauſulâ repetitur. Non ſe ita adſtringunt ſcriptores; neque miniſtri, qui à ſacris ſunt monumentis, ad hæc volunt teneri, ut ſeriò, aut ſtrictè examinent, à quibus, aut quot Pontificibus conceſſa ſunt priuilegia, nec quo anno, aut tempore fundata ſunt Monaſteria, aut Religiones, quibus ſub communi forma verborum, commune etiam hoc concedunt priuilegium; ſed ſub cautiori & ſecuriori clauſula; & formula verborum ſcribunt confirmari à Pontifice omnes libertates & immunitates à ſuis prædeceſſo

ceſſoribus conceſſas, nimirùm ſi plura à pluribus Pontificibus ſint. ipſis, vel ipſorum locis conceſſa, ea omnia volunt rata & confirmata.

15 Atque in hoc ſenſu illa verba eſſe intelligenda, neque ea neceſſariò ſupponere, aut omnino inferre quod velis, ſcilicet plures Pontifices ante Innocentium Ioan, Bonitis priuilegia poſt acceptam regulam S. Auguſtini conceſſiſſe; manifeſtiſſimè probo ex ipſo Innocentio & Bullario Auguſtiniano. Hoc ipſum priuilegium eâdem per omnia ſeruatâ formâ verborum, concedit Innocentius Eremitis per Tuſciam conſtitutis VI. Kal. Maij anno Chriſti 1244. cùm non niſi anno præcedenti XVII. *Kalend.* Ianuarij ipſe eis conceſſerit regulam S. Auguſtiniani, vt ex conſt. 1. & 4. Innocentij in prædicto Bullario conſtabit, & nos aliàs diximus in Apologetico.[m] Idē Innocentius conceſſit iſtud ipſum priuilegium expreſſis iiſdem verbis quod habetur in Bullario Cherubini [m] Monachis Sylueſtrinis an. 5. Pontific. cùm illi paulò antè ſub Gregorio Nono incepiſſent; authore Sylueſtro Ghiſlerij Canonico Auximano, qui non niſi 1267. deceſſit, & ab ipſo Innocentio ſuæ Religionis confirmationem, teſte Barboſa [n] ſuſcepit. Quid ad hæc, mi amice, hócne tuum lanceatum vulnus, & phalarica illa moles, quâ me iudicabas oppreſſum? Adde, quòd non loquatur priuilegium de libertatibus & immunitatibus à prædeceſſoribus Romanis Pontificibus, quæ fuerant conceſſæ ipſis Religioſis, aut Religionibus, ſed *locis*, inquit, *veſtris conceſſas*. Potuerunt autem acquiſiuiſſe loca aliqua, aut templa, longè antea ædificata, quibus aliquot

m §. 5. n. 3. *& ſeqq.*

m *Conſt. 5 Innoc.*

n *Barboſa collect. in bullar. verbo* Monachi Sylueſtrini.

aliquot Pontifices multa indulſerint fauorabilia. Ita Honorius III. conceſſit hoc ipſum priuilegium S. Dominico & ſociis,qui ante paucos annos ſub Innocentio III. Ordinem inchoarunt,& eccleſiam acquiſiuerũt vetuſtam S. Romani Toloſæ; cuius priuilegia Honorius ita confirmat: *Libertates quoque, & immunitates antiquas & rationabiles conſuetudines eccleſiæ veſtræ conceſſas, &c. ratas habemus.* Viden, hoc tuum primum fulmen abſque vulnere in aëre diſſipatum?

Vibras & ſecundum ex alia eiuſdem Innocentij Bulla, ſed vereor ne in bullam euaneſcat. In literis incipientibus *Admonet nos*,refert Innocentius B.Ioannem Bonum poſt acceptam S.Auguſtini regulam,per plures annos Fratribus præfuiſſe,& paulò infrà ait Fr.Matthæum,qui Ioanni renuncianti officio ſucceſſit, in eadem Religione annis pluribus tanquam Generalem Priorem,generaliter miniſtraſſe, donec in Capitulo Ferrarienſi an. 1249. celebrato, regendi munus depoſuit. Ex his infers datam huic congregationi regulam ante annum 1233.quem ego traditæ regulæ præfixi. Etenim ab hoc anno vſque ad 1249. quo Matthæus ab officio abſolutus eſt, numerantur anni ſexdecim duntaxat, qui nimis pauci ſunt, & tempus breue valde, vt dicantur duo Generales pluribus annis præfuiſſe. 16

Mihi verò non pauci videntur anni ſexdecim, vt ſi inter duos Ordinis Primicerios diuidantur, non ſufficiant, vt vterque pluribus annis præfuiſſe genuinè dicantur. Octo anni plures anni ſunt & minorem numerum hoc verbo Cicero declarauit. *Colores plures in columba videri ſentio,* 17

nec

nec eſſe plus vno: inquit 4. Acad. *& ſummus*, inquit, *dolor plures dies manere non poteſt*. 2. de Finib. Imò & ad binarium numerum reduci poſſe dictionem hanc, humanioris literaturæ profeſſores conſtituunt, ídque aſſignant diſcrimen inter *Plura* & *Complura*, vt illud de duobus dici poſſit, iſtud non niſi de numero maiori. Deinde ſcire à te velim, vnde tibi conſtat Innocentium loqui ſolùm de tempore poſt acceptam regulam, cùm ait Ioannem Bonum pluribus annis præfuiſſe? Nonne ipſa verba manifeſtè indicant oppoſitum? *Cúmque*, inquit, *dictus Frater Ioannes Bonus, qui per plures annos fratribus prædictis præfuerat, & fratres ipſi eidem tanquam inſtitutori Ordinis ipſorum reuerenter intenderant &c.* Nonne à principio inſtitutæ congregationis eandem regebat, & Fratrum ad ſe conuerſorum curam agebat? nonne eiſdem ſua authoritate & directione præfuerat? an non ab exordio eidem, tanquam Ordinis inſtitutori, Fratres reuerenter intendebant? At, inquis, hæc verba habet poſt narrationem conceſſæ regulæ, & relatam ſub illa profeſſionem nouitiorum. Quid inde? nonne hæc verba vtrumque tempus propriè complectuntur, & ſequens regulam & præcedens? Quòd ſi in locatione, vel ſitu verborum vis tota conſiſtit, ecce profero, qui hæc verba, ſeu relationem regulæ præmittat. Is eſt tuus commendatiſſimus Iordanus. [n] *Vocabantur*, inquit, *iſti homines Fratres Eremitæ Fratris Ioannis Boni, cùm ipſe fuerit primus inſtitutor eorum, & quaſi Prior generalis Ordinem illum paterna ſolicitudine gubernaret. Cùm autem ijdem Religioſi aliquam de approbatis regulam* *non*

n *Iord. l. 1. cap. 8.*

non haberent, &c. Indiſcriminatim itaque loquitur Innocentius de toto tempore ab initio exorientis Religionis vſque ad illud, quo curam inſtituti gregis depoſuit. Tertij fulminis ictum iam ſuprà declinauimus, nec eſt cur amplius vereamur, & ſi tu maiori vi denuò contorqueas. Repetis illa verba Conſtantij ſatis ſupérque iam inculcata, videlicet, *Reddidit animã Creatori octogenarius, & vltra, conſumptis in ſæculo annis quadraginta, & reliquâ parte inter Eremitas in Religione Auguſtiniana.* Sed quàm debile hoc fulmen, & quàm leuiter noceat, diffusè ſatis iam oſtendimus, [o] dedimúſque genuinum ſenſum, & veram verborum interpretationem, quæ perperam te conſtruxiſſe probauimus, & ſi tibi aliquantum acceſſerit Doneſmundus [p] in hac aſſertione, verbis Conſtantij innixus, ſed malè perceptis. Quem ſi tu teſtem & coaſſertorem vis de introducta regula S. Auguſtini in hanc congregationem ante annum 1233. admitte etiam in iis, quæ paulò antea, ſeu ipſo eodem loco dixit de conuerſione Ioannis Boni à ſæculo & arte Comica anno 1209. & dabimus manus, litémque terminabimus. Mihi ſufficiet, quòd Doneſmundus conſtanter affirmat de conuerſione Ioannis anno 1209. vt conuincam Franciſcum Ioannis non fuiſſe diſcipulum; tibi non ſufficiet, quòd regulam Ioannes acceperit anno 1210. quod Doneſmundus aſſerit, vt Franciſcum efformes Auguſtinianum. Id enim iudicas improbabile, niſi eam paulò celeriùs, anno videlicet 1207. vt meditatis, admiſerit.

o *Suprà. ſect. 5. §. 2. n. 2.*

p *Doneſmund. in hiſt. Mãt. l. 4.*

Atque vt viam huic meditationi præſtrueres, 19

præuias actiones ita componis, & præcedentia tempora ita diſponis, vt conuerſio & profeſſio in quos velis annos recurrant. Inter reliqua etiam ſpatium diuturnum exercitæ Comicæ ita breue præſcribis,[q] vt quinquennium non excedat. Sed vti ſolus & ſolitarius aſſertor exiſtis de introducta regula anno 1207. ita nullum habes teſtem, qui de miſsâ hac arte ſub quinquennium adſtipuletur. Ipſo illo, quem citas, loco, Doneſmundus, ab incunte iuuentute, & ab ipſa fermè pueritia vſque ad annum 1209. & vitæ quadrageſimum in hoc vitæ genere perſeueraſſe, ſeriò recenſet. Hinc tecum expende, quàm rectè mecum agas,[r] dum acriter reprehendis, quòd ex Conſtantio & hiſtoria Mantuana dixerim Ioannem Bonum quadraginta annos malè & inaniter in ſæculo conſumpſiſſe, & conſtanter affirmas nihil huiuſmodi in Conſtantio reperiri. At placeat ipſum audire. lib. 1. cap. 15. quod ſæpe monui, dixit ex octoginta annis, quos vixerat, quadraginta in ſæculo conſumpſiſſe. Ibidem cap. 1. refert eius in eremum, & ſpeluncam ſeceſſum, perpetuum ieiunium, vigilias, orationem, corporis macerationem, quibus præteritos corrigebat errores, & annos deflebat malè tranſactos, *piangendo gli anni malamente ſpeſi*, ſi omnes quadraginta conſumpſit in ſæculo, & vſque ad annum conuerſionis perdurauit in ludicris exercendis, vti ipſe admittis, nonne hos annos malè & inaniter deflebat elapſos? Hiſtoria Mantuana loco proximè citat. loquens de anno conuerſionis ait. *Haueua egli all' hora quaranta anni di ſua vita, ma coſi malamente ſpeſi, ch' aſſendogli mentre era fancinllo,*

q *Reſp. 2. n. 21. & ſeqq.*

r *Ibid. n 17.*

fanciullo, morto il padre, ſi diede all' arte del Comico, nella quale con gran dolore di Bona ſua madre, per diuerſe città de Italia era andata ſin' a queſta hora eſercitandoſi. Hiſtoria Cæſenatica ſuprà citata. *Quadraginta annos in ſæculo, indignis curis mancipatus, perdidit.*

Huic ſimilis eſt illa tua vehemens in me ex- 16
probratio,[s] quam ſuprà[t] indicaui, quòd dixerim pium virum appellatum *Ioannem Bonum* à *Bona* genitrice & patre *Ioanne Bonhomi*. Contendis enim ex Conſtantio cognomen *Bonhomi* genitricis fuiſſe, non genitoris: *Nacque*, inquit[u] ille, *di Giouanni e Bona di Bonhomi, familia antica*, &c. Ego aſſertionis meæ ducem habeo clariſſimum, Donesmundum in hiſtoria Mantuana: *Chiamandoſi il padre*, ait, *Giouanni de Bonhomi, e la madre Bona, eſſo percio fu appellato al batteſimo Giouanni Bono.* His concordat ille codex MS. Cæſenas à me ſuprà citatus illis verbis: *Il B. Giouanni de Buonhomi Mantuano, detto Giouanni Bono ſi ritirà &c.* Cognominatur hîc etiam filius Ioannes, *Bonhomius*: communiter autem & propriè cognomen potiùs deſumitur à patre quàm à genitrice. Quid ſi vterque parens ex eadem eſſet familia *Bonhomia*, vti certè Conſtantius indicare videtur, dum patrem & matrem ſub eodem cognomine *Bonbuomi* coniungit, & nullo facto vtriuſque diſcrimine ſubnectit: *familia antica, e nobile, & honeſtamente riccа.*

[s] Ibid. n.16.
[t] Sect. 2. n.5.
[u] Const. lib. 1. c. 1.

Concludo itaque ex dictis, & manifeſtè huc- 21
uſque deductis, Ioannem Bonum familiâ Bonhomiâ natum anno 1168. patre in pueritia orbatum, ſpretâ matris authoritate, adoleſcentiori

Compendium vitæ n. 168. Boni.

ætate

ætate liberiùs vixiſſe, artem Comicam prætuliſſe vſque ad annum ætatis quadrageſimum, atque adeò anno Chriſti 1208. à ſæculi vanitate conuerſum, eodem, vel ſequenti, ad eremum Cæſenatem confugiſſe; illic inſtituta & collecta religioſa familia regulam accepiſſe S. Auguſtini circa annum 1233. in eadem eremo per annos quadraginta prioris vitæ pœnituiſſe, deinde in patriam Mantuanam remeaſſe, vbi octogenarius, aut paulò amplius, ſanctè deceſſit.

Quando conuerſus S. Franciſcus, & inſtitutus Ordo Minorum.

§. V.

1 STABILITO tot teſtimoniis, firmiſque rationibus tempore conuerſionis, profeſſioniſque Auguſtinianæ Ioannis Boni contra leues, ſingularéſque coniecturas, quas tu primus & ſolus excogitaſti, ſupereſt vt ſimiles cóiectationes circa annum conuerſionis S. Franciſci, & inſtitutæ ab eo Religionis non diſſimiliter explodam. Vt Franciſcum effingeres Auguſtinianum, diſtuliſti eius primam conuerſionem vſque ad anni 1207. menſem Iulium, aut Auguſtum; & vt per biennium, ſecundùm communem tuorum ſententiam, Ioannis Boni aſſereres diſcipulum, protraxiſti ſecundam vſque ad anni 1209. menſem Ianuarium, aut Februarium. Id ſolum à te auidè ſcire cuperem, vbi hæc legiſti, à quo acce-

O piſti?

piſti? quis vel triobolaris ſcriptor hos determinauit mēſes? aut quis quantũuis obſcurus author, hæc ſomniauit? Circa ipſos illos annos vtriuſque conuerſionis, tanquam communiores, & ſcitu faciliores, credebam te aliquos teſtes conuocaturum. Sed pro anno 1207. primæ conuerſionis ſolum tuum Magiſtrum Marquez producis, & pro anno 1209. ſecundæ Antonium, Franciſcum Gonzagam, Franciſcum Diago, Iacobum Gualterum, Onuphrium Panuinum, Franciſcum Ortiz Lucium, Alphonſum Ciacconium.

Ego opportuna oblata occaſione, dum Minorum conderem Annales, de vtraque hac conuerſione, tanquam neceſſariò præſtruendo operis fundamento, ſeriò tractaui, [x] & primam comperi in annum 1206. ſecundam in 1208. recurriſſe. Teſtes, quos ibi adhibui, hîc repetam, alióſque adiungam, & reproducta ex Apologetico [y] firmiſſima ratione, rem totam abſoluam. Franciſcum diuina illuſtratione, & Chriſti voce mundi pertæſum, patri veſtes reddidiſſe, & pœnitentiam ſub habitu Eremitico inchoaſſe anno 1206. aperté tradunt B. Leo S. Franciſco à ſacris confeſſionibus; B. Ruffinus. S. Claræ conſanguineus, B. Angelus Tancredi, ſocij omnes, & diſcipuli viri ſanctiſſimi, qui vnanimi ſtudio ad præceptum Creſcentij Miniſtri Generalis, vitam ſui præceptoris conſcripſerunt. Hæc paſſim extat MS. è qua potiſſimi & primi ſcriptores geſta S. Franciſci decerpſerunt. Ita porro habent cap. 7. *Anno itaque 1206 & ætatis ſuæ 25. reſtitutis, quæ habuerat patri, & mundo contempto, &c.* Marianus Florentinus lib. 1. Chronic. MSS. cap. 3. relatâ veſtium

2

x *In app. par. ad Annal.* §.5. & 6.

y §.2. n.5.

Prima conuerſio S. Franciſci.

veſtium renunciatione, & noui indumenti in crucis figuram efformatione,ſubiungit: *quo tempore veterem Apoſtolorum vitam in ſe renouare cœpit, & Chriſti pauperis veſtigia ſectari, anno videlicet* 1206.*ætatis ſuæ* 25. Alexander Aquilanus in Chronicis etiam MSS.lib.1. cap. 3. vbi Chronica etiam citat cuiuſdam Iſidori de rebus Franciſcanis. *Patrem, & quæcumque in hoc mundo habebat,propter Chriſtum reliquit anno* 1206.Martinus Polonus ſub Freder. II. licèt in aliis annorum calculis erret,hîc diſertè ait. *Ann.Dom.*1206. *qui fuit annus conuerſionis ipſius.* Vincent. Beluac.lib. 29.ſpec.hiſt.c.98. & Antonin.tit.24.cap.2.iiſdem verbis aiunt: *immutationem dexteræ excelſi in eo apparuiſſe ad annum ætatis ſuæ ferè vigeſimum quintum.* Idem Antoninus cap. 7. *primò per duos annos honeſtum habitum, & Eremiticum gerens &c. Incepit autem vitam iſtam ann. Dom.*1206. Henricus Sedul.in comment.ad cap.2. vitæ S,Franciſci, & Petrus Salazar in chron. prou. Caſtellæ lib. 1. cap.11.Subſcribunt S.Antonino.Ludouicus Prutenus in Trilogio animæ par. 3. cap. 6. litera g, *Sanctus Franciſcus conuerſus eſt à ſæculo ann. M.CC.VI. & per biennium ambulauit in vili habitu, ſicut Eremita.* Naucler. volum.2.generat.41. *Franciſcus primò negotiator humanus,& affabilis,ac prodigus vſque ad annum* 25. *inde terrena cuncta deſpiciens*, &c. Ioann. Pineda lib. 22. Monarch. Eccleſ. cap.23. §.2. *Prima eius conuerſio ad Dominum per vitam religioſam, fuit anno* 1206. Adde his ſanctum Bonauenturam, & tres illos irrefragabiles teſtes, quorum verba exſcripſi in Apologetico, & [z] & quintum, quem reproduco z §.2.n.5.

Pinedam citatum.§.3. qui expreſsè aiunt S.Franciſcum obiiſſe anno 1226. anno videlicet à ſua prima conuerſione vigeſimo. Quid ad hæc, vir doctiſſime? tot manifeſta probatorum Authorum teſtimonia præponderabunt vnicæ Magiſtri, vel tuæ coniecturæ?

Secunda. Secundam etiam conuerſionem in annum 1208.incidiſſe docent apertè,& manifeſto annorum calculo probant Thomas Celanus, Marianus, & Antoninus Florentini in Apologetico proximè citati. Author Chronicorum 24. Ordinis Generalium cap.2. *Hoc anno* 1208. *ætatis* 27. *audito apud Portiunculam Euangelio, ſecundò conuerſus eſt P.N.Franciſcus.* Naucler.citat. *Franciſcus Seraphicus &c. vir diuinus, ac primus fratrum Minorum Ordinis inſtitutor, & fundator circa annum Dom.* 1208. Marcus Vlyſſipon. p.1. Chron. lib.1.cap.7. poſtquam retulit illum audiiſſe lectionem Euangelicam in æde Portiunculæ, ad quam plenè conuerſus eſt, & nouum habitum aſſumpſit; inquit: *In hac lectione Euangelica, in hoc facto, in hoc die, anno ſcilicet* 1208. *menſe Octobri, die S. Lucæ, hic beatus vir initium dedit regulæ Minorum, anno ætatis* 27. *expletis annis duobus ſuæ conuerſionis.* Petrus Salazar citatus cap.12. *dum in die S.Lucæ ætatis ſuæ anno* 27. *audiret Euangelium, in quo Chriſtus formam Euangelicam præſcripſit &c.* infrà. *Hoc tempore anno ſcilicet* 1208. *ann.* 12. *Pontif. Innocentij tertij principium accepit ſacra Religio Minorum.* 3

Verum eſt communiter ſumi initium alicuius Religionis à congregatione conſodalium, ſeu à tempore, quo ad inſtitutorem accedunt 4

aliqui

aliqui diſcipuli ſub eadem viuendi norma conuicturi. Attamen S. Franciſcus hoc anno aliquale dedit initium Religioni Minorum; vti aliàs monui,[a] dum habitum, quem veluti teſſeram ſuis diſcipulis voluit communem, ipſe primus tunc aſſumpſit, & viuendi normam ex prælecto illo Euangelio ſibi conſtanter præſcripſit, & diſcipulis ſectandam potiſſimè reliquit. Vnde non immeritò S. Antoninus loquens de hac ſecunda conuerſione, quando Eremitico habitu reiecto, ſimplicem tunicam fune cinctam vir ſanctus aſſumpſit, ita ſubiunxit.[b] *Quo tempore ſecundùm veriorem opinionem, in lapide iſto fundamentali Ordo Fratrum Minorum initium & fundamentum accepit.* Similem animaduerſionem eiſdem fermè verbis adhibuerunt Author Chronicorum 24. Generalium, & Marianus Florentinus ad huius anni & conuerſionis hiſtoriam.

5 Noui Antoninum proximè citatum conuerſionem hanc ſecundam ſtatuere ſub ann. 1209. ſed manifeſtus eſt error in numerorum notis; quod aliàs notaui.[c] Etenim ipſo eodem loco paucis interiectis lineolis dixit, per duos tantùm annos honeſtum habitum & Eremiticum geſſiſſe. Si ergo vitam iſtam Eremiticam incepiſſe aſſerit anno 1206. ſecundùm eundem terminaſſe oportet anno 1208. Quibus conſonant, & per omnia concordant, quæ duobus locis habet manifeſto calculo, conſequentia ad ſtatutos annos 1206. & 1208. primæ & ſecundæ conuerſionis. Etenim cap. 2. §. 9. loquens de poſtrema infirmitate & morte S. Franciſci, eam accidiſſe ait, annis à ſua ſecunda conuerſione octodecim tranſactis; quod

a *Annal. Min. ann.* 1208. *n.* 12.

b *Anton. cit. c.* 7.

c *In app. ad Anna. §. 6. n.* 18.

quod etiam dixerat Vincent.citatus lib.30.c.121. & cap.7. §. 6. eandem mortem obtigiſſe confirmat Antoninus à prima ſua conuerſione anno vigeſimo, ab inſtitutione Religionis decimo octauo. Euidenter ergo liquet Antoninum ſtatuiſſe ſecundam conuerſionem, & Ordinis inſtitutionem anno 1208. non verò 1209. multò minùs, vt tu opponis, anno 1210. Etenim eo loco [d] cumulatim agit de exordiis duarum Religionum, Dominicanæ & Franciſcanæ, inter quæ paruum, aut breuiuſculum tempus interceſſit. Et ſi verò neutra inſtituta ſit anno 1210. (quippe vltra ea, quæ iam diximus de ortu Franciſcanæ expreſſam Dominicanæ inſtitutionem ann. 1215. conſtituit vir doctus, & nobilis author Thomas Maluenda, [e] licèt quædam Ordinis initia, & veluti rudimenta, aut præexercitamenta ann. 1207. præponat) cœperunt tamen ſub illum annum maioribus & clarioribus incrementis innoteſcere, & hominibus apparere. Atque hunc ſibi præpoſuiſſe ſenſum Antoninum, conſtat ex ipſis peculiaribus vtriuſque Ordinis hiſtoriis, ad quas ſe eodem loco remittit, addens: *De quibus infrà.*

d *Anton. tit.19.c.1. §.4.*

e *In Annal.Prad. an.1215. cap.3. & an.1207. cap.6.*

Quod verò dicis Antoninum, dum agit [f] de conuerſione B. Ægidij, tertij S. Franciſci diſcipuli, loqui de anno 1209. id mihi mirum vnde hoc collegeris, neque enim quidquã per integras paginas proximas, & hiſtoriæ partitiones occurrit, vnde hic annus, vel alius quiſquam determinatus poſſit apprehendi. Imò ex ipſis verbis authoris ego colligo potiùs loqui de anno 1208. Ita enim habet: *Frater Ægidius fuit tertius diſcipulus, ſeu habitu indutus à B. Franciſco, poſt duos an-* 6

f *Anton. tit. 24.c. 7.§.11.*

nos à primordio conuerſionis ipſius B. Franciſci. Cùm ergo manifeſtè, & repetita annorum calculatione, dixerit, primordia conuerſionis S. Franciſci incidiſſe in annum 1206. quomodo poterit hic nunc interiecto tantùm biennij ſpatio, Ægidij conuerſionem protrahere in annum 1209. multò minùs alibi [g] in annum 1211. quod aliàs diſcuſſi. [h] Eius verbis, diſcurſui, & numerorum inductionibus potiùs inhærendum duxi, quàm notis Arithmeticis, in quas facilè irrepunt errores.

g *In dial. cap. 7. in princ.*
h *In Annal. ann. 1209. n. 8.*

7 Tum porro cogito putaſſe in eundem annum coincidiſſe & Franciſci ſecundam conuerſionem, & diſcipulorum acceſſionem, quod & alios decepit, & fluctuare fecit in narratione, vel præſcriptione annorum, & aliquandò Ordinis Minorum initia tribuere anno 2108. aliquandò ſequenti. Verè autem hæc diſtinguenda ſunt, & poſterior Franciſci conuerſio ſtatuenda eſt annò 1208. & diſcipulorum admiſſio anno 1209. Ita expreſsè docet Ludouicus Prutenus [i] multis adductis aliorũ teſtimoniis. *Anno*, inquit, *MCCIX. Franciſcus cœpit habere fratres, ſicut etiam dicit Chronica, & teſtatur Magiſter Bartholomæus de Piſa in lib. Conformitatum, & ſimiliter Fr. Dauid, & Fr. Peregrinus de Bononia in ſua Chronica, necnon legenda Fr. Ægidij ſancti viri; & etiam legenda Fr. Bernardi de Aſſiſio teſtantur; & tunc illo anno ſecundùm veriorem opinionem Ordo Fratrum Minorum incepit.* Hinc colligitur altercatos quoſdam, exortáſque aduerſas opiniones circa verum ortum, & propria initia Religionis. Alios diximus ſuprà illa conſtituiſſe in ſuſcepta paupere veſte,

i *Pruten. cit.*

& abiectis reliquis indumentis iuxta præſcriptum tunc auditi Euangelij: alij ponunt in aduentu conſodalium. Et quidem quòd Prutenus citet annum hunc ex Legendis Ægidij & Bernardi, veriſſimè facit, in vtraque enim à Franciſci familiaribus conſcriptâ, hic annus præfigitur, imò & dies conuerſionis vtriuſque adnotatur. Ex his & diem & annum decerpſit Marcus Vlyſſipponen.[l] Bernardum ait habitu Minoritico donatum 16. die Aprilis anno 1209. & Ægidium poſt diem ſeptimum in S. Georgij natalitiis. Eadem habet Salazarius.[m]

l *Marc. cit. c.8. & 9.*

m *Salaz. cit. c.13.*

8 Sublata itaque æquiuocatione circa ſecundam Franciſci conuerſionem & diſcipulorum admiſſionem, quas in idem tempus aliqui reiiciebant, & in ſuum quâque annum diſtributa, duabúſque explicatis ſententiis circa Ordinis Minorum initia ſtatuenda, ſiue in Franciſci conuerſione, ſiue in diſcipulorum acceſſu, qui verè in annum recidit 1209. dubium omne euacuatur, & ingenuè admittimus quos profers teſtes de inſtituto Ordine anno 1209. tunc enim admiſſi primi diſcipuli, qui in Sodalitium conuenerunt. De his apertè loquitur Gonzaga à te citatus: *Pij aliquot viri*, inquit, *anno 1209. Franciſco adhærere cœperunt, quorum auſpiciis Seraphicus Minorum ordo initium ſumpſit.* De hoc Ordinis initio, ſiue inſtitutione, ſimiliter loquuntur Gualterus, Panuinus, Lucius, & Ciacconus, vti ipſe ipſorum verbis teſtaris.

9 Solus Franciſcus Diagus ex plano errore videtur tuæ fauere ſententiæ circa conuerſionem ſecundam S. Franciſci ſub annum 1209. Fuit, qui

diceret

diceret ſanctum Patriacham an. 1214. in Hiſpaniam abiiſſe transfretaturum in Africam deſiderio Martyrij. Fuit etiam qui in annũ anteriorem hanc profectionem Hiſpanicam retraheret. Voluit Diagus priorem defendere ſententiam, eámque ex S. Bonauentura [n] probare, quia dixerat *ſexto conuerſionis ſuæ anno* Martyrij cupidum ad Sarracenos perrexiſſe. Ex quo infert Diagus, prædicto anno 1214. *qui ſextus*, inquit, *erat ab eius conuerſione, ſuppoſito quòd anno* 1209. *contigerit, in Hiſpaniam abyſſe*. Sed in duobus palam lapſus eſt, primò quòd putauerit Bonauenturam loqui de profectione Hiſpanica, & tranſitu in Marrochium, cùm ille apertè egerit de profectione Syriaca, & nauigatione Adriatica ex portu Anconitano. Atqui hæc, & ſi irrito conatu, incidit in annum 1212. vti omnes vetuſti Scriptores vitæ S. Franciſci, Antoninus tit. 24. cap. 5. Marian. Florent. cap. 10. Marcus Vlyſſiponen. citat. cap. 43. Salazar citat. c. 14. vnanimiter conſcribunt. Et iter Hiſpanicum inchoauit vir ſanctus ſub finem anni 1213. & proſecutus eſt an. 1214. Secundò lapſus eſt, quòd iudicauerit S. Bonauẽt. per illa verba *ſexto conuerſionis ſuæ anno*, loqui de ſecũda conuerſione S. Franc. aut Ordinis inſtitutione, cùm de prima loquatur conuerſione, à qua ille annus 1212. computatur ſextus. & quartus ab Ordinis inſtitutione. Ita expreſsè habẽt Chronica antiqua Ordinis, Marianus & Marcus citati.

[n] *Bon. in leg. c. 9.*

10 Viden' ergo quàm rectè ſibi omnia cohæreant, quantâ concordiâ in te conſpirent Authores, qualiter diſcriminatis rebus, & in ſuos annos diſtributis, omnes in te vnam proferunt ſenten-

tiam de non retardanda quantum tu velis vtraque conuerſione S. Franciſci, ſed primam tribuendam anno 1206. ſecundam anno 1208. Sunt qui ampliùs accelerare voluerunt, & conuerſionibus iſtis alios annos priores deſignarunt,[n] ſed grauiorum Authorum concordia; & rerum geſtarum annorúmque firma conſonātia hos, quos diximus, ſtabilierunt, neque nos quàm citò, ſed quàm verè hæc facta ſint, perquirimus, & facti veritatem à bonis authoribus & coæuis, iiſque partim ocularis teſtibus indagamus. Ex his itaque, quos repellere non licet, & qui omnibus præferendi ſunt, aſſertoribus, ſancti viri ſociis, diſcipulis, coætaneis (præſertim S. Bonauentura, qui pro millibus ſufficit vnus) ex harum rerum conſciis & fidis ſcriptoribus Franciſci geſta narramus, & ex ſimili penu, ex certis ſcriptoribus & domeſticis monumentis, ex ipſis locis, quibus Ioannes Bonus vixit, & obiit, quid, quando egerit, recenſemus. Vt autem ſibi inuicem oppoſita clariùs elucescant, quæ hucuſque tot probatiſſimis Authoribus de vtroque viro ſancto produximus, & ob oculos inter ſe comparata collocamus.

n *Vide appar. Annal. §. 5. n. 32.*

B. Ioannes Bonus.	*S. Franciſcus.*
Natus eſt Mantuæ anno Chriſti. M.C. LXVIII.	Naſcitur Aſſiſij anno Chriſti. M. C. LXXXII.
Conuerſus eſt à libetiori vitę genere anno ætatis XL. & Chriſti.	Conuertitur primo à ſęculi vanitate anno ætatis X X V. & Chriſti.

Chriſti.M.CC.VIII.	Chriſti. M.CC.VI.
Defuncta matre expiatâ conſcientiâ venditis facultatibus, ſeceſſit in Eremum Cæſenatem an. M.CC.IX.	Conuertitur ſecundo ad arctiorem viuendi normam an. M.CC.VIII.
Accepit cum ſodalibus regulam S. Auguſtini circa annum. M.CC.XXXIII.	Fundat ſuam Religionem anno. M.CC.IX.
Sanctiſſimè obiit Mātuæ anno. M.CC.XLIX.	Moritur Aſſiſij anno M.CC.XLVI.

11 Collatis inuicem annorum notis, & ſtabilitâ per graues Authores vtriuſque viri ſancti conuerſione, quid amplius in hac materia obiici poſſit, prorſus ignoro. Ita enim ſibi obuiant temporum rationes, & præſtituti conuerſionum anni ita contradicunt, vt ſub Ioanne Franciſcus haud potuerit audire. Biennio ante Ioannem conuerſus Franciſcus eo anno condendæ Religionis præſtruxit fundamēta, quo Ioannes mundo valedixit, & verè poſtea condidit, dum hic receſſit in eremum. Ante inſtitutum ordinem biennalem Franciſci ſub Ioanne Monachatum aſſerebant Patres Auguſtiniani; & nullum hîc tempus, locus nullus, tanto diſcipulatui aſſerendo. Quare iam tandem cogito ſublatam omnem dubitationem, & venerandos Patres æquè admiſſuros erutam ex imis ruderibus veritatem, noſtrámque in colligendis monumentis, & exa-

minandis

minandis Authoribus probaturos induſtriam. Quantum licuit, ſinceram poſui, neque animus aliquando fuit quempiam offendere; imò à multis licitis abſtinui, ne vllum ponerem offendiculum. Plurima, quæ hîc obiicis, prætereo, & varia, quæ facis diuerticula, miſſa facio, ne longas cogar diſputationes intexere, & aliquid, quod offenſionem pariat, aut inuidiam conciliet, aſſerere. De inſtitutione, aut reſtauratione Ordinis Auguſtiniani, de primo habitus exordio, de congregationum origine, diſtinctione, & vnione, déque aliis his ſimilibus, quæ longo repetitóque inculcas ſermone, parum, aut nihil agam; ſolum hoc de Franciſci apud vos tirocinio proſequar argumentum, breuiter ſtabiliens quæ ego aliàs aſſerui, vel refellens quæ tu recenter opponis.

Satisfit reliquis, quæ habentur in reſponſione ſecunda.

§ VI.

INTERMISCES aliqua, quæ extra noſtram metam ſunt, vt eſt illud de ſuppletione lacunæ Bullæ Innocentij quarti, de commodo, vel incommodo teſtimoniorum Genebrardi, Pontaci, & ſociorum, & his ſimilia, quæ conſultius omittere iudicaui, ne extra vnicam hanc Monachatus controuerſiam ad ſingulos anfractus diuagemur, etſi aliàs ad ſingula reſpondere decreuerim, ne 1

quid

quidpiam à nobis dictum appareat, quod ſcitè defendi non poſſit. Itaque poſt efficaciſſimum ex temporum chronologia petitum argumentum, aliud ſubiunxi ex confeſſione Conſtantij Laudenſis, nimirùm, non haberi in proceſſu pro canonizatione Ioannis Boni compacto vllam huius Franciſci diſcipulatus memoriam. Probabiliter autem credi non poſſe diſcipulos Ioannis, qui præcipui compaginando proceſſui teſtes adfuere, tacituros virum ſanctiſſimum Franciſcum, iam inter Sanctos ſolenniter relatum, ſui magiſtri diſcipulum, ſuúmque fuiſſe conſocium.

2 His reſpondes num.63. & ſeqq. primò inefficax eſſe argumentum ab authoritate negatiua; ſecundò alios habuiſſe diſcipulos memoriâ dignos, neque tamen recenſeri in proceſſu. Tertiò te velle ſcire, an in proceſſibus SS. Dominici & Franciſci contineantur eorum diſcipuli ſanctitate conſpicui. Quartò in proceſſibus Thomæ à Villa noua, & Alphonſi de Oroſco non haberi, quòd ille hunc docuerit, vel hic ſub illo audierit. Quintò, Gregorius XI. fuit I.C. Baldi auditor, at ipſe Magiſter id non refert, licèt eundem Romæ obiiſſe narrarit.[o]

At argumentum negatiuum multum habet ponderis ex rerum, temporis, & perſonarum circumſtantiis, quæ hîc concurrunt grauiſſimæ. Summo omnium honori, quem diſcipuli tunc ſuo procurabant Magiſtro, maximè conducebat, vt palam innoteſceret tali fulſiſſe virtute, & doctrina, vt hominem ſanctiſſimum, Cœlitibus adſcriptum, ad tantam ſanctimoniæ excellentiam erudierit. An credibile videtur, vt tunc hoc

[o] *Bald. ad lib. 6. Codicis.*

retice

reticerent, etſi non interrogarentur, & non id vltrò proderent,propalarent, inculcarent? Nonne faciliùs Magiſtri gloriæ ſterneretur via, ſi tantopere præfulſiſſet in diſcipulo? Alios autem habuiſſe diſcipulos virtute illuſtres,quod ſecundo opponis loco,neque aliunde ſcio, neque negabo;ſolum id dixero, non fuiſſe tanta memoria dignos, quantâ Franciſcus, iam eo tempore per omnes orbis audiebat regiones; & proinde licèt illi reticerentur, hic publicaretur, & protinus obtruderetur. Tertium, quod ſcire cupis, à me non potes, qui Apotheoſis acta non vidi, id dicere poſſum, horum Patriarcharum neutrum, dum efformarentur proceſſus, talem tunc habuiſſe diſcipulum, qualem hîc oſtendimus debuiſſe explicari. Et ſi enim Dominicus habuerit ſectatorem Hiacynthum Polonum,& Franciſcus Antonium Patauinum,non tamen tunc Sanctorum albo donatos, neque tanto nomine conſpicuos. Similiter ſatisfaciendum eſt quartæ rationi, ſiue exemplo de binis tuis conſodalibus.

Quinta obiectio à ſcopo deuiat; Auditorium ſcholaſticum millenis adoleſcentibus commune & liberum,longè differt à tirocinio Monaſtico ad ſelectiores redacto, & vinculis reſtricto. Inſuper ſi Baldus ob modeſtiam ſuum tacuerat magiſterium,id expreſſerunt alij, qui vitam eius, vel Gregorij ad poſteros tranſmiſerunt. Conſule,ſi vis, Guidum Panzirolum Regienſem lib.2. de claris legum interpretibus cap.70. vbi de Baldo; Platinam & Ciaccon.in vita Gregorij; tuum Ægidium Viterbien.in hiſtoria ſæculi 20.præter 5

Blondum

Blondum & Pium II. à te citatos. Ego non contendo debuiſſe Ioannem Bonum de ſuo gloriari magiſterio, aut Franciſci diſcipulatu; ſed difficile credi poſſe id tacituros eius diſcipulos, Franciſci collegas, in teſtimonium vocatos virtutis & gloriæ ſui Magiſtri.

Refelluntur quæ habentur reſponſione 3. contra §. tertium.

SECTIO VI.

1 STABILITVR argumentum deductum ex ſilentio tot authorum Franciſco æqualium.

§. I.

1 TEmporum exactæ diſcuſſioni addidi quaſdam rationes, quæ magis intentum comprobarent. Prima erat, altum eſſe ſilentium apud tot Scriptores, qui Franciſci geſta retulerunt, quorum aliqui diſcipuli & à ſecretis; alij coæui & ſanctiſſimi Scriptores, eòque efficaciùs hoc cenſendum à M. Marquez argumentum, dixi, quo ille prius ſimile in Dazam contorſit. Valde hîc ſuccenſes, & ægrè fers, me comparare hoc meum diſſertatoris argumento, & multa excogitas inter vtrumque diſcrimina, eáque tam ſubtilia, vt meum effugiant intellectum. Noluit Marquez admittere quod Daza ex Volaterrano dixit, videlicet S. Bonauenturam Præſidem inter

Auguſti

Auguſtinianos egiſſe, eiſque habitus formam contuliſſe, nimirùm quia nullus ex vitæ Bonauenturæ Scriptoribus, aliiſue Authoribus, neque chronica vlla Ordinis S. Franciſci rem hanc enarrant. Hoc ipſum ego fortius obiicio ex potiſſimis Franciſci vitæ Scriptoribus, quòd omnino tacuerint hunc prætenſum Monachatum. De narratione autem implicitâ ex habitus Eremitici mentione, quid cenſendum ſit, ſuo loco dicemus. p Arriſit mihi lepidè tuum argumentationis documentum, quo velis meam ita Magiſtri opponi rationi. Dixit ille *nulla hiſtoria Ordinis S.Franciſci*, ego debui ex tua inſtructione ex aduerſo dicere:*nulla hiſtoria Ordinis S.Auguſtini.* qua id ratione ille loquitur de viro ſancto Franciſcano:& ego de Franciſcanorum authore; ille de re, vt dicebatur, geſta in ordine S.Auguſtini, & ego de alia ſimiliter ibidem prætensâ. Vt quid non eiuſdem Ordinis authores in vtroque facto conteſtentur?

p *Infra ſect.7.§.1. & ſect.8. §.10.*

Adhuc pergis inefficax dicere argumentum, 2
& exempla congeris de S. Benedicto probabiliter S.Baſilij regulam profeſſo, quod tamen nullus dixit Author vetuſtus; de S.Gregorio ex Baronij ſententia. S.Equitij ordini adſcripto,quod nullus retulit antiquus; de Ioanne Bono inſtitutum Auguſtini amplexo, etſi coætanei tacuerint Authores. Vnde infers, quod ſuprà dixeras, argumentum ex authoritate negatiua non inferre rem eſſe improbabilem, quod multis Auguſtini & Bonauenturæ ſententiis confirmas.

Vt tua reſponſio meum euacuaret argumen- 3
tum,

tum, oportebat priùs oſtendere tot fuiſſe, qui prædictorum Sanctorum vitas ſcripſerint, quot ego vitæ S. Franciſci produxeram Authores, atque ex his fuiſſe plures, ſiue conciues, ſiue diſcipulos, ſiue coætaneos, qui eos viderint, obſeruauerint, & tanquam Magiſtros ſequuti fuerint, quales ego tibi offero geſtorum S. Franciſci diſertiſſimos narratores. Ex his aliquot ſunt, qui vel à confeſſionibus, à ſecretis, vel eadem vrbe nati, vel ab eo educati fuerint: alij non ſolùm coæui, ſed & qui ab eo tempore; quo intrauit & exiuit inter eos Franciſcus, teſtes fuerunt omnium, quæ geſſit inter illos, & ignorare non potuerunt, quam paulò antea per biennij ſpatium vitam egerit, & à qua ſchola ad ſuam efformandá prodierit. Da mihi tot, & tales, Benedicti, Gregorij, & Ioannis integræ vitæ narratores, & ſi quid circa rem notabilem, circa profeſſionem ſolennem, circa biennij vitam regularem altum tacuerunt, ego pro non facto reputabo; & ſi à poſteriore ſcriptore obtrudatur, non tam facilè ducar vt credam, quàm difficile iudicabo, vt firmum & ſolennem vitæ ſtatum tot teſtes oculati præterierint.

4 Atque hinc mihi improbabile quod ſuggeris de profeſſione S. Benedicti ſub regula Baſiliana, dum S. Gregorius ei coæuus, à quatuor diſcipulis Benedicti eius geſta perdoctus, diſertè refert q Romanum Monachum, à quo priùs victum, deinde vitæ inſtitutum, & habitum accepit Benedictus, non ſub Baſilij, ſed ſub Teodati patris regula vixiſſe. Circa res adeò claras & teſtimonia, quæ ex tanti Scriptoris authoritate,

Quam ſit primò profeſſus regulam S. Benedictus.

q *Greg. l. 2. Dial. cap. 1.*

P &

& diſcipulorum conteſtatione credibilia facta ſunt nimis, neſcio cur hærendum, aut dubitandum ſit, vel quid ſolidum in aduerſum poſſit afferri. Quòd ſciolus aliquis ex leui coniectura, ſeu potiùs craſſo errore, & pudenda temporum imperitia aliud ingerat, floccipendendum eſt. Vide quali hunc afficiat cenſura Antonius de Yepes ſuis centuriis Benedictinis.[r]

5 Deinde neque Gregorio, neque Ioanni Bono, tua æquiparatur reſponſio, de his enim neque diſcipulos, neque contemporaneos, aut conterraneos habemus Scriptores, ex quorum ſilentio poſſumus quidpiam inferre. Primus Gregorij vitam ſcripſit Paulus Monachus Caſſinenſis, ſub Carolo magno; ſecundus Ioannes Diaconus, ſub Carolo Caluo. Qui præceſſerunt, potiùs fragmenta collegerunt, aut geſta obiter indicarunt, quam vitæ hiſtoriam concinnarunt. Gregorius Turonenſis æqualis pauca eius geſta ſuæ interſerit hiſtoriæ.[s] Quantum itaque temporis effluxerit inter Gregorij obitum & Caroli magni imperium enumera, & videbis quàm aptè meo occurreris argumento. Quid autem cenſeam de Monachatu Gregorij ſub Equitij, an potiùs Benedicti inſtituto, haud opportunè hîc propalauerim; probè noui pro illo decertaſſe Cæſarem Cardinalem Baronium,[t] & Antonium Gallonium,[u] pro iſto Antonium de Yepes[x] & Conſtantinos[y] Bellottum & Caëtanum.

6 Qui de Ioanne Bono ſcripſerit ante prætenſum Iordanum de Saxonia, cedo mihi aliquem. Quòd ſi vniuerſi diſcipuli & coæui omnino tacuerint, neque aliquid de eo ſcripſerint, ex præ-

termiſſo

r *Cent.* 1. *an.* 480. *c.* 3. Et S. Gregor. Magnus.

s *Turon.* *l.* 10. *hiſt. Franc.*

t *Baron. an* 828

u *Gallon. lib. peculiari de hac re.*

x *Yep. cit. an.* 576. *cap.* 2. & *ſeqq.*

y *Bellott.* & *Caët. proprijs de hac re libri.*

termiſſo eius Monachatu Auguſtiniano, quid poterit contra meam diſſertationem inferri? Adde, quòd Innocentius paucis annis poſt Ioannis mortem Bullam ediderit, in qua refert illum regulam ſubiiſſe S. Auguſtini. Quid ergo hîc poterit eſſe dubij Pontifice coæuo ita diſertè affirmante, quantumuis eſſent, qui hoc tacuerint? nulla potuit ſuboriri apud viros doctos, miniméque pertinaces controuerſia. Ex ſimili autem caſu neſcio quid meo obiici poſſit argumento, quo contendo multos diſcipulos & æquales minutim S. Franciſci geſta ſcripſiſſe, nec quidpiam de Monachatu Auguſtiniano dixiſſe, primóſque prodiiſſe ex Auguſtinianis Authores, qui eum adſtruerent, nullo Pontifice, nullóque graui authore vetuſto adſtipulante.

7 Vt argumentum ex tãtorum Authorum ſilentio petitum infringeret Marquez, cum Bergomate obiecit aliquas Chriſti actiones tacuiſſe quoſdam ex Euangeliſtis, neque omnes omnia ſcripſiſſe, etſi ſummâ diligentiâ, & Spiritus ſancti aſſiſtentiâ ſuam concinnarint hiſtoriam. Admiſi obiectum, adiecíque ab vno Euangeliſta prætermiſſa alterum ſuppleuiſſe, & præcipuas, fideíque noſtræ proficuas Chriſti actiones notaſſe. At rem hanc, de qua agimus, omnibus patulam, ſcitúque facillimam nullum ex tot Scriptoribus ſcripſiſſe, neque ſuppleuiſſe. Hinc vehementer excandeſcis, & liberè exſpatiaris in probando non omnes Chriſti actiones præcipuas, fideíque noſtræ proficuas ab Euangeliſtis fuiſſe relatas, ſed multas ab omnibus prætermiſſas, neque contrarium à viro Catholico dici potuiſſe. Ego me

Catholicè ſcripſiſſe exiſtimo, dum abſque nota illa, aut termino vniuerſali, *omnes*, quam tu adiungis, dixi præcipuas fideíque noſtræ proficuas ab Euangeliſtis, vel omnibus, vel aliquibus, fuiſſe conſcriptas; neque ex hac aſſertione contra me inferri poterit, quod contendis, me velle nullam Chriſti actionē Euangeliſtas omiſiſſe, ſed omnes in ſuam hiſtoriā coadunaſſe. Admitto cum Ioanne [z] *alia multa eſſe, quæ fecit Ieſus*, eáque grauia & ponderoſa, ſed præcipua & potiora, fideíque noſtræ grauiora myſteria adnotarunt. Hæc à Catholico viro dici poſſe & debere, tumet ipſe mecum admittes.

z Ioā. 21.

Potioribus autem argumentis, quod probandum aſſumpſiſti, potuiſſes vrgere; ea enim, quæ affers, vt oſtendas multa à Chriſto dicta & facta, quæ apud Euangeliſtas non habentur, infirmiora ſunt, quàm vt quæ velis, extorqueant. Primò ex ſola ad Hebræos epiſtola cap. 5. haberi dicis Chriſtum cum clamore valido & lacrymis offerentem, exauditum eſſe pro ſua reuerentia. Secundò ex Act. 20. non aliunde, dixiſſe Chriſtum: *Beatius eſt magis dare, quàm accipere*. Tertiò, ex ſola traditione conſtare B. Mariam fuiſſe ſemper Virginem. Quartò ex Patrum duntaxat doctrina ſciri Chriſtum communicaſſe Iudæ corpus ſuum in nocte cœnæ. 8

At quid ſi ego hæc tibi in Euangelica hiſtoria contineri monſtrauero, háſque Chriſti actiones, quas omiſſas ſupponis, ab Euangeliſtis ſignanter fuiſſe notatas? Verba illa Pauli intelligunt Ambroſius, & alij, de oratione Chriſti in cruce, vbi ex Matthæo & Luca cum clamore valido 6

lido & voce magna dixit:[a] *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* & [b] *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum*; iterúmque: [c] *clamans voce magna emiſit ſpiritum.* Sed cùm hîc nulla mentio de lacrymis habeatur, probabilius hîc egiſſe Paulum de oratione Chriſti in horto aiunt Theodoret. OEcum. D. Thomas, & alij, vbi tertiò orans, & vti ait Apoſtolus, *preces, ſupplicatiónéſque ad eum, qui poſſet illum ſaluum facere à morte, offerens*, non ſolùm fleuit, ſed factus in agonia ſudorem emiſit ſanguineum, *vbi quidem*, inquit Bernardus, [d] *non ſolis oculis, ſed quaſi membris omnibus fleuiſſe videtur.*

a *Mat.* 27. *v.* 46.
b *Luca* 23. *v.* 36.
c *Matth.* 27. *v.* 50.

Vide Gutier. à Treio hîc.

d *Bern. ſerm.* 3. *in Dō. palm. in fine.*

Secundum locum ex Actis Apoſtolicis allatum, *Beatius eſt magis dare quàm accipere*, ad illa Chriſti verba Lucæ 6. v. 30. *Omni petenti te tribue*, & ibidem v. 35. *Mutuum date, nihil inde ſperantes*, referunt Chryſoſt. OEcum. Lyra, Sixtus Senen. vel ad illum etiam locum Lucæ 14. v. 13. *Cùm facis conuiuium, voca pauperes &c. & beatus eris, quia non habent retribuere tibi*: Veroſimilius reſpicere potuit Apoſtolus. Hoc enim (ait Lorinus) videtur eſſe quod hîc ponitur *Beatius eſt magis dare quàm accipere.*

Virginitatem B. Mariæ (etſi mihi hoc onus non incumbat, qui de ſolis Chriſti actionibus in mea diſſertatione locutus ſum) adeò manifeſtum eſt in ſacro Euangelio contineri, vt ex nullo alio Scripturæ loco, neque validiori argumento, quàm ex Euangelica hiſtoria deſumpto, eam ſancti Patres contra hæreticos defendant. Etſi enim inſignis ſit ille locus Iſaiæ 7. *Ecce virgo concipiet, & pariet filium* ad probandam per-

Mariæ Virginitas aſſeritur in Euangelio.

petuam Mariæ virginitatem, tamen quia eum ad alios ſenſus detorquent Hebræi, variiſque modis interpretantur hæretici, inde maiorem vim accepit, & irrefragabilior cenſetur, quòd Matthæus eum ad aſſerendam Mariæ virginitatem à Propheta dixerit [e] prolatum. Poſtquam retulit Angelum repuliſſe Ioſephi timorem de virgine prægnante, & dixiſſe: *Quod in ea natum eſt de Spiritu ſancto eſt: pariet autem filium &c.* ſubiungit. *Hoc autem totum factum eſt vt adimpleretur quod quod dictum eſt à Domino per Prophetam dicentem: Ecce virgo in vtero habebit & pariet filium.* Non paruum etiam adminiculum aſſerendæ Marianæ virginitatis, & probandi voti virginalis Patres accipiunt ex illo Lucæ. [f] *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? & reſpondens Angelus dixit ei: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi, &c.* Non ergò, vt tu aſſeris, ex ſola traditione Mariæ virginitatem nouit Eccleſia, ſed potiùs ex ſacra Scriptura, maximè autem ex Euangelio.

e Math. 1. v. 21.

f Luca 1. v. 55.

An Iudas in cœna acceperit Euchariſtiam?

12 An verò Iudæ in nocte cœnæ Chriſtus ſuum corpus communicauerit, dubium & controuerſum eſt inter Patres. Qui verò affirmant, non aliunde firmiùs probant, quàm ex ſacro Euangelio, in quo non obſcurè indicatur Iudam & cœnæ agni, & cœnæ communi, & inſtitutioni ac diſtributioni corporis & ſanguinis Chriſti fuiſſe præſentem, eáque percepiſſe. Satis hæc inſinuat Lucas, dum poſt datam à Chriſto Euchariſtiam de Iuda tanquam adhuc præſente Chriſtum ita loquentem inducit: [g] *Hic eſt calix nouum teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis funde*

g Lucae. 22. v. 20.

fundetur. Veruntamen ecce manus tradentis me, mecum eſt in menſa. Vnde ex Patribus potiſſimi colligunt Iudam toti actioni interfuiſſe, & corpori Dominico communicaſſe. Imò ſi credimus tibi conſtanter aſſerenti [h] ſermonem 28. ad Fratres in Eremo S. Auguſtini fœtum legitimum eſſe, id euidenter dixiſſe Euangeliſtam ſanctus Doctor edocuit his verbis: *Iam Dominus omnes diſcipulos communicauerat, & Iudam, ſicut Lucas euidenter oſtendit.* Vide quales præcipuas Chriſti actiones profers ab Euangeliſtis prætermiſſas, quarum nullam prætermiſerunt, nullam prorſus tacuerunt. h *Reſp.* 4. *n.* 345.

13 Huic de Scriptorum æqualium ſilentio non inefficaci argumento addideram; exſibilandum fore; qui ſeriam aliquam, aut grauem Chriſti actionem ab omnibus Euangeliſtis prætermiſſam nunc in medium afferret, nec eam certa traditione à Chriſti familiaribus, aut coæuis deductam, vel reuelatione indubia comprobaret, & quidquid vltra Euangelicam hiſtoriam produceret, pro apocrypho reputandum. Atque hinc deduxi quod de Monachatu S. Franciſci aſſeritur, dubiæ, aut nullius eſſe fidei, quippe à nouis authoribus dictum, nulla adſtipulante traditione, aut reuelatione, tacentibus omnino Scriptoribus coæuis.

14 Dupliciter huic occurris inſtantiæ, primò, aſſerendo apud vetuſtos Authores, Fräciſco æquales, per verba æquiualentia Monachatum tunc haberi. Secundò, reſpondendo aliquam Chriſti actionem poſterioribus ſæculis relatam, vt ratam admitti, etſi in Euangelio non contine-

tur, neque traditione, aut reuelatione firmetur. Exemplo id probas imaginis Edeſſenæ, à Chriſto ad Abagarum miſſæ, paſſim ab omnibus receptæ, & in honore habitæ, etſi in ſacra Scriptura nullum eius extet veſtigium, nulláue commendetur reuelatione, aut traditione; primúmque dicas tantæ rei Authorem Euagrium, qui hiſtoriam ſuam abſoluit circa annum 594. vnde deducis grauem ſeriámue Chriſti actionem ad fidem admitti poſt annos quingentos, etſi nulla præceſſerit apud Euangeliſtas mentio, neque apud alios firma reuelatio, aut certa traditio.

Vnde prima notitia imaginis Edeſſenæ?

Sed vellem à te ſcire, an Euagrium legiſti? 14
quòd ſi legeris, quomodo contendis eum primum fuiſſe imaginis Edeſſenæ Authorem? Nonne ipſe Procopium citat, & veterum traditionem? Nonne ab his verbis auſpicatur ſuam narrationem: [i] *Procopius literis mandauit ea, quæ ſunt de Edeſſa, & Abagaro, à veteribus commemorata.* Nicephorus traditionem hanc ipſius Edeſſæ vrbis monumentis, & commentariis de rebus geſtis Abagari confirmat. Cùm enim de epiſtolis Abagari ad Chriſtum, & Chriſti ad Abagarum, & de hac imagine, aliáſque multis diſſerüiſſet, ſubiungit: [l] *Hæc quidem ex tabularÿs, & archiuis ciuitatis Edeſſæ; quæ tum Regia adminiſtrabatur poteſtate, ſunt deſumpta. Fuerant enim in publica librorum monumenta relata. Et libri de Augari* (ſiue Abagari) *rebus conſcripti, hæc quoque continebantur ex Syrorum lingua tranſlata.* Nonne traditionem apertè aſſerüit Damaſcenus? docuítque rem hanc communi hominum famâ

i Euagr. l. 4. c. 26.

l ... 7.

&

& atteſtatione comprobatam, dum ita hanc hiſtoriam exorſus eſt, [m] *Sermone ſuperioribus temporibus per manus tradito, qui ad nos vſque peruenit, conſtat, Augarum illum Edeſſæ Regem, auditis ijs, quæ de Domino ferebantur &c.* Traditionem hanc confirmant Authores vitæ SS. Martyrum Sumonæ, Guriæ, & Abibi, qui ſub Diocletiano circa annum 299. Edeſſæ paſſi ſunt, & S. Alexij Romani, qui ante annum 370. Edeſſam profectus, ibi per annos ſeptemdecim commoratus eſt, qui de imagine hac agunt, & vetuſtiſſimi illorum temporum videntur ſcriptores. Traditionem hanc à S. Thadæo poſt Chriſti mortem ad Abagarum & Edeſſanos miſſo, Chriſtianis exhibitam firmiter inoleuiſſe, & perſeueraſſe docet Ioannes Giacchettus [n] peculiari de hac imagine tractatu. Et certè, vti rectè Iacobus Gretſerus [o] in ſuo Syntagmate de imaginibus non manu factis, argumentatur contra Iſaacum Caſaubonum (qui idipſum quod tu contendit, primùm ſcilicet innotuiſſe hanc imaginem poſt Chriſti annum quingenteſimum Euagrio authore) mirum eſſet, ſi alij non præſcripſerint authores, aut veterum præceſſerit traditio, vt quiſpiam inueniretur tam facundus, & in dicendo tam copioſus, qui anno demum DL. imaginem hanc quaſi rem veterem, & tamen nec traditione, nec literarum monumentis ſuffultam, in orbem introducere potuerit, nemine refragante, ſaltem vſque ad Iconoclaſtarum tempora. Quàm verè autem ipſe dixeris, traditionem iſtam oſtendi non poſſe, niſi ex Euagrio, Damaſceno, Synodo 2. Nicæna, Bonauentura, & aliis nouioribus

m *Dam. orat. 1. de imag. 6.*

n *Giacch. de Iconologia Saluator. c. 1.*

o *Gretſ. cap. 9.*

ribus,ſi ſcire volueris, conſule prædictum Gretſerum, P dabitque viginti tres Authores Bonauentura priores.

P *Gretſ. cap.5.*

Roboratur argumentum deſumptum ex Bullis canonizationis ſancti Franciſci.

§. II.

DIXI ſecundo loco, nullam haberi mentionem huius Monachatus in Bullis Gregorij noni,quibus Franciſcum à ſe canonizatum declarauit, cùm idem Gregorius in Bulla canonizationis S. Dominici narrauerit prius profeſſum regulam S. Auguſtini; quàm Prædicatorum ordinem inſtituerit; & ſimiliter Leo X. commemorauit Franciſcum à Paula inter Minoritas annum exegiſſe, antequam ſui ſodalitij præſtruxerit fundamenta. At non videbatur veroſimile, vt Pontifex Franciſco ſummè familiaris biennalem hunc Monachatum neſciret, aut notum in prædictis literis præteriret. 1

Huic rationi variis modis cupis ſatisfactum. Primò; aſſerendo in Bulla *Mira circa nos*, Pontificem haud obſcurè huius Monachatus meminiſſe. Secundò, obiiciendo quòd neque ſtigmatum, neque habitus Eremitici; quem omnium conſenſu per biennium geſtauerat, in iiſdem literis meminerit. Tertiò, comparando Bullas canonizationum SS. Dominici & Franciſci Paulani his noſtris; in illis enim Pontifices narrant geſta particularia illorum Patriarcharum: in iſtis 2

iſtis Gregorius ſtrictim percurrit acta S.Franciſci Aſſiſiatis; neque enim neceſſariò in huiuſmodi literis referunt omnia geſta Sanctorum virorum,quos canonizant. Quartò,quòd alij viri Sancti Diuorum catologo ſint adſcripti, qui ab vno inſtituto ad aliud tranſierunt, neque tamen hoc refertur in literis,quibus canonizati denunciantur.

3 Singulas has tuas reſponſiones libuit examinare,atque vt à prima ſumam exordium, neſcio certè vbi vel clarè ? vel obſcurè Gregorius meminerit in præcitata Bulla huius Monachatus. Illis,inquis tu, verbis, dum loqueretur de Franciſci egreſſu è domo paterna: *Vitia quoque ſupplantans, & contra mundum, carnem, & poteſtates aëreas luctamen aſſumens viriliter, vxore, villa, bobus à cœna magna retrahentibus inuitatos, penitùs abdicatis, cum Iacob,Domino iubente,ſurrexit &c.* Iubes hîc notari verbum *penitus*, nam impedimenta vitæ ſpiritualis non abdicantur, ais,penitùs,niſi per tria vota paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis. Abdicationem autem hanc feciſſe animaduertis in ſtatu Eremitico, & præceſſiſſe inſtitutionem Ordinis Minorum ex ſequentibus verbis deducis.}*Ne verò ſibi ſoli proficeret,in monte tantummodo Rachel amplexibus inhærendo, contemplationi pulchra quidem, ſed ſterili, ad Liæ interdictum deſcendit cubiculum,minaturus gregem gemellis fœtibus fœcundatum ad interiora deſerti.*

4 Subtili quidem mentis acie hîc contemplaris iſtum Monachatum, quem auſim ſpondere nullum ab affectu liberum, vel à longè poſſe iſthic effingere. Si cætera, quæ ſequuntur adiungeres,

vel

vel ipſe fatereris, aut lector perſpiceret, non hîc initia regularis vitæ per votorum nuncupationes, vt meditaris, ſed culmẽ perfectionis, ad quod peruenerat poſt diuturnũ virtutis exercitiũ; manifeſtiùs iudicari. Conuerſionem autem eius, ordinem ab eo inſtitutum, & ingentem animarum conuerſionem per ſe, & ſocios factam, longè antè in eiſdem literis retulit Pontifex ab illis verbis: *Qui auditâ interiùs voce inuitantis amici, impiger ſurgens, mundi vincula blandientis, quaſi alter Samſon, gratiâ diuinâ præuentus, dirupit &c.* adiũgitque virum ſanctum *prædicatione ſimplici nullis verborum perſuaſibilium humanæ ſapientiæ coloribus adornata, non tantùm mille, ſed multa millia Philiſtinorum proſtrauiſſe*: additque magnum deinde rei Chriſtianæ per ſocios incrementum. Longè verò poſt hæc verba à te producta ſequuntur. Lege, quæſo, attentè, & perpende ſincerè diploma, videbis nihil tuum hîc reperiri.

Quod obiicis ſecundò, de prætermiſſis ſtigmatibus; & habitu Eremitico, verum omnino eſt: 5
ſed illa digna erant, quæ peculiaribus, & ad rem compoſitis literis innoteſcerent, quarum tres in variis codicibus ipſe legiſti, & plures alibi licet conſpicere. Cedo mihi tu Bullam aliquam, in qua hic Monachatus adſtruatur; non vrgebo ſilentium in literis Gregorianis. Delatio autem habitus Eremitici omnibus communis, & quibuſcumque volentibus expoſiti, non tanti erat æſtimanda, vt in grauiſſimo apotheoſis monumento inter celebriora viri ſancti facta recenſeretur.

Vide tom. 1. & 2. Annal. Minor.

Quod tertiò aſſeris de relatis peculiaribus 6
Domi

Dominici & Franciſci à Paula actionibus, non adeò omnino verum eſt, vt qui legerit Bullam canonizationis Dominici, & noſtri Franciſci, non dixerit plura à Pontifice Franciſci facta narrari, quàm Dominici. Etenim in huius Bulla totus eſt Pontifex in prouidentia Dei magnificanda, qua Eccleſiæ ſuæ ſanctiſſimas tribuit Religiones S. Benedicti, Ciſtercienſem, Florenſem, Prædicatorum, Minorum, & paucis abſoluit à S. Dominico facta. In Bulla Franciſci longiori, poſt breue exordium totus eſt in cumulandis viri ſancti encomiis, & ſub cultiſſimis formulis, allegoriiſque ſacræ Scripturæ eius factis recenſendis. Adeóne verò orationis curſum retardaret, ſi breuiter, aut obuiam narraret digniſſimum facinus, quo ſe Deo ſolenniter ſub Auguſtini regula conſecraret?

7 Quartum de variis exemplis Sanctorum inter Diuos relatorum, quorum vitæ regularis inſtitutum non commemoratur in apotheoſis monumento, non eneruat difficultatem. Ego argumentum præſtruxi, & vim poſui in Religionum fundatoribus, qui à vetere inſtituto ad nouum procreandum proſiliêre, & valedicta priore vita ad aliam omnino diſtinctam tranſierunt. Tu verò mihi præbes non Religionum conditores, ſed ad ſummum vnum aut alterum nouæ congregationis in eodem Ordine, vel ſub eadem regula, quam priùs aſſumpſerant fundatorem, ſeu eiuſdem inſtituti per domos aliquot reformatorem; Ioannem ſcilicet Gualbertum, congregationis Vallis-Vmbroſæ; & Petrum Moronum, Cæleſtinæ inſtitutores. Et quidem Ioannis non Bullam profers

profers canonizationis, ſed literas duntaxat ad Abbatem & Monachos cœnobij Vallis Vmbroſæ miſſas,canonizationis factæ enunciatiuas. Vbi enim aliquando vidiſti inſtrumenta canonizationis, ſeu apotheoſis Bullam ad peculiares viros, aut vnius Monaſterij incolas inſcripta? Ad Archiepiſcopos,Epiſcopos, Eccleſiarum Prælatos, & vniuerſos fideles ex ritu & conſuetudine Eccleſię deſtinatur,vt omnibus innoteſcat,hunc, vel illum Dei famulum cælitibus eſſe adſcriptum. Si ergo ad ſolos ſuos Monachos Ordinis S.Benedicti, & à ſe inſtructos, miſſa eſt epiſtola, ſuperuacaneum erat enarrare,eum priùs Ordinis fuiſſe Benedictini. Qui inſtitutum non mutauit, ſed reſtrinxit,aut reformauit,vt quid narrandum erat,quod ipſis erat notiſſimum, ſub eodem fuiſſe educatum? Similiter vti ipſe refers ex Bulla canonizationis, Petrus Moronus *congregationem Monaſticam ſub B. Benedicti regula,ſuperadditis ei ſtatutis arctiſſimis,ordinauit*; non nouam Religionem inſtituit, ſed veterem reſtituit. Et proinde ipſe, te etiam teſte, in Bulla à ſe data anno primo Pontificatus ſub Cæleſtini V. nomine referens ſuæ iuuentutis primordia, & profeſſionem in Ordine S. Benedicti, non videtur reputare ſuam congregationem aliud diſtinctum inſtitutum ab illo S.Benedicti,ſed potiùs vnum & eundem ordinem eſſe.

Ex mea itaque diſſertatione infero, dum nullibi in literis Apoſtolicis hîc Monachatus exprimitur,& in Bullis canonizationis omnino reticetur, ex Bullis canonizationis SS. Dominici & Franciſci Paulenſis optimè deduci, nunquam ſub 8

Auguſti

Auguſtini regula militaſſe, maximè cùm id latere non poſſet Pontificem, qui in ipſa canonizationis Bulla ita teſtatur. *Cùm igitur glorioſa vitæ ipſius inſignia ex multa familiaritate, quam nobiſcum habuit in minori officio conſtitutis, plenè cognita nobis eſſent*, & infrà: *quem familiarem habuimus in terris, confidentes habere patronum in cælis.*

Confirmatur tertium argumentum ab actionibus cum hoc nouitiatu incompatibilibus petitum.

§. III.

1 PROPOSVI tertio loco S. Franciſcum toto illo biennio prætenſi Monachatus ea feciſſe, quæ ſeceſſum in longinqua eremo non admittant. Tres eccleſias reſtaurauit, Romam perrexit, ſanctorum Apoſtolorum limina veneraturus. His nobis notis actionibus, aliiſque incognitis, quod ſupereſſe potuit tempus, vt per biennium nouitiatum, aut Monachatum ageret Auguſtinianum in eremo per multa milliaria, itinere trium, aut quatuor dierum diſtante?

2 Reſpondes ex Antonino p ſimul vtrumque peregiſſe *nunc latendo in eremis, nunc eccleſiarum reparationibus inſiſtendo*, idque facile potuiſſe, tum quia eccleſiæ humiles erant, & pauperculæ; tum quia potuit eas ſimul fabricaſſe; tum denique quia neceſſe non erat, vt toto fabricationis tempore moraretur Aſſiſij, ſed collectâ eleemoſynâ,

p *Anton. tit. 24. c. 7. in princ.*

moſynâ,& præſcriptâ operis normâ ad eremum ire potuit & redire. Secundò addis, potuiſſe etiam ex Superioris licentia extra Monaſterium commorari, & fabricæ aſſiſtere, neque id impedire probationis, aut tirocinij curſum. Vel potuiſſe vno aut altero exacto nouitiatus menſe, profeſſionem emittere,& reliquum biennij tempus fabricæ deputare. Deinde adiungis, trium, vel quatuor dierum iter Cæſenam verſus, potuiſſe ter in anno commodè conficere, & Aſſiſium ad opus inchoatum redire, in ſimilitudinem fulguris coruſcantis. Demum dubitas de teſtimonio Alexandri Aquilani, quem retuli ſcripſiſſe toto illo biennio Franciſcum Vmbriæ fines non tranſiliiſſe, vna excepta peregrinatione Romana.

In multas anguſtias te tuúmque Magiſtrum hoc congeſſit argumentum, dum tanto ſtudio & labore opus fuerat tot poſſibilitates excogitare,gloſſas,textus, & Doctores agglomerare, vt à communi religioſæ educationis recedentes viâ oſtenderetis Franciſcum conſuetam tironibus clauſuram, aut præſcriptum tirocinio tempus fortè non obſeruaſſe. Ego vos tanto hoc onere leuabo,& ex Bonauentura,optimo geſtorum Franciſci hiſtorico, omnibus præferendo, quippe rerum omnium conſcio, & ſolerti indagatore,non quod potuit eſſe, vt vos imaginamini, ſed quod verè factum ſit, manifeſtiùs oſtendam. Vitæ S.Franciſci à ſe conſcriptæ cap.2.diſertè refert, quòd poſtquam patri ceſſerat veſtimenta,ſecretum petiit ſolitudinis, vt ſolus & ſilens ſupernæ audiret allocutionis arcanum, vbi

in

in ſilua incidit in latrones; mox abiit ad vicinum Cœnobium, vbi tanquam mendicus & deſpectus eleemoſynam recepit; deinde profectus Eugubium, à priſtino amico pauperem accepit tuniculam: hinc ad leproſorum obſequia ſe totum conuertit. Poſtmodùm eius fama clareſcente, Romam abiit Apoſtolorum limina viſurus; in regreſſu quendam Comitatus Spoletani horrido morbo laborantem oſculo ſanitati reſtituit. Fundatus iam in Chriſti humilitate ad memoriam reducit obedientiam ſibi è cruce iniunctam, de S. Damiani eccleſia reparanda, & tanquam verus obediens Aſſiſium rediit, vbi mendicans, & lapides propriis humeris baiulans, eccleſiam refecit. Hoc templo reſtituto, aliam S. Petri extra vrbem reparauit, eáque tandem conſummata, ad deſertam B. Virginis in Porciuncula ſe contulit, cœpítque illic aſſiduè pro ipſius reparatione morari, ibíque pedem fixit, donec audito Euangelio miſſionis Apoſtolorum, ſtatuit illorum vitam æmulari, & ſuæ Religionis poſuit exordia.

4 Hæc omnia diſtinctè vno eodémque capite narrat Bonauentura, ex quibus apertiſſimè conficitur, neque vitam vllam regularem ſubiiſſe, neque extra Vmbriæ fines, ſolâ exceptâ peregrinatione Romana, abiiſſe. Qui ſtatim ab exutis veſtibus deſertum petiit vt ſibi vacaret, Deíque præſtolaretur voluntatem, qui inſidias & iniurias paſſus latronum in ſilua, qui ad cœnobium ſtipem mendicaturus acceſſit, & *exinde progrediens deuenit Eugubium*, Vmbriæ vrbem ad Apennini radices poſitam, Vmbriæ adhuc fines non

Q eſt

eſt egreſſus. Euidenter etenim ex Bonauenturæ contextu & formulis loquendi colligitur,& deſertum,& ſiluam,& cœnobium intra Vmbriam conſtitiſſe.Qui vtique ex Aſſiſio,notiſſima Vmbrorum vrbe, dicitur in ſolitudinem profectus per ſiluam iter facere, ad quoddam vicinum Cœnobium venire,& exinde progrediens,deuenire Eugubium, Vmbriæ ciuitatem; intelligitur per Vmbriæ tractum ſemper inceſſiſſe, neque ad remotas regiones, diuerſámque Romandiolæ prouinciam abiiſſe, ex qua potiùs diceretur *regreſſus perueniſſe* Eugubium, quod longo itinere tranſiit, quàm vlteriùs *progrediens deueniſſe*, qui Vmbriæ metas plurimo interuallo Cæſenam vſque, ex tua ſententia, prorſus exceſſit. Exinde poſt leproſorum obſequia refertur Romam abiiſſe, in regreſſu leproſum, ſeu fœdè affectum, Comitatus Spoletani virum oſculo ſanaſſe, Aſſiſium rediiſſe, eccleſiæ S. Damiani reficiendæ inſtitiſſe, eâ refectâ, alteram S. Petri reparaſſe; hac conſummatâ, templum Portiunculæ reſtauraſſe,ibíque pedem fixiſſe vſque ad ſui Sodalitij primordia.

His facilè concordant, quæ dicit Antoninus, 5 q quòd ſcilicet *per ciuitatem Aſſiſij mendicans, nunc latebat in eremis, nunc eccleſiarum reparationibus inſiſtebat deuotus*,in vicinis ſcilicet Vmbriæ, non remotis Romandiolæ eremis, facile erat alternis vicibus, diebúſque ſacris, aut temporibus,quibus ab opere licebat feriari, aliquandiu latere. Minimè autem concordare poteſt quòd tu aſſeris,potuiſſe omnes tres,vel ſaltem duas ex his eccleſiis ſimul & eodem tempore à Franciſco

q *Anton. citat.7.*

ciſco

ciſco reſtaurari. Etenim quaſi in te ſcriberet, vel aſſertum tuum data opera Bonauentura refelleret, ita contrariis, appropriatíſque verbis ſcripſit non niſi refectâ eccleſiâ S. Damiani, eccleſiam S.Petri agreſſum, & hac conſummatâ reparaſſe Portiunculæ delubrum. Hac diſertiſſima itinerum rerúmque geſtarum narratione, eliduntur omnino omnes tuæ ex poſſibilibus deductæ ſolutiones. Vt autem tollas ſuſpicionem circa verba Alexandri Aquilani, fidémque adſtruas, do quod petis, ipſius contextum. [r] *Per duos autem annos ſuæ conuerſionis ad vſque principium ſui Ordinis extra vallem Spoletanam non exiuit* (S.Franc.) *niſi quando, vt habetur in Legenda Gregorij noni, & in Legenda maiori, iuit Augubium, & ſemel Romam.*

[r] *Aquilan. in chron. MSS. ord. Min.*

6 Addo his plurima, quæ Bonauentura aliíque vitæ geſtorum narratores ſub hoc biennium facta intra terminos Vmbriæ, maximè verò in ipſa vrbe Aſſiſij recenſent, vti ſunt præter iam relata patris importunæ perſecutiones, fratris irriſiones, & alia. Nihil verò refertur ab illo in Romandiola, in Eremo Cæſenæ, aut alibi extra Vmbriam perpetratum, quod fidem, aut leuem ſuſpicionem generare poſſet huius eremicolatus, aut ſub Ioanne Bono nouitiatus.

Vrgetur argumentum quartum ex Teſtamento S. Franciſci.

§. IV.

1 EX ipſo S. Franciſci Teſtamento iudicaui me abundè rem hanc probaſſe, ſtatutis tri-

bus temporibus,ſeu vitæ ſtatibus, quos ipſe ſuis verbis diſtinxit,iuuenilis ſcilicet vanitatis, reſipiſcentiæ à peccatis,in quo leproſis inſeruiebat, & pleni receſſus à ſæculo per regularis vitæ inſtitutum. Ita hos diſpartiui ex vltimis vitæ tabulis, adiecto Bonauenturæ commentario, vt plenè M. Marquez reſponſionem me refelliſſe putarim.

At eadem ipſa,quæ ille olim adduxit,tu tunc reproducis, nec quidquam adiungis, quod nouam ingerat difficultatem. Admittis primum ſtatum, de quo nulla eſt contentio, ſecundum de obſequio leproſorum, quem ego ad biennium vſque ad Ordinis Minorum inſtitutionem extendo, tu ad pauculos menſes, à primis ſcilicet diuinæ vocationis igniculis,vſque ad veſtes patri reſtitutas, reſtringis. Tertium vitæ regularis inchoatum vis ſtatim ab exutis veſtibus per S.Auguſtini diſcipulatum. Probas autem reſtrictionem ſecundi ſtatus ad illos menſes præcedentes veſtium renunciationem, ex eo, quòd Franciſcus loquatur de prima amiſſione horroris erga leproſos,quam immediatè ſubdit ſtatui, quo erat in peccatis, & ab obſequio leproſorum teſtatur ſe incepiſſe pœnitentiam. Deindè ab amiſſo horrore prædicto vſque ad inſtitutionem ſui Ordinis interceſſerunt anni duo: non itaque intelligenda ſunt illa verba *Parum ſteti, & exiui de ſæculo*,de ſui Ordinis exordio:non enim totum illud temporis parum videretur homini diuinâ flammâ ſuccenſo, cui vel breuis dilatio ingens mora cenſetur. Parum autem interceſſit inter primam vitæ mutationem, & veſtium renunciationem,

tionem, cui ſtatim ſubiungit S.Bonauentura illa verba: *Solutus exinde mundi contemptor à vinculis mundanarum cupiditatum*, ſcilicet per ingreſſum in Religionem Auguſtinianam.

3 Contra hos ſtatus ita à te diſtributos, & ſuis terminis diſtinctos, quid obiici poſſit alicuius momenti dicis planè te non poſſe videre. Ego, vt videas, conabor, tantíque momenti obiecta proponam, vt fortaſſis tantundem nolis videre. Admittis ex teſtimonio S.Bonauenturæ, & Beluacenſis, & Antonini poſt datas patri veſtes adoleſcentulum leproſis ſeruiiſſe, ſed hoc feciſſe aſſeris poſtquam S.Auguſtini ſubiit inſtitutum, & de obſequio eis præſtito ante veſtes exutas, intelligenda eſſe verba Teſtamenti S. Franciſci. Sed vide quo te teſtimonio conuinco. Thomæ Celani ſocij S. Franciſci primi ab eo miſſi in Theutoniam Vicarij. Scripſerat hic duas Legendas ſui inſtitutoris, vnam breuiorem, ex præcepto Gregorij noni ab eodem Pontifice approbatam, quæ proinde etiam *Gregorij noni Legenda* appellatur; & in choro legebatur, donec ſuam compilauit S.Bonauentura; alteram maiorem, ex mandato Capituli generalis *Legenda antiqua* nuncupatam. In illa porro, quæ Gregorij noni intitulatur, ipſa eadem verba, quæ Beluacenſis exſcripſit, ita habentur. Recenſita veſtium traditione ſubdit: *Epiſcopus verò faciem eius admirans, intra brachia ſua collectum, pallio, quo induebatur, obtexit. Poſt hæc humilis ſui comtemptor, etiam ſe ab omnibus contemni contemnens, ad leproſos ſe contulit, quibus deuotiſſimè ſeruiens, vlceroſas plagas deuotiſſimè oſculabatur, ſicut ipſe in ſuo Teſtamento loqui-*

tur dicens: *Quia cùm eſſem in peccatis nimis mihi videbatur amarum videre leproſos, ſed Dominus conduxit me inter illos, & feci miſericordiam cum illis.* Ecce manifeſtum diuturni comitis teſtimonium, quo intra terminos ſecundi ſtatus obſequium hoc claudit leproſorum. Verum eſt in receſſu à peccatis, exuit, vti tu toties repetis, horrorem leproſorum, ſed obſequium per biennium protraxit vſque ad ſui Ordinis inſtitutionem.

Concordant etiam Teſtamenti & Bonauenturæ formulæ loquendi: *Ipſe Dominus* (inquit Franciſcus in Teſtamento) *adduxit me inter illos, & feci miſericordiam cum illis.* Bonauentura in narratione præſtiti obſequij poſt veſtium renunciationem, receſſum in ſolitudinem, & profectionem Eugubinam, inquit: *Exinde totius humilitatis amator ſe tranſtulit ad leproſos, erátque cum eis diligentiſſimè ſeruiens omnibus, propter Deum, lauabat ipſorum pedes &c.* Franciſcus dicit *Dominus adduxit me inter illos, &c.* Bonauentura *ſe tranſtulit ad leproſos, erátque cum eis diligentiſſimè ſeruiens &c.* In primo autem exordio ſeruitutis leproſorum ante veſtium depoſitionem ſuſceptæ, non dicit Bonauentura [s] eum cum leproſis hæſiſſe, aut inter illos commoratum, ſed ad ſummum *viſitaſſe frequenter domos ipſorum,* & officia exhibuiſſe charitatis: hic autem poſt illam abrenunciationem dicit quòd *ad eos ſe tranſtulit, & erat cum illis*; quod ipſum illud eſt, quod Franciſcus commemorauit: *ipſe Dominus adduxit me inter illos.* Atque hinc meritò dixit Celanus ſocius in Legenda Gregorij ad illud 4

s Bonau. leg. maior. c. 1.

illud huius temporis miniſterium alluſiſſe verba Teſtamenti.

5 Demum proſequutum fuiſſe huiuſmodi obſequium leproſorum ſub ſtatum & veſte laicali, non regulari, clariùs demonſtro, quàm vt vllum ſupereſſe poſſit effugium. Tunc aſſeris cum tuo Magiſtro, Franciſcum factum Auguſtinianum, cum patri veſtes reddiderat, & proinde in hunc ſenſum verba illa Bonauenturæ, quæ huic exſpoliationi immediatè ſubiungit: *Solutus exinde mundi contemptor à vinculis mundanarum cupidinum*, interpretaris, [t] *quia*, inquis, *veriùs & rigoroſiùs loquendo, dicitur quis eſſe ſolutus à vinculis mundanarum cupiditatum, quando ſe Deo deuouet vinculo Religionis.* Præcipui etiam huius Monachatus aſſertores tecum, & cum Magiſtro tuo affirmant, Religionis Auguſtinianæ normam & veſtem accepiſſe Cæſenæ in Romandiola à Ioanne Bono Mantuano. At veſtium renunciatio facta eſt Aſſiſij in Vmbria, & in eadem vrbe adhuc exiſtentem dicit Bonauentura *ſolutum fuiſſe à vinculis, mundanarum cupidinum*, propter nobilem ſcilicet rerum omnium contemptum, ipſarúmque veſtium renunciationem; & poſt hæc verba dicit ciuitatem Aſſiſij reliquiſſe, & ſecretum ſolitudinis petiiſſe. Nihil ergo regularis inſtituti per illa verba poteſt indicari; neque in eo ſenſu poſſunt applicari Franciſco adhuc in patria hærenti, quem longè à patria contenditis euaſiſſe Auguſtinianum.

[t] Reſp. n. 57.

6 Adde, quòd ſub illa veſte agricolæ, quam ab Epiſcopo recepit, ex vrbe receſſit, in ſolitudinem abiit, & in ſilua incidit in latrones, qui ſub

ruſtica veſte latentem, & ſe Dei præconem dicentem, inhumanè tractarunt, ruſticum vocarunt, in niuium foſſam proiecerunt, dicentes: *Iace ruſtice, præco Dei*. Sub hac veſte eleemoſynam accepit in vicino Cœnobio, *tanquam incognitus & deſpectus*. In hoc habitu profectus Eugubium, illic reliquit, & altero ab amico accepto commutauit. Non itaque veſtrum inſtitutum ſubiuit, neque veſtram veſtem religioſam eo tempore, à Bonauentura illis verbis aſſerto, ſuſcepit: neque enim ſub illa, quam tantopere per vniuerſum tuum librum commendas, religiosè incedens à latronibus malè afficeretur vt ruſticus, neque eleemoſynam à cœnobitis acciperet vt deſpectus; neque irreligiosè eam ipſe exueret, & alia merè ſæculari ab amico accepta commutaret. Quid ad hæc, amice, ſupereſt reſpondendum? quod hîc effugium ad tam apertam & planam D. Bonauenturæ narrationem?

Secundus itaque ſtatus, & erga leproſos obſequium protrahendum eſt vltra tempus, quod præſcribis veſtium patri redditarum ad totum biennium, quo ſub pœnitenti, & Eremitico ſæculari habitu inceſſit, donec poſt moleſtiora virtutum exercitia, poſt præſtita leproſis charitatis officia, poſt tres reſtitutas eccleſias parumper ſtetit, & hæſit in æde Portiunculæ, vbi paulò pôſt [u] *meritis Matris miſericordiæ concepit, & peperit ſpiritum Euangelicæ veritatis*. Ita propriè & genuinè intelligẽda ſunt illa verba *parum ſteti, & exiui de ſæculo*; neque de illo, quod tu præſcribis, tempore, poſſunt explicari; dum poſt illud, ea

u Bon. cap. 3.

quæ

quæ ſuprà retuli, adhuc egit in ſæculo, & multa alia, quæ infrà recenſebo, in ſæculo leguntur peracta. Parum itaque ſtetit, poſtquam ſeruiuit leproſis, conuerſatúſque eſt cum illis, & Dominus adduxit eum inter illos; neque tanta fuit mora, vt ingens videretur, vt tu contendis, viro ardenter ad diuina ſuſpiranti. Pedem, inquit Bonauentura, fixit in æde S. Mariæ Angelorum, & paulò pòſt ibi vitam æmulatus Euangelicam ſuum Ordinem inſtituit. Nonne his perfectiſſimè conſonant: *Parum ſteti, & exiui de ſæculo?*

Corroboratur quintum argumentum ab excuſſa veſte Eremitica, & noua ſuſcepta deſumptum.

§. V.

1 INDE etiam probaueram S. Franciſcum Auguſtinianis neutiquam nomen dediſſe, quòd audito Euangelio miſſionis Apoſtolicæ, veſtem Eremiticam, quam illi ſuam apppellant, vltrò dimiſerit, & pauperculâ lacernâ nullo religionis cultu probatâ, nullo ſacro ritu commendatâ, ſine mora commutauerit. Quî enim fieri potuit, vt qui arctiſſimo & indiſſolubili vinculo, vti contenditis, Auguſtiniano adſtrictus erat inſtituto, ſacrum iugum vltroneus excuſſerit, & nouum vitæ genus nulla authoritate firmatum ſibi proprio præſcripſerit arbitrio?

Rationis huiuſce vim agnouiſſe M.Marquez 2
cap.45.§.5. dixeram, & quaſi aliud ſcripſerim,tu corrigendum aſſeris numerum , & reponendum §.*ſeptimum pag.*422. Oro vt iterum relegas,quæ hîc citaui & ſcripſi , denuóque conſulas tuum Magiſtrum,qui me in his non aberraſſe docebit. Cæterùm ad argumentum diffusè reſpondes ea ipſa , quæ Marquez potiori adduxit compendio de impulſu & inſtinctu diuino , quo licitè hæc, quæ aliàs ſecundùm regulas humanas non licerent,feciſſe contendis. Deinde ſecundam addis ſolutionem , aſſerendo Franciſcum in hac ſtatus permutatione à laxiori ad arctiorẽ Religionem tranſiiſſe , ídque rationabiliter , & canonicè feciſſe præmiſsâ Epiſcopi Aſſiſiatis licentiâ ; quæ abundè per te ſufficiebat. Hanc autem petiiſſe exinde probas,quòd illam petierit, vt Fr.Bernardum primum diſcipulum in ſuum conſortium admitteret. Huius rei teſtem affers Antoninum his verbis referentem Franciſci reſpôſum. [t] *Domine Bernarde,iſtud eſt adeò arduum,quòd à Domino eſt conſilium requirendum , & ideò pergamus ad Epiſcopum,& ibi dicetur nobis quid nos oporteat facere &c.*

[t] *Anton. tit. 24. c. 7. in princ.*

Impulſum hunc , aut inſtinctum peculiarem 3
diuinum, in quem hoc opus , aliàs ſecundùm communem legem illicitum, referendum putatis; ego ſuperfluè hîc excogitari dicebam. Ad quid enim requirebatur interna hæc & potens motiò ſpiritus , aut priuatum Dei conſilium?ſcilicet vt veſtem incultam alia viliori mutaret? At, inquis.prior veſtis Eremitica erat, regularis: habitus erat, & Auguſtinianus.Quis ex toto ve-

tuſtorum Scriptorum cœtu hoc aliquando aſſeruit? Da mihi ex antiquis aliquẽ,qui ita dictitarit. Nullus fermè eſt,qui non de hoc habitu Eremitico agat; nullus tamen qui regularem, religioſum, vel Monaſticum appellet. *Honeſtum habitum & eremiticũ* vocat Antoninus;[x] *quaſi eremiticum* Ludouicus Prutenus;[y] *vilem & eremiticum* tres ſocij S. Franciſci in Legenda,quam conſcripſerant. Si Auguſtinianus,aut regularis eſſet, nonne id faciliùs & breuiùs hi dicerent Authores,quàm *honeſtum,vilem,quaſi eremiticum* nuncuparent? Nonne opportuniùs S. Bonauentura,[z] & alij referrent religioſum S. Auguſtini habitum deſerüiſſe, quàm *ſoluiſſe calceamenta de pedibus, depoſuiſſe baculum, peram reieciſſe,pecuniam execratum,vnáque contentum tunicula, reiecta corrigia,pro cingulo funem ſumpſiſſe.* Vt quid tam longa vteretur periphraſi & circumlocutione verborum, qui verbo vno dicere potuit Auguſtinianum habitum reliquit, ſi verè hunc eò vſque geſtarat.

x *Anton. cit.*
y *Pruten. p. 3. hilog. c. 6. lit. g.*
z *Bon. c. 3. legen.*

4 Præter hæc, nullus eſt ex antiquis & coæuis Scriptoribus, qui vbi,quo locorum,quo tempore;& quoties veſtem illo biennio mutarit Franciſcus,non obſeruauerit. Omnes ſcribunt,veſtes familiares patri reſignaſſe coram Aſſiſiate Pontifice, ibíque contectum rudi chlamyde, ſeu, vt Bonauentura loquitur, mantello rudi & vili cuiuſdam agricolæ. Idem author & omnes Legendæ vetuſtæ hac etiam veſte excuſsâ conſentiunt ab Eugubino amico paupere tunicula donatum. Tertiam deinde hanc mutationem ea, qua reliquas, libertate voluit peractam; quid enim

prohi

prohibebat? Atqui proinde Vincentius Beluacenſis [a] & Antoninus [b] non ineptè, neque inconſideratè eiſdem omnino verbis notarunt, quòd *trium eccleſiarum opere conſummato habitum adhuc Eremiticum tunc temporis habuit*, quaſi ſcilicet illâ voculâ *adhuc* indicare voluerint, ſponte vſque ad illud tempus in hac veſte Eremitica perſeueraſſe, cui liberum erat antea deponere, vel integrum longiori tempore deferre. Licuit itaque per omnem modum & ſecundùm regulas communes, eáſque, quas velis, leges, commutationem hanc facere veſtimentorum, neque ſcire poſſim, vnde proueniat illa neceſſitas, quam meditaris, peculiaris motionis diuinæ.

a *Belu.l. 29. c. 98.*
b *Anton. tit 24. cap. 2.*

Secunda illa, quam affers; ſolutio de tranſitu à laxiori ad ſtrictiorem Religionem; præſuppoſita Epiſcopi licentia, nullum hîc habet locum. Etſi enim tibi concederem ſub laxiori illla, quam inſinuas, Religione vixiſſe, vbi, quæſo, illa ſtrictior, ad quam tranſierat? Nullum tunc erat veſtigium nouæ, ſtrictæuæ Religionis, nulla tunc fundatio, neque meditatio noui Ordinis; nullum votum, nullus vitæ ſtatus, vbi nihil firmum erat, aut ſtabile. Status autem religioſus, vti viri docti ex S. Thoma [c] deſcribunt, *eſt quadam vitæ profeſſio, ſeu quidam viuendi modus firmus & ſtabilis, ad propriam perfectionem vitæ Chriſtianæ obtinendam, vel exercendam inſtitutus*. Firmitatem verò; ſeu ſtabilitatem acquirit ex promiſſione, ſeu voto, quod perpetuò obliget ad permanendum in tali ſtatu. Atque ad conſtituendum hunc ſtatum ſimpliciter requiri tria illa

c *Vide D. Th. 2. 2. q. 184. ar. 4. & qu. 186. ar. 6. & Suar. tom. 3. de relig. l. 1. c. 5. n. 3. & l. 2. c. 1. & 4.*

vota

vota eſſentialia paupertatis,obedientiæ, & caſtitâtis docent Theologi, necnon vnionem ad aliquam communitatem Religioſam,aut habitudinem ad aliquem hominem, cui vouens ſe obliget, & poteſtatem in ſeipſum tribuat. Hîc nihil iſtorum,hîc nulla veſtis initiatio, nulla adhuc in ſacrum vitæ genus deputatio, liberúmque erat Franciſco,vti doctè tuus Magiſter[d] adnotauit, eam vbicumque placeret, abiicere, donec adſcitis anno ſequenti ſuæ vitæ ſectatoribus, veſtis illa communis teſſeræ ſortita eſt authoritatem, & approbato poſtea per Pontificem inſtituto, firmitatem accepit veræ Religionis, ſumpto ab illa veſte primo præludio. Non ergo licuit Religionem Auguſtinianam,quam ſupponis,profeſſo,eam relinquere,aut veſtem reiicere, vt aliam nullius adhuc Religionis obduceret,& abſque regula, aut votorum obligatione ſolutus incederet. S. Dominicus ſemper ſub eadem permanſit regula, neque veſtem mutauit, niſi poſt Ordinis confirmationem, & diuinam inſuper reuelationem.

d *Marq. c.25.§.6.*

6 Quod demum ſuggeris de Epiſcopi pro hoc tranſitu licentia, probáſque ex altera petita ab eodem pro receptione Fr. Bern. neſcio ſanè vnde iſtud deſumpſeris.Nihil tuus author Antoninus habet de Epiſcopo,vbi tu legis *pergamus ad Epiſcopum:*habet ille,*pergamus ad templum, & ibi dicetur nobis,quid oporteat facere.*Atque ita feciſſe, & ſummo manè perrexiſſe ad eccleſiam S.Nicolai ſcribit S.Bonauentura.[e]

e *Bonau. cap.3.*

7 Similia ſunt quæ habes[f] ad probandum S. Franciſcum retinuiſſe aliquid Ordinis S.Augu-

f *Reſp. 3. n.71.*

ſtini,

ſtini, dum aſſeris Fratribus Tertij Ordinis præſcripſiſſe corrigias de corio, quod probatum vis ex Bulla Nicolai IV. ſeu regula Tertij ordinis cap.3.ex illis verbis: *burſas de corio, & corrigias ſimpliciter abſque ſerico vllo factas, & non alias tam fratres habeant, quàm Sorores.* Et Clariſſas monaſterij Vlmenſis obſeruaſſe regulam S. Auguſtini, ita atteſtante Franciſco Gonzaga.[g] Et vltra hæc, dicis, habitus Minorum & Eremitarum adeò ſimiles fuiſſe, vt inde magna lis & controuerſia exorta ſit, atque adhuc formam ſatis eſſe ſimilem habitus vtriuſque.

g *Gonz. in prou. Argent. mon.2.*

Quod ad corrigias Tertiariorum attinet, diffusè aliàs[h] probaui, minimè fuiſſe præſcriptas à S.Franciſco, imò chorda, ſeu fune ſe præcinxiſſe primæuos huius Ordinis ſectatores, & oſtendi verba illa Regulæ, in Diplomate Nicolai contentæ, non intelligenda de corrigiis veſticinctoriis, ſeu cingulis, ſed de ipſarum burſarum corrigiis, quas excidi voluit ex corio, abſque inter textura auri, aut ſerici, aut ſine floſculis bombyceis, omníſque prorſus pretioſi ornatus varietate, atque ita omnino hæc verba tranſtulerunt interpretes Itali & Hiſpani. Iſti: *las bolſas de cuero y correa ſimplemente.* Illi: *Habbino borſe di corio e corregi ſemplemente fatte.* 8

h *In comment. ad reg.3.ord. n.21.*

Regulam S.Auguſtini obſeruaſſe Clariſſas, in nullo adhuc legi monumento, errorémque deprehendi[i] in Franciſco Gonzaga Epiſcopo (non Archiepiſcopo vt tu putas) Mantuano, quando de illo Monaſterio Vlmenſi, ſeu Sefflingenſi ſcribebam. Nam præterquam quòd vetuſta Chronica 9

i *Tom.1. Annal. an.1237. num.15.*

nica prouinciæ Argentinæ apud me MSS. ſolum de regula à S. Franciſco præſcripta agant in recenſu illius Monaſterij, euidenter conſtat ſub illum annum 1238. quē recenſes, vniuerſas Clariſſas ſub alterutra duarum vixiſſe regularum, vel ſub illa arctiori, quam S. Franciſcus S. Claræ & Damianitis tradidit, Minorum regulæ ſimillimam; vel ſub altera mitiori, quam concinnauit Cardinalis Hugolinus Ordinis Protector poſtea ab Innocentio IV. confirmatam. In hac autem pro principali normâ tradita eſt regula S. Benedicti; vnde & in omnibus priuilegiis, quorum plurima exſcripſi ad finem Tomi primi & ſecundi Annalium Minorum, dicitur hic *Ordo inſtitutus ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam, atque inſtitutionem Monialium incluſarum S. Damiani Aſſiſiatis.*

10 Quod de ſimilitudine habitus Franciſcani & illius temporis Eremitarum, addis, veriſſimum eſt; ſed inde exorta lis & controuerſia, vt aliàs dixi, & infrà docebo, quòd Eremitæ variantes ſui habitus fomam Franciſcanæ ſimilem aſſumpſerint. In quo autem adhuc aſſimiletur, non video. Colore, pretio, latitudine, capitij amplitudine, veſtis præcinctorio, per omnia diſtinguuntur.

Aſſeritur vltimum argumentum à loci & temporis incertitudine collectum.

§. VI.

1 ILLVD denique circa veſtrum in hac re conatum mihi dubium ingeſſit, quòd præcipui

pui aſſertores inter ſe non cohæreant de loco, aut tempore tirocinij.His occurris primò,dicendo,non quamlibet apparentiam contradictionis ſufficere , vt teſtimonium reddatur ſuſpectum, quod multis probas exemplis , Franciſci Cardinalis Ximenez , de cuius tirocinij loco eſt controuerſia , eſt controuerſia , etſi conſtet fuiſſe Franciſcanum. Inſtitutionis ſacramenti Baptiſmi , de cuius loco & tempore variant authores. Baptiſmi Apoſtolorum , etſi neſciatur quo loco, aut tempore illum ſuſceperint. Fundationis Ordinis Minorum, quam diuerſis annis diuerſi adſcribunt Authores. Mortis S.Guildonis, in qua circa diem & menſem eius acta diſcrepant à Martyrologio Romano. Et tamen hæc omnia certiſſima, vt ais, ſunt, etſi locus, & tempus incerta.Deinde dicis S.Franciſcum potuiſſe in vno Cœnobio inchoaſſe tirocinium,in alio abſoluiſſe, vel in pluribus Cœnobiis per diuerſa temporum ſpatia conuixiſſe.

Ego admitto in rebus aliàs cōſtantibus & cer- 2
tis parum officere hiſtoricorū, aut relatorum diſcrepantias circa locum,aut tempus,& de rei ſubſtantia dari poſſe certitudinem,licèt circumſtantiæ loci,aut temporis ſint prorſus incertæ.Huius generis ſunt iſta,quæ profers exempla:at iſte,de quo agimus, Monachatus aliunde nullam habet certitudinem,totúſque quantus eſt,innititur verbo æquiuoco *habitus Eremitici*,& teſtimonio horum potiſſimùm Authorum, quorum inter ſe relationes ſunt diuerſæ.[1] *Teſtimoniis certis in rebus incertis vtendum eſt*. Hæc res adeò incerta eſt vt toto nutet fundamento , ídque præcipuum, habet,

1 *Ariſtot. magn. moral. 1.*

habet, quòd hi dixerint, qui ſibi contradicunt. In rebus aliàs ſummè probabilibus, & aliunde noſcibilibus monetur iudex [m] inquirere de loco, & tempore.

[n] *Iudicis officium eſt, vt res, ita tempora rerum Quærere.*

Maximè ſi tempus, aut locus ſint de ſubſtantia eius, de quo agitur. [o] Quòd ſi circa hæc teſtes varia deponant, infirmatur teſtimonium, & de tota rei ſubſtantia valde dubitatur.

3 Primi, quos producis teſtes, & Auguſtiniani Monachatus apertos Authores, Henricus Vrimarius, & Iordanus Saxo inter ſe de loco, vti ipſe admittis, non obſcurè diſſident. Ille ex aliis refert S. Franciſcum *fuiſſe fratrem Ordinis S. Auguſtini in loco S. Iacobi de Aquauina iuxta Piſas:* hic indicat factum Auguſtinianum *apud Budriolum prope Ceſænam;* neque alibi quidquam agunt de hoc Monachatu, ſed totum teſtimonij pondus & rei ſubſtantia ad hæc pauca verba de loco ſuſcepti inſtituti reducuntur. Atqui in hac vnica aſſertione, & breui relatione manifeſtum eſt diſſidiū. Ita fatetur tuus Magiſter Marquez: [p] *Bien,* inquit, *echo de veer, que aunque los authores alegados concuerdan en que ſan Franciſco fue frayle de nueſtra orden, diſcrepan vnos de otros en la conuentualidad.* & inferiùs, reiectis Henrico Vrimario & Paulo Morigia circa conuentum diſcrepantibus, opinionem amplectitur Iordani Saxonis aſſerentis tranſactum nouitiatum Budrioli prope Ceſænam. Vide ergo quàm fragile ſit Monachatus fundamentum. Reliqui etiam teſtes, etſi tibi non videantur, verè contrarij ſunt. Am-

m C. cum cauſam. *de teſtib. & atteſt. vbi Panor. n.* 17. *&* 4. 9 3. Si teſtes. §. ſolam.

n *Ouid.* 1. *Triſt.* 1.

o *Vide Bal. in l.* Matrem *circa medi. de probat. Inn. in c* Qualiter *in fin. de accuſation. & addit. ad Pano. ſupra citatum.*

p *Marq. c.* 26. §. 4.

broſius Coriolanus [q] loquens de vniformitate habituum,& controuerſia inde exorta, dicit inde proceſſiſſe, *quia, vt dicit Iordanus, talem formam accepit B. Franciſcus in quodam noſtro Eremitorio apud Saxetum prope Lauernas, vbi S.Franciſcus fecit pœnitentiam, nec voluit diſcrepare à nobis, niſi in cingulo.* Iordanum, qui apertè locutus eſt de loco tirocinij prope Cæſenam, teſtem citat, & tamen longo terrarum ab eo tractu diſſentit,ſi tui Magiſtri ſenſum ſequamur; ſed ego inferiùs Coriolanum aliter intelligendum eſſe monſtrabo. Ægidius Viterbienſis [r] nonne Ioannis Boni diſcipulum facit, ſub eo habitum induiſſe affirmat; eóque præter alia probat argumento,quòd *habitus Franciſcanus Beretinus vocetur à Bictrinis, loco non procul à Piſauro, quem Ioannes Bonus incoluerat.* Quid hic percipiet lector, niſi Franciſcum à Ioanne Bono habitum Beretinum accepiſſe in loco Bictrinenſi, quem Ioannes incolebat? Iſtæ apertæ contradictiones reſpuunt omnino tuas ſolutiones de duabus domibus tirocinij, vnâ inchoati, altera completi;vnâ nouitiatus, alterâ adoptionis, dum locum duntaxat aſſignant ſuſcepti habitus, aut initi inſtituti.

q Coriol. in Apolo. verit. 2. ad arg. 9. Vide infra ſect. 8. §. 4.

r Ægid. viterb. l. 10 ſæcul. ad ann. 1198.

4 Quod Pamphilus dicit, S. Franciſcum apud Piſas vixiſſe cum Ioanne de Cella, Critana Auguſtiniani s conuixiſſe,& prope Lauernam,etiam poſt accepta ſtigmata cum eis habitaſſe; Morigia cœnobij ad S.Saluatorem prope Senas incolam fuiſſe,admittere poſſunt illam, quam adhibes explicationem, de diuerſo incolatu in variis Tuſciæ Monaſteriis, dum Romam è Cæſena

iret,

iret, aut ex Vrbe in Romandiolam rediret. Oportebat tamen vt priùs conſtaret Auguſtinianum fuiſſe, & peregrinationem Romanam è Cæſena ſuſcepiſſe, quam ego ex Vmbria iniiſſe abundè probaueram.[s] At nullum ex prænominatis Cœnobiis hac via obuium eſt, neque ex illa prouincia per Tuſciam in Vrbem eſt iter. Id etiam mirum, vnde noui recentéſque hiſtorici poſt tot ſæcula iſthæc hauſerunt, aut cur ſui aſſerti fundamentum, vel authores non protulerunt? Nullos præceſſiſſe putauerim, qui tam turpiter labi potuerunt circa deſignati temporis varietatem, aut præſcriptorum Generalium confuſionem. Eam ipſe improbas, & acriter Critanam reprehendis, Noſtri ſæculi Scriptores ſunt; quò longiùs ab origine receditur, faciliùs aberratur; & quò tardiùs de rebus vetuſtis ſcribitur, maiori caligine offuſcantur. Quid ergo hîc inter tot dubia certum? aut quid ſuper nunutantia fundamenta firmum conſtánſue potuit ædificari?

s In Apolog. §. 3 n. 4. & in Appar. Annal. §. 5. n 3.

Reſpondetur ad ea quæ in reſponſione quarta afferuntur contra §. quartum.

SECTIO VII.

Probatur S. Franciſcum nullo vnquam tempore vixiſſe ſub habitu Eremitico Auguſtiniano.

§. I.

PRIMA inde deſumpta occaſio Franciſcum Auguſtinianis aſſerendi, quòd aliqui cum Vincentio Beluacenſi dixerint, illũ ante ſui Ordinis inſtitutionẽ habitũ Eremiticum geſtaſſe. Quaſi verò Eremiticus idem eſſet ac Auguſtinianus. Non defuerunt, qui poſteriori ſæculo regularem facerent, & Monachatus authorem, & tirocinij locum præſcriberent. Toto demum conatu M. Marquez probatum voluit non alia quàm Auguſtiniana veſte illo biennio inceſſiſſe, dum habitum omnem, & ſingulas partes Auguſtinianis appropriare contendit. Ego ad ſingulas eius rationes me plenè ſatisfeciſſe iudicaui, neque quidquam poſſe amplius in contrarium adferri. Non me fefellit opinio, dum nihil à te nouum opponi, ſed iam ſcripta reſcribi conſpicio. Quæ tuus Magiſter Hiſpano, tu Latino profers idiomate; & per multas diſtinguis partitiones. In tanta rerum amplitudine, & ſpatioſo modo dicendi ego me colligam, & paucis abſoluam, quæ aliàs dixi, breuiter repetam, & ſi quæ ſunt apud te inſoluta diſſoluam. 1

Prolixæ diſputationi de ipſius S. Auguſtini habitu nolo me immiſcere: libenter abſtinebo ab iis controuerſiis, quæ odium pariant, aut 2

offen

offenſionem. Per me liberum ſit Auguſtinum, hoc, vel illud geſtaſſe veſtimentum: illud nunc meo ſufficit argumento, vt probem Eremiticam Franciſci veſtem non fuiſſe Auguſtinianam. Atque vt ab ipſo nomine ducam exordium: *Eremita* vox adeò lata eſt, vt non ſolùm Monachi, aut qui regularibus inſtituuntur diſciplinis, ſub ea comprehendantur, verùm & eo nomine cenſeantur, qui ſui iuris ſunt, qui nullam profitentur regulam, aut Cœnobitici inſtituti rationem, eremum, ſeu loca ſolitaria ſufficit incolere, vt Eremita quis nuncupetur. Qui velit ergo vniuerſos Eremitas, aut Eremiticè incedentes, Auguſtinianis agglomerare, vim inferet nomini, & ſacro inſtituto iniuriam irrogabit.

3 Secundò, qui Eremiticum primi dixerunt habitum, ita dixerunt (quod ſuprà [t] admonui) vt regularem non fuiſſe clariùs indicarint. *Vilem & Eremiticum* appellarunt, qui omnium primi de eo mentionem fecerunt, ipſi S. Franciſci ſocij. *Honeſtum, & Eremiticum* vocauit Antoninus, atque alij aliis affecerunt epithetis; nemò *regugularem*, aut *Auguſtinianum* nuncupauit.

4 Tertiò: neque tempus, quod cum tuo Magiſtro [u] præſcribis, [x] huic veſti religioſæ ſuſcipiendæ, cohærere poteſt cum iis, quæ Bonauentura, & alij recenſent. A renunciatis patri veſtibus veſtras attribuitis, & Monachatum inchoatis: ſed alia poſteà peregiſſe ſuprà [y] oſtendi, quæ liberum, non religioſum hominis ſtatum indicant, imò & apertè refert Bonauentura veſtem eo tempore, quo vos præſcribitis ſuſceptam, alia apud Eugubium commutaſſe.

[t] *Sect. 6. §. 5.*

[u] *Marq. c. 24. §. 6.*

[x] *Reſp. 3. n. 57.*

[y] *Sect. 6. §. 3.*

Quartò: ex iis, quæ præcipui huius rei Authores Franciſcum referũt abiecisse, manifeſtè conſtat, nihil in illius biennij veſte adeò religioſum, aut ſacrum fuiſſe, vt ſoliuagis, aut ſæcularibus Eremitis poſſit interdici. Legenda trium ſociorum, & Bonauentura. [z] *Soluit proinde calceamenta de pedibus, deponit baculum, peram reÿcit, & pecuniam execratur, vnâque contentus tuniculâ, reiectâ corrigiâ, pro cingulo funem ſumit.* Vincentius Beluacenſis: [a] *Duplicibus ſine mora depoſitis, ex hoc iam calceamentis, virga, ſacculóque, & pera non vtens, tunicam contemptibilem plurimum, & incultam fecit, reiectáque corrigiâ, funiculo eam cinxit.* Antoninus eadem reſcripſit verba tit. 24. cap. 2. & mox cap. 7. id ipſum referens; *Illico*, inquit, *calceamenta depoſuit, peram & pecuniam abdicauit, reiectiſque baculo & corrigia, vnâ contentus tuniculâ pro cingulo funem ſumpſit.* Quid inter omnia hæc adeò peculiare, aut regulari inſtituto proprium, quod omnibus Anachoretis & Eremicolis, imò & diuerſo hominum ſtatui non ſit commune? 5

z Bon. c. 3. legen.

a Belu. l. 29. c. 98.

Quid, nonne hæc ipſa verba procul allegant omnem religioſi habitus conceptum? *Reieciſſe*, inquiunt, *baculum, & corrigiam*; quod ſi hæc Religioſi viri eſſent inſignia, aut Monachalis veſtis partes, vti vos contenditis, non ea contemptibiliter reiicere, aut aſpernari, quod aliàs [b] notaui, diceretur Franciſcus. Scio te voluiſſe [c] mitigare verbum hoc *reÿcere*, & placidiori ſignificatione cupiiſſe actionem hanc Franciſci cohoneſtare. Non placuerunt tibi vocis proprietates, quas ego ab eloquentiæ magiſtro Cicerone deduxi *ſperne-* 6

b Apolog. §. 5. n. 15.

c Reſp. 5. n. 852.

re, aſpernari, refutare, & proinde ex quibuſdam vocabulariis ita interpretandam docuiſti: *retroiacere, repellere, vile habere.* Ego tuas admitto explicationes, & te interprete dico Franciſcum retroieciſſe, repuliſſe, vilia habuiſſe baculum & corrigiam, vel hîc Franciſci pietatem & religionem condemna; vel ab iſtis inſignibus omne religionis abrade veſtigium. Nonne etiam cum reliquis veſtis Eremiticæ partibus *peram, pecuniam, ſacculum* geſtaſſe, abdicaſſe, reieciſſe ab iiſdem Authoribus refertur? Anne & hæc etiam veſtri habitus ſunt partes? an potiùs pauperum & Anachoretarum adminicula? Eodem orationis contextu cuncta referuntur, eodémque ſenſu, aut iudicio, vel profanis, vel ſacris vſibus deputanda.

7 At tu pergis adhuc religioſum ex habitu probare; ſi enim ab exili baltheo Ioannes Diaconus [d] Gregorium Benedictinum fuiſſe, & ex habitu albo, & corrigia anguſta, vel lata Dominicanum, aut Auguſtinianum Monachum defunctum cognoſci poſſe affirmat Antonius Yepes; [e] & Franciſcus Eſquiuel Archiepiſcopus Calaritanus cum aliis ex lapide ad caput appoſito, cui inciſum erat cor ſagittâ tranſixum ſculptis his literis *Mar. & Epiſcopus*, & ex ampla fibula inter oſſa reperta, coniectauit corpus ea in vrbe repertum, ſancti Epiſcopi eſſe, ex Eremitis Auguſtinianis aſſumpti; vt quid non valebunt tot notæ, & omnes veſtis Auguſtinianæ partes, vt Franciſcum Auguſtinianum fuiſſe ſaltem probabiliter oſtendant?

d *Diac.* *l.* 4. *vit.* *S. Gregor.* *c.* 80.

e *Yepes* *tom* 1 *anno* 576. *c.* 2.

f *Eſquiu.* *l. de inuent. reliq. Calari.*

8 Planè Ioannes Diaconus non ſolùm ex mediocri

diocritate habitus, & balthei exilitate probat S.Gregorium Diui Benedicti regulam obſeruaſſe, ſed inſuper datâ operâ oſtendit non fuiſſe Ordinis S. Baſilij. Hæc duo duntaxat tunc temporis, quando Diaconus ſcripſit, erant Monaſtica inſtituta, apud Europæos, illud frequentius, hoc rarius, & Baſiliani latum, Benedictini vnius pollicis cingulum, aut baltheum deferebant. Conſtituto itaque certamine inter duos Monaſticos ordines, rectè adiudicatur Monachatus Gregorij Benedictinis, quorum exile, non latum Baſilianum baltheum portabat. Idque appoſito exemplo confirmauit Yepes (quod tu loco ſecundi argumenti producis;) ſi enim, inquit, nunc inueniretur corpus alicuius ſancti Monachi albo contectum habitu, qualem portant interius Fratres Ordinum S. Auguſtini, & S.Dominici, & dubitaretur vtrius eſſet inſtituti: ſi in loculo, ſeu ſepulcro reperiretur ampla corrigia, quatuor digitos lata, indubitanter diceremus Ordinis fuiſſe S.Auguſtini, non S.Dominici, cuius cingulum anguſtum eſt, & exile, ſimile Benedictino. Apud vtrumque authorem tanquam res certiſſima ſupponitur Monachatus, & eò deducitur controuerſia, vt vni, vel alteri Religioni adiudicetur alumnus. Recto porro iudicio tribuitur, cuius notiora portat inſignia. At hîc in noſtro caſu nihil incertius ipſo Monachatu; de iſto maximè controuertitur, neque à corrigia, aut à reliqua veſte vllum ſumit adminiculum, dum totam ſibi æquo iure vendicare poſſit laïcus & Cœnobita. Atque vt argumentorum exempla retorqueam, da mihi æquales in baltheo. SS. Baſilij

&

& Benedicti Monachos, aut SS. Auguſtini & Dominici ſectatores, cui tribuas inſtituto, aliàs ex ſignis indiſcretum, ex ſolo cingulo non perſpicies. Quas in Franciſco refers notas, vtrique ſtatui ſæculari & regulari pares ſunt; vnde ergo huic ſoli adiudicabis?

9 Quod ad fibulam Calaritanam attinet, dixerim leue eſſe fundamentum, vt Auguſtinianus efformetur; qui in Baſilica S. Saturnini repertus eſt. Etenim præterquam quòd de hac tanta multorum corporum inuentione varium ſit Sardorum, & ſeuerum in Vrbe iudicium, multi Epiſcopi, aliíque graues viri, ſiue Martyres, ſiue Confeſſores varij ſtatus variíque habitus potuerunt cum cingulis fibulatis ſepeliri. Inſigne autem ſagittati cordis petræ inciſum, etſi communiter nunc approprietur S. Auguſtino, propter illa viri ſancti verba: *ſagittaueras Domine cor meum*; tamen ita frequens erat in tabulis marmoreis, & memoriis Martyrum, vt in quàmplurimis ſepulcris Sardiniæ fuerit inſculptum, tam in templo Saturnini, quàm in Luciferiana, aliiſque eccleſiis. Imò & in Sulcitana Baſilica in inuentione corporis S. Antiochi Martyris ſub Imperatore Adriano, longè ante Auguſtinum paſſi, hoc ſignum apparuit in petra marmorea, & in ſepulcro cuiuſdam piæ fœminæ coniugatæ. Vide libellum, ſeu relationem ipſius, quem citas, Eſquiuelli, & paſſim ad ſingula fermè folia hoc tibi ſymbolum occurret. Vide etiam triumphos Sanctorum Sardiniæ à Dionyſio Bonfanto editos, & vbique hoc ipſum offendes; imò in ſolo vno Gaudioſæ Martyris epitaphio ipſis literis inter-

ciſa tredecim numerabis huiuſmodi corda ſagittata; quibus ita Author ſubiungit. *Singular coſa, y notable es, hallarſe an eſte letrero granados treze coraçones, y ſolo puedo applicarlos a otros tantos tormentos que deuio padeçer, y reſiſtir con intrepido coraçon.* Vide ibidem epitaphia B.Luciani M. & B. Leontij Palatini, qui Auguſtinum præceſſerunt. Noui acrem eſſe circa inuenta hæc corpora concertationem, variúmque iudicium. Ego meum opportuniori tempori reſeruo.

Adhuc conaris probare ſub illo habitu Ere- 10
mitico Monachum fuiſſe ex Bulla Gregorij noni g ad Epiſcopum Olomucenſem (non Clomorenſem, vt tu habes) vbi ait quòd *poſtquam Religionis aſſumpſit habitum vacando virtutibus, carnis continuum ſubijt cruciatum:* Sed per illud biennium ante inſtitutum ſuum Ordinem carnis continuum ſubiit cruciatum; ergo intelligendus eſt Pontifex de prima illa aſſumptione habitus Eremitici & Religioſi.

g Habetur in Bullario Rodriguez, & in Annal. Min. ann. 1237. n. 2.

Secundò, quia Bonauentura [h] reddens ratio- 11
nem quare S.Franciſcus nouam regulam & Ordinem inſtituerit, ſic ait: *Et quia non ſuffecit ei vt iſta in propria perſona tantùm ageret, voluit inſtituere Ordinem, vt multos cooperatores haberet.* Indicat itaque ante inſtitutum ſuum Ordinem fuiſſe Religioſũ, aliàs non diceret, *& quia nõ ſuffecit ei*; ſed *quia non ſufficiebat,* & clariùs in prologo Legendæ S.Franciſci; ibi enim agitur primò de conuerſatione eius in habitu ſæculari; ſecundò de perfecta eius conuerſione ad Deum, & de reparatione trium eccleſiarum; tertiò de inſtitutione Religionis & approbatione regu-

h Bon. in determin. ſuper regul. S. Franc. q. 1.

læ

læ &c. Fuit ergo ante inſtitutionem ſui Ordinis perfectè conuerſus, & non in habitu ſæculari. Vnde meritò doctus vir Ioannes de Pineda [i] Minorita dixit de B. Franciſco: *Fue ſu primera conuerſion al ſeñor por vida religioſa año de* 1206. Licèt in anno (inquis) ipſum falli valde ſit probabile, eam enim conuerſionem accidiſſe anno 1207. ais, probabiliſſimum eſt, vt te aliàs [l] oſtendiſſe commemoras.

i Pineda 3. p. Monach. lib. 22. c. 23. §. 2.

l Reſp. 2. n. 31. & ſeqq.

12 Conſului Gregorij Bullam, admiratúſque ſum adeò tenui te fundamento ductũ, vt ex illa hunc deducas Monachatum. Ita planum eſt Põtificem loqui de ſuſceptione habitus Minoritici, ſeu inſtituti; vt nemo ab affectu liber, aliter ea verba poſſit interpretari. Non negamus ſub illud biennium Eremiticæ veſtis aliquos carnis cruciatus ſubiiſſe, & virtutibus floruiſſe, non adeò tamen continuus fuit cruciatus in ſæculo, qualis poſtea fuit in Religione, neque adeò excelſæ in primo vti in ſecundo ſtatu fuêre virtutes. Id apertè docet S. Bonauent. [m] etenim poſtquam refert Eremitici habitus in Minoritanum tranſlationem, ſtatim ſubiungit: *Omnem ſolicitudinem cordis apponit, qualiter audita perficiat, & Apoſtolicæ rectitudinis regulæ per omnia ſe coaptet. Cœpit ex hoc vir Dei diuino inſtinctu Euangelicæ perfectionis æmulator exiſtere, & ad pœnitentiam cæteros inuitare.* Ex illo itaque tempore vacauit virtutibus, & continuum ſubiit carnis cruciatum.

m Bon. cap. 3.

13 Minori adhuc fundamento nititur ſecunda argumentatio, neque ego prorſus vllum inuenio. Quòd enim illud diſcrimen inter *ſufficit*, & *ſufficiebat*, vt illud religioſum fuiſſe probet, iſtud

negет

neget; mira ſubtilitas in diſcrimine excogitandò; mira facilitas in Monachatu aſſerendo. Quòd verò Bonauentura præponat titulum perfectæ conuerſionis Religionis inſtitutioni, illud ſolum infert, quòd perfectè abdicauerit terrena, renunciatis patri etiam intimis veſtibus, & iure ſucceſſionis. Nihil ſibi in heroïca illa expropriatione reliquit, qui nudum ſe commiſit brachiis Pontificiis. Perfectè ad Deum conuerſus eſt, qui nihil retinuit, quo teneretur. *Sic igitur*, inquit Bonauentura, [n] *ſeruus Regis Altiſſimi nudus relictus eſt, vt nudum ſequeretur crucifixum Dominum, quem amabat.*

n *Bonau. cap. 2.*

Teſtimonium Pinedæ partim probas, partim 14
reprobas: reſpuis, dum anno 1206. ait Franciſcum conuerſum, quia non congruit iis, quæ aliàs ſcripſiſti de tardiori ſancti viri conuerſione, de qua ſuprà [o] actum eſt; admittis dum primò conuerſum aſſerit per vitam religioſam. Sed in anno reliquis potioris notæ Scriptoribus cohærere oſtendi, [p] & ſententiam hanc ipſe paulò infrà confirmat, [p] dicens obiiſſe ſanctum virum anno 1226. vigeſimo à prima ſua conuerſione. Quòd autem dixerit tunc conuerſum per vitam religioſam, de præludio intellexit religionis, quod à mundi abnegatione, & receſſu à ſæculo incepit; neque enim amplius mundana; aut ſæcularia repetiit, ſed continuo virtutum aſcenſu ad Apoſtolicæ vitæ culmen peruenit. Qui ſua abnegarunt, & Deo in eremis, ſolitariiſque locis deſeruierunt, non ſolùm conuerſi, verùm & Religioſi & profeſſi à tuo dicuntur Iordano, etſi verò nullam profiteantur Religionem. Audi eius

o *Sect. 5. §. 5.*

p *Ibidem n. 2.*

p *Pin. cit. §. 3.*

eius verba [q] lib. 1. c. 9. *Sancti Patres in eremo nemini quidem profeſſionem fecerunt, ſed diuino ducti conſilio, ad eremum conuolauerunt, & ibi ſecundùm gratiam à Deo cuilibet datam, Domino ſeruierunt. Et talis ſtatus in illo propoſito Deo ſeruiendi, vocatur profeſſio, à qua quando Deus eis aliud inſpirauit, pro ſuo & aliorum profectu, recedere potuerunt.* In hoc itaque ſenſu locutum fuiſſe Pinedam, neque vel leuiter veſtram ſequutum ſententiam circa Monachatum Auguſtinianum, aut magiſterium Ioannis Boni, imò contrarium apertè ſenſiſſe, claris verbis ipſe eodem loco monſtrauit. Ita habet: [r] *Fue ſu primera conuerſion al ſeñor por vida religioſa año de 1206. a quien el ſeñor reuelo marauilloſamente la viuienda que auia de hazer; y anſi el padre bienauenturado dize en ſu teſtamento, que ningun hombre le enſeño a ſeruir a Dios, mas que el ſeñor le impuſo viuir conforme al ſancto Euangelio, que quaſi es lo que S. Pablo dixo (alomenos ſele parece mucho) que no recibio el la doctrina, que enſeñaua de boca de algun hombre, ſino de la del miſmo Dios.* A Deo ſolo non ab hominibus edoctum dicit: & paulò infrà refert ex biennali habitu Eremitico cauſam ſuſcepiſſe Bergomenſem aſtruendi huiuſmodi Monachatum Auguſtinianum. Alia quæ profers ad confirmandum hunc Monachatum, aut religioſum habitum Eremiticum, non tanti ſunt ponderis, vt ſerio indigeant examine. Inconcuſſa adhuc manent, quæ de hac re produxi in Apologetico.

q *Iord. de vit. Frat.*

r *Pineda cit. §. 3.*

Expen

Expenditur tota ſeries controuerſiæ exortæ inter Minoritas & Eremitas Ioannis Boni circa habitus ſimilitudinem.

§. II.

OMNEM hanc in Apologetico poſui narrationem,ſed quia variis gloſſulis totam niteris conuellere,ex ipſis, quibus ſtabiliui, Bullis Apoſtolicis, ſolidiùs, & per partes confirmabo. 1
Ita porro ſe habet:Miſſi à Gregorio IX. ſub annum 1237. Raynaldus Epiſcopus Oſtienſis, & Thomas Capuanus Preſbyter tituli S. Sabinæ, Cardinales ad partes Lombardiæ, vt Eccleſiæ partes contra Fridericum Imperatorem tuerentur,monuerunt Pontificem controuerſiæ exortæ inter Fratres Minores & Eremitas Ioannis Boni, Ordinis S.Auguſtini, circa exterioris veſtimenti ſimilitudinem. Adeò enim variabant Eremitæ ſui Ordinis ſubſtantiam & habitus formam, vt omnino ſimiles viderentur Minoritis, in multiplicem derogationem eorundem, & ſcandalum aliorum.Iuſſit itaque Pontifex vt Eremitæ albo, vel nigro incederent habitu, admiſsóque ab illis nigro colore, præcepit vt largas & protenſas manicas, peramplas corrigias omnibus patentes, baculos quinque palmorum geſtarent, veſtium longitudinem ita temperarent, vt ab omnibus videri poſſent calceamenta, & in petendis eleemoſynis, cuius eſſent Ordinis declararent.

Verùm

Verùm cum aliqui præfati Ordinis,& alij Religioſi ſupradictis Eremitis habitu conformes in Marchia Anconitana conſtituti, formam prædictæ identitatis prohibitam geſtare dicerentur in grauem Minoritarum iacturam,ſcripſit Pontifex illius regionis Prælatis, vt ad præſcriptam à ſe habitus formam vniuerſos Eremitas ac religioſos prædictos compellerent. Illi aliquantò ſegnes fuerunt mandati Apoſtolici executores, propter appellationem, quam prædicti Religioſi ad Sedem Apoſtolicam interpoſuerunt; qua de cauſa à Pontifice fuerunt reprehenſi.

2 Interim Fr. Andreas Prior Brictinenſis,& Generalis maioris partis Eremitarum Marchiæ, cum quibuſdam ex ſuis Fratribus in Vrbem venit appellationem proſecuturus. Pontifex friuolam exiſtimans noluit exaudire. Hinc humiliter rogarunt, vt permitteret eis cucullas portare diſcinctas,per quas ſufficiẽter habitu diſtinguerentur à Minoritis. Annuit Pontifex, præſcripto termino,infra quem compellerentur ab eccleſiarum Prælatis ad prædictas cucullas diſcinctas,reliqui verò Eremitæ, qui iſtas nollent, cogerentur ad obſeruationem primi ſtatuti. Toto Gregorio Pontificatu non conuenit vniuerſim inter Eremitas de habitu;quare facta vnione quarundam congregationum per Innocentium IV. Richardus Cardinalis Protector de conſilio quorundam diſcretorum Fratrum, ad differentiam aliorum Ordinum, eis certum habitum præſcripſit, illum ſcilicet, quem Gregorius ordinauit.

3 Denium Alexander IV. conſiderans neque

Bricti

Brictinenſes ſtetiſſe cum Gregorio pactis circa cucullas diſcinctas, neque alios Eremitas eiuſdem Gregorij ſtatutum obſeruaſſe, decretum edidit, quo diſertè commemorat ſe tunc in Lombardia legationem obiiſſe, quando Gregorius ad diſcriminandos à Minoribus Eremitas, horum habitum determinauit, & ſtrictè præcepit, vt omnes Apoſtolico obediant ſtatuto, & Brictinenſes, quod ipſi petierunt, inuiolabiliter obſeruent. Deinde iubet vniuerſos totius Italiæ Antiſtites, vt ita fiat diligenter inuigilent. Tandem in vnum habitum nigrum omnes Eremitæ conuenerunt, ſed baculum continuò portandi mandatum ægrè tulerunt, qua de cauſa inſtanter egerunt cum Innocentio & Alexandro, & obtinuerunt, vt circa hoc cum omnibus diſpenſaretur; atque ita ſublatis baculis, reliquum à Gregorio præſcriptum habitum retinuerunt.

Ecce compendioſam & fidelem totius rei ge- 4
ſtæ hiſtoriam, quam aliàs[s] per varios numeros inſertis literis Apoſtolicis diſpertiui. Sed etſi mihi omnia hæc probatiſſima videantur ex Pontificum reſcriptis, quæ produxi, multa tamen tu velis improbata, & ſeriò ſtudes impugnare. Ante omnia dubitas circa ipſas Legatorum perſonas, & ſecundum dicis non Thomam Capuanum fuiſſe, ſed Gregorium Creſcentium. Illinc te motum dicis[t] quòd in Bulla Gregorij Noni innuatur Thomas defunctus, & tamen Panuinus & Ciacconus obiiſſe referunt ſub Innocentio IV. eiúſque nomine epiſtolam ſcripſiſſe ad Fridericũ Imperatorem. At ex Bullis ipſius legationis, quæ habentur in Regeſto Gregorij ann. 11. num.

s *In Apo. §. 4. n. 2. & ſeqq.*

t *Reſp. 4 n. 178*

num. 88. & 89. manifeſtè conſtat, hunc Thomam, non alium ad Fridericum ſimul cum Raynaldo miſſum; quas Bullas citat Bzouius, [u] eundemque Thomam nominat Capuanum. Deinde Bullam citatam Gregorij (quam ego ex Magiſtri Marquez libro tranſſcripſi) occaſione tuæ obiectionis denuò in Regeſto Vaticano conſului, vbi ita habetur: *Bon. mem. Thom. tituli &c.* Et ſimiliter legitur apud Bullarium Auguſtinianum conſtit. S. Gregorij, & ibidem conſtit. 21. Alexandri IV. cuius autographum, ſeu originale cum ſigillo plumbeo aſſeruatur in archiuo Auguſtiniano Romano. Neque poſt eius mortem, quæ incidit in annum 1239. alius fuit Cardinalis tit. 5. Sabinæ vſque ad Hugonem à S. Caro creatum ann. 1244. Quomodo ergo potuit eſſe Gregorius ille tuus Creſcentius, illius legationis conſors, qui in nupera Ciacconi editione obiiſſe refertur V. Idus Maij ann. 1208. ſub Innocentio III. & non niſi Diaconus S. Theodori nuncupabatur; ſocius autem Raynaldi erat Presbyter tit. S. Sabinæ. Vnde planè lapſi ſunt Panuinus & Ciacconus, eóſque ſequutus Michaël Monachus in Sanctuario Capuano, qui ſub anno 1243. & Innocentio IV. huius Thomæ mortem reponunt. Adde quòd & ipſe Ciacconus eum referat legationem hanc obiiſſe ſocio Raynaldo ad vrbes Lombardiæ, quæ Friderici imperium detrectabant. Merum itaque eſt figmentum, quod de epiſtola ab eo Innocentij nomine ad Fridericum ſcripta narratur.

[u] *Bzou. an.* 1237. *num.* 1.

5 Secundò dicis [x] inde exortam veſtium vtriuſque Ordinis ſimilitudinem, quòd Eremitæ Ioan-

[x] *Reſp.* 4. *n.* 179.

S nis

nis Boni aliquando albo habitu & ſine baculis
incedebant. Hunc autem habitum & colorem
illis licuiſſe, & proprium fuiſſe ſui inſtituti ex
eo probas, quòd Gregorius IX. & Alexander IV.
in ſuis Bullis à me productis dicant, quòd illo-
rum exteriora veſtimenta *nigri vel albi debebant
eſſe coloris*. Non ergo, infers, alienum aſſumpſe-
runt habitum, ſed ex proprio, quem geſtabant,
ſimilitudo illa conſurgebat: quod etiam probas
ex illis verbis Innocentij IV. *& quia eorum habi-
tus, qui habitui Fratrum Minorum videbatur con-
formis, apud aliquos ſcandalum quodammodo ſuſci-
tabat*. vbi ponderas *eorum* dici *habitum*, non alie-
num. Præterea ſi de vſurpatione habitus Fran-
ciſcani aliquid huiuſmodi ſcandali oriretur, id
declararet Pontifex, vti fecit Gregorius IX. Di-
plomate à te producto, quo prohibuit, ne fœmi-
næ vllæ Clariſſarum habitum geſtarent.

Proculdubio vel literas Apoſtolicas non le- 6
giſti, vel violenter nimis in tuam ſententiam
adduxiſti. Ea prorſus de cauſa emanarunt, vt tol-
leretur veſtium ſimilitudo. Qualis porrò potuit
eſſe inter *album* & *cinereum*, inter *candidum* &
leucophæum. Quomodo conformitas & identitas
veſtium oriri poterant ab vno extremo & altero
medio colore: qualiter eidem aut ſimiles dice-
rentur habitus omnino diſſimiles & diſcolores?
Imò tantum abeſt vt illi Eremitæ albo inceſſe-
rint habitu, vt vel albo, vel nigro, tanquam ma-
ximè diſſimili, diſcriminari à Minoritis maximè
cupierint Pontifices. Nonne vnius ex his duo-
bus coloribus optionem dedit Gregorius, illi-
que nigrum elegerunt? *Exteriora*, inquit, *veſti-*

menta

menta nigri, vel albi debeant eſſe coloris, quorum altero, videlicet nigro, iam electo ab eis, ipſos volumus manere contentos. Nonne poſt aliquot annos Alexander IV. huius meminit Gregoriani ſtatuti, eiúſque obſeruationem & executionem impensè repetitis Bullis commendauit omnibus Italiæ Epiſcopis, diſtrictéque præcepit, vt Brictinenſibus permitterent cucullas portare diſcinctas, *eo*, inquit, *quòd talis vſus cucullarum ad diſtinctionem prædictorum habituum ſufficere videbatur*: in alios verò *omnes qui nigras non portabant, ſeu albas*; excommunicationis ferrent ſententiam; ídque alia & tertia repetit Bulla, & mandato rigorosè exequendo terminum præfigit? Quomodo ergo conformitas & identitas habituum ex colore albo potuit prouenire, ſi hic ipſe deſtinabatur ad difformitatem & diuerſitatem? ſi in eodem colore albo illis, vt aſſeris, eſſentiali, & à prima origine deducto perſiſterent, quomodo in tot Bullis diceret Gregorius *eos variaſſe Ordinis ſui ſubſtantiam*; & toties aſſereret Alexander, qui præſens viderat in Lombardia, eos adeò *variaſſe habitus ſui formam, vt Fratribus Minoribus vniformes, in derogationem multiplicem ipſorum Ordinis, crederentur?* Qualem illi geſtauerint habitum ante acceptam regulam S. Auguſtini, vel qualem ſibi conſtituerint, poſtquam *cœperunt regularibus obſeruantijs inſtrui, & regulariter ſe habere*, omnino neſcio. Scio ex teſtimonio Pontificum, & relatione Legatorum, quòd illum, qualiſcunque fuerit, ita variarint, *& Ordinis ſui ſubſtantiam* adeò alterarint, vt *vniformes viſi ſint Minoribus*, vt exinde *identitas apparuerit*

veſtium,& *habituum confuſio*, ſicut Pontificia Diplomata teſtantur verbatim. Atque hinc vterque Pontifex huiuſmodi variationem *præſumptionem* vocauit, & Gregorius *formam prædictæ identitatis* prohibuit,& Innocentius Papa,& Richardus Cardinalis Protector *ad differentiam aliorum Ordinum certum habitum* (illum ipſum, quem Gregorius præſcripſit) *deferendum conceſſerunt, eóſque certis ſignis in habitu* voluerunt *inſigniri*.

Quomodo hæc tuo concordabis aſſerto de 7
geſtatione habitus albi, exortáque inde ſimilitudine? & qua via, quo ſtatuto, qua regulæ tuæ formula, aut initiationis exordio, probabis nigrum, aut album indifferenter Eremitis à ſua origine habitum eſſe præſcriptum? Ex illo ſcilicet verbo *nigri, vel albi debebant eſſe coloris*. At neque in Regeſto Vaticano, ex quo Gregorij Bullas extraxi, neque in tuo archiuo Romano, vbi Alexandri Bulla habetur originalis, pendente plumbeo ſigillo,& tranſſcripſit Empolinus in Bullario Auguſtiniano num. 21. legitur *debebat* ſed *debeat*, verbo ſcilicet & tempore reſpiciente præceptum primum Pontificium, ad Legatos tranſmiſſum de ſtatuendo per alterutrum colorem,album, aut nigrum, manifeſtum diſcrimen inter Minores & Eremitas. Illinc non aliunde primitùs hoc debitum eſt ortum, & hac formula loquendi vtuntur Gregorius & Alexander Bullis toties repetitis;atque ita legit veſter Coriolanus [y] in acerrimo illo ſui Ordinis defenſorio. Quod ſi tibi velim concedere vtendum eſſe verbo *debebant*,ipſe idem ſenſus perſeuerat,ſcilicet ex præſcripto & Ordine Pontificio ad Lega-

y *Coriol. verit. 2. ad 9. arg.*

tos

tos tranſmiſſo de cogendis Eremitis ad colorem nigrum, vel album, vt palàm diſcriminarentur à Minoritis, debitum hoc habuiſſe principium. Vel ſi hoc tibi non placet, da mihi ex antiquo aliquo monumento, vel probato authore, aliam huius debiti originem, aut fundamentum.

8 Cætera, quæ profers, leuiora ſunt, quàm quæ reſponſionem expoſtulent: quid enim illa vocula *eorum* aliud indicat, quàm veſtem illam, quam geſtabant, & propterea *eorum* dictam, ſimilem fuiſſe Minoriticæ? An etiam Pontifices Gregorius & Alexander ſufficienter & apertiſſimè ſignificarint de vniformitate, & identitate habitus nata eſſe incommoda & ſcandala, qui vel perfunctoriè illorum legerit Diplomata, ſatis ſuperque perſpiciet.

9 Tertiò, dicis [z] Gregorium determinaſſe veterem habitum, non verò nouum inſtituiſſe; & licèt aliqua accidentalia præſcripſerit, nihil tamen eſſentiale mutaſſe in habitu vetuſto. Eſſentiale (ais) erat veſtis alba, vel nigra, corrigia præcincta; accidentalia ſunt menſura habitus, amplitudo manicarum, continua baculorum delatio. Priùs ergo Eremitæ indifferenter deferebant habitum album, ſeu nigrum; Pontifex iuſſit vt alterutrum eligerent, electóque nigro, quippe S. Auguſtini veſtibus confirmiori, reliqua adiunxit accidentalia, atque ita non inſtituit, neque variauit habitus eſſentiam.

z *Reſp. 4. n. 122. & ſeqq.*

10 His manifeſtè obſtant, quæ modò produximus, Pontificum teſtimonia, dum Eremitas Ioannis Boni ordinis S. Auguſtini referunt *adeò variaſſe Ordinis ſui ſubſtantiam, & habitus ſui for-*

mam, vt Fratribus Minoribus vniformes crederen-
tur. Statuiſſe autem,& dediſſe eis certum & de-
terminatum habitum Gregorium, præterquam
quòd pleraque ipſius & Alexandri Diplomata
recenſeant,id apertè teſtantur Richardus Cardi-
nalis Protector, & Innocentius IV. eadem præ-
ſcribentes veſtimenta. *Certum*, inquit Pontifex,
habitum deferendum de conſilio quorundam diſcre-
torum Fratrum veſtrorum vobis prouida delibera-
tione Richardus conceſſit. Deinde ſuo Diplomati
inſerit Richardi conſtitutionem, qua id ipſum
recenſet, & præmittit ita dicere, vt eſſent *certis*
ſignis in ſuo habitu inſigniti. Ille autem habitus
profeſſorum ipſe ille erat, quem Gregorius con-
ſtituit. Addo,quòd ſi eſſentialis eſſet ille habitus,
& ab inſtitutore, vt contendis, præſcriptus, ne-
que tantum laborarent Brictinenſes ab eo rece-
dere,neque adeò facile eis Pontifex concederet,
vt cucullas portarent diſcinctas; neque toties
oporteret Sedem Apoſtolicam præcipere, vt ha-
bitum iſtum à Gregorio adeò ſuis partibus di-
ſtinctum, & determinatum, in vniuerſo Ordine
omnes reciperent.

Sed tu, quartò, dicis, ſolos Brictinenſes reſti- 11
tiſſe, & interminatim quereris, quòd affirmaue-
rim alios etiam Eremitas Auguſtinianos ægrè
admiſiſſe veſtem Gregoriano ſtatuto conten-
tam. Contendis enim neque Ioannis Boni, ne-
que congregationis Eremitarum S. Auguſtini
ſectatores reluctatos fuiſſe, ſed ſolos Brictinen-
ſes appellatione interpoſita decreti executio-
nem diſtuliſſe:

Quod à me ſcriptum eſt, Pontificiis literis 12

fuerat

fuerat præſcriptum, & quæ rei geſtæ narrationem mihi ſuggeſſerunt, eandem nunc confirmabunt. Gregorius Nonus in prima, quam protuli, Bulla, poſtquam retulit, quæ ipſe præcepit circa habitum deferendum ab *Eremitis Fratris Ioannis Boni Ordinis S. Auguſtini*, ne viderentur Minoritis conformes, ſtatim ſubiungit: *Verùm cùm quidam Eremitæ præfati Ordinis S. Auguſtini, ac alij Religioſi ſupradictis Eremitis conformes habitu, in eadem Marchia conſtituti, formam prædictæ identitatis prohibitam geſtare dicantur, in eorundem Fratrum Minorum infamiam, & ſcandalū plurimorum &c.* Eoſdem ipſos Fratres; de quibus antea locutus erat; ſeu ipſos eoſdem Eremitas Fr. Ioannis Boni, quos paulò anteà narrauit in Lombardia apparuiſſe Minoribus in habitu vniformes, iuſſitque vt veſtem hanc deponerent, & à ſe præſcriptam aſſumerent; hos, inquam, narrat ſub prohibita perſeuerare, monétque Epiſcopos, vt ad dimittendam compellant. *Præfati*, inquit, *Ordinis S. Auguſtini*; ſed de ſolo Eremitarum Fr. Ioannis Boni Ordine præfatus erat, ad quem ſequentes Bullæ clauſulæ referuntur, additque vltra hos alios Religioſos ſupradictis Eremitis, ſcilicet Ioannis Boni, conformes habitu in eadem Marchia conſtitutos, eandem veſtem prohibitam geſtaſſe. Iam ergo ex relatione Pontificis perſtiterunt quidam ex Ioan-Bonitis in prima veſte; & vltra Brictinenſes alij ægrè adducti ſunt ad ſumendum habitum à Gregorio præſcriptum.

13 Rem hanc amplius probo ex eiuſdem alteriúſque Pontificis reſcriptis. Gregorius in alia

Bulla data anno 14. Pontificatus X V. Kal. Augusti, poſtquam inſerüit totam ſuprà citatã Bullam, in qua ſolos Eremitas Fr.Ioannis Boni ſpecificauerat, valde inuehitur in Epiſcopos Marchiæ decreti Apoſtolici ſegnes executores: *Tepidi*, inquit, *& remiſſi, occaſione cuiuſdam appellationis, quam ad nos ſuper his interpoſuiſſe dicuntur* (illi Eremitæ Fr.Ioannis Boni, de quibus ſolis nominatim tota Bulla locutus erat) *mandatum noſtrum exequi, & contra promiſſionis noſtra contemptores procedere, de quo miramur plurimùm, omiſiſtis.* Neque in tota hac Bulla, neque in præcedenti vllum habetur verbum de Brictinenſibus, ſed de ſolis Ioan-Bonitis nominatim, atque horum etiam nomine interpoſita eſt appellatio. Idipſum repetit in Bulla data X V. Kal. Septembr. meminítque appellationis à Ioan-Bonitis, de quibus locutus fuerat, interpoſitæ, refértque Fr. Andream Priorem generalẽ maioris partis Eremitarum Marchiæ ad ſuam præſentiã veniſſe, vt appellationem proſequeretur, quam cùm admittere nollet, ait ſe illis permiſiſſe vt cucullas geſtarent diſcinctas, quibus ſufficienter ſe à Minoribus diſcriminabant. Claudit verò Bullam his verbis: *In aliis autem Eremitis, & Religioſis ſuperiùs nominatis* (ſcilicet Ioan-Bonitis, & aliis Religioſis Marchiæ, quos nominauerat) *qui ſe ad portandum cucullas ſimiliter diſcinctas adſtringere noluerint, faciatis ſtatutum noſtrum, iuxta traditam vobis formam, inuiolabiliter obſeruari.* Ergo præter Brictinenſes, quorum caput erat Andreas, & qui cucullas admiſerunt diſcinctas, adhuc cogendi erant alij Eremitæ & Religioſi, non congrega

gregationis Brictinenſis,vt tu liberè ſatis & abſque fundamento n.254.confingis.

Alexander IV. in Bulla data anno 2. Pontif.
14 VIII. Kal. Martij, poſtquam rei totius ſeriem, dum ipſe legationem in Lombardia obiret,tranſactam enarrauerat, & Fr.Andreæ ad Pontificem recurſum, obtentáſque pro ſe ſuiſque Fratribus cucullas diſcinctas, ſubiunxerat, addidit: *Verùm cùm,ſicut accepimus,ipſi Eremitæ de Brictinis,obtentu quarundam literarum ſuper hoc à Sede Apoſtolica obtentarum, ac etiam alij Eremitæ iam dicti* (ſcilicet Fr.Ioan.Boni,de quibus antea locutus fuerat) *contra ſtatutum iam dictum, & prouiſionem ad communem pacem prouidè factam, & in eorundem Fratrum Minorum infamiam,& ſcãdalum plurimorum, in pluribus venire præſumpſerint, & nos prorſus velimus prædicta, ſalubriter ſtatuta fuerunt à ſupradicto prædeceſſore noſtro,vbique & ab omnibus Eremitis, ſiue Religioſis, cuiuſcumque ſint Ordinis,in exteriori habitu Fratribus Minoribus antedictis conformibus inuiolabiliter obſeruari*,&c. Quid ad hæc, mi vir? an non præter Brictinenſes fuerunt alij Eremitæ, maximè Ioan-Bonitæ, de quibus ſemper præfatus erat Pontifex, quos compellere oportuit, vt Pontificis decreto obtemperarent? Paulò infrà, poſtquam iubet Brictinenſes cogi ad gerendas diſcinctas cucullas,quas ipſi concedi ſupplicarant, iubet vt reliqui omnes Eremitæ, qui vel nigras,vel albas non portabant, cogerentur ad geſtandum habitum à Gregorio præſcriptum, ſublato cuiuſlibet appellationis & contradictionis obſtaculo.Adde, Brictinenſes in

ſola Marchia Anconitaña, & in diœceſi Fanenſi in pauculis domibus conſtitutos. Alexandrum verò Bullam hanc deſtinaſſe ad vniuerſos Prælatos totius Italiæ,deſignatis prouinciarum nominibus. Demum in Bulla data X V.Kalend. Iulij, ſpecificatis Brictinenſis, Ioannis Boni, & aliarum congregationum nominibus,pręcipit vt Eccleſiarum Prælati cogant omnes Priores, & Eremitas dictarum congregationum ad deferendas nigras, vel albas cucullas infra feſtum omnium Sanctorum proximè venturum.

Sed ex hac Bulla effugium paras num. 219. 15
quippe ex ea conſtat obſecutos Fratres Ioannis Boni; teſtatur enim Alexander ſtatuta à Gregorio prædeceſſore *fuiſſe ab ipſis acceptata.* Admitto: ſed ex his manifeſtiùs vrgetur eorum culpa,& exinde efficacius ſumit argumentum Pontifex, vt cogantur ad præſcripta veſtimenta deferenda,quia ipſi acceptarunt,nec tamen omnes obſeruabant; & proinde iubet, vt Epiſcopi omnes Eremitas omnium congregationum, recenſita etiam illa, quæ erat Ioannis Boni, ad ſtatuti obſeruantiam compellerent. Igitur cum aliis prætet Brictinenſes contendendum erat, neque appellatio à ſolis Brictinenſibus proceſſit.

Quintò,amplius aliquid intendis,neque ipſos 16
Brictinenſes (quos contendis ſolos à Pontificis præcepto, per delegatos exequendo, ad eundem Pontificem appellaſſe) vllatenus reniſos, aut reluctatos, magnámque paſſim inculcas fieri iniuriam huic congregationi, quam plurimis encomiis extollis, exinde duntaxat quòd reſtitiſſe,

ſtitiſſe, aut reluctatos, ſeu reniſos fuiſſe affirmauerim.

17 Hic te ipſum aduoco teſtem: nonne num. 314. diſertè aſſeris: *Congregatio verò Eremitarum Brictinenſium reſtitit.* Sed dices reſtitiſſe *appellando, ſupplicando, & alijs vijs iuridicis.* At huiuſmodi vias ſe friuolas reputaſſe, neque appellantes audire voluiſſe ipſe refert Pontifex Gregorius Bulla data XIV. Septemb. & in eadem, ac in alia antecedenti data XV. Kalend. Auguſti præmiſſa huiuſmodi appellationis mentione, vocat eos *ſuæ prouiſionis contemtores.* Et Alexander in Bulla data 8. Martij, ait eoſdem Brictinenſes alióſque Eremitas, obtentu quarundam litterarum à Sede Apoſtolica obtentarum, *contra Gregorij ſtatutum in pluribus venire præſumpſiſſe.* An obediiſſe affirmabis decreto Apoſtolico, qui friuolas adinueniunt appellationes, ne obediant? An non reluctatos admittes, quos Pontifex ſui mandati vocat contemptores? An reſtitiſſe negabis, quos alter Pontifex narrat præſumptuosè in pluribus contraueniſſe ſtatuto Gregoriano? Reſtitiſſe dices, ſed non reluctatos. At quænam illa tanta hæc vocum differentia, vt quos reſtitiſſe concedis, reluctatos dici feras ægerrimè? Qui Latinè ſapiunt *reluctari* idem dicunt, quod repugnare, & per hoc ipſum verbum *repugnandi*, quid ſit *reſiſtere* declarat Cicero pro Roſc. Poſth. *Reſiſtere & repugnare contra veritatem.* Cæſar 2. Belli Gallici ait *legiones alias alia in parte hoſtibus reſtitiſſe.* Cic. 2. Tuſcul. *Reſiſtere armis.* Ouid. 2. de Art. *Arbor reſiſtit ventis.* Vide, quæſo, an & huic etiam verbo accommodari poſſit illa tua n. 121.

ex Calepino exſcripta vulgaris, ſeu Hiſpana interpretatio verbi *reluctari*, *ſcilicet*, *reſiſtir como luchando*. Quos ergo reſtitiſſe annuis; reluctatos etiam admittas.

Sextò & ſeptimò, largiſſimè te diffundis hîc, 18
& in reſponſione 5.à num. 449. vt probes congregationes fuiſſe diuerſas eas, quæ dicebantur S.Auguſtini,Ioannis Boni,& Brictinenſium, diſtinctóſque habuiſſe Protectores. Controuerſia hæc maiorem inquirit indaginem, longiorémque diſputationem, quàm huius mei tractatuli ratio expoſcat. Sanè ſi circa hæc luberet immorari, & tuis obiectis planè ſatisfacerem, & illa producerem monumenta, quæ non leue negotium faceſſerent.Sed non adeò mea intereſt iſta controuerſia,neque ſcio,vt tu longiſſimam hanc texeres diſputationem, quam ex meo diſcurſu anſam arripueris.Ego dixeram Gregorium Pontificem vniuerſa ſua induſtria non potuiſſe aſſequi vt Eremitæ Auguſtiniani in præſcriptum habitum conuenirent. An non id verum teipſum expoſco,qui tot legiſti, lectáque admittis poſteriorum Pontificum Innocentij & Alexandri Diplomata circa hanc controuerſiam terminandam, & habitum hunc omnibus inducendum. Siue agendum fuerit cum his, vel illis Eremitis S.Auguſtini, ſiue cogenda hæc, vel illa congregatio ad hanc veſtem ſuſcipiendam,mea conſtat aſſertio,Eremitas Auguſtinianos non conueniſſe in hunc habitum; ſi enim conueniſſent ſub Gregorio, non erat cur toties Apoſtolica mandata repeterent Innocentius & Alexander. Quin imò Alexander etiam poſtquam omnes ſiue do-

mus,

mus, ſiue congregationes in vnum corpus coierunt, tum in ipſa Bulla vnionis, tum in duabus poſt vnionem emiſſis, quæ in veſtro Bullario Auguſtiniano habentur, vt in hunc habitum concordarent, rigorosè præcepit.

19 Num. 244. eo quòd dixerim literas Innocentij datas Kalendis Iulij anno Pontificatus 11. directas fuiſſe non ad hanc, vel illam congregationem, ſed ad vniuerſos Eremitas Ordinis S. Auguſtini, acriter in me inueheris, verbíſque non adeò pacificis dicis *mea me confuſione confundi & falli.* Oro te, quid ipſe poſt omnem tuam acrimoniam ſubinfers? nonne ad omnes Eremitas Ordinis S. Auguſtini concedis Bullam eſſe directam, etſi putes fuiſſe congregationem peculiarem ab aliis diſtinctam, quæ illo nomine nuncupabatur; quod tamen non adeò certum eſt, vt vlteriori non indigeat probatione. Diploma ita inſcribitur ab Innocentio poſt vnionem aliquarum congregationum ab eo factam. *Innocentius &c. Dilectis filijs. N. Viſitatori generali, & Prioribus, ac Fratribus Eremitis vniuerſis Ordinis S. Aug.* Et Card Richardi decretū, quod Pontif. ſuis interſerit literis, ita incipit: *Richardus &c. Viris Religioſis, ſuis in Chriſto dilectis, Priori generali, & vniuerſis Prioribus & Fratribus Eremitis Ordinis S. Auguſtini &c.* Ipſum iſtud Diploma confirmauit Alex. IV. ſub iiſdem verbis, præpoſitáque eadem inſcriptione anno 1255. quo vnionem magnam omnium domorum, ſiue cōgregationum ab eodem Alexandro factam eſſe ſcribit veſter Onuphrius Panuinus, [a] eúmque ſequutus Iacobus Gualterus. [b] Originale extat in veſtro archiuo Romano, & colle

a *Panu. in faſtis.*

b *Gualt. ſaecul. 13.*

collector Empolinus in Summario notat præſcribi in hac Bulla veſtri Ordinis habitum, non vnius, aut alterius congregationis indumentum.

Octauò. (ſed tu ſexto loco num. 248.) obiicis quòd retulerim Richardum Cardinalem præcepiſſe, vt baculi Eremitarum efformarentur in crocias ad modum Thau, & prohibuiſſe tranſuerſum lignulum incuruari. Quaſi inſigne protulerim mendacium, aut graue aliquid, ſiue iniurioſum commentus ſim, ridicula quædam verba, quibus Hieronymus Oſorius Gualterum Addonem ſubſannauit, & inſigniter deriſit, in me contorques; & addis Cardinalem Richardum nequicquam de tranſuerſo lignulo egiſſe. Vt aduerſam hanc tuam opinionem omnino deponas, & & Oſorij cachinnos aptiùs in alium transferas, illud ſolum à te orauerim, vt ab Italis nomenclatoribus addiſcas, quid ſibi velit illa vox Italica *crocias*, qua in ſuo decreto vſus eſt Cardinalis. Apprehendes enim non niſi in modum Thau hoc genus ferulæ efformari, neque aliter in hanc forma abire poſſe, niſi lignulo ſuperioris partis (de quo Cardinalis egit) tranſuerſo. 20

Nonò, triumphas num. 241. quòd me, vt putas, in manifeſto & graui errore circa ſucceſſionem Romanorum Pontificum deprehenderis, ſcilicet quòd Innocentium IV. dixerim immediatum Gregorij Noni ſucceſſorem; deinde iniurioſo, ſed parum idoneo hæc exaggeras exemplo Diaboli Euam decipientis, prolatis & accommodatis ex Auguſtino & Bellarmino, verbis vehementer 21

ter offenſiuis. Si pacificè & amicè, vti libri tui præfert inſcriptio, mecum velles agere, facilè potuiſſes typographi, aut amanuenſis vitium animaduertere, non me temerè incuſare, quem aliunde tibi manifeſtè conſtabat in his non erraſſe. Diligentiſſimè ſingulos Apologetici apices examinaſti, & vidiſti etiam in limine me ante hoc opuſculum, Annalium Minorum volumen primũ edidiſſe; imò & ad calcem eiuſdem Tomi tractatulum iſtum ſubiunxiſſe. At in primo illo Tomo, quem te legiſſe probas, exſcriptis exinde aliquot fragmentis, videre potuiſti me chronologiam Romanorum Pontificum exactè obſeruaſſe, & ad finem anni 1241. electionem & mortem breui ſequutam Cæleſtini ſcripſiſſe. Quomodo ergo adeò oſcitanter hîc dicerem Innocentium immediatè Gregorio ſucceſſiſſe, qui diligenter pro Annaliſtæ munere adnotaueram interueniſſe Cæleſtinum? In meo autographo, quod penes me, vti & reliquorum operum, conſeruo, doctiſque & religioſis viris oſtendi, habetur illa vocula *penè*, quod amanuenſis, vel typographus omiſit; Ita dicebam: *ab Innocentio IV. penè immediato Gregorij ſucceſſore*; licèt enim Cæleſtinus Gregorium ſecutus fuerit, eius Pontificatus adeò breuis fuit, vt penè non ſediſſe videretur. [c] *Quod enim parum eſt, tanquam nihil diſtare videtur.* Ipſe hîc dicis quòd & in Annalibus Pontificem egiſſe ſeptemdecim duntaxat diebus, & in reſponſ. 3. num. 113. ais adeò breuem duxiſſe Pontificatum, vt nullum Auguſtinianis indulſerit priuilegium.

c *Ariſtot 2. Phyſic. c. 5 in fin.*

22 Reliqua, quæ affers de habitu Auguſtiniano

&

& partibus eiuſdem, leuiora ſunt, quàm quæ refelli oporteat, & ſatis de his tum in iis, quæ ſuprà dicta ſunt, tum in ipſo Apologetico pertractauimus. Subſiſto parumper ad illa verba, quæ pro S. Clara Monte-falcenſe omnino tuo adſcribenda inſtituto protuliſti, ſcilicet Iulium Cardinalem Sacchettum, dum in Hiſpania Nuncium ageret Apoſtolicum ex meo Apologetico integrum numerum 30. §. quinti deleri præcepiſſè, nimirum quia dixi Magiſtrum Marquez aliquas quæſtiones in aliorum commotionem excitaſſe, atque inter illas voluiſſe ſuo Ordini omnino D. Claram hanc adſcribere. Neſcio quid hîc tanti mali, vt totum illum copioſum numerum rebus variis, & à cauſa B. Claræ longè alienis, conſtantem Nuncius deleri præceperit. Et ſcio non præcepiſſe, neque tale quidpiam ei in mentem veniſſe, vti hîc ipſe Romæ præſens, mihi colendiſſimus non ſemel teſtatus eſt. Quid hîc in pauculis verbis tanti fermenti, vt totam illam maſſam corrumperet? Quantumuis Claræ veſtro ſub mortem adiudicetur Ordini, vel ſub veſtro inſtituto deceſſiſſe decernatur, nonne potuerat etiam aliquando ſub Frãciſcano militare? Veſtram fuiſſe penitùs non nego, neque noſtris Laribus penitùs abdico; non ita omnino fuit veſtra, vt noſtra etiam fuiſſe aliquando non potuerit. Id tibi ipſi hîc, amicè nobiſcum commoranti ita manifeſtis perſuaſi rationibus, vt etiam ipſe publico id ſyngrapho approbaueris, & Tomo tertio noſtrorum Annalium, [d] in quo hæc diſcutio, libenter ſubſcripſeris. Videat lector, ſi placuerit, quæ ille in limine voluminis præmit

[d] Ann. 1308. n. 67.

præmittit,& quæ ego diffusè de huius Diuæ vitâ & geſtis conſcripſi.

Quam vim habeant coniecturæ à Magiſtro Marquez excogitatæ.

§. III.

1 Rationibvs, quas hucuſque refellimus, coniecturas aliquot Marquez accumulauit, adeò meo iudicio exiles, vt præcipuo argumento nullum robur adiecerint, ſed potiùs ademerint. Qualis enim illa à *conuerſionis* vocabulo deſumpta, vt propterea Franciſcus Auguſtinianus Monachus aſſeratur, quia biennio ante inſtitutum Ordinem Minorum conuerſum aliqui dixerunt? Oſtendi latiorem ſortiri ſenſum *conuerſionis* verbum, quàm vt ad ſolam ſuſceptionem vitæ Monaſticæ poſſet adſtringi. Id tu admittis, & tres diſtinguis *conuerſionis* ſpecies; ab infidelitate ad fidem; à peccato ad iuſtitiam; à ſæculo ad Religionem; & cùm in primo, vel ſecundo ſenſu S. Franciſcus tunc non iudicetur conuerſus, fidelis quippe erat & pius; conſequens erat, vt tertio modo dicatur conuerſus. Addis deinde de hac tertia conuerſione tanquam potiori, Antonomaſticè Marquez fuiſſe locutum. Iam itaque tu plures adhibes conuerſiones, quàm ille ex forma ſui argumenti viſus eſt admiſiſſe, & ego adhuc ampliorem eſſe conuerſionem, quàm vt ad illas tres à te aſſignatas redigatur, oſtendo.

Qui licitas thori voluptates,ſæculi illecebras, 2
familiæ ſplendorem , rerum principatum, nullo irretitus peccato libens pro Dei amore contemnit,& ſub pœnitenti veſte macerandæ carni, vitæque ſanctæ tranſigendæ totus intendit,an non hũc communi voce, proprióque ſenſu ad Deum dicimus conuerſum , etſi nulla ei vnquam fuerit cogitatio Religionis ſubeundæ ? Qui è ſtatu laïcali,quantumuis iuſto, ad Clericalem, & perfectum ſe transfert , ad Deum dicitur conuerti. Quot viri pij,etiam ab ineunte ætate Dei amici, mundum relinquentes , & ſolitaria loca petentes , Anachoretarum more viuentes , nullo adſtricti Religionis voto tibi occurrent in hiſtoriis Eccleſiaſticis, quorum mutatio à Scriptoribus *conuerſio* propriiſſimè nuncupatur?Plures ex his ego enumerare poſſem,quàm tu ex iis,qui ad Religionem ſunt conuerſi.

Conuerſos etiam dici poſſe eos , qui in domi- 3
bus remanent propriis,& ſuas ſibi reſeruant facultates, dummodò ſe offerant Deo , docent Iuris interpretes , [e] & conuerſorum genus vnum aſtruunt , quod priuilegiis gaudeat Clericorum & exemptorum;aliud quod ſubditur ſtatutis ciuitatum.

Deinde duas ſtatuunt communiter authores 4
S.Franciſci conuerſiones, primam poſt redditas genitori veſtes , ſecundam proprio inſtituto ſodalitio. Bis ergo Franciſcum à ſæculo Religionem tranſiiſſe ex tuo ſequeretur aſſerto,qui non niſi in hoc ſenſu vis dici Franciſcum fuiſſe conuerſum.

Poſtremò S.Bonauentura , etſi capiti ſecundo 5

Legen

e *Vide Abb. in c.* Tanrum. *n.4. c.* vt priuilegia *n.3 c.* Quidam *num 1. de priuil. c.* Non dubium. *de ſent. excom. n.4. vbi Hoſti n. & ſeqq.*

:gendæ S. Franciſci præfigat illum titulum *de rfecta eius conuerſione ad Deum*, nihil refert ɔſt exuta veſtimenta, niſi receſſum in ſecretum ılitudinis, latronum inſultus, acceptam à Moıchis eleemoſynam, tranſitum ad Eugubium, proſorum obſequium, peregrinationem Roanam, trium eccleſiarum reparationem, nihil nnino de Religione. Qui generosè mundo liellum miſit repudij, ſpémque omnem in Deo poſuit, ad Deum verſus, à ſæculo auerſus, etſi ınquam de Religione ſomniaret, nonne pro:iiſſimè, abſque vlla Latinæ vocis iniuria *conrſus* aſſeretur?

Secundò coniectauit Marquez Auguſtiniaım fuiſſe, quia coronam clericalem habuiſſe eo mpore, quo ad Innocentium tertium cum ſois acceſſit, inde deduxit, quòd Pontifex [f] *Lai-s Fratribus omnibus, qui ſeruum Dei fuerant coitati, fecit coronas paruulas fieri &c.* Si enim :anciſcus hoc modo tonſus non eſſet, iuberet ınocẽtius eidem etiam ſimiliter radi cæſariem. on autem alibi; quàm in ſodalitio illo Auguiniano, ſub quo priùs verſabatur, tonſuram anc potuit adipiſci. Si enim dicatur ipſum in mine ſui Ordinis ſibi coronam efformaſſe, miùs id modeſtum, minúſque humile aſſeris vieri, vt inſigne aliquot vitæ religioſæ ſibi arroet, quod ſociis denegauit.

[f] Bonau. cap.3.

Huic coniecturæ ea oppoſui, quæ plenè ſatiſ:ciſſe putauit. Oſtendi enim ex priuilegio Orinis à ſe inchoati licuiſſe ſibi aperire coronam. Ioc ipſum tu admittis num.414. aſſerens *ex pri'legio generali vitæ Monaſticæ ſibi & ſuis coro-*

nam potuiſſe aſſumere. Aſſumpſit quidem ſibi, &
iis, qui erant ex genere ſacerdotali, vel offi
ciis & laudibus diuinis pſallendis deputati; vt
etiam in tua Religione, aliíſque abiit in conſue
tudinem, vt ſtatim vel à ſuſcepto habitu, au
emiſſa profeſſione, qui clericatui deſtinantu
tondeantur in orbem, qui verò laïcali & ſerui
adiudicantur miniſterio, remaneant intonſi. It
Religioſo more, & abſque omni modeſtiæ, ve
humilitatis iniuriâ Franciſcus, Ordinis inſtitu
tor, clericali hoc indicio cum reliquis incedeba
Clericis, quod laïcis denegauit. Accedens auten
ad Innocentium cum ſociis vndecim, expoſit
vitæ normâ, regulæ impetrauit confirmationem
tantámque adepti ſunt omnes apud Pontificem
opinionem, vt etiam laïcis collatam voluer
prædicandi poteſtatem, quam vt decentiùs exe
querentur, coronulis paruis, à clericali diuerſis
voluit inſignitos. Ipſa verba Bonauéturæ vtrum
que hoc diſcrimen tibi manifeſtè exponunt, du
pléxque Fratrum genus tibi diſtinguendum in
ſinuabunt, quippe non coronas clericales, &
vſuales, ſed *paruulas*, non Fratribus vniuerſim
ſed *Laïcis* duntaxat, fieri præcepit. Quid hîc du
bij occurrere potuit, quódue fundamentum ſub
eſſe aſſerendi Monachatus Auguſtiniani? Vide,
placet, quæ de hac ipſa re diligenter alibi [g] pe
tractauimus.

[g] *Tom.* 1. *Annal. an.* 1210. *n.* 15. *&* 16.

Reliquæ coniecturæ adeò leuis ſunt pondi
ris, vt ipſe etiam ſentias potiùs indicia, veſtigi
aut congruentias potiùs vocandas. In ea erg
perſiſto ſentẽtia, vt neque hæc ipſa nomina m
reantur, neque vllam aduehant ſententiæ v

ſtr

:æ probabilitatem. Ex præmiſſis etenim, totó-
ıe hoc diſcurſu adductis rationibus euidenter
ınuincitur, nihil potuiſſe Franciſcum à Ioan-
: Bono accepiſſe, ſed ſi quæ erat veſtis, mo-
m, ſtatutorum ſimilitudo, totam à Franciſco
Ioannem Bonum, non ab iſto ad illum deri-
tam. Neque admitto illam tui diſcurſus clau-
lam ex Auguſtino [h] num. 421. exſcriptam:
*rro vtriſque auditis, qui ſine ſtudio partium iudi-
t, videt profectò ſententiam neutram in princi-
li puncto falſitatis conuinci, vtramque probabi-
us fundamentis inniti.* Vt enim omittam ma-
confarcinari authoritatem hanc ex pauculis
ıguſtini verbis, & reliquis tuis, quæ te ſtatim
hi ſubindicarunt, & taceam alteram hoc lo-
euſdem Doctoris ſententiam à te cap. 11. ci-
am haberi cap. 14. addo perſpicaciſſimum
ıctorem obſcuriſſimam agitaſſe quæſtionem,
ı tempore difficultatum maximarum invo-
:ris obuolutam, an ſcilicet animæ ex propa-
ıe fierent, an verò nouæ ſingulis inſuffla-
ıtur, doctiſſimóſque viros pro vtraque par-
ıcriter decertaſſe, dextréque ex aduerſo pro-
is Scripturæ ſacræ locis reſpondiſſe. At hîc
ı æqua ſors, neque vtrumque placitum,
tu reputas, probabile, ſed adeò temporis ra-
, & rationum pondus ex hac parte præpon-
ant, vt ex tua, neque ipſa probabilitatis ſpe-
ı ſuperſit.

h *Aug. de anima & eius orig. l. 2. c. 14.*

Refelluntur ea quæ in reſponſione 5. adducuntur contra §. quintum.

SECTIO VIII.

Examinatur teſtimonium Henrici de Vrimaria.

§. I.

PRæCIPVAM vim ſtatuerunt ſemper aduerſæ partis tutelares in multitudine teſtium, partim exterorum, partim domeſticorum, quam ingenti ſtudio conſtiparunt. Singulos ego duxeram iudicandos, & æqua ſtatera librandos, vt vnicuique ſuum pondus tribueretur. Incepi ab Auguſtinianis, & ab Henrico de Vrimaria, quem huius aciei Anteſignanum conſtituunt, & aduerſus eius teſtimonium ex bibliotheca S. Victoris Pariſienſis extractum, obieci illud ſub diuerſis formulis ab Auguſtinianis recitari, quædam illic contorta ſubſiſtere non poſſe, teſtimonium ipſum in codice Pariſienſi haberi in margine recentiori charactere ſcriptum, & cancellatum; atque id ipſum in quibuſdam claudicare.

Duobus modis diuerſiſque temporibus ad hæc reſpondiſti; primò diffusè & laborioſè ſatis in Hiſpania; ſecundò breuiùs & magis appoſitè in Vrbe, poſtquam vidiſti in Bibliotheca Angelica exemplar tractatuli Henriciani, ibíque teſtimonium haberi ſub his verbis: *Tempore Innocent*

centij III. fuit Fr. Ioannes dictus de Cella, circa quod tempus B.Franciſcus cum dictis Fratribus habitauit, & quidam aſſerunt, quòd fuerit Frater dicti Ordinis in loco S. Iacobi de Aquaniuâ iuxta Piſas. Tandem petitâ licentiâ & obtentâ à Priore dicti loci, vt arctiorem vitam aſſumeret, dimiſsâ zonâ, & ſubtelaribus, ad nemus ſe ſolum tranſtulit. Dimiſſa nunc prima reſponſione, ego adhæreo ſecundæ, per quam faciliori via dicis patere aditum reſponſioni. Admittis teſtimonium aliter citari à tuis conſodalibus, quàm habeatur apud Hericum, incuſáſque Marquez quòd aliqua ademerit, & Critanam, quòd alia adiunxerit. Secundò admittis in illis verbis non tradi Monachatum S. Franciſci, dum Henricus tantùm aſſerat eum aliquando habitaſſe cum Fratribus S. Auguſt. Aliud enim rectè aſſeris eſſe cum dictis Fratribus habitare, aliud eorum profiteri Religionem. Tertiò, dicis eum non affirmare, quòd fuerit S. Franciſcus Frater Ordinis S. Auguſtini in Monaſterio S. Iacobi de Aquauiua, ſed nudè referre aſſertionem aliorum, ac proinde non debere opinionem hanc Monachatus S. Franciſci tribui Henrico vt aſſerenti, ſed vt referenti. Infers demum, quòd licèt Henricus non fuerit opinionis aſſertor, nec Bergomenſem in aſſerendo præierit, fuiſſe tamen, Henrico teſte, alios qui præirent.

3 At mihi valde ſuſpectum eſt quidquid in hoc teſtimonio aſſeritur & refertur; neque enim mihi euacuatur dubium illud circa ipſum authorem. Primò hæc verba deprompta & citata ſunt ex codice Pariſiẽſis Bibliothecæ. Dum hunc con-

ſulo, & expendo, inuenio corruptam lectorum fidem, & verba non tam ab Henrico in textu ſcripta, quàm ab impoſtore, recenti charactere in margine adiecta, & proinde ab alio æquiori cenſore cancellata. Dum ad alios conſodales recurro, video non eſſe conuenientia teſtimonia: hic auget, ille diminuit, variiſque modis vnam referunt Henrici ſententiam. Si demum ad tuum deueniamus codicem Romanum Bibliothecæ Angelicæ, tractatulum dicis papyro inſcriptum charactere nec valde antiquo, nec valde recenti. Etſi non valde recens ſit, adeò tamen recentem puto, vt ab illo autographo Pariſienſi potuerit hoc exemplar tranſſcribi, & quod in margine erat, in textum transfundi. Suſpicionem hanc fortaſſis non infirmis firmarem adminiculis, ſi liceret tractatulum ipſum aſpicere; atque vel inde certè augetur, quòd non liceat. Quoties Bibliothecarium rogaui? quot adhibui interceſſores? quales ſubmiſi exploratores, quibus artibus & precibus cum precipuis cœnobij Patribus egi, vt vel perfunctoriè tractatulum aſpicerem, vel ipſa illa paucula folia, quibus contineri aſſerebant, ictu oculi delibarem? nec quidquam profeci. Quænam hæc trepidatio, aut quæ occultandi codicis occaſio, prorſus neſcio; latet anguis in herba. Domeſticis tantùm patet, exteris latebit.

Ex ipſo tuo Marquez ſuſpicionem adaugeo, 4
& ex temetipſo confirmo. Térque quatérque, ex tuo Magiſtro, teſtimonium Vrimarij tranſcribis, primò reſponſ. 3. num. 96. ſecundò, tertiò, & quartò in reſponſione quinta, numeris videli-

cet

cet 418.483. & 606. idque habet Marquez c.13. §.19. additque in fine teſtimonium hoc verbatim ex ipſo autographo exſcripſiſſe Ludouicum ab Angelis, Confeſſarium Illuſtriſſ. Fr. Alexij Maneſij, Archiepiſcopi Braccarenſis, à quo ſe illud accepiſſe teſtatur, eóque modo, quo accepit iuxta ſingulos apices citato loco retuliſſe. Ecce ipſa verba. *A tempore S. Patris Auguſtini multi fuerunt Paſtores dicti Ordinis; ſed ex negligentia ſcribentium, & diuturnitate temporum ignorantur. De quibus tamen & ex ſcriptis antiquis, & ex antiquis Patribus hac habere potui. Circa annos Domini 1110. electus eſt Generalis B. Ioannes de Speluncа, qui etiam præfuit tempore Alexandri Papæ III. Item Ioannes dictus de Cella tempore Innocentij III. Item Auitus de Graſſano tempore Gregorij noni. Item Philippus Dexterampua, quo tempore facta eſt vnio. Poſt vnionem primus fuit Fr. Lamphrancus de Mediolano,*

5 Nullum hîc verbum de S. Franciſco, neque vllum eius Monachatus veſtigium. Quod ſi hîc non occurrat, vel huic teſtimonio non inſeras, nihil in toto tractatulo Vrimarij de re iſta reperies. Ex hoc enim teſtimonio, eóque duntaxat loco, vbi agitur de Ioanne de Cella, obiiciuntur nobis illa de S. Franciſci Monachatu. At in codice Pariſienſi, quem originarium, ſeu authographum vocat Marquez, nihil tale habetur, neque exſcripſit Ludouicus ab Angelis huius teſtimonij delator. Vnde manifeſtè conſtat, quòd à Marquez de S. Franciſco obiectum eſt, non in textu, aut ſerie orationis, ſed in margine haberi, atque hinc mihi omnino confirmatur rela-

h§.5.n.2. tio R.P. Vardæi, quam in Apologetico [h] exſcripſi, teſtificantis ſe illud in margine recenti charactere ſcriptum, atque cancellatum deprehendiſſe.

Quid ad hæc, mi Pater? In promptu eſt reſponſio, aliter te legiſſe anno 1630. in codice illo tuæ Romanæ Bibliothecæ, quem num. 25. dicis nec valde antiquo, nec valde recenti charactere ſcriptum, & n.483. non ita antiquis characteribus exaratum, & proinde totum, vti habet ille codex, ita ſcribis: *Septima veritas eſt, videre qualiter illa ſancta propago prædictorum Patrum ante vnionem, quam etiam ab illo tempore, quo per S.R.E. pro ædificatione fidei & morum Fratres noſtræ Religionis ſunt deſtinati, vſque adhæc noſtra tempora ſit deducta. Qui verò à tempore B. Auguſtini, hoc eſt ab anno Domini 441. fuerunt Paſtores dicti Ordinis ex negligentia ſcribentium, & diuturnitate temporis ignoratur. De quibus tamen ſic ex ſcriptis antiquis, & relatione antiquorum Patrum compertum habere potui. Hoc ſciendum eſt quòd tempore Alexandri Papæ III. circa annos Domini M.C.XX. Ioannes de Speluca fuit Prior generalis. Tempore Innocentij Papæ III. fuis Fr. Ioannes dictus de Cella; circa quod tempus B. Franciſcus &c. Tempore autem Innocentij IV. Prior generalis fuit Fr. Adiutus de Guaffragnano. Tempore verò Alexandri IV. Fr. Philippus de Pramia, quo tempore B. Auguſtinus, vt ſuprà viſum eſt, Papæ Alexandro in viſione apparuit, grandis quidem capite, ſed membris exilis.* Vnde quæſo in hunc codicem non adeò vetuſtum, ſed aliquanto recentem, irrepſerunt illa verba *Circa quod tempus B. Franciſcus &c.* quæ *in originali*, vti loqui

loquitur Marquez, non habentur, nec inuenire potuit Ludouicus ab Angelis, auidus harum rerum collector, quæ tranſcriberet?

7 Ipſum adhuc teſtimonium expendo. Vnde, quæſo, tantum & tale diſcrimen inter vetuſtum Henricum Pariſienſem, & recentem Henricum Romanum? Vel inde ſanè quòd ille vetus, hic neotericus; ille exaratus ante exortam hanc controuerſiam, hic efformatus poſt ſparſum hoc cõmentum? At quid mirum ſi circa Monachatum S.Franciſci rem exteram diſcrepent; ſi etiam circa ipſos ſuos, quos ſe habuiſſe Primicerios contendunt, nomine, tempore, & Pontificum coëxiſtentia diſcordant? Circa verba & periodos nulla cohærentia. Pariſienſis *Beati* notâ affecit Ioannem de Spelunca, Romanus nullam apponit. Pariſienſis circa annos Dom. M.C.X. electum aſſerit; Romanus circa annos M.C.XX. rexiſſe, ídque tempore Alexandri III. qui non niſi anno M. C. LIX. electus eſt. Hæc adeò monſtruoſa diſſimilitudo vnius eiuſdémque Authoris etiam tibi eam excuſſit confeſſionem, ſcilicet neque pauca, neque exigua diſcrimina inter teſtimonium à te, atque illud à Marquez prolatum reperiri.

8 Deſcendo adhuc ad illud tuum, vel tui Henrici Romani additamentum, ſcilicet *Circa quod tempus* (Innocentij Tertij) *B. Franciſcus cum dictis Fratribus habitauit, & quidam aſſerunt, quòd fuit frater dicti Ordinis in loco S. Iacobi de Aquauiua iuxta Piſas. Tandem petitâ licentiâ & obtentâ à Priore dicti loci, vt arctiorem vitam aſſumeret, dimiſſa Zona, & ſubtelaribus, ad nemus ſe ſolum tranſtulit.*

lit. Qui ſunt quæſo illi Fratres iam dicti, aut antecedenter in diſcurſu orationis nominati, cum quibus habitauit? an illi duo Ioannes de Spelunca, & Ioannes de Cella Priores generales? At cũ Spelũca habitare nõ potuit, qui longè ante conuerſionem B. Franc. deceſſit, quippe electus generalis Prior circa annos 1110. vt habet Henricus in codice Pariſienſi; neque cum Ioanne de Cella;
Marq. i. §. 19. etenim, vt probè ipſe Marquez [i] contra huiuſmodi cohabitationis aſſertores aduertit, Ioannes de Cella non fuit Generalis congregationis Ioan-Bonitarum, in qua contenditur ſub diſciplina Ioannis Boni initiatum fuiſſe Franciſcum, ſed congregationis, vt ait, ſeparatæ, ſpecialiter nuncupatæ S. Auguſt. ad quam etiam illa Ioan-Bonitarum reducta eſt in vnione generali ſub Alexandro IV. Si ſuperiùs adhuc aſcendendum ſit, & altiùs regrediendum ad priores periodos narrationis, & pro dictis Fratribus intelligendi ſint illi Patres antiqui, à quibus Henricus ait ſe accepiſſe relationem, vel ſeriem Generalium: an non hi, cum quibus habitauit, & rem ſibi notam, & in ſuo contubernio tranſactam diſtinctè & conſtanter narrare poterant Henrico, & dicere, qualis fuit illa cohabitatio, an ſcilicet apud ſe initiati, ab hoſpitio recepti? Itane ſuſpenſum, dubium, & ancipitem Henricum illos relatores reliquiſſe credibile eſt, vt ad ambiguum aliorum rumorem recurrendum ei fuerit per illa verba, *& quidam aſſerunt*, pro ſtabiliendo Monachatu S. Franciſci? Contextus profecto orationis non admittit verba illa *cum dictis Fratribus* vel ad antiquos Patres relatores, vel ad duos illos Generales

rales diſtinctæ congregationis referri. Qui ſunt ergo dicti Fratres, *cum quibus habiauit?*

9 Qui etiam illi *quidam*, qui ſub illud tempus aſſerebant eum fuiſſe Auguſtinianum in Cœnobio S. Iacobi de Aquauiua iuxta Piſas? Nulli profectò; præterquam enim quòd nullum ante hunc excogitatum Henricum legamus ita dixiſſe, valde dubium eſt an dixiſſe potuerit. Quî enim potuit fieri, vt in Cœnobio illo Aquauiuano habitaſſe dixerit, aut Monachum egiſſe Auguſtinianum, ſi nondum ſub illud tempus tirocinio S. Franciſci deſignatum, hoc Cœnobium extiterit, vel ſaltem Auguſtinianum non fuerit, vti aliàs [l] notaui, & amplius hîc confirmabo? Ioſephus Pamphilus [m] in obſeruationibus de Ordinis antiquitate, dum antiquos Conuentus commemorat, qui in Italia præceſſerant Concilium Lateranenſe, nullam facit mentionem huius Couentus de Aquauiua, neque Primatis Auguſtiniani author, [n] qui eoſdem ex Phamphilo tranſſcribit.

10 At te dicturum noui adeò vetuſtum hoc eſſe Cœnobium, vt ei multa indulſerit Gregorius octauus priuilegia. Sed nihil mihi magis dubium hac tua confirmatione. Primus omnium poſt annos à Gregorij morte fermè trecentos, hoc ita retulit Ambroſius Coriolanus (cuius in re hiſtorica maiorem fidem, & in impugnandis aduerſariis minorem acrimoniam cordati quique deſiderant) vt ipſa ſua narratione teſtimonium infirmet. Quis enim adeò facilè credat Gregorium breuiſſimi temporis, quippe quin-

quaginta

[l] *In Ap log. §. n.* 3.

[m] *Pā in chr fol.* 28.

[n] *Prim. Aug. l. cap.* 4.

quaginta ſeptem dierum, vel ipſo Coriolano teſte, Pontificem, totum Cruci Dominicæ & Ieroſolymorum vrbi recuperandæ, paulò antè ſub Vrbano prædeceſſore captæ, intentum, Vrbaníque doloris de tanta iactura ſucceſſorem, vt loquitur Baronius, º & calamitatis hæredem, neque certo loco conſiſtentem, his rebus ſe applicuiſſe, præſertim ſub initium ſui Pontificatus, vti peculiariter ſcribit Cruſenius p in ſuo Monaſtico.

Baron. a.1187.

Cruſen. 2.c.24.

oriolan. chro- cis.

Deinde abhorret à Curiæ ſtylo, vt indultorum communium, vniuerſo Ordini conceſſorum (vti ille aſſerit) ſcilicet confirmationis priuilegiorum, indulgentiarum, licentiæ ſepulturæ, prædicandi, confeſſiones excipiendi, Diploma dirigeretur Priori peculiaris Conuentus Aquauiuani, qui in vniuerſum Ordinem nullam habebat authoritatem. *Conceſſit*, inquit, *Fratribus dicti Ordinis* {*auctoritatem audiendi confeſſiones, prædicandi, & cæmeteria conſtruendi, ac eos ſepeliendi, qui in eorum cæmeterijs, atque eccleſijs eligerent ſepulturam; & priuilegium directum fuit Priori S. Iacobi de Aquauiua Lucana diœceſis.* 11

Tertiò, Conuentum hunc in Lucana diœcæſi conſtituunt Coriolanus & Cruſenius; in Piſana Primas Auguſtinianus, & Empolus in fine ſui Bullarij, & Seripandus in commentar. ad ann. 1187. Prope Piſas ſitum dicit Henricus de Vrimaria, & qui eius proferunt teſtimonium; prope Liburnum Empolus citatus. Amplius addit Cruſenius huius Bullæ adeò mihi ſuſpectæ exêplar authenticum extare in Monaſterio Lucenſi. Vt dubium omne remouerem, & Coriolani aſ- 12

ſertioni ſecuriùs accederem, curaui ſolerter indagari per viros induſtrios & doctos, vt ſi quod in illo Cœnobio huius rei veſtigium foret, explorarent,& reſcriberent. Poſt ſolertem indagationem reſponderunt,nihil penitùs ſe ibidem reperire potuiſſe, neque vllam aliquando extitiſſe penes incolas huius rei notitiam.

13 Poſtremò, ſi quod ante S. Franciſci conuerſionem huiuſmodi extabat Monaſterium, mihi probabiliſſimum eſt ſub regula S.Benedicti, vel alterius militaſſe.Etenim nullum veſtigium Eremitarum S. Auguſtini in Tuſcia apud probatos authores, neque in archiuo Vaticano in Pontificum Regeſtis inuenire potui ante Innocentium quartum, qui Tuſciæ Eremitas vniuerſos partim vagos,partim Benedictinos,partim alterius inſtituti, ſub S.Auguſtini regulam couniuit. Anno primo Pontific. XVII. *Kal. Ianuarij* vniuerſos Eremitas Tuſciæ, exceptis Gulielmitis, iuſſit vt in vnum ſe regulare conformantes propoſitum,regulam S.Auguſtini,& Ordinem aſſumerent. Bulla incipit:*Incumbit nobis*. Habetur in Regeſto Innocent.num.333. apud Marquez c.3. §.3. & cap. 16.§. 11. in Bullario Auguſtiniano conſtit.1. Innoc. IV. vbi fœdè errauit collector in Bullæ ſummario,& in nota marginali.Eodem anno V. Kalend. Aprilis commemorat ſe eandem illis regulam dediſſe obſeruandam, & Richardum Cardinalem eius ſpeciali mandato eos abſoluiſſe à promiſſione, ſeu vinculo Ordinis S.Benedicti, vel cuiuſcumque alterius. Bullam *Cùm à nobis.* ex Regeſto Pontificio dedimus in Apologetico §.5.num.4. Secundo Kalend. eiuſdem

dem menſis, refert ſe dictam regulam eis conceſſiſſe, eóſque ſub eadem Domino famulari, & diuinuum officium ſecũdùm Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem celebrare elegiſſe. Habetur Bulla *Pia deſideria*, in ſupradicto Bullario conſtit. 2. extracta ex ipſo autographo ſub plumbeo ſigillo aſſeruato in archiuo Rom. Auguſtiniano. Septimo Kal. eiuſdem menſis declarat Fratres de Murceto, Piſanæ diœceſis non teneri ad obſeruationem regulæ S. Benedicti, quam in ſua eremo erant profeſſi, *quia*, inquit, *ex mandato Sedis Apoſtolicæ non ſolùm illi, ſed alij Eremitæ per Tuſciam conſtituti, regulam S. Auguſtini duxerunt aſſumendam.* Ex hac Bulla, quam in Apologetico citato num. 5. huic confirmando argumento adduxi, liquet non ſolùm Murcetanos Monachos in Auguſtinianos abiiſſe, verùm etiam & reliquos Eremitas Tuſciæ idem inſtitutum ſubiiſſe, & proinde non adeò ineptè aut imbellè, vt tu iocaris, me probaſſe ex hoc Diplomate Etruſcos Eremitas primitùs non fuiſſe, ſed poſtea euaſiſſe Auguſtinianos. In Regeſto eiuſdem Pontificis ann. 11. num. 448. ad Generalem & Fratres Eremitas Ordinis S. Auguſtini, narrat ſe dediſſe vniuerſis Eremitis Tuſciæ regulam eiuſdem Sancti Auguſtini. Demum Alexander IV. anno primo Pontif. Idibus Iulij ſuis literis inſerit alias ſui prædeceſſoris Innocentij, directas Priori generali & vniuerſis Fratribus Eremitis de Tuſcia Ord. S. Auguſtini, in quibus ait ſe illis conceſſiſſe regulam S. Auguſtini. Diploma hoc Alexandri habes apud Empolum conſtit. 9. Alia pleraque inſtrumenta, quæ peculiaria Monaſteria

Etruriæ ab Ordine S. Benedicti ad Auguſtinianum traſlata concernunt, adduxiſſem, niſi ſuperflua iudicaſſem, vbi tam aperta habentur Pontificum teſtimonia, quæ omnes Etruſcos Eremitas diuerſam ab Auguſtiniana regulam obſeruaſſe confirmant.

14 Hinc etiam obiter nullo negotio reiicitur commentum illud Critanæ, Nicolai ab Alexandria, & aliorum aſſerentium licentiam hanc, quam alij ex Pſeudo-Henrico dicunt Franciſcum petiiſſe à Priore Aquauiuano, vt arctiorem ſubiret normam viuendi, impetraſſe à Fr. Bandino Priore Monaſterij S. Saluatoris de ſylua lacus Ord. S. Auguſtini prope Senas. Etenim præterquam quòd ex iam dictis appareat nullum tunc in tractu Senenſi, in Tuſcia notiſſimo, fuiſſe Cœnobium Auguſtinianum, hoc ipſum, de quo agitur, manifeſtè conſtat huius inſtituti tũc minimè fuiſſe, quippe poſt plures annos ab Epiſcopo Senenſi regulam accepit S. Auguſtini ex Gregorij noni indulto. Diploma ipſe exſcripſiſti ex Empolo num. 212. & præclarum effugium excogitaſti ex alia Bulla Alexandri IV. dicendo Monaſterium de Sylua-lacus, cui Gregorius ex approbatis regulis vnam iuſſit præſcribi, non illud fuiſſe S. Saluatoris, de quo Critana & Morigia, ſed aliud S. Leonardi huic per prædictum Alexandrum vnitum, quod *de Sylua-lacus* dicebatur, & poſt incorporationem adhæſiſſe denominationem *Sylua lacus* Monaſterio S. Saluatoris.

15 Mirum certè quàm facilè hæc adinuenias, & inanibus coniecturis clariſſima Pontificum teſtimonia coneris eludere. An ipſi tuo credes

V Morigiæ?

q *Morig. de orig. relig. c.53.*

Morigiæ ? Audi quid dicat q de varia hac appellatione vnius eiuſdémque Monaſterij, *Locus hic, inquit, vbi congregatio cœpit Illicetana prope vrbem Senarum à ſitu vocatur* de Fultignano, *poſtea nuncupatus eſt* Eremitorium Syluæ Fultignani S.Saluatoris; *deinde* S. Saluatoris de Iliceto ad Syluam lacus; *& nunc vocatur.* S. Saluatoris de Iliceto, *propter ilicum abundantiam.* Vlteriùs, quot, quæſo, elapſi anni poſt hanc tuam incorporationem vſque ad Innocentij VIII. Pontificatum, & tamen ille diſtinctim & ſeparatim enumerato Monaſterio S.Leonardi retulit etiam illud S. Saluatoris ſub illo appellatiuo *Sylua lacus.* Recenſens etenim domos ſocietatis, ſeu congregationis Ilicetanæ, ita ait: *Pro parte dilectorum filiorum Priorum & Fratrum S.Saluatoris Syluæ lacus de Iliceto, & S.Leonardi, ac S.Mariæ de Monte Spechio, necnon S. Antonij ſupra balneum Petrioli, domorum Societatis* de Iliceto *nuncupatæ, Ordinis Fratrum Eremitarum S. Auguſtini Senenſis, & Groſſetanæ diœceſis.* Innocentij literas lege in tuo Bullario Auguſtiniano, conſtit.2. eodémque etiam modo loqui comperies Eugenium IV.conſtit.3.& 4.

16 Aliquid huiuſmodi difficultatis, ſeu contradictionis, ipſe ſubodoraſti, cùm num.22. recitatis verbis Ambroſij Landuccij, aſſerentis prædictum Bandinum fuiſſe Priorem cœnobij Ilicetani (huius ſcilicet S.Saluatoris, quod caput euaſit congregationis Illicetanæ, & ab Innocentio VIII. citato vocatur *cœnobium S. Saluatoris Syluæ lacus de Iliceto*) anno M.CC.XX. ſubiunxiſti non apparere conuenientia teſtimonia, ad id

id determinatè aſſerendum, neque immeritò; quomodo enim tunc Prior potuit eſſe Auguſtinianus in cœnobio Ilicetano, in quo ſub illud tempus adhuc inſtitutum non erat Auguſtinianum, introductâ ibidem S. Doctoris regulâ non niſi poſt annum 1231. Congregatio autem Ilicetana ab hac domo exordium & denominationem accepit ſub Priore generali Tholomæo Veneto circa annum 1385. Ita veſtri Pamphilus, Cruſenius, & alij ſub prædictum annum: vnde reiiciendus venit Myræus à te n. 225. citatus, qui anno 1050. inſtitutam aſſeruit.

17 Sed ingenti ſtudio, collectiſque vndique teſtimoniis probare conaris ante illud tempus prætenſæ initiationis S. Franciſci fuiſſe in Tuſcia cœnobia Auguſtiniana. At verò omnia, eáque à recentioribus, & domeſticis Authoribus accepta, id vnum fermè inculcant, Auguſtinum per Tuſciam in Africam abeuntem, multa inueniſſe ibidem ſanctorum virorum habitacula, & cum eiſdem conuerſatum fuiſſe. Monaſteria autem Auguſtiniana fuiſſe, aut poſtea ante S. Franciſci ætatem talia euaſiſſe, nullus clarè probat; neque aliquem mihi dabis vetuſtum & exterum authorem, qui id vel leuiter inſinuet. Iordanus tuus [r] refert S. Auguſtinum *Fratres Eremitas in Tuſcia & Centum cellis viſitaſſe velut in quodam tranſitu, non enim diu cum eis manere potuit.* Et Franciſcus Suarez [s] diffusè probat nullos habuiſſe, aut fundaſſe Auguſtinum Monachos Eremitas, neque regulam dediſſe, antequam in Africam transfretaret, imò & donec rediret in patriam diſtuliſſe executionem propoſiti vitæ Mo-

r *Iordan. l. 1. c. 7.*

s *Suarez tom. 4. de relig. l. 2. cap. 8.*

naſticæ, quod habebat. Et licèt multi fuerint
graues ſcriptores Etruſci ante Innocentium
tertium, da mihi vnum, qui vel ſemel memi-
nerit Eremitarum Auguſtinianorum in Tu-
ſcia.

Demùm ad ſacram (vti loqueris) anchoram 18
confugis, teſtimonium ſcilicet Iordani de Sa-
xonia, dicentis ſe vidiſſe formam priuilegij In-
nocentij III. quo confirmatum voluit Cœno-
bium veſtrum S. Antonij in Ardigneta prouin-
ciæ Senenſis. Anchoram hanc ſacram pluribus
alligas retinaculis, adductis aliorum teſtimoniis,
qui id ipſum affirment. Sed neque anchora tam
ſacra, cui nauigij ſalus committi poſſit, neque ru-
dentes tam firmi, vt ſecurè ſubſiſtat. Primus id
obtrudit Iordanus, ſecuti ſunt alij. Ille aſſerit In-
nocentium hunc omnium Pontificum primum
fuiſſe, à quo hic ordo priuilegium aliquod ſcri-
ptum receperit; & licèt quantum potuerit, inda-
garit, & proximo Innocentij ſæculo floruerit,
nihil potuit ab aliis Pontificibus conceſſum vi-
dere. Ambroſius Coriolanus duobus ſæculis In-
nocentio poſterior, tot inuenit, & refert, vt con-
tinua fermè ſerie ab Innocentio primo & Zozy-
mo miram texuerit hiſtoriã indulgentiarum, pri-
uilegiorum, confirmationum, aliarúmque con-
ceſſionum Pontificalium, quæ omnem Iordani
ſolertiam ſubterfugerunt. Deinde Iordanus vno
duntaxat Diplomate cœnobium illud Innocen-
tium confirmaſſe ait, & Compendium rerum
Ordinis S. Auguſtini, quod citas num. 231. pluri-
bus id Bullis feciſſe pulcho incremento confir-
mat, & aliam ſimilem confirmationem Cœno-
bij

bij Lucenſis ab eodem Innocentio factam producit. His abundè accedit Hieronymus Roman. & quod Iordanus dixit ſe vidiſſe priuilegium confirmationis prædicti Cœnobij, hic ait illi Conuentui directum, in eóque confirmari ab Innocentio priuilegia ſuorum prædeceſſorum; ídque ipſum Pontificem præſtitiſſe conuentui Lucenſi. Demum ais te habere ex relatione MS: Conuentus Ilicetani ibidem in archiuo regiſtratum hoc Innocentij priuilegium; cuius initium: *Solet annuere.* & finis. *Datum Laterani XII. Kal. Iun. ann.* 1198. Omnia hæc mihi valde ſuſpecta: vltra enim tot incrementa, additamenta, & contradictiones teſtium, ille finis principium & proceſſum omnem euertit. Vbi enim aliquando in Bullis Pontificum ante tempus Martini V. vidiſti apponi ad Kalendas, vel computum dierum annos Chriſti, ſed annos Pontificatus? Breue etiam, non Bullam vocat Romanus, & tamen in fine ait ſubſcriptum illud ſignum: *Fac mecum ſignum in bonum.* Vbi, quæſo, aliquando vidit ille huiuſmodi tenorem Breuium? Non Breui, ſed Bullæ hæc ſignorum verba in Pontificij nominis orbem adiiciuntur. Poſtremò vt rem concludam, omnia Innocentiani Regeſti volumina ego diligentiſſimè percurri, & neque iſtud, quod ſolum potuit inuenire Iordanus, priuilegium, neque vllam ex pluribus Bullis, quas Compendium Auguſtinianum & Romanus Innocentium largitum fuiſſe referunt, ne verbum vllum de Ordine Eremitico Auguſt. potui reperire. Potiſſima pars huius Regeſti iam communis facta eſt iuris præli beneficio; ipſe experire.

Quod verò de petita licentia ab iſtis Priori- 19
bus, vt arctiorem vitam aſſumeret Franciſcus, &
de nemorum ſeceſſu poſt mutatas veſtes dicitur,
t §.5.n.3. plenè ex Bonauentura in Apologetico [t] refel-
limus; nec quidquam ex vtraque tua reſpon-
ſione elicere potui, quod amplius improbare
oporteat.

Claudo tandem totum hunc de Henrici teſti- 20
monio diſcurſum obiecto tibi ſcrupulo vno cir-
ca tractatum, ex quo deſumptum eſt, altero circa
authorem. Mirum eſt Iordanum de Saxonia
ab Henrico familiarem, omnino hunc tractatum
ignoraſſe, præſertim ſuo libro de Vitis Fratrum
concinnando ſummè opportunum, neque inter
alia eius opera iſtud retuliſſe, neque verbum vl-
lum de eo feciſſe, etſi ſæpiſſimè & paſſim de
Henrico loquatur. Secundò, qui hunc ei librum
tribuunt, ſcriptum aiunt ann. 1334. & authorem
perueniſſe ad annum 1340. & vltra ex variis ipſe
probas authoribus num. 13. & tamen ex initio
ipſius tractatus dicis num. 11. eum cognouiſſe
Generalem Lanfrancum Mediolanenſem, qui
electus eſt anno 1252. eúmque vnionem ſub In-
nocentio IV. factam præceſſiſſe, non ſemel te-
ſtatur Laurentius Empolinus ad finem ſui Bul-
larij. Expende, quæſo, an qui vnionem iam in
Ordine Auguſtinano præceſſit, & in vnione ele-
ctum Lanfrancum ſe ipſo teſte, cognouit, po-
tuerit anno 1334. hunc ſcribere tractatum. Ni-
hil mirum ſi Iordanus eum inter Henrici opera
non recitarit.

Expendi

Expenditur Iordanus de Saxonia.

§. II.

1 AVTHORITATEM Iordani de Saxonia librauí, eámque minoris ponderis deprehendi, quam quòd propter illam admitti poſſit hic Monachatus, aut illius aſſerendi primatus negari Bergomenſi. Suſpicionem obieci corrupti textus, & dubia produxi circa ipſius operis authorem. Talia ea ſuſpicor, vt quibuſcumque viris doctis, etiam in hac arte verſatis, negotium faceſſant, eámque tibi moleſtiam aduexerunt, vt multis paginis fuerint diſſoluenda. Sed neque adhuc tota hac tua induſtria omnino eſſe ſoluta, ſtatim perſpicies, neque te adeò appoſitè in me illa verba S. Bonauenturæ: *Prauus eſt auditor, qui manifeſta vult obſcurè intelligi*, contorſiſſe.

2 Haud exiguo labore decurris in probando libri, de quo agitur, authorem, virum fuiſſe doctum, grauem, ſanctum, Saxonem, ſiue Germanum, quæ abſque tanti operis impendio tibi facilè conceſſerim. At quòd floruerit trecentis annis ante Magiſtri Marquez ſcriptionem, & quod author fuerit Iordanus, hîc paululum hærebo, & oſtendam non adeò manifeſtum hoc eſſe, vt qui obſcurum putet, *prauus* ſit cenſendus *auditor*. Primum ex ipſo libro, probatíſque authoribus temporum interualla diſtribuã, deinde ex annorum computo quod ſit iudicium ferendum circa opus ipſũ, operíſque authorẽ, tibi vltrò ſubiiciã.

Porro hic author lib.2.cap.8.ait ſe interfuiſſe 3
Capitulo generali, in quo B.Simon Tudertinus indignè accuſatus eſt. Hic verò deceſſit Bononiæ anno 1322.Indict.5.die 20. Aprilis, vti ipſe num.703. ex proceſſu authentico refers, & narrat Ioannes Baptiſta Poſſeuinus libro de Sanctis Tudertinis.Probabile autem iudicas Capitulum illud Ariminenſe fuiſſe, quod anno 1318. celebratum eſt, & neceſſariò fatendum iudicas illum tanquam Capituli membrum interfuiſſe. Fuit itaque aliquot antea annis initiatus, neque enim è Saxonia in Italiam ad Comitia generalia deſtinaretur tiro iuuenculus. Vnde oportet annos ad minimum natum viginti,& ortum ante annum trecenteſimum ſupra milleſſimum.

Deinde num.702. aſſeris ei factam reuelationem de ſtatuendo veſtro Sodalitio in loco, 4
quo S. Auguſtini, corpus requieſcit; eámque ex ipſo lib.1.cap.18. aliiſque authoribus probas contigiſſe menſibus duobus ante conſtitutionem Ioannis XX II. de hac re an.1327.

Tertiò,ex eodem lib.2.cap.8.probas num.703. 5
circa eundem annum 1327. illum Bononiæ ſtuduiſſe ſub Priore Ioanne de Lana,Magiſtro Proſpero Rhegino. Sed expende eundem ibidem cap. 8. Aſſerentem toto infirmitatis tempore inſeruiiſſe Hermano de Allis ferè per annum ægrotantem. Atqui hunc in Germania obiiſſe circa annum 1329. ſcribunt Pamphilus & Cruſenius.

Quartò,narras num.703.eum legationem ob- 6
iiſſe ad Clementem ſextum, nomine Capituli generalis Mediolanenſis, celebrati ann. 1343. quod

quod & ipſe recenſet l.2. cap. 14. addíſque non committendam ei tam inſignem functionem, niſi poſt 13. vel 16. annos ab expletis ſtudiis, quibus incubuiſſe aſſerüiſti circa annum 1327. vel 1330. Agebat ergo vltra annos quadraginta.

7 Quintò familiarem fuiſſe Henrico Vrimario, ſiue Alemanno, admittis, num.704. quippe ipſe l.2. cap. 22. aït ſe eundem ſæpiùs aliqua narrantem audiuiſſe. At hic non exceſſit annum 1340. vnde infers floruiſſe hunc authorem annis à tua ſcriptione tercentum, aut amplius.

8 Verùm Iordanus à Saxonia, vel te ipſo relatore, prætergreſſus eſt annum 1400. quippe Philippus Bergomenſis eum circa annum 1406. Ioſephus Pamphilus, Hieronymus Romanus, Nicolaus Cruſenius ſub annum 1408. Gulielmus Eyſengrenius, & compendium rerum Ordinis Auguſtiniani ſub annum 1309. Ioannes Trithemius, Sixtus Senenſis, Thomas Gratianus, & Conradus Geſnerus ſub annum 1410. Alphonſus Ciacconus ſub annum 1411. Alphonſus floruiſſe teſtantur. Perpende, quæſo, an quem omnes, qui de ſcriptoribus agunt, (præter vnum Poſſeuinum etiam circa annum 1389. vixiſſe aſſerentem) concorditer poſt annum 1400. floruiſſe conſcribunt, nullo aſſignato mortis tempore, quæ in poſteriores annos tranſmittenda eſt, potuerit tanquam generalis Capituli membrum, vt ipſe loqueris, & ex eius libro benè dedúcis, Ariminenſi anno 1308. intereſſe, & conſequenter naſci ante annum milleſimum tercenteſimum.

9 His facilè occurris, dicendo num.724. proba-

bilius tibi videri non adeò longo tempore vixiſſe, imò diem obiiſſe ſine dubio ſub annum 1380. affirmas num 706. inde ductus, quòd in Regiſtro Bartholomæi Veneti Prioris generalis ab anno 1387. vſque ad annum 1393. nulla Iordani habeatur mentio, etſi paſſim occurrat aliorum Patrum Germanorum.

Leue hoc ego puto fundamentum, vt tot au- 10
thorum ſummâ concordiâ conteſtantium poſt annum quadringenteſimum floruiſſe, fidem infringas. Quòd annis ſex in illo Regeſto nulla fuerit Iordano commiſſa prouincia, neque quidquam ille petierit à priore Generali, quid hoc mirum? aut vnde locus vt in rerum natura tunc eſſe deſierit? Quid ſi Bartholomæus Iordano parum propitius illius opera vti noluerit? quid ſi Iordanus ſibi ſoli vacauerit? quid ſi ſcribæ incuriâ ſcribenda exciderint? Quoties, quæſo, per totum tuum opus potioris fundamenti ab authoritate negatiua, vel ab authorum ſilentio deducta argumenta refellis? & ſexennalis Regeſti (quid ſi mutili, aut imperfecti) taciturnitas eam tibi ingeret fiduciam, vt quem non legis ibi Iordanum, ſine dubio contra tot authorum fidem tunc aſſeras defunctum?

Sed quid, ſi ego abſque dubio poſt annum 11
1380. vixiſſe demonſtrem? Ipſo illo opere, cuius hunc vis authorem, lib. 2. cap. 22. agit de Bonauentura Patauino Cardinali iam defuncto, quem tamen è viuis proditoriè ſublatum anno 1389. ſcribunt Onuphrius, Panuinus, Ciacconus, [u] Bzouius, [x] Scardeonius, [y] Portenarius. Hoc argumentum in eas te reduxit anguſtias, vt vel hanc

u *Paniu. Ciacc. in Vrban. 6.*
x *Bzou. an.1389.*
y *Scar. de reb. Patau. l. 2. claſſ.7.*
z *Porten. de felic. Pat.l.9. cap.7.*

hanc de Bonauentura narrationem ab alio poſteriore adiectam, vel duas editiones feciſſe Iordanum, vnam circa annum 1356. aliam circa annum 1380.& exemplar MS.à te in bibliotheca Angelica repertum, in quo ſimiliter de hoc Bonauentura agitur, poſt annum 1390. ſcriptum exiſtimes. Vide quæ circa hæc num.705.706.& 718 variè ſcriptis. Quod autem n.68 . de morte Bonauenturæ reducenda ad annum 1379. ex inſcriptione ſepulcri deduxiſti (etſi tui immemor. num.718.ſcripſeris obiiſſe anno 1389.) ſubſiſtere non poteſt, etenim in duabus Bullis Antipapæ Clementis VII. vidi connumeratum Bonauenturam inter Cardinales viuentes anno 1379.& 1380. & cùm aliis Cardinalibus ſcripſit anno 1381.die prima Iunij inueſtituræ regni Neapolitani conceſſæ ab Vrbano Carolo Regi. Vnde omninò enunciatus eſt Cardinalis non in creatione quarta Vrbani VI. vti imaginantur Panuinus & Ciacconus, ſed in prima anno 1378.29. Septembris facta, vti certiſſimum habeo ex ſupradictis,& ex actis conſiſtorialibus.

12 Sed quid dices de Ioanne de Lana, quem ſe habuiſſe Bononiæ Priorem, & ſe præſente mirum exhibuiſſe patientiæ exemplum refert lib.2. cap. 8. quem etiam in bona ſenectute Bononiæ ex hac vita emigraſſe ibidem recenſet? At eum deceſſiſſe anno 1398. habet catalogus Beatorum Bononienſium apud Cardinalem Paleottum, libro de regimine Eccleſiæ Bononien. Hieronimus Romanus, centuria 11. cúmque proinde ſub annum 1400.enumerant Pamphilus & Cruſenius, quibus lectores firmiùs adhærebunt,

quam

quam leuiuſculæ tuæ coniecturæ & ſuppoſitioni à te factæ num.708.propterquam eum obiiſſe ante annum 1356.imaginaris.

Quid etiam dices de Ludolfo Camoſlario, 13
quem ad annum 1400.deducunt Ioſephus Pamphilus & Nicolaus Cruſenius, & de quo tuus Iordanus agit lib.2. cap.18. Nullæ hîc notæ M. Antonij Maffæ circa codicum varietatem, vti appoſuit ad cap.22.in quo tractatum eſt de Bonauentura Patauino.

Quid etiam de illa peſte & anno Iubilæi, de 14
quibus ſcribit eodem libro cap. 20. quæque in annum 1400. probabiliùs reiicienda videntur, quàm in annum 1350.vt tù num.705.contendis. Etenim peſtis illa ſub Clemente VI. anni 1350. fuit triennalis, incepítque 1348. vt communiter omnes illius temporis teſtantur authores: hanc verò ſub Bonifacio IX. incepiſſe ipſo anno Iubilæi anno 1400. ſcribunt Antoninus: [a] *Peſtis ſigna quædam* (inquit) *ab initio huius anni* 1400.*terrere homines inceperant, quæ mox per æſtatem plurimum deſæuijt*. Author vitæ S.Bernardini. [b] *Sæuiente illa peſte terribili & generali anno ſalutis* 1400. *in quem incidit Iubilæus.* Iacobus Meyerus [c] *Romanus propter Iubilæum multi currebant &c.graſſata eſt lues hoc anno per totum ferè orbem.* His conſonant verba huius noſtri codicis. *Nuper* (inquit) *in anno Iubilæi peruadente peſtilentia per mundum.* addítque paulò infrà tranſacto Iubilæo ſedatam fuiſſe peſtilentiam; quod & illius temporis concordat hiſtoriis.Habemus ergo ſiue Iordanum, ſiue alium huius libri authorem milleſimum quadringenteſimum exceſſiſſe.

a *Anton. tit.22. c. 3.§.33.*

b *Vita S. Bernard. c.10.*

c *Meyer. l.14. Annal.Flan.*

Ego

Ego ſi quid poſt exactam libri diſcuſſionem in hac re ſapio,dixerim non vnius viri opus eſſe, neque enim qui Comitiis Ariminenſibus anno 1318. tanquam vir Capitularis, aut Capituli membrum, vti loqueris, interfuit,potuit de rebus ſub annum 1400. tranſactis hiſtoriam contexere. Atque idipſum tu mecum ſentis,dum aliqua à poſteriore quopiam fateris adiuncta.Operis corpus,& in quatuor illas communiones diſtributionem variis rationibus, multorúmque teſtimoniis Iordano Saxoni tribuendam exiſtimauerim, non tamen vniuerſa exempla in confirmationem adducta. Potuit hunc laborem ante annum 1350.ſubire,quippe exChronicis Magdeburgenſibus,& Notis ad illius vrbis Præſules, mihi conſtat ſub annum 1330. virum fuiſſe grauem & doctum. Etenim anno 1331. lector erat Erfodienſis, & Magdeburbum à cenſuris abſoluit;& anno 1336. Tangermundæ oppidum diœceſis Brandenburgenſis à Luciferiana hæreſi ſimul cum Nicolao Minorum Guardiano purgauit. Liber per aliorum manus tranſiuit, & augmentum accepit,iiſque creuit annorum geſtis,vt nihil mirum ſit,qui de ſcriptoribus egerunt Eccleſiaſticis, Iordanum, libri inſcriptum authorem,vltra annos 1400. tranſuexiſſe. Hinc corrupta,contorta,& deprauata exemplaria,vti dixiſſe Fiuizanium in Apologetico [d] adnotaui, ſeu corrupta,contorta, & deprauata multa in exemplaribus,quod in idem recidit,etſi tu num.716.valde putas diuerſa. Neque poſt tot additamenta integrum adhuc habemus librum, etenim lib.2. cap.11. in fine aſſerit ad libri finem tractatum

[d] §.5.n.6.

ſpecia

ſpecialem haberi de quibuſdam miraculis B. Nicolai Tolentini, quem tamen deſiderari adnotauit Fiuizanius, ita vt auctus, diminutus, deprauatus fuerit hic liber, & corruptus.

Quid igitur? qui tot adſuerunt ſua, nonne & hoc de Franciſci Monachatu, adeò præproperè, & inconcinnè affixum, contexere potuerunt? Qui multa Iordano, viro ſanè docto indigna, & quædam non adeò probabilia miſcuerunt, nonne & hanc ipſo contextu malè cohærentem aſſertiunculam compinxerunt? Admittis ipſe num. 713. ſuſpicionem hîc eſſe corrupti textus, leuem tamen & voluntariam. At vide, quæſo, an ea tam leuia, quæ obiiciuntur, vt hærere volentem amplius non retardent. Dicis n. 716. animaduerſurum Fiuizanium, aut Maſſam in Notis, ſi quid circa veritatem huius loci ambiguitatis occurreret, ſicuti ad caput 18. & 22. aliqua, quæ in quibuſdam exemplaribus deerant, adnotarunt. An notarunt quæ obiecimus, & annis 1400. poſteriora produximus, cùm tamen circa Argentinatem, Bonauenturam Cardinalem, & alios illo tempore priores notas addiderunt, & tu ipſe circa iſta n. 705. & 706. hæſitaueris? 12

Omnes quos illi viderunt, & habuerunt codices, nunc aſſeruantur in bibliotheca veſtra Romana, accepitque Angelus à Rocca, ſacrario Apoſtolico Præfectus, & Bibliothecæ auctor, & inſtructor, à Fiuizanio ſuo in eodẽ munere prædeceſſore, cui etiam per ſexennium fuerat à ſecretis.* Inter hos nullus eſt, qui Philippi Bergomenſis ætatem præcedat. Omnium primus, & qui tempus referat; quo exaratus eſt, ſolus ille eſt, 13

* Vide Rocc. in nomencl. de ſacrario. Ar-

eſt, quem tu num. 719. à Sanguino Pergamenſi de Vaccaſoribus dicis anno 1458. ſcriptum, vnde & triũphas te inueniſſe codicem ætate Bergomenſis priorem, ídque probas, quia Bergomenſis ſuũ opus primò edidit anno 1486. annis ſcilicet viginti octo poſt codicem iſtum exaratum. Sed præterquam quòd ante annum 1486. Bergomẽſis liber prodierit, vt infra [e] narrabo, conſiderandum erat, me notanter non de libro, aut opere Bergomenſis, ſed de ætate loquutum, & ſignanter dixiſſe, non adeò facilè proferri poſſe codices ſcriptos ante ætatem Bergomenſis. Opinionem hanc etenim potuit voce transfundere, & amicis ante librorum editionem communicare, atque hi ſuis, vel alienis lucubrationibus committere. Sed nec, vti putas, ille Chriſti annus prædicto codici ſuffigitur, ſed potiùs 1498. adeò enim nota Arithmetica * exarata eſt, vt qui tuo apparuit conſpectui numerus quintus, verè ſit nonus, vt ſcriptores periti, quos adhibui huic conſpiciendo codici teſtes; condixerunt.

e §. 7. *n.* 5.

* 1458. G. G.

14 Obiter hîc animaduerto tria illic me vidiſſe exemplaria huius Iordani, neque aliquem reperire potui, in quo habeatur, quod tu reſpon. 4. num 360. affirmas de correcto illo errore capitis 15. libri primi, vbi B. Gregorio Papæ tribuitur origo deferendi baculi, quod Gregorio IX. attribuendum eſt. Ais in vno ita haberi: *Vnde etiam olim per Gregorium Papam Nonum &c.* ego in omnibus ita reperi *per B. Gregorium Papam ſtatutum fuerat &c.*

15 Iam tandem ex toto hoc de Iodano diſcurſu patet, quod in Apologetico notaui, non ſcripſiſſe

pſiſſe Iordanum ante Marquez annis tercentum; quod ex eius verbis eum voluiſſe mihi videbatur nimis manifeſtum. Illum hîc defendis num.725. & aliter locutum dicis, dum bis ſcribit authorem fuiſſe tercentum annorum, & alibi [f] aſſerat Iordanũ præceſſiſſe illud tempus, quo ipſe ſcribebat (ſcilicet annum 1618.) per annos trecentos. Sed ego percipere non poſſum quomodo poſſit eſſe author tercentum annorum, ſi ante totidem annos nihil ſcripſit. Licèt enim ſexaginta quis vixerit annis, ſi toto illo tempore nihil ſcripſerit, author ſcriptæ opinionis, ſententiæ, aut libri ante annos ſexaginta non dicetur. Idiotiſmus ille Hiſpanicus, *es author de trecientos años*, nihil aliud vult innuere, quàm ante, vel ſub illam annorum menſuram ſcripſiſſe. Qui autem de Iordano dicit *à que paſſo* 300. *años*, aſſerit poſt eius mortem elapſos annos trecentos. Adde his Fiuizanium, qui primus librum edidit, in impreſſione Italica, & epiſtola nuncupatoria ad Auguſtinenſes, dixiſſe, librum hunc compoſitum circa annum 1380. & in editione Latina, & epiſtola ad Sixtum V. ſcripſiſſe, librum à primo ſuo ortu ſepultum iacuiſſe per annos ducentos. Ille autem plublici iuris fecit non niſi anno 1488. Inter hunc annum & 1618. quo Marquez ſcripſit, elapſi ſunt anni triginta. Confer hæc cum aliis, quæ ſuprà diximus, [g] & expende, an abſque ſufficienti cauſa in hac re Magiſtrum tuum ſugillaui?

f *Marq. c.8.§.5.*

g *Sect. 4. n.6.*

Quid

Quid ſentiendum de conſtitutionibus Patauinis.

§. III.

1 Etsi conſtitutiones Patauinas, quibus S. Franciſco in ordine Auguſtiniano anno 1315. indictus eſt cultus, parum, aut nihil huic conducere argumento oſtenderim, adhuc perſiſtis in confirmanda tui Magiſtri ſententia. Licèt enim, inquis, ſummi Pontifices in Apotheoſi Sanctorum hortentur fideles ad eorum venerationem, laudéſque diuino officio celebrandas, non tamen cogunt præceptiuè: vnde liberum erit cuique eccleſiæ, vel Sodalitati eorum cultum admittere, vel negligere. Vt itaque huic, vel illi præ aliis cultus adhibeatur, mouere debent vel vinculum aliquod, vel affinitas, vel peculiaris deuotio. Credi proinde poteſt in cultu S. Franciſci indicendo interueniſſe vinculi, aut affinitatis cum S. Auguſtino rationem.

2 Vt quid non adiungis tertium membrum à te antea num. 731 & 734. productum *ſpecialis deuotionis*; atque ex hoc capite non potuerit religio Auguſtiniana S. Franciſcum ſuis libris Ritualibus adſcribere? Nonne adeò excellenti virtute & heroïca pietate meruit S. Franciſcus apud inſignem ſanctámque ſodalitatem ſpeciali diligi affectu, & deuotione celebrari? Talem eum Dominus formauit, vt [h] *ei quilibet Chriſti ſeruus omni eſſe teneatur affectione deuotus*. Si veſter erat, & titulo hoc veſtri conſodalis eum ad

h *Bonau. in legen. S. Franc. cap. 13.*

cultum admiſiſtis , vt quid tam præclaro veſtro confratri honorem hunc per integram fermè annorum centuriam denegaſtis ? In catalogum Sanctorum relatus eſt à Gregorio nono anno 1228.tanta ſolennitate, quanta fortè nullus , aut pauciſſimi fuerunt canonizati ; & Auguſtiniani Patres,apud quos initiatus, educatus, profeſſus, & ex quibus ad immenſam conſtituendam Rempublicam prodierat, dignos & meritos honores à Pontificibus ſummoperè omnibus commendatos,ad annum 1315. diſtulerunt ? Potiori exemplo Canonici regulares Conimbricenſes ſtatim vt S. Antonium Vlyſſiponenſem , olim ſuum conſodalem,audierunt inter Sanctos relatum,diuinis laudibus ſunt proſecuti.

Vide Annal. Min. an.1228.

Aliæ Religiones,quæ nullum ius in ſanctiſſi- 3
mum,hunc Heroëm prętendebant,honorificentiùs & liberaliùs cum eo egerunt , pleræque enim,Ciſtercienſis,Benedictina, & Dominicana paulò pòſt apotheoſim diuinis honoribus coluerunt. Profectò excellentius ſortitus eſt nomen, quàm vt à vobis potuerit ignorari , iiſque meruit apud vos titulis Minorum Sodalitium vt ſuum Inſtitutorem veſtrum alumnum citiùs decuerit in veſtris dypticis reponi. Ad menſuram authoritatis Protectoris Ordinis Minorum, ab Alexandro IV. taxatur veſtri poteſtas. [i] Ritus diuini officij conceſſus eſt ab Innocētio IV.[l] Tuſciæ Eremitis Auguſtinianis ſecundùm ordinem S.Romanæ Eccleſiæ, excepto pſalterio,ex ſtatuto ſuæ regulæ; vti ſimiliter ſub iiſdem verbis in regula Minorum continetur. Ad vrbes ex ſolitudine per eundem Pontificem redacti ſunt Au-

i *Bullar. Aug. conſtit.* 21.

i *Ibid. conſt.* 9.

guſtiniani, vt ipſi, (inquit tuus Iordanus) [m] ſicut Prædicatores & Minores, finem ſalubrem & fructum in Eccleſia Dei producere poſſent. Fluctuante per triennium inter multiplices contentiones & diſcordias congregatione B. Ioannis Boni, ſciſſæque in duas partes ſub bino capite pacem & vnitatem aduexerunt. Electus tunc Paduanus Epiſcopus, & Simō Minorita lector Mediolanenſis, Pontificis Innocentij ſocij & Cappellani, quorū prudenti directione eò res deuenit, vt extincto ſchiſmate Lanfrancus Mediolanenſis Prior generalis crearetur, qui poſtmodum totius Ordinis in vnione magna ſub Alexandro gubernacula ſuſcepit. Admiror, quòd neque inſtituti merita, neque Inſtitutoris affinitas, aut eiuſdem, quam prætenditis, Religionis profeſſio maturiorem potuerint Franciſco conciliare cultus honorem. Tanquam exterum ſanè, & alienum vſque ad illud tempus negleχiſtis, neque enim adhuc ſub illam ætatem quidquam circa huiuſmodi profeſſionem ſomniatum eſt.

m *Iord. l. 1. c. 14.*

Quid de Ambroſio Coriolano.

§. IV.

1 QVANDO Magiſtri Marquez libro reſpondebam, Coriolani opus, vtpote ſub Sixto IV. in ipſa Typograpiæ infantia editum, & iuſtè quidem, vel propter ſolam virulentiam præceptis Apoſtolicis ſuppreſſum, non potui re-

n *Marq. c.21.§.2.*
o *Coriol. in defenſ. verit. 2. ad arg. 9.*

perire. Legi apud Marquez [n] Coriolani verba, ex quibus ſuum dupliciter comprobatum voluit intentum. Ea ſunt. [o] *Secunda cauſa fuit, quia, vt dicit Iordanus, talem formam accepit B. Franciſcus in quodam noſtro eremitorio apud Saxetum prope Lauernas, vbi S. Franciſcus fecit pœnitentiam, nec voluit diſcrepare, à nobis niſi in cingulo.* Explicat Marquez illa verba *talem formam accepit*, de vera ſuſceptione habitus in illo eremitorio, & propterea noluiſſe Franciſcum in inſtitutione ſui Ordinis omnino variare formam habitus ab Auguſtinianis ſuſcepti, ſed cingulum duntaxat. Secundò, illa verba huic ſuo prætenſo Monachatui adſtipulari iudicauit, quia referunt eum pœnitentiam feciſſe in illo eremitorio inſtar ſui magiſtri Ioannis Boni, quem regularem vitam in aſperrima pœnitentia tranſegiſſe teſtantur Iordanus & Antoninus.

Nolui hæc tunc impugnare, neque enim auſus ſum temerè authorem interpretari, quem 2
non legeram, neque quidquam his verbis obiicere, quod fortaſſis poſſet ex ipſo contextu retorqueri. Solum quod ex verbis Marquez, eiúſque aſſertione videbatur manifeſtè deduci, ſcilicet Coriolanum voluiſſe S. Franciſcum initiatum fuiſſe, vel tirocinium egiſſe apud Saxetum, obieci contra aſſertores huius Monachatus, qui mirum in modum inter ſe diſſidebant circa locum nouitiatus, aut ſuſcepti inſtituti. Tandem reperto libro Coriolani, dum ad prædicta verba peruenio, & ſenſum expendo, longè alienum comperio ab illo, quem Marquez obtrudit. Atque vt apertè conſtet quid iis verbis voluerit,

ſcri

ſcribendi cauſam aperiam, totúmque contextum ſcribam.

3 Obiecerunt Canonici Regulares Congregationis Friſonariæ Gregorij IX. & Alexandri IV. Diplomata, quæ nos in Apologetico [p] produximus, & per quæ identitatem, aut ſimilitudinem veſtium vtriuſque Religionis Minorum & Eremitarum Pontifices tolli voluerunt. Ne ex his Bullis Coriolanus cogeretur admittere Auguſtinianum inſtitutum recens eſſe, & Minoritano, quod prætendebant Canonici, poſterius, aliam excogitauit cauſam identitatis, aut ſimilitudinis veſtium, dixitque Minoritas potiùs ab Eremitis formam & paritatem habitus, quàm iſtos ab illis accepiſſe. Adducta itaque clauſula Bullæ Gregorianæ, qua iubentur Eremitæ nigras veſtes, protenſas manicas & corrigiam deferre, rudi ſubdit ſtylo: *Pro cuius textus declaratione eſt primò notandum, quòd iſta diſſenſio de iſta vniformitate veſtimentorum erat inter Fratres Minores, & Fratres S. Auguſtini, & cauſata fuit ex duabus cauſis; primò, quia illi pauperes Eremitani faciebant veſtimenta de bixo nigro, quod bixum nigrum tenebant, tum propter paupertatem, tum propter contemptum mundi, quia ſolum in eremis manebant, nihil penitùs de gloria mundi curantes. Secunda cauſa fuit, quia, vt dicit Iordanus, talem formam accepit B. Franc. in quodam noſtro eremitorio apud Saxetum prope Lauernas, vbi Sanctus Franciſcus fecit pœnitentiam, nec voluit diſcrepare à nobis, niſi in cingulo. Ita quòd quantum ad modum veſtiendi adhuc tenemus vniformitatem: ſolùm eſt diſcrepantia in cingulo, quia Minores portant cordonem, & nos corri-*

p § 4 *n.* 3. *& ſeqq.*

giam: diſcrepantia autem in colore non erat tunc temporis; ſed Gregorius Pontifex pro quiete & ſtatu vtriuſque Ordinis voluit quòd illa nigredo noſtrorum veſtimentorum non eſſet tantùm naturalis, quæ tendit ad bixum, ſed etiam accidentalis, vt expreſſè appareret diſtinctio ex intenſiore nigredine.

Admitto, quod tu longiſſimo diſcurſu contra me probatum volebas reſp. 3. num. 85. vſque a 95. nihil hîc agi de loco tirocinij, neque id voluiſſe Coriolanum, vt contendit Marquez, Franciſcum ſuſcepiſſe habitum Auguſtinianum in eremitorio Saxeti, quaſi illic fuerit initiatus, etſi tui immemor reſponſ. 5. n. 757. coneris cõfirmare ſententiam Marquez, & ex his verbis Coriolani probare Monachatum Auguſtinianum S. Franciſci, in eóque aſſerendo Coriolanum Bergomenſi fuiſſe priorem. Id ſolum intendebat Coriolanus, S. Franciſcum accepiſſe, vel deſumpſiſſe formam habitus ab Auguſtinianis in illo loco Saxeti; quaſi diceret: dum S. Franciſcus à monte Lauernarum, ſeu Aluernæ, deſcenderet, & ad noſtros Eremitas digrederetur apud Saxetum, ei placuit forma, ſeu modus noſtræ veſtis, eúmque accepit, ſeu imitari voluit, & ſuis Fratribus præſcripſit: atque hinc orta illa ſimilitudo, ſeu vniformitas veſtium à Pontifice interdicta, non quòd nos à Franciſcanis, ſed Ftanciſcani à nobis hanc formam mutuarint, atque adeò liquet nos eſſe priores Franciſco, eiúſque inſtituto. Ecce genuinum tibi Coriolani diſcurſum, neque alium quis effingere ſenſum, etſi velit, poſſet. Ait enim hanc formam accepiſſe in Ere- 4

mito

mitorio Saxeti prope Lauernas, vbi fecit pœnitentiam. Sed neque in Tuſciam, vbi Lauernæ, profectus eſt Franciſcus; neque in montem aſcẽdit vſque ad annum 1215. inſtitutæ ab eo Religionis octauum; neque tunc ibi ſubſtitit pœnitentiam acturus. Propagato Sodalitio frequenter illuc abiit, longas moras illic traxit, miróſque ſubiuit corporis cruciatus. Non id dixit Coriolanus, quod Marquez perperam intellexit, vt apud Saxetum Franciſcus fecerit pœnitentiam, ſed in Lauernis, atque inde duplex Magiſtri tui error, vnde duplicem ſumebat ſui aſſerti confirmationem; putauit ſcilicet, quòd apud Saxetum Franciſcus initiatus ſit, aut habitus formam, vt ille ait, induerit, & quod apud Saxetum egerit pœnitentiam.

5 Quod autem ad ipſam Coriolani aſſertionem attinet, quocumque ſenſu intelligatur, contraria eſt præcipuis huius Monachatus aſſertoribus, qui ante inſtitutum Ordinem Minorum formam hanc veſtis accepiſſe Franciſcum, non in Tuſcia, ſed in Romandiola; non apud Saxetum, ſed prope Cæſenam ſub magiſterio Ioannis Boni contendunt. Huius ſententiæ eſt potiſſimùm Iordanus, quem ille citat in libro, quem ei tribuunt de Vitis Fratrum, vbi nihil omnino habet de eremitorio apud Saxetum, ſed neque in Ordinis Apologia, quam tu hîc ſuggeris, vt Coriolano via pateat euadendi. En conſpicis neque Coriolanum hunc Monachatum tradidiſſe, neque in hac ſententia Bergomenſi fuiſſe priorem.

Quid de M. Antonio Coccio Sabellico?

§. V.

INGENVE fateris Bergomenſem preceſſiſſe 1
Sabellicum in aſſerendo Monachatum S. Franciſci, & Marquez, qui ex aduerſo Sabellicum Bergomenſi priorem fuiſſe magnoperè contendebat, dupliciter erraſſe. Attamen licèt me rem clarè cõfeciſſe concedas, dicis nihilominus, quod volebam me diminutè probaſſe, quippe tempus, quo Sabellicus Enneades ſuas abſoluit, non oſtendi. Eas ſub annum 1504. terminaſſe rectè probas, & proinde ſaltem quoad ſecundum Tomum poſteriores eſſe opere Bergomenſis, quod ego anno 1502. vel 1503. editum affirmabam. Infers ergo non potuiſſe Bergomenſem vices rependere Sabellico, eúmve laudare propter aſſertum ab eo Monachatum S. Franciſci, quem adhuc non prodiderat, ſed producturus erat anno poſt editionem Bergomenſis ſequenti, ſed aliunde vel ob aliam cauſam digno cohoneſtaſſe elogio.

Diligentiam laudo tuam in perſcrutando tempore, quo Sabbellicus ſuam clauſit Rapſodiam, 2
& probo: ſed inanem in hac re operā te poſuiſſe exiſtimo. Ego ſatis ſupérque probatum putaui totum hoc Sabellici opus præceſſiſſe vltimum illud auctarium Bergomenſis, dum illud ipſum à Sabellico plurimis voluminibus ſcriptum enarrat

rat Bergomenſis, diuinúmque opus, & omni admiratione dignum pronunciat. Non ergo vnum volumen, ſed plura, neque primum duntaxat Tomum, ſed & ſecundum etiam perſpexerat, ídque facilè potuiſſe manifeſtum eſt. Vterque erat ſtatus Veneti; in eadémque Venetiarum vrbe concurrerunt, edidítque, vti tu aſſeris, Sabellicus volumen ſecundum anno 1504. ſuúmque ſupplementum ſupplementi Bergomenſis anno 1506. vti expreſsé habetur his verbis ad operis calcem. *Explicit ſupplementum ſupplementi Chronicarum, diligenter & accuratè reuiſum, atque correctum, Venetijs impreſſum operâ & impensâ Georgij de Ruſconibus, anno à natiuitate Chriſti M.D.VI. die 4. Maij, regnante Leonardo Loredano Venetiarum Principe.* Quod autem dicis num. 741. me aſſeruiſſe hoc opus editum fuiſſe anno 1502. aut 1503. neſcio vnde illud deſumpſeris. Dixi Bergomenſem vſque ad illum annum deduxiſſe ſuam hiſtoriam, quod in ipſa licet aſpicere. Eam ipſe his concluſit. *Iteratò perfectum hoc opus, imò caſtigatius repercuſſum per me fuit 9. Kal. April. an. à Natali Chriſtiano tertio ſupra milleſimum quadringenteſimum, in conuentu noſtro S. Auguſtini Bergomi, mihi verò à natiuitate ſexageſimo nono.* Subiecit deinde anno 1505. epiſtolam ad Aloyſium Taſſum, Epiſcopum Parentinum, Cardinalis Antonioti, cui opus dedicauerat, alumnum & familiarem. Deinde anno ſequenti 1506. fuit opus impreſſum. Vide, quæſo, an Bergomenſis potuerit videre totum opus Enneadum Sabellici anno 1504. editum, vel etiam ante editionem apud ipſum authorem conſpicere, & perfuncto-

ctoriè percurrere, vel per litteras moneri de operis progreſſu, & aſſerto Monachatu S. Franciſci. Illud tandem liquet, quod ego conabar oſtendere, in adſtruendo hoc Monachatu Bergomenſem facem prætuliſſe.

Quid de Polydoro Vergilio.

§. VI.

VT I ægrè tulit Marquez Sabellicum dici 1 Bergomenſi poſteriorem, illúmque ab iſto hanc accepiſſe opinionem Monachatus, ita voluit Polydorum non à Bergomenſi, ſed à Sabellico, vt qui priùs ſcripſerat, eãdem mutuaſſe. Huc tendit diſcurſus diſſertatoris, hoc lectori conatur perſuadere. Id ego intellexi, id ſcripſi, produxiſſe ſcilicet Marquez alium teſtem, Polydorum Vergilium Bergomenſi priorem (nimirùm in ſcribendo & teſtificando hoc Monachatu) ætate, vel tempore non ſeniorem, ſed æqualem, etſi videantur Paulus Iouius & Iacobus Gualterius aliquanto anteriorem Bergomenſi conſtituiſſe. His verbis declaraui mentem Marquez, ſed tibi non videor aſſecutus, etſi adhuc me putem attigiſſe. Qui totus in eo erat, vt probaret neque Sabellicum, neque Polydorum ex Bergomenſi rem hanc accepiſſe, priores & anteriores ſaltem in ſcribendo contendebat. Quantumuis ex illius ſententia fuerint Polydorus & Bergomenſis tempore æquales, dum tamen Polydorum priùs ſcripſiſſe vult conſequenter in hac opinio

opinione teſtem vult priorem, & in aſſerendo anteriorem.

2 Quid hîc tantopere tibi diſplicuit, vt me non leuiter in pluribus erraſſe, & infideliter Marquez explicaſſe, longa verborum ſerie diſſerueris? Tu Bergomēſem & Polydorum tempore vis æquales; tales conſtitui, ſed adieciſſe dicis *ætate*, vt vberius conuincerem Marquez; dum facile fuit oſtendere Polydorum annis fuiſſe iuniorem. Ego idem reputaui & ætate & tempore fuiſſe æquales, atque *ætatis* nomen pro tempore ſumpſi ea ratione, qua dicimus aliquid hac noſtra ætate, ſeu tempore contigiſſe. Hoc eſt quærere nodum in ſcirpo; & ad ſingula verba ſcabiem ſcalpere, & ad iurgia prouocare. Iſta deſpicio, licèt ea tu tantopere curas, vt minimum cures tui magiſtri errores prodere, dum me in aliquo errorculo liceat ſugillare. Cape hîc exemplum. Refero Marquez citaſſe hunc, de quo agimus Polydorum l. 7. de Inuentoribus rerum c. 4. & tû ſtatim carpis, notáſque non citaſſe hîc Marquez caput 4. ſed 14. Verum eſt, idque ego tacui, iudicans potiùs errorem eſſe, ſiue amanuenſis, ſiue Typographi, quam tui Magiſtri, quem adeò deſipuiſſe non ſuſpicor, vt neſciret in lib. 7. Polydori pauciora eſſe capita, quàm quod ille poſſit citare quartumdecimum; totum enim illum librum Polydorus octo capitibus abſoluit. Ego errorem occulueram & obtexerā, tu prodis & detegis, atque vt aliquis meus vel etiam in citando appareat, inſcitiam tui prodis Magiſtri. Ego benè Polydorum citaui, ſciant tamen omnes Marquez malè citaſſe, vt & ego notâ aliquâ laborem,

rem, dum malam citationem malè non recitaui. Toto hoc tuo labore id non es aſſecutus, vt Bergomenſis cadat primatu, ille prior eſt Sabellico, & Vergilio in hac aſſertione, & Polydorus ab ipſo, Sabellicus ab iſto, vel à Bergomenſi eandem deriuauit.

De Iacobo Pilippo Bergomenſi iudicium.

§. VII.

HIc paulò amplius immorandum, & confirmandus in prioratu Bergomenſis, qui omnem huic controuerſiæ anſam miniſtrauit. Henricum, Iordanum, Coriolanum, quos priores voluiſti, poſteriores vt eſſent, effeci. Hunc poſtremum aliud egiſſe, alios duos de hoc non egiſſe monſtraui. Præceſſerunt illi quidem Bergomenſem, non opinione, ſed tempore: ille opinione præiuit, tempore ſubſecutus. Vt in hac re ſententiam dixit, non defuerunt qui rem nouam vetuſtam facerent, adſcitis & protractis in teſtimonium priſcis authoribus. Sed dum alienum aduehitur, & ſpurium affigitur, vitium in ipſo ſe prodit contextu, nec enim benè cohærent propria & adulterina. Genuinus hic partus ſolius fuit Bergomenſis, Henrico & Iordano planè aduentitius. Abundè ita me docuiſſe putaui, tum æqualium authorum Mariani Florentini, & Ludouici Pruteni teſtimoniis; tum ingenti pondere rationum

num. Hæc tu flocci pendis, & iniurioſam cenſes Mariani, aut appendiciarij narrationem, minúſque ſuccenſes ad mitiorem Ludouici Pruteni cenſuram. Ille panè aſſerüit Bergomenſem hæc primum excogitaſſe, & chirographum obtruſiſſe: iſte Bergomẽſem veluti primum aggreſſus eſt aſſertorem, & circa chirographum putat ab aliis eluſum. Hoc tibi magis placet, & ſi cupis, mihi magis placebit; neque enim valde curo an ille fefellerit, ſiue ipſe falſus ſit: ſolum id mihi curæ, falſum inanis opinionis euertere fundamentum, quod nec author aſpexit, nec prodit à quibus accepit. Per tres fermè annorum centurias omnino delituit, nec fuit qui luce donaret; & qui primus producit, aliquando viſum enarrat.

2 Valde doles confictæ, ſiue adinuentæ inſimulari Bergomenſem aſſertionis, & calumniam putas aſſerere eum voluiſſe *cucullam cucullæ, moderatorem moderatori, & diſcipulatum S. Franciſci magiſterio opponere Bonauenturæ.* Ne impune dixerit Bernardinus Tomitanus S. Bonauenturam veſtis formam Auguſtinianis præſcripſiſſe, prodiiſſe dicitur Bergomenſis, qui Monachatum Sancti Franciſci adſtruat Auguſtinianum. Sed ſi hæc fers impatienter, vt quid in idem cum tuo magiſtro crimen incidiſti? Propterea aſſeritis, q R. P. Antonium Daza adinueniſſe præſidentiam S. Bonauenturæ in Capitulo generali Auguſtiniano, traditámque ab eo formam habitus, & normam viuendi, quia legerat apud Hieronymum Romanum hunc diſcipulatum S. Franc. *vt iniuria*, inquit Marquez *iniuriam rependeret, hanc adinuenit, fabulámque retexuit*

q *Marq. c. 1. Herr. reſp. 5. n. 804.*

retexuit. Nonne hoc idem crimen, quod tu in me condemnas? Ego retuli quod author Appendicis Bergomenſis coæuus enarrauit. Marquez nullum habuit ſuæ increpationis ducem, habuit tamen Daza ſuæ aſſertionis. Volaterranus præiuit, ſequutus eſt Daza. In quo peccauit? in eo fortaſſe, quòd rei pondus non librauerit, & veritatem diligentiùs nõ indagarit. Non tamen ille fabulam adinuenit, neque primus iniuriam aduexit. Quod ego etiam Bergomenſi obieci, fuit qui prædoceret; eúmque tanquam vnicum ſub illud tempus Monachatus authorem Ludouicus Prutenus ſuſcepit refellendum. Eodem tempore floruerunt, eodem ſcripſerunt, & quod ille paulò antè recudit, hîc tanquam nouum quid & ab vnicâ prodiens Bergomenſis officina ſolerter impugnauit. Neque tamen Bergomenſis in poſtrema ſua editione, aut additione ſupplementi, hac ſe nouitate purgauit, aut in alium ſe priorem ſententiam reiecit. Pruteni opus editum eſt anno 1498. Bergomenſis ſuum opus correxit & auxit anno 1503. & Luce donauit anno 1506. nec tamen in ſui defenſionem, aut in admirandæ aſſertionis confirmationem alios teſtes, ſeu priores authores adduxit.

Dicis num. 761. hominem fuiſſe veridicum, & ſi quæ deprehendit ſe minùs verè, aut rectè in prima editione ſcripſiſſe, in poſtrema correxiſſe, vti exemplo eſt, quòd ſe retractauit in iis, quæ dixit circa originem Canonicorum regularium S. Auguſtini. Illud mihi retractationis loco eſt, quod in aliis editionibus deeſt, & in poſtrema ad annum 1209. adiunxit. *Teneat*, inquit, *vnuſ-* 3

quiſque

quiſque in hoc, quod ſibi placuerit, (nam & ipſe me vera dixiſſe in hoc exiſtimo) cùm non ſit de articulis fidei. Neque enim facilè crediderim eum in poſtrema editione, & vltima ſenectute liberam facturum optionem, quam vellet in hac re ſententiam ſequendi, ſi ipſe in illa perſiſteret, Franciſcum Monachum fuiſſe Auguſtinianum, idque comprobari chirographo authentico Tabellarij. Quod authentico Tabellarij teſtimonio comprobatur legaliter certum eſt, qua de cauſa ipſe dixit anno 1199. id conſtare, & veriſſimo comprobari teſtimonio. Olim [r] Senatus Romanus cenſuit monumenta publica teſtibus eſſe potiora. Vnde ergo motus Bergomenſis, vt diceret: *Teneat vnuſquiſque in hoc, quod ſibi placuerit?* Inde tu dicis reſp. 1. num. 11. quia ſuam ſententiam non credebat eſſe certam; quare non putabat certum, quod certiſſimo probabatur fundamento? Quid ſi ſtimulante fortaſſis ex vna parte conſcientiâ, ex altera retardante erubeſcentiâ, quæ aliàs dixit, noluit palam retractare, ſed ſuſpenſum dimiſit authorem? Vel fortè ſuauiori excuſandus eſt modo, dicendo illum non adeò facilè credidiſſe rem, quæ ipſa nouitate aliis, vt ipſe ait, *execranda* poterat apparere, illuſúmque ab iis, qui retulerunt, extitiſſe aliquando illud chirographum, dubiâ fide fluctuaſſe. Totum ſui aſſerti fundamentum illud vnum eſt chirographum, quod nec ipſe vidit, nec coæui conſpexerunt, ſed aliquando viſum eſſe alij fortaſſis minùs verè dixerunt, & incautum deceperunt.

r *Marcel. li. 2. hiſt.*

4 Quod ita iudicauit Ludouicus Prutenus, commendas, & laudas num. 762. virúmque vocas

mode

modeſtum & prudentem; quia potiùs credidit Bergomenſem ex relatu aliorum deceptum, quàm ex propria peruerſitate decepiſſe. Id ego etiam laudo, & ſi hac confeſſione tibi ſufficienter ſatisfactum iri admittas, in eius abibo ſententiam. Sed vide ne dum vnum excuſas conſodalem, plures condemnes. Quod enim vni vitio vertitur, in plures refunditur; & dum vnum fefelliſſe negamus, plures admittimus deceptores. Id tu ſcilicet paruipendes, qui ſaluam vis veritatem, & ſarcetam tectámque Bergomenſis æſtimationem. Eodem etiam veritatis & integritatis intuitu num. 803. condemnas alios poſteriores, domeſticos & externos, qui ſcripſerunt Bergomenſem dixiſſe ſe chirographum illud vidiſſe. *Certiſſimum*, dicis, *non vidiſſe*; idque tantùm nouiſſe ex relatione aliorum. At vnde mihi dabis hos infideliores fuiſſe in aſſerendo Bergomenſem illud chirographum vidiſſe, quàm illos in affirmando aliquando extitiſſe? Similium ſimilis eſt conditio; quid ſi omnes arrectis auribus facilè excepe- runt, quod auidè cupierunt, & amplius audierunt, quàm factum ſit? Sonore quibuſdam tinniunt aures, & alij prurientes auribus à veritate quidem auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur. Cerui cùm aures arrigunt, acerrimi ſunt auditus; cùm remittunt, obtuſi. Plurimi ita ſunt: quod placet, id procul etiam percipiunt: ſi quid ſecus, quantumuis clames, non intelligunt. Debuiſſet ſanè Bergomenſis plus inhærere Bonauenturæ (quem ipſe hoc loco vocat doctiſſimum, refértque in ſcribenda vita S. Franciſci omnimodam adhibuiſſe inueſtigationem, & inquiſitio

quiſitionem, quem etiam fatetur nullam de hoc Monachatu feciſſe mentionem) quàm incerto aliorum rumori.

[s] *Non laudandus eſt, qui plus credit, quæ audit, quàm*
Quæ videt.

Recte ille [t] interrogatus quantum veritas diſtaret à mendacio? reſpondit: quantum oculi diſtant ab auribus. Proinde [u] *auris bona diligenter diſcernit audita.*

s *Plaut. in Truc.*

t *Thales apud Max. ſer. 35.*

u *Bern. ep. 137.*

5 Circa editiones varias operum Bergomenſis ſæpiſſimè me taxas, præſertim num. 753. quòd inſinuauerim primam prodiiſſe anno 1490. & tu factam tradis anno 1486. Neſcio profectò vbi illud innuerim, loco enim à te citato dixi ante illum tuum annum, Bergomenſem ſemel & iterum opus ſuum terminaſſe; & tùm tertiò perfeciſſe, idque impreſſum fuiſſe Venetiis ann. 490. Non negaui, imò inſinuaui primas impreſſiones, certè te in prima, quam prætendis, impreſſione lapſum probat alia facta Bergomi 3. Kal. Iulij, an. 1483. anno authoris quadrageſimo nono.

6 Quòd autem authorem carminum à Bergomenſi relatorum, quibus volebat tres reliquos Ordines Mendicantium ab Auguſtiniano prodiiſſe, & Carmelitas ſub Auguſtini regula militare, inde num. 774. excuſes, quòd cum aliis errauerit, neque ſolus ita ſenſerit, iſtud mitigatio eſt erroris, non plena defenſio. Plures tutiùs peccant, tamen peccant; errorem diffundunt, non tollunt. Audaciùs in ſocietate malum committetur, ſed committitur. Errarunt illi, & cum illis Bergomenſis. Bonus hiſtoricus non

quot, ſed quales,& quid ſcribunt, diligenter aduertit.

Breuiter expenduntur reliqui authores Auguſtiniani.

§. VIII.

Potissima teſtium pars ex Patribus conſtat Auguſtinianis, quorum fides in cauſa propria,abſque vlla iniuria, dicetur claudicare. 1
* *Etenim in Iure ciuili domeſtici teſtimonij fides improbatur*; imò & in iure naturali notat gloſſa repellendam.Etſi verò num.809.ab hac lege excipias caſum, in quo illud, de quo agitur, aliàs conſtare non poſſit, vel per domeſticos melius poſſit, adhuc tuorum fidem in hac cauſa dico ſubleſtam.Etenim & hoc,de quo dubitatur,omnino ſciri potuit, & debuit melius per Franciſci ſocios,quàm per tuos, quos producis,teſtes; qui neque rei geſtæ interfuerunt, neque à quibus rem ante plures annos tranſactam exceperant, enarrarunt.Bene dicis ex cap.*Super prudentia* 14. quæſt.2. *In cauſis poſſeſſionum, vel huiuſmodi negotijs eos potiſſimùm aſſumi debere, qui eadem negotia tractauerunt, de quorum auditu & viſu hæſitatio eſſe non poſſit*. Da mihi tales, & admittam; profers tempore poſteriores,qui videre non poterant,& de quorum auditu hæſitandum ſit, imò qui nec ſe audiiſſe teſtantur. Ego tibi produco ipſos Franciſci diſcipulos, & ſocios, qui omnem vitæ rationem optimè norant, præcipuas vitæ periodos

* l.Etiam l.de Teſt.

dos adnotarunt, ſingulas actiones ſcitu dignas, & ſtatuum mutationes ad poſteros tranſmiſerunt, nec quidquam de hac portulerunt.

2 Eandem militare dices rationem contra noſtros etiam authores, aſſerentes vobis præſediſſe D. Bonauenturam, veſtem, ſtatúmque ſtabiliiſſe. Ita planè mihi ſemper viſum, & in limine Apologetici inſinuaui. Eandem fidem veſtri, noſtríque merentur: vtrumque aſſertum eodem vitio laborat. Tam certam puto noſtram Præſidentiam, quàm verum veſtrum Monachatum. Iuuit, fouit, defendit Ordines Mendicantes in Concilio Lugdunenſi Bonauentura, vt ipſe num. 772. ex probatis narras authoribus. Quid ſi tuum paulò antea ex variis congregationibus collectum, nec toto fortè ſuo pondere firmatum, neque perfecta vnitate concordem ſuo conſilio direxerit, vel authoritate ſolidauerit, vel ſanctitate perſuaſerit approbari? Hæc obſequia in veſtrum Sodalitium fortaſſis præſtita eo in Concilio, cui præſediſſe Bonauenturam communiter affirmatur, huic aſſertioni de Præſidentia ſanctiſſimi viri, de fundata, & ſtabilita veſtra Religione, habitúque præſcripto, cauſam potuerunt miniſtrare, vti ipſe tuus Magiſter [y] non improbabiliter ſuſpicatur. Aliquid huiuſmodi è noſtris protulit Bernardinus Feltrenſis, id malè habuit Bergomenſem auditorem, & ne admitteret Bonauenturam habitum dediſſe, placuit ei teſtimonium Vincentij Beluacenſis delati per biennium à Franc. habitus Eremitani. Sed ne nimia latitudo veſtis Eremiticæ, Anachoretis, ſoliuagis, & cœnobitis æqualis, parum probaſſe videretur,

[y] Marq. c. 5. §. 11.

retur, vti ipſe eodem loco præuidit, arctiori
vtendum erat probatione chirographi, quo &
Ioannis Boni diſcipulus diceretur Franciſcus,&
veſtis Auguſtiniana. Hoc argumentandi gene-
re tantum aberat, vt Bonauentura Auguſtinia-
nis veſtem dederit, vt potiùs eius Inſtitutor ab
eiſdem acceperit.

Hæc ſunt illa exordia contentionum,hæc ini- 3
tia fabularum : his gradibus hæc creuit. Vt ap-
probaretur in prædicto Concilio Ordo Ere-
miticus, Præſidis, ſiue Legati authoritate fortè
præualuit Bonauentura:hinc inſipienter dictum,
ab eo initium,ſtatũ aut habitũ accepiſſe. Vt noua
& ingrata refelleretur aſſertio, apparenti veſtis
Eremiticæ arguméto,& chirographo Mantuano
vſus eſt Bergomenſis, ita vt veſtem veſti, mode-
ratorem moderatori oppoſuerit. Integro iam
elapſo ſæculo Bergomenſi ampliſſimè adſtipula-
tus eſt Hieronymus Romanus veſter Eremita,
haud vno in loco multis pro Monachatu Franci-
ſci congeſtis. Occurrit Antonius Daza,& Fran-
ciſci diſcipulum Bonauenturam, veſtrum retulit
Inſtitutorem, multáque addidit, quæ conſultiùs
ſileret: Tota hæc tædioſa & inutilis controuer-
ſia iis duntaxat ſtruitur fundamentis, quæ com-
motarum mentium dictauit ægritudo, aut æmu-
la ſuggeſſit contentio. Deliniendi iam tandem
animi, vtrimque demum paſſio mitiganda dete-
ctíſque poſt longas concertationes inanibus fa-
bularum fundamentis, ſincerè confitendum,ne-
que Bonauenturam Auguſtinianis habitum de-
diſſe, neque Franciſcum ab eiſdem accepiſſe.
Miſſas itaque faciat has fabulas, & mendaces

picturas

picturas vtrumque Sodalitium.

4 Romanum quædam minùs verè in rem hanc congeſſiſſe ipſe num. 818. fateris, & certè rem controuerſam argumentis abſque controuerſia falſis comprobauit. Dixerunt alij Franciſcum Cæſenæ initiatum, ille ibi vltra biennium hæſiſſe adiunxit, quo tamen tempore Aſſiſij eccleſias tres conſecutiuè, non ſimultaneo opere, emendicato ſumptu inſtauraſſe omnes narrant vitæ ſcriptores. Neque illud valet effugium, vt dicatur Cæſenæ manſiſſe, etſi Aſſiſij fabricarit; quantumuis enim ex Prælati, vt excogitas, abfuerit licentia, verè toto illo tempore abfuit, neque quiſquam propriè dicet tunc Cæſenæ conſtitiſſe. Secundò, dixit, contra eorundem ſcriptorum, baculum ſemper retinuiſſe. Tertiò, eundem aſſerit fuiſſe congregationem Pœnitentiæ Ieſu Chriſti cum illa, quæ dicebatur Ioannis Boni. Sed illa ſemper remanſit ſeparata, iſta autem in vnione comprehenſa Ita ipſe cum tuo probas Magiſtro, etſi errori Romani quædam adinuenias effugia, & comites velis adſciſcere. Quartò, ſcribit Minores ex præcepto Honorij fuiſſe vocatos *Fratres de Pœnitentia Ieſu Chriſti*, vt ſcilicet faciliùs diceretur Franciſcus Ioannis Boni, prædictæ congregationis Inſtitutoris, diſcipulus. Etſi verò tu contendis aliquando appellatos Minores *viros pœnitentiales*, & *fratres de pœnitentia*, eiſque dediſſe Innocentiũ III. de prædicanda pœnitentia mandatum, nunquam tamen hoc nomine audierunt *Pœnitentiæ Ieſu Chriſti*, illi congregationi proprio & peculiari. Id Hieronymus Zurita, vel alius quiſpiam dixerit, errore præiuit.

De Hieronymo Romano.

Quintò, refert Bergomenſem vidiſſe chirographum illud profeſſionis S. Franciſci apud quendam Notarium publicum Mantuanum, in quo erraſſe conſentis num.803.fateríſque Bergomenſem tantùm aſſerüiſſe illud aliquando viſum inter antiquiſſimas Monaſterij ſcripturas.

De Ægidio viterbienſi.

Ægidius Cardinalis Viterbienſis ea etiam addidit, quæ neque ab vllo accepit, neque vllus 5
admittet.Primus & ſolus dixit Ioannem Bonum eremum Brictinenſem incoluiſſe. Et licèt tu num.839.interpreteris Cæſenæ per manenter, & longo tempore, ac Brictinis per modum tranſeuntis & patuo tempore habitaſſe: ſenſum hunc ipſius verba non admittunt. Manifeſto namque errore,vt ipſe n.842.adnotaſti,confudit congregationem Ioan-Bonitarum cum Brictinenſi, aſſerítque vti Fratres, ſeu diſcipuli ab inſtitutore Ioanne Bono Ioan-Bonitæ, ita à loco incolatus nominati ſunt Brictinenſes: colorem veſtis, ex quo orta inter vtrumque Ordinem controuerſia,Brictinum dixit vocari ab illo Brictinenſi loco,quem Ioannes (inquit) incoluerat; nimirùm quia locum hunc iudicauit ſemper incoluiſſe, eiúſque congregationem inde exordium ſumpſiſſe.Atque ita intelligendum docuit Marquez, [2] ipſéque prorſus intellexit,dum ex eius teſtimonio & verbis deducit,eũ voluiſſe,vt in conuentu Brictinenſi Ioãnes Bonus habitum Brictinum ſuſceperit,& S.Franciſco dederit:*deziendo* (inquit) *que el color d'el habito Franciſcano haſta el dia de oy ſe llama en Italia Beretino por el conuento de Briſtinis, en que le veſtio S.Iuan Bueno, y de quien ſe tomo S.Franciſco.* Brictinenſes autem non fuerunt

2 Marq. c.21. §.5.

runt Auguſtiniani ante annum 1228. quo à Gregorio abſoluti fuerunt ab obſeruantia Ordinis non approbati, & regulam S. Auguſtini conceſſit obſeruandam. Anno præcedenti 1227. ad eos Diploma direxit, à tuo Empolo ex autographo tranſſcriptum, & neque in ſuperſcriptione, neque in Bullæ contextu vllius Religionis, aut regulæ profeſſores nominauit, quod tamen fit in Bullis ad Religiones, ſub regulis approbatis viuentes, tranſmiſſis. Exordium etiam huius congregationis poſterius fuit illa Ioannis Boni, quippe ex illa, aut ex diſcipulis ſancti viri acceptum. Tu hîc vti alibi paſſim omnia ad tuum placitum miris componis coniecturis:

6 Præterea dicit Viterbienſis ſe habere authores, qui ſcribant S. Franciſcum habitum induiſſe, baculum geſtaſſe, Eremitam egiſſe, ligneis calceis vſum eſſe. Cætera teſtatos aliquos authores non inficior, at qui ligneis calceis, aut calepodiis vſum dicat Franciſcum, nullum inueniet: vti nullas etiam dabit Bullas Pontificias, in quibus Pontifex iubeat, quod ille affirmet iuſſiſſe, ſcilicet: *Eremitarum veſtitum in atrum declinare, Minorum verò in ſubalbidum: dat præterea illis calceos, his adimit: illos zona, hos fune cingi iubet.* Verè Gregorius & Alexander Auguſtinianis habitum, calceos, zonam præſcribunt, ſed de ſubalbida veſte Minorum, de mittendis calceis, aut cingendo fune, ne verbum quidem dixerunt.

7 De Critana non eſt cur quidquam adiiciam, quippe turpiſſimè in pleriſque erraſſe ipſe fate- De Critana, & Cruſeaio.

ris, talémque dicis authorem, qualem non fuiſſe in tuo ſodalitio malles, eúmque, vti refers, [z] veſter prouinciæ Caſtellæ Primicerius iuſſit obtenebrari. Nicolaum Cruſenium in multis ipſe paſſim improbas, & quæ ego in hac re obieci, rectè dicis obiecta. His claudo claſſem Auguſtinianorum.

z Reſp. 3. n. 83. & reſpon. 5. 845.

De Sampſone Haio.

Supereſt vnus à te productus Sampſon Haïus etſi Auguſtinianus, Gulielmita tamen, vobis totus aduerſus. Hæc ex illo num. 758. tranſcribis. [a] *Et D. Franciſcum Aſſiſiatem, Minoritani inſtituti authorem, cum Auguſtinianis aliquando vixiſſe, imò & ab Ioanne Bono habitum ſuſcepiſſe, atque eo Antiſtite ſacra vota iuraſſe, in Chronico Martiniano teſtatum habeo.* Quæ ſequuntur cur omiſeris neſcio: integrum exhibeo teſtimonium; hæc coniunguntur: *quod & ab ipſo Bono memoria proditum audio (nec dum enim copiam eius habere mihi licuit) nemo tamen, vt arbitror, eum Auguſtiniani Ordinis eſſe affirmauerit, niſi qui omnes Franciſcanos ſibi infenſos optauerit.* Etſi tuus Magiſter [b] hæc protulerit verba, iudicauit tamen non ſibi ſuffragari, dixítque ſe authorem hunc nolle inter ſuæ opinionis aſſertores, quos vndique colligebat, recenſere. Tu etiam dicis [c] teſtimonium hoc te omittere, quia quod ſit hoc Chronicum Martinianum, & quàm antiquum ſit, ignoras, nec eo proinde velle te vti ad probandum alios præceſſiſſe Bergomenſem in aſſerendo hoc Monachatu. Mirum eſt, quale hoc ſit Chronicon, te neſcire, qui illud te vidiſſe alibi aſſeris, multóſque congeſſiſſe errores teſtaris. Nonne præ manibus habebas in noſtra Bibliotheca, 8

a *Huius de verit. vita & ord. S. Guliel. pag. 21.*

b *Marq. c. 21. §. 1.*

c *Reſp. 1. n. 32.*

theca, in qua repetitis vicibus per menſes integros, noctes, atque dies ſedulò ſtudebas, omnéſque codices, & codicum repertorium Indicem diligentiſſimè reuoluebas? Inter reliquos & hoc proſtabat Martini Poloni Archiepiſcopi Coſentini Chronicon, non tam hiſtoriæ dignitate, quàm impudenti illo mendacio Papiſſæ Ioannæ vbique notiſſimum. Hoc etſi volueres, & reuolueres, neque verbum quidem, aut vmbram inuenires huius Auguſtiniani Monachatus; etſi de S. Auguſtino agat, & tribus, vel quatuor locis, de S. Franciſco ſermonem inſtituat. Edidit hunc librum Suffridus Petrus Leouardienſis in officina Plantiniana ann. 1574. & notas adiunxit, præfatúrque in MSS. codicibus tantam fuiſſe varietatem, vt difficulter definiri potuerit quid Martinus ipſe ſcripſerit. Plures etiam ego vidi mirè diſcrepantes. Quid ſi Haius aliquem inciderit, cui adulterinus hic intruderetur Monachatus? quem tamen vti ſpurium reputauit, quippe neque ex illo, neque ex ſcripto, aut memoriali Ioannis Boni, quod referebatur, aſſerendum iudicauit hunc Franciſci ſub Ioanne Bono diſcipulatum. Imò hæc adduxit in confirmationem eorum, quæ probabat, non adſcribendum ſcilicet B. Gulielmum Aquitanum ſuum Inſtitutorem Ordini Eremitarum S. Auguſtini, quia aliquando conuixit, aut cum eis, aut in eorum Monaſteriis familiariter conuerſatus fuiſſe diceretur, niſi velis, inquit, etiam aliorum Ordinum ſectatorem dicere, quia cum diuerſis frequenter egit religioſis; atque ita inquit; *Etſi cum Eremitis D. Patris Auguſtini ad*

tempus poſtea commoratus eſt, nullo tamen argumento cum illis ſenſiſſe, eiuſdem habitus, eiuſdem Ordinis conuinces. Nam & hodie Monachi cum Monachis, Cluniacenſes cum Ciſtercienſibus, Franciſcani cum Dominicanis, alij cum alijs conuerſantur, & pares cum paribus, communi prouerbio, facillimè cõgregantur; nec tamen alij veſtem, vel Ordinem aliorum induunt, vt vua

— Conſpecta liuorem ducit ab vua.

Si ſingulorum, quibuſcum verſatus eſt, Ordinem profeſſus fuiſſet, vel toties veſtem mutaſſet, quoties huius, aut illius hoſpitio, vel familiaritate vſus eſt, (nam præter Auguſtinianos, vt iam dictum eſt, & alios ſui obſeruantiſſimos habuit) quis non meritò eum rideret tanquam polypum, aut Proteum ſe in varias formas pro tempore mutantem? Et ſtatim ſubiungit exemplum de Diuo Franciſco, quem non adeò facilè licere Auguſtinianum aſſerere putat, quamuis Chronicon illud Martinianum, aut prætenſa ſcriptura, ita voluerit teſtatum.

Exteri diſcutiuntur authores.

§. IX.

PRIMI ducunt hanc aciem Sabellicus & Vergilius, de quibus iam actum eſt: ſequitur Paulus Morigia duobus innixus authoribus, quorum vtrumque corrumpit. Vincentium Baluacenſem, quem malè citaſſe notaui, refert [c] ſcripſiſſe S. Franciſcum ab initio fuiſſe Ordinis 1

De Morigia.

[c] *Morig. de relig. cap. 22.*

Ordinis Eremitarum S. Auguſtini. Bergomenſem item aſſerit affirmaſſe ſe vidiſſe quaſdam ſcripturas de profeſſione S. Franciſci emiſſâ in manibus Ioannis Boni,& habitu prædicto S. Auguſtini. Sed neque Beluacenſis verbum eo loco habet de Religione Eremitarum S. Auguſtini, neque Bergomenſis dicit ſe vidiſſe illas ſcripturas, ſed tantùm aliquando extitiſſe. Alibi [d] etiam dicit S. Franciſcum in cœnobio Ilicetano Eremitarum S. Auguſtini aliquoto tempore habitaſſe, in hoc, vti exiſtimo, ſequutus Ægidium Viterbienſem, quem tu refers num. 868. dixiſſe in epiſtola ad Patres ſuos conſodales Ilicetanos. *Scriptum reliquere etiam D. Franciſcum moram traxiſſe, ac cum veſtris ſub veſtrarum arborum vmbra diu commoratum.* d *Ibid. cap.* 53.

2 Incolatum hunc Ilicetanum cum tuis Eremitis conſodalibus ſufficienter refelli exiſtimem per ea, quæ dixi [e] de tempore conceſſæ regulæ Auguſtinianæ illius Cœnobij Eremitis, eámque recepiſſe non niſi poſt obitum S. Franciſci. Quæ verò Morigia circa Monachatum vtrique ſuæ aſſertionis authori Beluacenſi & Bergomenſi adſuerat, illius fidem protinus infirmant. Qui enim aliorum inquinauerat teſtimonia, proculdubio ſuis verbis fidem detraxit. Vt quid ego credam poſteriori priorem ſecuto, qui neque prioris verba mihi integra fide recenſet? Qui ab aliis quidquam accipiunt, debent bona fide narrare, iiſdem ipſorum verbis quoad liceat, recitare. Non vtique requiro ſcriptores adeò ſuperſtitioſos, vt non aliis, atque aliis verbis rem eandem liceat efferre, illuſtrare, amplificare, e *Sect.* 8. §. 1. *n.* 14.

ficare,

ficare, vt tamen fiat ſalua:& integra rerum veritate contendo. Noui quidem olim [f] non temerè laudatos Romanorum Legatos, quòd Tarentinis legationem, quibus acceperant verbis, peregerint. Certè in recitatione alieni teſtimonij bonæ fidei eſſe debemus, neque quidquam ſiue noſtris, ſiue alienis verbis rebus ipſis addere, vel adimere.

f *Liu.lib.* 25.

De Illeſcas.

Gondiſaluum de Illeſcas & Alphonſum de Villegas Hiſpanos, materni idiomatis ſcriptores, etiam res clariſſimas neque vulgari trutinâ libraſſe apertè probant, quæ produxi figmenta. Ea ipſe num. 877. condemnas; & veritate deſtitui, quæ contra Illeſcas produxi, vltrò confirmas. Excuſas tamen quòd in his cum aliis errauerit, errorúmque productis ſociis n. 879. ſubiungis. *Quid ergo mirum, quòd vbi tot authores decepti ſunt, Illeſcas errauerit?* Nihil mirum, quòd is qui perfecti hiſtorici partes non expleuerit, neque debitam in veritate perſcrutanda diligentiam poſuerit, præuios ſequatur errantes. At illud mihi mirum, quòd hiſtoriam Pontificiam, omnium grauiſſimam, ſpecioſo nomine ſcribere aggreſſus, tam breui narrationis interuallo in tot labatur errores. Illud etiam magis nimirum, quòd in tot rebus, ſcitu obuiis, circa vnum Franciſcum ita cæcutienti, velis me clauſis oculis in re obſcuriſſima, & maximè ſuſpectâ fidem præſtare. In reliquis errauit, circa rem hanc omnino aſſecutus eſt veritatem? Diligentiùs fortaſſis iſtam, quàm reliquas examinauit, vel an ea manifeſtior erat, quàm vt ille potuerit errare? Tot errores conſtipanti non adeò fido, quin iſtum etiam conglome

glomeret. Vti non laudo nimis moroſos, importunos, & intemperantes cenſores, qui ſtatim atque quippe falſi in aliquo ſcriptore notare poſſunt, totum opus ſuperbè ac faſtidioſè abiiciunt, vel contumelioſè lacerant; ita prorſus condemno molles quoſdam lectores, quibus fatua quædam, temerariáque ineſt credulitas, atque ſæpe errantes cæco greſſu ſequuntur authores.

4 Villegas in veſtra acie conſtitutus in aduerſam tranſiliuit: etſi enim quoad habitum vobiſcum abundè conſpirauerit, quoad profeſſionem apertè diſſenſit. *Habitum*, inquit, *per aliquot dies geſtauit, etſi profeſſionem non emiſerit*. Qui pro vobis incepit, contra vos teſtimonium abſoluit. Voluit vtrinque placere, vobis quoad habitum, nobis quoad profeſſionem conſenſit. Parum ei viſum eſt, habitum concedere, dummodò profeſſionem denegaret. Vidit graues & probatos authores dixiſſe habitum geſtaſſe Eremiticum, & quàm illi lato ſignificarunt nomine, ille ad Auguſtinianam reſtrinxit. Narrationem etiam ſuſceptæ veſtis ita peculiaribus notis diſtinxit, vt interfuiſſe putares; *Acceſſit*, inquit *ad quoddam Monaſterium Auguſtinianorum, apud eos rogauit admitti, admiſerunt: habitum ille induit S. Auguſtini ex ſago nigro, & ex corio cingulum, & per dies aliquot geſtauit*. Si vnde hæc tam diſtinctè norit, interrogemus *authores nobis obtrudet* Antoninũ, Sabellicum, Egnatium. Sed Antoninus, etſi de habitu locutus ſit Eremitico, nihil de Auguſtiniano, Sabellicus refert *quoſdam dixiſſe* Frãciſcum *Aurelij Auguſtini ſacris fuiſſe initiatum*. Egnatius ait Ioannis Boni authoritatem ſequutum, ab

De Villegas.

Vide Her. reſp. 5. n. 881.

co

eo vnam paupertatem amplecti edoctum.

Qualibus hæc opinio creuit augmentis.

Mirum eſt qualibus hæc opinio aucta eſt incrementis; Bonauentura, Vincentius, & alij habitu Eremitico per biennium inceſſiſſe dixerunt, Bergomenſis relato Vincentij teſtimonio veſtem Eremiticam fecit Auguſtinianam, magiſtrũ præſcripſit, Ioannem Bonum, tirocinij locum Ceſæniæ eremum: & ne circa hæc dubitari poſſet, tabellarij chirographum ait aliquando viſum inter antiquiſſimas Monaſterij Mantuani ſcripturas. Paulus Morigia ait Bergomenſem affirmare ſe illud vidiſſe. Hieron. Romanus ſcribit Bergomenſem illud conſpexiſſe apud quendam Notarium publicum Mantuanum. Villegas modum petiti & obtenti habitus deſcripſit. Omitto varia illa loca incolatus, petitam à Priore Bandino abeundi licentiam, vmbroſam illam moram in conuentu Ilicetano, coloris beretini pulchram originem, aliáſque huiuſmodi additamenta paulò ante à nobis exploſa. Parua metu primùm opinio has vires acquiſiuit eundo, & per varias ætates præclaris his creuit augmentis. Atque ſanè vitium hoc quidquam veterum dictis adſuendi, compingendi, affigendi, ita nunc apud recentiores inoleuit, vt plerũque quò poſterior, & magis noua eſt rei antiquæ narratio, eò mendoſiorem eſſe conſpicias. Nam & vt vinum quò magis transfunditur, euaneſcit magis, tandémque fit vappa; vtque fama ipſa, quò longiùs progreditur, longiùs recedit à vero, pluſque colligit vanitatis, ſic & perſæpe hiſtoria, quæ à pluribus repetita variè iactatur, & aliis atque aliis verbis recitata ſpargitur,

gitur, tandem contaminatur, & in fabulam degenerat.

6 Carolus de Tapia Iuriſconſultus hoc iter ingreſſus, ducem ſibi ſtatuit Illeſcas, cuius tamen fidem in alium tranſmittit: *affirmat*, inquit, *ex Sabellico Illeſcas*. Sed & fidei huius fundamentum neque in ipſo Sabellico ſubſiſtit, aliunde altiúſque petendum eſt. Si ſcientiæ cauſam, vel opinionis originem à Sabellico requiramus; eam accepiemus, *vt ſcribunt quidam*: ſi iſtos *quoſdam* vlteriùs perſcrutemur, occurreret Polydorus fortaſſe Vergilius, qui ad alios quoſdam lectorem remittit, tandémque deueniendum erit ad Bergomenſem, qui ad *aliquando viſum chirographum* rem omnem reducit. Ad nullum tandem deuenies, qui viderit, vel ab eo, qui interfuerit, acceperit. Hiſtoriam Græcè ſignificare cognitionem præſentium ex Verrio Flacco [g] refert Aulus Gellus, [h] eámque ſcribi debere ab iis, qui rebus gerendis interfuerint. Verùm ſi ij auctores non occurrant, qui teſtes oculati ſint, proximum eſt vt eos, qui quod ab aliis acceperunt, bona fide narrant, admittamus, præſertim ſi eis antiquitas & virtus fidem, atque authoritatem conciliarunt. Tametſi Seneca [i] hos, qui ſe non vidiſſe fatentur, ſed ab aliis audiiſſe affirmãt, *ſecunda nota teſtes* appellet. Sed neque hi à Iuriſconſultis omnino reiiciuntur; ad probandam enim operis facti memoriam quærendos eſſe dixerunt, [l] qui vel viderint, vel audierint opus fieri, vel ab iis acceperint qui vidiſſent, aut audiiſſent. Hic iſtorum nihil, neque teſtes oculati, neque ſecundæ notæ teſtes, neque qui à ſpectatoribus, aut auditoribus accepe

De Tapia.

g *Flacc. l.4. de ſig. verborũ.*

h *Gell. l.5. noct. Atticar.*

i *Senec. 4. natural. cap. 3.*

l *l. 28. ff. de Teſtib.*

acceperunt. Cæterùm illud ſaltem noſtro Iuriſconſulto curandum erat, vt & optimum, qui haberi poterat, teſtem allegaret, neque nobis rei grauiſſimæ probandæ talem obiiceret, qualem nec ipſe leuiori conuincendo crimini in ſuo foro approbaret. *Affirmat*, inquit, *ex Sabellico Illeſcas*; Illeſcas ait, *vt affirmat Sabellicus*; Sabellicus *vt ſcribunt quidam*, ita vt nihil hîc præter inanes & incompertos inuenias authores. Hiſtoricæ artis periti eas ægerrimè probant narrationes, qui nihil aliud habent, quàm quod ab aliis audierunt, aut acceperunt. ἐκ τῶν ἄλλων ἀκροαμάτων, vt loquitur Polybius.[m]

m Polyb. l. 1. hiſt.

Ioannes Baptiſta Egnatius conſultius duxit 7
nullum citare, quam tales teſtes prudentum iudicio ſubiicere. Debuiſſet tamen vetuſtiſſimi facti tempore recentiori fidem quoquo modo adſtruere, nec precariam facere, dum eadem facilitate lector negabit, qua ille conſcripſit. Vnde huic authoris antiquæ rei tam firma ſcientia? trium ſæculorum Monachatus tanta certitudo? non aliunde quidem incerti facti fallax opinio, quàm ab iis authoribus, quos timuit adnotare. *Ideo omiſit*, inquis, num. 883. *quia fortè authores citare neceſſarium non eſſe iudicauit*. Adeóne ſuperfluum, ſiue minùs neceſſarium duxit grauis aſſerti prodere fundamentum, vel tantùm ſibi tribuit authoritatis, vt Pythagorico more ſufficeret *ipſum dixiſſe*?

Æquius

Æquiualentia teſtimonia expenduntur.

§. X.

1 CVM relatis hucuſque authoribus idem ſenſiſſe,ſeu ſub æquiualenti forma verborum Monachatum hunc tradidiſſe Bonauenturam, Vincentium Beluacenſem, & Antoninum Florentinum contendebat Marquez, quia ſub habitu Eremitico, cum baculo, corrigia, & calceis inceſſiſſe ſcripſerunt. His obieci, infirmum hinc duci argumentum, tum quia ex veſte multis diuerſi generis hominibus communi malè inferebatur peculiaris vitæ inſtitutio; tum quia religioſam, quæ nunc obtenditur, Eremiticam veſtem Franciſco probaui poſteriorem; ídque ipſum intellexiſſe Bergomenſem, qui teſtimonium Vincentij omiſit, quia licèt Eremitam efformarit Franciſcum, non tamen Ioannis Boni dixerat diſcipulum; & proinde ex illius verbis malè probari putauit Monachatum Auguſtinianum. De Vincentij & Antonini teſtimoniis.

2 Ad veſtis qualitatem & poſterioritatem te ſufficienter ſuis locis reſpondiſſe commemoras: ſed & meas ego etiam rationes obieci, tuáſque opportunè refelli. Vincentij autem verba prætermiſiſſe aſſeris Bergomenſem,non quia ineſſicacia iudicauit ad probandum Monachatum Auguſtinianum, ſed aſſerendo diſcipulatui ſub Ioanne Bono Mantuano. At ego miror, ſi eſſicacia erant, vt probaretur Franciſcum Mona-

chum fuiſſe Auguſtinianum , cur ea omitteret? Præcipuum enim , quod ab Auguſtinianis intenditur,& expetitur,eſt ſuum dicere , & probare Franciſcum , eiuſdémque profeſſionis oſtendere , neque adeò curant Ioannis Boni efformare diſcipulum, quàm Fratrem probare Auguſtinianum. Hoc vnum volebant , & ſummis viribus contendebant , qui aliis in locis extra Cæſenam dixerunt Auguſtinianum ſubiiſſe inſtitutum. Præterea faciliùs ad diſcipulatum Ioannis Boni ſtrueretur via , ſi aliorum teſtimonio priùs probaretur fuiſſe Auguſtinianum ; præſertim cùm ſub regula Auguſtini profeſſionem emiſiſſe in manibus Ioannis Boni illo ſuo chirographo teſtificatum diceret Bergomenſis.

Deinde idem erat dicere Ioannis Boni diſci- 3
pulum ſub regula S. Auguſtini , ac Monachum affirmare Auguſtinianum , & tamen licèt S. Bonauentura in vita S. Franciſci has exteriores veſtis Eremiticæ notas præſcripſerit, & in Franciſco admiſerit,admittit tamen Bergomenſis [n] nullam de huiuſmodi re Bonauenturam feciſſe mentionem, *licèt*, inquit, *doctiſſimus fuerit, & omnimodam adhibuerit inueſtigationem in ſanctiſſimi viri factis inquirendis*. Obiecit quidem Bergomenſis in vltima editione hoc ſibi argumentum de Bonauenturæ ſilentio circa diſcipulatum hunc & Monachatum S. Franciſci , quod omnino ille non concederet , ſi videret quoquo modo ſibi ſuffragari veſtem Eremiticam, quam palam Bonauentura ſcribit Franciſcum vſque ad ſui Ordinis in ſtitutionem geſtaſſe. Omiſit itaque Vincentij teſtimonium , tanquam ſuo argumento

n *Berg. li. 13. ann.* 1203.

mento inutile, & omnino ſiluiſſe circa hæc Bonauenturam admiſit,quamuis eaſdem veſtes,quibus Vincentius Franciſcum inceſſiſſe dixerat,diſtinctè recenſeat.

4 Amplius obieci, in iiſdem locis formuliſque loquendi Bonauenturæ, Vincentij, & Antonini vltra hâbitum Eremiticum corrigiam, calceos, & baculum, ex quibus Marquez Monachatum deducebat Auguſtinianum, contineri etiam peram, ſacculum, & pecuniam, & æquè hæc cum præcedentibus à prædictis authoribus enarrari. Vt quid, interrogaueram, non æquè hæc etiam inculcabat Marquez, & ſicuti illa priora, volebat cenſeri ſigna Monachatus Auguſtiniani, & proinde à prædictis authoribus minutim relata; non vtique & iſta poſteriora, prioribus eodem orationis contextu intermiſta, ſigna, notáſque dicere placebat, eadémque cauſa ab iiſdem ſcriptoribus adnotata.

5 Reſpondes num. 888. ea minùs inculcaſſe Marquez, quia non attinebant ad cauſam neque ſuſpicari potuit à quopiam de his interrogandum. Neſcio vnde hæc à cauſa hac noſtra velis ablegare. Si, quos adhibui,authores referunt duplicia veſtimenta depoſuiſſe, ſoluiſſe calceamenta de pedibus baculum dimiſiſſe, peram,& ſacculum reieciſſe, pecuniámque execratum, reiecta corrigia, funem pro cingulo ſumpſiſſe, quare veſtis,cingulum,calcei, & baculus, ad cauſam ſpectabunt, & reliqua non attinebunt? Omnia hæc æquo orationis diſcurſu referuntur, & tamen illa, quæ cauſam tuam iuuant, inſignia ſunt hominis religioſi, reliqua erunt

impertinentia. Totum hominem hi authores diſtinctis explicant notis, & quæ hominem circundant, per partes enarrant: & vbi nihil eſt religioſis peculiare, partes inueniuntur, quæ Monachum conſtituant, & partes, quæ à Monachis ſunt alienæ. Per illas partes à vobis ſelectas, affirmare vultis Eremitam, cœnobitam, aut regularem: hæ aliæ partes, quales illæ fuerint, oſtendunt, & Eremitam probant ſolitarium, vel Anachoretam.

Tandem dicis Marquez hæc etiam retuliſſe, 6
eáque inculcaſſe. Retulit ſanè authoritates, quibus hæc numerantur, ex eiſque delegit, quæ ſuæ cauſæ erant propitia, reliqua neglexit, & prorſus reticuit. Illa ſæpiſſimè inculcauit, & qua potuit, in ſuum fauorem ponderauit, de iſtis nihil egit. Sola illa verba *pecuniam execratur* eo fine expendit, vt probet S. Franciſcum non depoſuiſſe habitum, & calceamenta ſtatim vt audierat Euangelij conſilia in eccleſia Portiunculæ; non enim, inquit, conſtat tunc habuiſſe pecuniam, & proinde referendam vult illam execrationem ad nouæ religionis inſtitutionem, cuius profeſſoribus pecuniæ vſum & tactum interdixit.

Poſtremò dicis num. 889. quòd fortaſſis Fran- 7
ciſcus habuerit ſacculum & pecuniam, quamuis non eſſent inſignia religionis Auguſtinianæ. Ad *fortaſſis* reducis, quod eâdem firmitate & claritate ſermonis cum tuis inſignibus Auguſtinianis hi referunt authores. Eadem licentia dicet alius *fortaſſis* gerebat habitum Eremiticum, calceos, baculum, & corrigiam, & totum tuum Mo-

nacha

nachatum ad fortuitum caſum, & incertam referet narrationem. Quod ſubiungis: iſta non erant inſignia Religionis Auguſtinianæ: ita etiam ego contendo, neque prorſus illa à te prolata talia fuiſſe, & proinde neque ex iſtis, neque ex illis notis, quas hi retulerunt authores, compingi poſſe Fratrem, aut Eremitam Auguſtinianum.

8 Aliorum pergis vrgere teſtimonia, quæ ego relatore potiùs quàm impugnatore dixeram indigere. Illa breuiter perſtringam. Primum Breuiarij Braccarenſis dicentis, quòd *Franciſcus ab anno 25. terrena omnia deſpiciens Chriſtum in omni vita ſecutus eſt.* & infrà: *nouum mox Ordinem inſtituit.* Inde contendis ſumendam horum vim verborum, quòd Franciſcus ab illo tempore terrena omnia deſpiciens, Chriſtum in omni vita ſecutus ſit, ſcilicet in eo Religioniss ſtatu, quem tunc ſuſcepit: & proinde propriè dici quòd *nouum Ordinem inſtituerit*; quia eò vſque ſub alio militauit. Huc reducitur totius tui pondus diſcurſus. Ad hæc illud ſolum interrogauerim, an non Franciſcum, ſiue alium quempiam, qui paternas opes, terrena omnia, imò & proprias veſtes deſpiceret, & in ſolitudinem ſe reciperet, vel etiam alibi ſe pietati ſacraret, etſi nulli ſe religioni dicaret, ſi in illo ſtatu rectè viuendo vſque ad mortem perſeueraret, propriè & verè diceretur Chriſtum in omni vita fuiſſe ſecutum? Quid ergo impedit quominus Franciſcus, qui vt nudum in cruce Chriſtum nudus ſequeretur, [o] *admirando feruore ſpiritu ebrius, reiectis etiam femoralibus, totum ſe coram omni*

De Breuiario Braccar.

o *Bon. in leg. c. 2.*

omnibus denudauit, & oblatum ſibi mantellum pauperem & vilem cuiuſdam agricolæ, ſeruientis Epiſcopo, in crucis modum conſignauit, operimentum ſibi formans crucifixi hominis & pauperis ſeminudi. non dicetur omnia deſpexiſſe,& per illud biennium, quo ſub Eremitico & pœnitentis habitu ſui iuris & ſolitarius inceſſit,Chriſtum fuiſſe ſequutum; deinde inſtituto nouo Ordine arctiori & perfectiori vinculo, eandem Chriſti continuaſſe ſequelam? Coniuncto illo ſtatu Anachoretico cum Minoritico, inter quos nullum temporis ſpatium interceſſit, à prima illa conuerſione, & rerum abdicatione Chriſtum deinceps per omnem vitam eſt perfectè ſequutus.

Secundum Petrarchæ, & tertium Volaterra- 9
ni ipſe ingenuè fateris parum huic Monachatui ſuffragari. Neque efficacius certè reputandum eſt quartum ex Breuiario Romano teſtimonium, etiamſi adminicula adhibeantur ex verbis Antonini & Fernandi Perezij. Quid enim ex Breuiario obiicitur, quàm quòd *in charitatis officijs tantum profecerit, vt Euangelicæ perfectionis cupidus, quidquid haberet pauperibus largiretur.* Totum hoc libenter admitto,quid inde? Antoninus addit, quòd *depoſuit mundum totaliter contemnere*, id etiam libenter concedo; imò addo quòd de facto generoſiſſimè contempſit, quid tum? Fernandus adiungit, quòd *ſe omnino elongauit à ſeculo, Eremitæ vitam ſuſcepit, ſicque cœpit eſſe perfectus in ſtadio Domini.* Atque hæc etiam veriſſima: elongauit fugiens, & manſit in ſolitudine. Quid ex tota hac teſtium miſtura,

De Breu. Romano.

De Fernando Perez.

ra, quàm quòd perfectionis Euangelicæ cupidus, quæ habebat pauperibus ſit largitus, decreuerit mundum totaliter relinquere, ab eo ſe omnino elongauerit, Eremitam egerit, & cœperit eſſe perfectus. Omnia hæc etiam nos aſſerimus, & prædicamus, atque verificari contendimus in perfecta illa bonorum renunciatione, & biennali vita Eremitæ, neque ad illa verificanda opus eſſe putamus comminiſci ſtatum Religioſum.

10 Sed vrget Marquez, ſubiunxiſſe Pereziũ *Franciſci exemplo multos prouocatos, & animatos, mundum reliquiſſe, & conuolaſſe ad ſtatum pœnitentiæ.* Vbi infert Marquez, ergo erat tunc Franciſcus in ſtatu perfectionis & pœnitentiæ: huiuſmodi autem ſtatus ex ſententia S. Thomæ [p] dari non poteſt ſine obligatione trium votorum ſubſtantialium. Erat verè tunc in ſtatu perfectionis Franciſcus, quippe iam inchoauerat ſuam Religionem, & qui ad eum acceſſerant, eius exemplo commoti, Minoritæ fuerunt, non Auguſtiniani.

p *Thom. 2.2. qu. 186. ar. 6. in cor.*

11 Quintum ex Ioanne Pineda, & Marco Vlyſſiponenſi, à me aliàs reiectum, reproducis, eáque de cauſa à Marquez allatum dicis, quia neuter opinionem Bergomenſis ab ipſis relatam, refellit. Vnde infers num. 913. quòd illi adhæſerunt, & ad minus probabilem eſſe exiſtimarunt. Sufficienter reiectam vterque putauit, fragili & futili eius explicato fundamento. Qua enim vlteriori indiget impugnatione, quod nec ſuo fundamento ſubſiſtit. Abundè refellitur, dum oſtenditur, quòd nec ipſum, quo ſtat, ſtare

De Ioan. Pineda.

poſſit. Mos hic apud authores inoleuit, inanes quaſdam opiniones retecto imaginario & falſo fundamento exſufflandi. Quia rem aliquam quis ex alio refert, non propterea ei aſſentiri dicetur. Herodotus [q] inſignis hiſtoricus, quem hiſtoriarum patrem Cicero [r] appellat, non vno in loco proteſtatur, ſeſe quædam, vt ab aliis accepit, recitare, licèt fidem illis ſuam non aſtringat. Pineda refert, *Epiſcopum Aſſiſiatem nudo Franciſco ſagum inieciſſe paſtoritium, à quo originem accepit habitus Religionis, ab ipſo inſtituta, atque ita veſtitum prodiſſe in campos, cœleſtiſque ardore exæſtuantem diuinas laudes Gallicè decantaſſe. Magiſter Piſanus ait eum per Biennium ſolitarium inceſſiſſe inſtar Eremitæ veſtitum; atque hinc Philippus Bergomenſis dixit eum fuiſſe ſui Ordinis Eremitici S. Auguſtini, & profeſſionem emiſiſſe in manibus religioſiſſimi viri Ioannis Boni Mantuani, ſéque ita habere in ſuo Ordine ſcriptum ſub ſyngrapha publici Notarij &c.* Mox narrat, cum duodecim ſociis ad Innocentium III. perrexiſſe, vt regulæ confirmationem acciperet. Quænam hîc neceſſitas impugnandi opinionem adeò facilè & leuiter exortam? Ita refert: dixit Piſanus, inſtar Eremitæ ſolitarium biennio inceſſiſſe: hinc nata Monachatus opinio. Si Pineda aſſerit ſub ipſa illa paſtoritia veſte ab Epiſcopo accepta inceſſiſſe, & ab hac originatum habitum Religionis Minorum, quomodo potuit ſuſpicari, multò minùs admittere ſub aliena & diſſimili inceſſiſſe veſte Auguſtiniana. Si ab hac habitus Minoritici originaria veſte trãſit ad ipſius Ordinis inſtitutionem & Regulæ confirmationem, quomo

q *Herod. lib.* 1.
r *Cicero* 1. *de leg.*

quomodo potuit cenſere interfluxiſſe alienæ profeſſionis biennium, & ab illa ad nouæ vitæ tranſiiſſe inſtitutum? Planè intellexit inter Antiſtitis brachia inchoatam nouam illam vitæ Minoriticæ normam, cuius habitus formam refert ab Epiſcopo tunc acceptam, & proinde dixit anno 1206. primo Franciſcum conuerſum per vitam religioſam; ídque ex reuelatione diuina.

12 Marci teſtimonium huic ſimile, ſed infirmius eſt, dum veſtram opinionem datâ operâ & peculiari impugnat tractatu. *Inceſſit*, inquit, ***biennio in habitu talari paupere, & honeſto, baculum manu geſtabat inſtar Eremitæ, calceatus pedibus, cinctus corrigia: atque hinc deſumpta occaſio aſſerendi Monachum fuiſſe Auguſtinianum.*** At habitum hunc talarem, ſeu longũ ipſe Marcus retulit ab Augubino amico accepiſſe, & tanquam rem ridiculam refert hinc natam illam opinionem, quam etiam, vti dixi, proprio refellit opuſculo. Tacuiſſe autem vtrumque dum opinionem referebat propter conſcientiæ ſtimulum, ſed & Pinedam Bergomenſis opinionem non ampliùs probaſſe, ac Marcum improbaſſe, ne ſuæ Religionis offenſionem incurreret, gratis nimis ac liberè à vobis dictum ex vtriuſque diſcurſu quiſque coniiciet.

De Marco Vlyſſiponéſi.

13 Sextum ex Henrico Sedulio Minorita eſt Antonio Yepes Benedictino proinde repuli, quia Sedulius omnino hanc veſtram impugnat opinionem, & Yepes de ea conditionatè tantùm loquitur, neque quidquam aſſerit, neminémque citat præter ſolum Romanum in margine. At tu in-

De Sedulio & Yepes.

terminatim contra me quereris, quòd dixerim hos à Marquez adduci pro hac veſtra opinione, contendíſque hos ab eo non vocari in teſtes Monachatus, ſed probabilitatis opinionis, quæ adſtruit Monachatum. Neſcio quam hîc excogitas Metaphyſicam diſtinctionem, quam neque tuus Magiſter ſomniauit: producta enim ingenti ſuorum teſtium claſſe, viginti ſcriptorum pro hoc Monachatu aciem claudit his duobus, quaſi coaſſertoribus, dicitque yepes cenſere hanc opinionem probabilem. Vnde quæſo? his ſolis nudíſque verbis: *nihil amittit Ordo Prædicatorum, propterea quòd S. Dominicus fuerit priùs Canonicus regularis, neque Religio S. Franciſci, ſi ille fuerit priùs Ordinis S. Auguſtini, vti aliqui opinantur*. Dicis *opinionem* vocaſſe, & Sedulium dixiſſe *Hinc nata opinio*, & proinde vtrumque eam iudicaſſe probabilem, At yepes non dixit ſe ita opinari, ſed veſtrûm aliquos, & Sedulius ſedulò hanc opinionem veſtram impugnat. Subiungis, etſi verò iudicauerint falſam, tamen dũ *opinionem* vocant, cenſent probabilem. Si tibi ſufficit, vt vocetur *opinio*, ego per totum hunc tractatum eo ſæpiſſimè nomine appello, ſed falſam cenſeo, & tanquam talem cum Sedulio impugno. Si hac externa & laruali probabilitate verbalis opinionis tibi ſatisfactum admittas, facilè conueniemus, ego opinionem vocabo & reuocabo, ſed falſam reputabo, tu tuâ tibi probabilitate lætus applaude.

De S. Antonio de Pa. [illegible]

Septimum ex S. Antonio Patauino, quod ego obſcuriſſimum, & longè alienum ab ſto veſtro Monachatu reputauit, denuò eodem modo, tuus 14

Magi

Magiſter, expendis. Vim ponis in illis verbis, quod Matathias,qui fugerat in deſertum ,*ſignificat virum iuſtum, & religioſum, ſpecialiter tamen Religionis fundatorem, vt B. Franciſc.* Notas S. Franciſcum priùs hîc vocari religioſum, deinde Ordinis inſtitutorem, quaſi priùs ſub veſtra Religione militauerit, deinde ſuam inſtituerit. Deinde ponderas, infrà iterum dici, quòd per eundem Matathiam ſignificatur *vir religioſus, qui filios quinque, id eſt, ſenſus, mundum fugiens, ad montem perfectionis Euangelicæ ſecum ducit*; quem poſtea alij multi tanquam ducem & paſtorem ſequuntur. Comparat,inquis,virum Religioſum D.Franciſcum Matathiæ, qui *duplicem ſtatum habuit in deſerto, nempe priuati militis, & communis ducis.* Vtrumque ergo ſtatum habuit. Francicus, & militis,& ducis.

15 Heu,quàm facilè vehemens quiſque hominem ducit & circunducit affectus! Propoſuiſtis vobis Franciſcum omnino efformare Auguſtinianum. Omnia in hunc finem conducunt, ſiue clara,ſiue obſcura; ſiue recta, ſiue diſtorta. Vbicumque *Franciſci & Religioſi* voces occurrunt, à vobis ſtatim combinantur, & in rem veſtram adaptantur. Non hîc inſtitutus peculiaris de Franciſco diſcurſus, ſed potiùs adductus eſt in exemplum particulare generalis ſermonis. Dixerat author per Matathiam, duplici ſtatu militiæ & Principatus inſignem, denotari *virum Religioſum, ſpecialiter tamen Religionis fundatorem.* De omnibus Religionum fundatoribus indeterminatim locutus eſt; propoſuítque Franciſcum tanquam exemplum; quod ſimiliter de Auguſtino,

ſtino, Benedicto, Ioanne Bono, alíſque Religionum fundatoribus eadem proprietate verborum, & ſimilitudinis adæquatione feciſſet. Quis etenim horum non priùs duxerit ſecum in deſertum ſuos quinque filios, id eſt, ſenſus, & aſcenderit in montem perfectionis Euangelicæ, quàm ad eum deſcenderint alij *quærentes iudicium & iuſtitiam*? Quis eorum non priùs in ſe Religionis normam efformauit, quàm in alios tranſmiſit? Quis non priùs Religioſus, quàm Religionem inſtituit? Nonne eodem itaque tenore verborum, & exempli veritate potuiſſet dicere Antonius, Matathias ſignificat virum Religioſum, ſpecialiter tamen Religionis fundatorem, vt B. Baſilium, Auguſtinum, Ioannem Bonum, qui tamen à ſuâ diſtinctam non ſunt profeſſi religionem.

De Franciſco Mauro.

Deuenimus tandem ad vltimum, Franciſcum Maurum Hiſpellatem, cuius carmina inde tibi arrident, quòd putes in eis deſcribi exordia nouæ vitæ, quam ſibi propoſuit ſectandum, poſtquam in eremum ſeceſſit, vbi *religione ſacrâ acres ſibi fecerat hoſtes Erebi colonos*; & proinde in deſerto conſtitutum ex hoc loco vis dicendum religioſum. Planè mihi conſtat te Vatem non conſuluiſſe, neque à longè ſalutaſſe. Si enim propiùs acceſſiſſes, aut legiſſes, primo ictu oculi conſpiceres omnia hæc bella, firmatáque inter Franciſcum & inferorum furias odia aſpera, animúmque adoleſcentis intrepidum à Poëta deſcribi ſtatim à decuſſis veſtibus, & patri reſtitutis, antèquam Aſſiſio excederet, aut quidquam de Religione vel ſubeunda, vel fundanda poſſet cogitare. Idque 16

que amplius confirmat, quòd poſt hæc carmina, & alia, quæ interiacent, eius ſeceſſum in Eremum, & loca deſerta ita diſertè deſcribat. *Maur. li. 5. Franc. v. 197.*

Tantum autem ſepar., Diuûm ſacra limina viſit,
Pérque vrbem, lucóſque ſacros, locáque horrida dumis
Sicubi templa iacent magnis euerſa ruinis,
Mox adit, & gemitu nemorum alta cacumina quaſſat.
*Præcipuè verò flaui * ſub vertice montis;*
Siue antrum horrificum, nigræ ſiue ilicis vmbram
Nactus: ſaxa piis, & duras vocibus ornos
Mulcet, & alituum genus ad noua carmina ſiſtit.

** Subaſij montis prope Aſſiſium? vbi frequens tũc eius ſeceſſus.*

Totius diſcurſus epitome.

OBſirmatæ inter duo nobiliſſima Sodalitia controuerſiæ tenuem originem, ancipitem progreſſum, & præſentem ſtatum hîc ad compendium placuit redigere. Ioannes Bonus Mantuanus prope Cæſenam, nobilem Romandiolæ ciuitatem, congregationem inchoauit Eremitarum. Per diuerſas prouincias aucto numero impetrarũt à Sede Apoſtolica regulam S. Auguſtini. Fluctuante deinde Sodalitio graui ſchiſmate, rebus componendis præfecit Innocentius IV. Electum Patauinum, & Simonem Minoritam, lectorem Mediolanenſem, qui prudenti moderamine diſcordantes fermè per triennium, ad pacem reduxerunt, conſtituto vniuerſo Ordine ſub vno

capite in Capitulo Bononienſi. Poſthæc S. Bonauentura Cardinalis, qua pollebat in Concilio Lugdunenſi authoritate, impensè huic fauit Sodalitio. Non defuere Minoritæ, qui vel magnificandis rebus propriis, vel attenuandis alienis, dixerunt Bonauenturam in Comitiis Auguſtinenſium Præſidem egiſſe, & viuendi normam præſcripſiſſe. Hiſtoriæ imperiti Simonis & Bonauenturæ acta confuderunt, & huic, quem in Concilio Præſidem audierunt, Auguſtinianis fauiſſe, tribuerunt, quæ obſcuro rumore Minoritam, ignoti fortè nominis, in pacificanda & ſtabilienda ſub vno capite Religione præſtitiſſe præceperunt. Hinc Bonauentura Præſes, fautor, & inſtaurator Auguſtinianorum prædicatur. Non id placidè auditum. Philippus Bergomenſis Eremita, ne Bonauenturam rectorem, aut directorem admitteret, D. Franciſcum, Bonauenturæ magiſtrum, Ioannis Boni ſcripſit diſcipulum. Nouæ rei ſumpta antiqua probatio, ex vetuſto ſcilicet chirographo, quod *aliquando*, inquit, *viſum eſt*. Placuit Auguſtinianis iſtud honoris incrementum, facilèque ſequuti ſunt tantæ aſſertionis authorem. His acceſſerunt alij, creuitque miris auctariis opinio. Demum Hieronymus Romanus, Eremita plus cæteris in hac re ſe diffudit, eáque Franciſci Monachatui comprobando aduexit, quæ cordati quique repellant. Inſurrexit acriter Antonius Daza Minorita, veterémque reſumpſit cantilenam de Præſidentia Bonauenturæ. Alia inſuper addidit, quæ virum doctum, & grauem Ioannem Marquez ad ſcribendum

impu

impulerunt, & integro compingendo volumini materiam miniſtrarunt. Ponderosè & doctè diſputationem aggreſſus, tota Auguſtinianorum acie, copiiſque auxiliaribus decertauit. Viribus impar, & virtute inferior iuſſus ego reſpondere, probare ſtudui, quod volebant, velle non potuiſſe. Ioannem Bonum, quem Franciſci dicebant Magiſtrum, conuerſione oſtendi poſteriorem, & toto illo biennio, quod magiſterio præſcribunt, adhuc in ſæculo vixiſſe. Deinde Bergomenſem primum huius docui Monachatus authorem; quos priores Marquez dicebat, in Ordinem reduxi; quos poſteriores conſtituit, ſingulatim eneruaui. Diſplicuere hæc R. Adm. Patri Thomæ de Herrera, S. Theologiæ Magiſtro, virtute, literis, religioſis moribus inſigni, meóque libello magnum oppoſuit volumen, atque ita creſcere oportuit, dùm ſingula verba vellicabat, nihílque me dixiſſe prætendit, quod abundè non potuerit reprobare. In Auguſtini verſatus operibus in me tota conuertit; paſſim, vbique ad ſingulas periodos ſancti viri verbis, ſiue in hæreticos emiſſis, ſiue in alios aſperè prolatis, in me vel opportunè, vel importunè retortis. Pacatum tamen hæc animum non perturbarunt, neque ab amiciſſimo viro diuellunt, cui me arctiſsimo amicitiæ fœdere connecti, & intima communione ſpiritus coniungi, palam profiteor. Corpore, non animo diuidimur, hominis virtutem veneror; merita, quibus egregiè antecellit, ſuſpicio. Eius tamen volumini reſpondi, ſed, vti reor, abſque amici offenſione, quem lædi non

putem

putem, etſi ego ſenſerim contraria. Quantum ego virum diligam, inde quiſquam perſpiciet, quòd neque prouocatus, grauius quidquam protulerim; neque punctus, aculeum ex aduerſo emiſerim. Iam hîc ſiſtendum puto, & ſodales vtrinque exhortandos, vt inanes controuerſias miſſas faciant, & alternas fabulas paci & fraternæ concordiæ poſtponant.

——Pax optima rerum
Quas homines nouiſſe datum eſt: pax vna triumphis
Innumeris potior: pax cuſtodire ſalutem,
Et fratres æquare potens.

Silius Ital. l. 11. ſub finem.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX

INDEX
ALPHABETICVS.

A

ABAGARVS imaginem Chriſti ab ipſo Chriſto accepit. 232
Ægidij viterbienſis aſſertum examinatur. 111
Antonius Daza Minorita ſcripſit contra Auguſtinianos S. Franciſci Monachatum in ordine S.Auguſtini aſſerentes. 2
S. Antonius Patauinus non aſſerüit Monachatum S.Fanciſci. 126.362
Probabiliter non agnouit Eremitas Auguſtinianos. 128
Apologetici defenſio. 144
Auguſtinus Antolinez. 164
S. Auguſtinus an præſcripſerit Auguſtinianis regulam.18. an ſtigmata Chriſti cordi impreſſa habuerit. 115
Auguſtiniani mirè diſcrepant circa locum tirocinij S. Franciſci in ſuo Monachatu 36. & 257
Auguſtinianis certus præſcribitur à Pontifice habitus,

bitus,quem quidam eorum recuſant. 46
Interponunt appellationem. 48
Recurrunt perſonaliter ad Pontificem. 49
Præfigitur illis terminus. 52. adhuc renituntur. 53.56
Auguſtinianorum habitus, corrigia, & baculus originem non habuerunt ab Auguſtino 63.72
Auguſtinianis conceditur licentia vt baculos non deferant. 64.68.69.70
Author propriè quis dicendus à tempore ſcriptionis. 172

B

Baſilius Ponce. 164
Beatius eſt magis dare quàm accipere. vbi habeatur in Scriptura. 229
S.Benedictus quam primò regulam profeſſus ſit. 225
Bernardus à Beſſa,S.Bonauenturæ ſocius. 24
S.Bonauentura explicatus. 32.33
Bzouius. 22

C

CÆſena quantum diſtet ab Aſſiſio. 29
Carolus de Tapia refellitur. 8
Criſtus an triduo mortuus. 169
Circa magnam habet menſuram apud Chronologos. 21
Conſtantius Laudenſis ſcripſit vitam B. Ioannis Boni. 6

Conuerſio

Conuerſionis ſignificatio. 79.289
Corona Clericorum quid ſignificet. 81.292
Critanæ Auguſtiniani aſſerta quædam examinantur. 112

D

S. Dominicus ſub regula S. Auguſtini conſecratus. 26
Dudum particula exiguum temporis ſpacium ſignificat.

E

ERemitæ Tuſciæ quando ſuſceperunt regulam S. Auguſtini. 88

F

FAſciculi temporum quis autor. 18
S.Franciſcus Eremiticam vitam duxit biennio, non tamen propterea Auguſtinianis Eremitis accenſendus. 1
Refellitur prætenſus hic Monachatus 5. 10. 23.26.30.33.34.260.ſoluuntur Auguſtinianorum argumenta. 41.& ſeqq.
S.Franciſcus quando conuerſus. 10.209
S.Franciſcus non potuit ſub Ioanne Bono audire. 12
Franciſcus Corneio. 164
Franciſcus Maurus Monachatum S. Franciſci non adſtruit. 129.365
S.Franciſcus de Paula annum integrum in Ordine Minorum peregit. 27

G

GEnebrardus refutatur. 17
S. Gregorius quam regulam profeſſus. 226. 264

H

HEnrici de Vrimaria teſtimonium examinatur. 84
Hieronymus Romanus Auguſtinianus 2. eius quidam errores notantur. 110
Hippolytus Doneſmundus. 8

I

IAcobus Gualterius refellitur. 19
Illeſcas & Villegas quales Hiſtorici. 120
Ioannes Bonus, quando natus, conuerſus, & mortuus. 7. 8. 9. 17. 175. 177. 178. 181. quando regulam Auguſtinianam profeſſus. 189
Ioannes Bonus, vnde nomen accepit. 9. 208
Ioannes Bonus non potuit eſſe præceptor S. Franciſci. 10. 12
Ioannis Boni Ordo apparuit in Lombardia. 45
Iordanis de Saxonia teſtimonium examinatur. 89. 311
An fuerit auctor libri de Vitis Fratrum. 92
Quando floruit. ibid.
Ioſephus Pamphilus refellitur. 8
Iudas an in cœna Euchariſtiam acceperit. 230

M

MArquez refellitur. 8. 13. 289
Marq. errauit in menſura Geometrica. 29

Marquez

Marquez plus æquo laudatus ab Herrera. 163.
qualis fuerit. 164
A diſcipulo ſæpe corrigitur. 165
Monachatus S.Franciſci in Ord. S.Auguſtini an poſt tria ſæcula excogitatus. 169

N

NIcolaus Alemannus Vaticanæ Bibliothecæ cuſtos. 5
Nicolaus Cruſenius Auguſtinianus. 3

O

OCcaſio diſputationis de Monachatu S. Franciſci. 1
Opiniones infirmæ nullo fundamento roborantur. 3
Ordo Minorum quando inſtitutus. 209

P

PAtauinæ conſtitutiones examinantur. 321
Paulus Morigia refellitur. 8.118
Petrarcha an Monachatui S. Franciſci in ord. S. Auguſtini faueat. 124
Philippus Bergomas primus aſſertor Monachatus S. Franciſci. 2. & 83.100. 104. & 332. an ſcripſerit ante Sabellicum. 95.& 96
Philippus Bergomas vnde ſumpſit occaſionem Monachis Auguſtinianis S. Franciſcum adſcribendi. 100
Externi auctores eum ſequuti. 117

Plura & complura, quî differunt. 205
Polydorus Vergilius Philippo Bergomenſi poſterior. 99.330

S

Sabellicus poſterior Philippo Bergomenſi in ſcribendo. 98.328
Saculum, quid ſignificet. 171

V

Villegas qualis Hiſtoricus. 120
Virginitas Mariæ aſſeritur in Euangelio. 229.

ERRATA.

Pag. 152. lin. 19. leg. *Eò.*
219. 10. leg. MCCXXVI.
273. 10. pro S. leg. ſ.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DE R. ADMODVM PRTRIS F. LVCÆ VVADDINGI Apologetico, ac eius defenſione, ad RR. PP. Auguſtinianos Ogdoaſtichon.

AVguſtinus amat Franciſcum, nempe viciſſim
Hic illum redamat, cordáque nectit amor.
Aſt amor hic verus falſo non gaudet honore,
Deſine poſteritas ſomnia vana ſequi.
Vera retecta patent VVaddingi clara labore,
Litibus extinctis concilietur amor.
Summâ dum Patres in cælo pace fruuntur,
Cur nati in terris iurgia vana mouent?

Fr. LVD. CAVALLI
Minorita.

LEGATORIA A. PANDIMIGLIO - ROMA